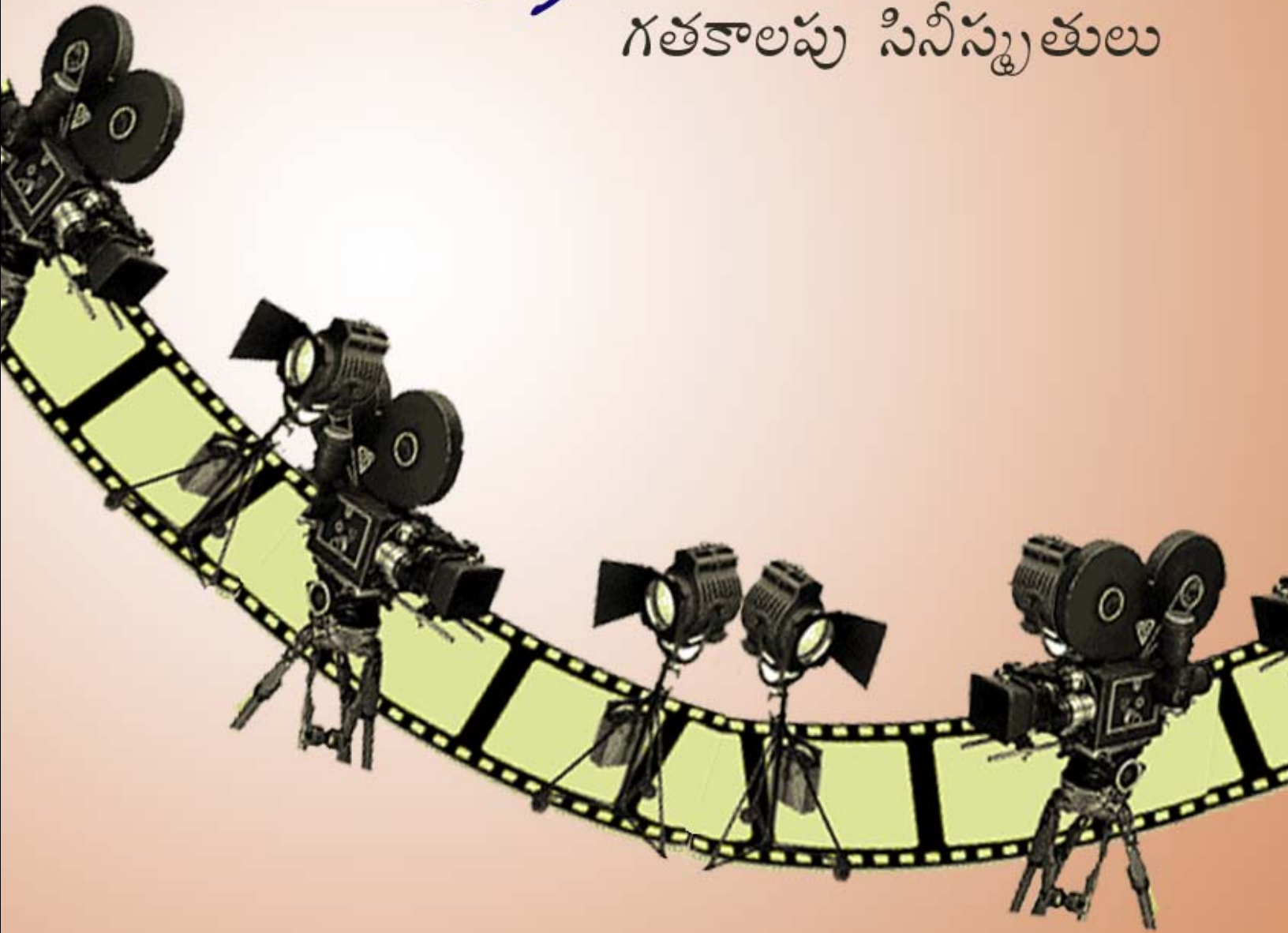

ష్టాప్ బ్యాంక్

గతకాలపు సినీస్పృతులు

కౌముది

మీ సమగ్ర సాహితీ వెళ్ళులు
www.koumudi.net

ప్రచురణ సంఖ్య: 158

కౌముది మాసపత్రికలో

జనవరి 2014 సంచిక నుంచి డిసెంబర్ 2015 సంచిక వరకూ వచ్చిన

ప్లాష్ బ్యాక్

1. 'రక్తకన్నీరు' నాగభూషణం	3
2. కళావాచస్పతి జగ్గయ్య	8
3. టంగుటూరి సూర్యకుమారి	12
4. ఎస్.వి.రంగారావు	14
5. ధూళిపాళ	19
6. జి.వరలక్ష్మి	21
7. సి.యస్. ఆర్ ఆంజనేయులు	24
8. ఎమ్. మల్లికార్జున రావు	27
9. పినిశెట్టి	31
10. వి మధుసూధనరావు	41
11. విజయా కృష్ణమూర్తి	46
12. పి.వి.దాసు	49
13. రఘురామయ్య	51
14. డా.జి.రాజారావు	56
15. రాజనాల	60
16. ఎన్.టి. ఆర్	65
17. సి. ఆర్. సుబ్బరామన్	69
18. కస్తూరి శివరావు	72
19. సాలూరి రాజేశ్వరరావు	74
20. రామశర్మ	77
21. జూ.సముద్రాల	80
22. గుబ్బి వీరన్న	83
23. డి.వి.నరసరాజు	87
24. తాతినేని చలపతిరావు	90

పాతసినిమాలకు సంబంధించిన విశేషాలు.. నటీనటుల గురించి, సినిమాల గురించి, సాంకేతిక నిపుణుల గురించి.. వగైరా..వగైరా. ప్రతినెలా ఓసారి అలనాటి సినీరంగంలోకి తొంగిచూద్దాం

‘రక్తకన్నీరు’ నాగభూషణం

ఒంగోలు తాలూకా అనకర్లపూడి గ్రామంలో 1922వ సంవత్సరం, మార్చి 19వ తేదీన నేను పుట్టాను. స్వగ్రామం ఆ వూరైనా, నేను పెరిగింది నెల్లూరులోనే. మా నాన్నగారు నెల్లూరులో రైస్ మిల్లులో చిన్న ఉద్యోగం చేస్తుండేవారు. నా విద్యాభ్యాసమంతా నెల్లూరులోనే గడిచింది. వి.ఆర్. కాలేజీలో ఇంటర్మీడియేట్ 1941 లో ప్యాసయ్యాను.

ఈ కాలం విద్యార్థి జీవితం మాదిరిగా, నా జీవితం కూడా అల్లరి చిల్లరగానే గడిచింది. ఆ రోజుల్లో ప్రతిభా అధిపతి కీ. శే. ఘంటసాల బలరామయ్య గారు కూడా నెల్లూరులోనే ఉండే వారు. పార్కులో ఆయన మిత్రులతో చీట్లపేక ఆడుతుంటే, మా బృందమంతా అల్లరి చేస్తుండేది కూడా. కాని యిప్పుడా విషయాలు తలుచుకుంటుంటే చాల సిగ్గు వేస్తోంది--అంత ఆకతాయిగా ఎట్లా తిరిగానా అని!

నాకు చిన్నతనం నుంచీ స్వాతంత్ర్యపిపాస, వ్యక్తిత్వం ఎక్కువగా ఉండేవి. ఏ కాస్త మాట్టినా ఎవరిచేతా పడేవాణ్ణి కాదు. ఇంటర్మీడియట్ పరీక్షలో ఒకసారి మొదటి పార్టులో తప్పాను. నేను పూర్తిగా పరీక్ష ప్యాసు కాలేదని నాన్నగారు తారామండలానికెగిరారు. ఆయన మాటల్లో నా క్లాసు పుస్తకాలమీద విపరీతమైన కోపం వచ్చింది. నిజానికి--పరీక్ష తప్పడంలో నా తప్పిదమేమీ లేదు. ఎంత అల్లరిగా తిరిగినా, చదువు విషయంలో మాత్రం

అశ్రద్ధ చేసేవాణ్ణి కాదు. నాన్నగారిచేత మాటలు పడ్డానన్న రోషంతో, యింట్లో ఉన్న పుస్తకాలన్నిటినీ వీధిలోకి గిరవాటువేసి, ‘పరీక్ష ప్యాసయితేనే గాని యింటిముఖం చూడను’ అని కోపంతో యిల్లుకదలి వచ్చేశాను.

ఆ యిల్లు కదలడం...అనేక ఊళ్ళు తిరిగాను. నరసరావు పేట, గుంటూరు, బెజవాడ మొదలైన ఊళ్ళన్నీ ఊరికే తిరిగాను.

1941 వ సంవత్సరం గడిచింది. 42 కూడా వచ్చింది. నేనింకా దేశ సంచారంలోనే ఉన్నాను. ఇంటి పరిస్థితులెట్లా ఉన్నవో కూడా తెలియదు. ఒకరోజు బెజవాడ స్టేషన్ లో ఒక మిత్రుడు కనిపించి ‘ఒరేయ్! యింకా నువ్విక్కడే ఉన్నావేరా? మీ నాన్న చనిపోయారురా!’ అన్నాడు. తండ్రిమీద అలిగి యిల్లు వదిలి వచ్చేసినా ఆయనమీద ఎంత కోపం ఉన్నా, తండ్రి మరణవార్త వినేసరికి నాకెందుకో మతిపోయింది. బెజవాడనుంచి నెల్లూరు చేరడానికి చేతిలో పైసా లేదు. ఏం చేయటానికీ తోచక ఫ్లాట్ ఫారంమీద ఉన్న గ్రాండ్ ట్రంక్ ఎక్స్ పైస్ లో ఎక్కి కూర్చున్నా. ఒంగోలులో దిగి మా చెల్లెలుగారింటికి వెళ్ళాను. తండ్రి మరణవార్త మా చెల్లెలికి నేను వెళ్ళి చెప్పే వరకూ తెలీదు. అప్పటికే రెండు రోజులు గడిచి పోయినవి. నేనొక్కణ్ణి నెల్లూరు చేరడానికే డబ్బులేవు. దీనికితోడూ మా చెల్లెల్ని కూడా తీసుకెళ్ళాలి. ఆ సమయంలో ఏమీ తోచలేదు. ఆమెను తీసుకుని అట్లాగే ఒంగోలు స్టేషనుకు చేరి, ఫ్లాట్ ఫారం టిక్కెట్టుతో రైలెక్కించి, నేను వెనుకవైపునుంచి బండెక్కాను.

ఇంటికి వెళ్ళే సరికే నాన్నగారి శవదహనమైపోయింది. దినకర్మలు చేయాల్సినదని మేనమామలు పట్టుబట్టారు. ఇంటికి నేనే పెద్దవాణ్ణి అనీ యీ సంసారభారమంతా యిక మీదట నేనే భరించాలనీ ఆ క్షణంలో నాకు అర్థమైంది. ఇంతటి మహాభారాన్ని మోయగలననే ధైర్యం నాకు అప్పట్లో లేదు. ఈ శృంగారాలనుంచి ఎంత త్వరగా తప్పించుకుందామా అనే అప్పటి నా ఆలోచన.

ఈ ఆలోచనల్లో ఉండగానే --కాకతాళీయంగా ఒక విచిత్రం జరిగింది. ఇంటర్మీడియట్ పరీక్షలు కాగానే మిత్రుల ప్రోద్బలం వల్ల రైల్వే ఉద్యోగానికి ఒక అప్లికేషన్ పడేశాను. ఆ ఉద్యోగానికి దరఖాస్తు పెట్టాలని నాకు మొదట్నుంచీ ఉద్దేశ్యం లేదు. అప్లికేషన్ తో పంపవలసిన రూపాయి కూడా మిత్రులే కట్టేశారు. దాని ఫలితం నాన్నగారి దినకర్మ ప్రారంభించిన రోజునే వచ్చింది-- ఇంటర్వ్యూకు రావలసిందని. ఇంటర్వ్యూ కార్డు చూడగానే బుర్రలో ఎన్నో ఆలోచనలు గిరున తిరిగినయ్యే. ఆ ఆలోచనాఫలితమే, దినకర్మలకు స్వస్తి చెప్పేసి, యింట్లో చెప్పకుండా ఇంటర్వ్యూకు మద్రాసు వెళ్ళాను.

రైల్వే ఇంటర్వ్యూ చాలా విచిత్రంగా తోచింది. వారడిగిన ప్రశ్నలకు దేనికీ సరైన సమాధానాలు యివ్వలేదు. అయితే-- అడిగిన ప్రశ్నలకు తడుముకోకుండా మాత్రం సమాధానమిచ్చేశాను. ఇది చిన్నతనం నుంచీ అలవాటైనదే. ఆ ఇంటర్వ్యూకు దాదాపు 200 మంది వచ్చారు. అందులో ఎనిమిది మందిని మాత్రమే సెలెక్టు చేశారు. వారిలో నేనొకణ్ణి.

నా రైల్వే ఉద్యోగం యీ క్లిష్ట పరిస్థితుల్లో, యింత విచిత్రంగా 1943 జనవరిలో ప్రారంభమైంది. ఉద్యోగంలో చేరానన్న మాటేగాని, చాకిరీలో ఉత్సాహం లేకపోయింది. చిన్నతనం నుంచీ నాటకాలంటే విపరీతమైన వ్యామోహం ఉండేది. ఫస్టు ఫారం

చదువుతున్న రోజుల్లోనే బొబ్బిలి, ప్రతాపరుద్రీయం నాటకాల్లో వేషాలు వేసేవాణ్ణి. సుప్రసిద్ధ మోనో ఏక్టర్, ప్రొఫెసర్ చంద్రశేఖర్ (వీరినే ఫన్ డాక్టర్ అనే వారు. ఆ పేరుతోనే ఆయన చాలా పాపులర్.) నటనలో నాకు ప్రథమ బహుమతి కూడా యిచ్చారు.

ఈ నాటకాల తృప్తి రైల్వే ఉద్యోగంలో చేరినా పోలేదు. పైగా, ఆఫీసులో 1300 మంది సభ్యులను చేర్చి 1943 లో ఆంధ్రకళామండలిని స్థాపించడం జరిగింది. ఈ సంస్థ స్థాపన విషయంలో నాకు రేపల్లె వాస్తవ్యులు బసవయ్యగారు సర్వవిధాలా తోడ్పడ్డారు. ఈ సంఘసభ్యులు నెలకు నాలుగణాలు చందా చెల్లించాలి. ప్రతి నెలా నాటకాలాడుతుండే వాళ్ళం. సాధారణంగా బయటివారికి మా నాటకాలు చూసే అవకాశం కూడా ఉండేది కాదు. సంఘసభ్యులకే హాలు సరిపోయేది. (నాటక ప్రదర్శనలివ్వడం యిదే మొదలు కాదు. నెల్లూరులో ఉండగానే లలితకళానిలయంలో చేరి నాటకాలాడేవాణ్ణి. ఈ సంస్థలోనే మన హాస్యనటుడు రమణారెడ్డి కూడా ఉండేవాడు. ఆయన నెల్లూరు వదలి మద్రాసు చేరిన తర్వాత నేను ఆ సంఘంలో చేరాను.)

ఆంధ్రకళామండలి ప్రదర్శించిన నాటకాలు చాలా ఉన్నాయి గాని యీ సందర్భంలో ముఖ్యంగా రెండు సంఘటనలు మాత్రం చెప్పదల్చుకున్నాను.

1943 సంవత్సరంలో, ఇప్పుడు వాహినీ ప్రొడక్షన్స్ లో పని చేస్తున్న సి. వేణునాథ్, కీ. శే. పెద్దిబోయిన ప్రసాదరావుగారు (ఆ రోజుల్లో వీరు చిత్రవాణి అనే సినిమా మాసపత్రికను నడుపుతుండే వారు) తెలుగుతల్లి నాటకానికి మాకు సలహాలనిస్తూండేవారు. ఆయన ఆధ్వర్యంలో నాటకం సుశిక్షణలో నడిచేది.

ఆ రోజు ఆ నాటకానికి స్థానం వారు అధ్యక్షత వహించారు. స్థానం వారికి, ఎవరో పూలమాలను యిచ్చి, నాకు వేయవలసిందని కోరారు. దీంతో స్థానం వారికి కోపం వచ్చి, "యిలాంటి వేషాలు నా దగ్గర వేయకండి. నా చేత దండ వేయించుకోవాలని ఆ కుర్రాడే యిది తెచ్చాడని నాకు తెలుసు" అని నిరసించారు. ఇదంతా చూస్తున్న నాకు మతి పోయింది. ఈ దండ విషయం నాకు తెలియదు కూడా. ఆనాటి యువకరక్తం తిరుగుబాటు చేసి, పరవళ్ళు త్రొక్కింది. స్టేజిమీదనే స్థానం వారినెదుర్కొన్నాను. ఆ తర్వాత ప్రశాంతంగానే నాటకం జరిగింది.

నాటకానంతరం నేను చాల పశ్చాత్తాప పడ్డాను. పెద్దవారిని కించ పరచానే అని చాలా బాధ పడ్డాను. వెంటనే, స్థానంవారి లాడ్జికి వెళ్ళి నా పశ్చాత్తాపాన్ని, క్షమాపణను కూడా చెప్పుకొన్నా. స్థానంవారు నా బుజంతట్టి "అదేంటోయ్, ఉద్రేకం లేకపోతే ఆర్టిస్ట్ కాలేదు" అన్నారు. ఆ మాటలు వినేసరికి నా కళ్ళల్లో గిరున నీళ్ళు తిరిగాయి.

దీనితర్వాత ఆత్మేయ పరివర్తన ప్రదర్శించాం. ఈ నాటిక ప్రదర్శనానికి ప్రజానాట్యమండలివారి అనుమతిని పొందాల్సివచ్చింది. దీని ఆర్గనైజర్ డాక్టర్ రాజారావుగారు. ఈ నాటకం మేము ప్రదర్శించి విజయవంతం చేయగలమా అనే సందేహం వారికి వచ్చింది. మా ప్రదర్శనను చూచి రిపోర్టు పంపవలసినదని మాచినేని, మిక్కిలినేని, కోగంటిగార్లను వారు పంపారు. మా ప్రదర్శనను చూచి ఈ పర్యవేక్షకులు ఏమని రిపోర్టు పంపారో అప్పటికెవ్వరికీ తెలియదు గాని, మొత్తానికి సంతృప్తి పడటమే కాక,

అబినందించారని కూడా తెలిసింది. ఆంధ్రకళామండలి (దీనినే ప్రజానాట్యమండలికి అనుబంధం చేశాం) తరపున ఎదురీత ఆడేం. భమిడిపాటివారి బాగుబాగులో భాగ్యు పాత్రను ధరించేవాణ్ణి.

ఏలూరులో జరిగిన ఆంధ్రనాటక కళాపరిషత్తుకు నెల్లూరు నుంచి విశ్వనాథరెడ్డి ఇదా ప్రపంచం నాటకాన్ని ప్రదర్శించటానికి అప్లికేషన్ పెట్టాడు. కాని, యిది కమ్యూనిస్ట్ నాటకం అని అనుమతించబడలేదు. నిజానికి, ఆ నాటకంలో అలాంటి రాజకీయాల్లేమీ లేవు. అనుమతి నిరాకరించబడడంతో సంఘసభ్యులకు పట్టుదల హెచ్చింది. ఎట్లాగైనా ఆ నాటకాన్ని కళాపరిషత్తులో ప్రదర్శించాలనుకున్నాం. మొత్తానికి అంతా ఏలూరు చేరాం. పరిషత్తు మంటపంలో ప్రదర్శించటానికి సభ్యులు అంగీకరించలేదు. ఎంతగానో వాదించాం. ప్రయోజనం లేకపోయింది. చివరికి, ఏలూరులో నటి లక్ష్మీకాంతం కట్టిన చిన్న హాలు ఒకటి ఉంటే, అందులో ఆడడానికి నిశ్చయించి, అక్కడికి చేరాం. ఈ విషయం పరిషత్తు వారికి తెలిసి, మా నాటకాన్ని ఆపించాలని శతవిధాల ప్రయత్నించారు. కాని . ప్రయోజనం లేకపోయింది. మా ప్రదర్శన విజయవంతం కావడంతో , యీ నాటకాన్ని అన్ని కేంద్రాలలో ఉచిత ప్రదర్శనలివ్వాలని నిర్ణయించుకున్నాం. అదే విధంగా విజయవాడ, రేపల్లెలలో ప్రదర్శించాం. నాటకానికి వేలాది మహాజనం పోగయ్యేవారు. ప్రేక్షకజనంలో డబ్బా పట్టుకుని వసూళ్ళకు వెళ్ళేవాళ్ళం. ఎవరికి తోచినది వారు డబ్బాల్లో వేసేవారు. ఆ విధంగా వసూలైనదే రు 400 వరకూ ఉండేది.

తరువాత కాకినాడ పరిషత్తులో ప్రగతి నాటకం ప్రదర్శించాం. ఇందులో సైంటిస్ట్ వేషం వేసాను. ఆ నాటకానికి పీల్లు కూడా వచ్చింది.

1948 వ సంవత్సరంలో మద్రాసునుంచి నన్ను విజయవాడకు బదిలీ చేశారు. అక్కడికి చేరిన దగ్గర్నుంచీ ఆంధ్రా ఆర్టు థియేటర్ లో వేషాలు వేస్తుండే వాణ్ణి. నాటక ప్రదర్శనం ఉన్నప్పుడల్లా ఉద్యోగానికి సెలవు పెట్టాల్సి వస్తూండేది. వారానికి రెండు మూడు సార్లు కూడా సెలవు పెట్టవలసి వచ్చే సరికి, సెలవు దొరికేది కాదు. నాటకాలపై ఉన్న వ్యామోహం ఉద్యోగాన్ని కూడా లెక్కచేయనిచ్చేది కాదు. ఒక్కోప్పుడు సెలవు పెట్టకుండానే వెళ్ళిపోయేవాణ్ణి. కృష్ణాజిల్లా ముదినేపల్లిలో ఒకసారి నాటకం వేయాల్సి వచ్చింది. సెలవుకు దరఖాస్తు పెడితే యివ్వలేదు. చెప్పకుండా వెళ్ళిపోయాను. అంతే! నా రైల్వే ఉద్యోగానికి అదే స్వస్తివాచకం. దానితోనే నా నాటకజీవితం కూడా అంతమైందేమోననిపిస్తుంది.

తర్వాత, 1951 ఏప్రిల్ నెలలో మద్రాసు చేరాను, సినిమాల్లో చేరాలని. అయితే ఏ విధంగా చేరాలో తెలీదు. ఎవరిని ఆశ్రయించాలో తెలీదు. అప్పట్లో మన నటుడు పెరుమాళ్ళు కనుక నన్ను ఆదుకోకపోతే యీనాడు యీ స్థితికైనా నేను వచ్చేవాడినేనా అనిపిస్తుంది. పెరుమాళ్ళు తో పాటు నేనూ అతని గదిలోనే ఉంటూ, అతనితోనే భోజనం చేస్తుండే వాణ్ణి. ఏమీ కొరత ఉండేది కాదు. కాని సంపాదించలేక పోతున్నానే అనే దిగులు పీడిస్తుండేది. తర్వాత మా యిద్దరితో పాటు సుంకర కూడా చేరారు. ఆయన పల్లెటూరు చిత్రానికి డైలాగులు రాస్తున్నారు. ప్రొడ్యూసర్ దుర్గాప్రసాద్ కూడా మా గదికి వస్తుండే వారు. పల్లెటూరు చిత్రం రచన అంతా మా గదిలోనే జరిగింది. కారణమైతే చెప్పలేను గాని, దుర్గాప్రసాద్ గారికి నా మీద విపరీతమైన అభిమానమేర్పడింది. తన చిత్రంలో

మంచివేషం యిస్తానని కూడా అన్నారు. కాని ఆ చిత్రం ప్రారంభించబడటానికి యింకా చాలా కాలం తీసుకునేట్లుంది. నేను సంపాదించకుండా పెరుమాళ్ళు పై ఆధారపడాల్సి వచ్చింది. ఇదెంత మాత్రం యిష్టం లేని పని. ఆత్మాభిమానం దెబ్బ తింటోంది. ఒక రోజు పెరుమాళ్ళుతో అన్నాను: "సంపాదించకుండా యిట్లా ఎంతకాలమని ఉంటాను...ఎక్కడైనా వేషానికి ప్రయత్నిస్తా." పెరుమాళ్ళు నవ్వాడు. "ఎక్కడ?" అన్నాడు.

ప్రభాకరరావుగారు రూపవతి తీస్తున్న రోజులవి. ఆయన విద్యాధికుడు. నేనూ చదువుకున్న వాణ్ణి. విద్యాసంస్థారాలున్న ఆయన, నాకు వేషం యివ్వక పోతారా అని తోచింది. ఈ విషయమే పెరుమాళ్ళు కు చెప్పి బయలుదేరాను.

ప్రభాకరరావుగారు నన్ను చూచి ఒక చిన్న వేషం యిచ్చారు. ఒకరోజులోనే అయిపోతుందనుకున్నది, ఆయన సంతృప్తి చెందారో ఏమో, వేషం పొడిగించి మూడు రోజులు గడిపారు. ప్రభాకరరావుగారు కొంత పైకం యిచ్చి, "తర్వాత కనిపించండి. మళ్ళీ యిస్తాను" అన్నారు. కాని మళ్ళీ వారిని కలుసుకోటమే పడలేదు.

రూపవతి ఘాటింగ్ కు మేకప్ రూంలోకి వెళ్ళేను. ముఖం తుడుచుకోటానికి, అక్కడున్న వ్యక్తి, ఏదో గుడ్డ తెచ్చి యిచ్చాడు. "ఇదేంటి? తుండుగుడ్డ తీసుకురా" అని అడిగేసరికి, ఆయనతో ఘర్షణ ప్రారంభమైంది. చిన్నవేషగాళ్ళను యిలానే చేస్తారని నాకు తెలీదు. ఈ తరతమ భేదాలున్నవనే విషయం కూడా నేను వినలేదు. ఈ ఘర్షణకు నా గొంతు గుర్తుపట్టినట్లుంది; ప్రక్కగదిలో ఉన్న సురభి బాలసరస్వతి వచ్చి "ఇదేంటి? మీరిక్కడికి వచ్చారు?" అన్నది. ఆమెను చూడగానే నేనూ నిర్ఘాంతపోయాను. (నేను రైల్వే ఉద్యోగం చేస్తున్న రోజుల్లో మా నాటకంలో ఒక స్త్రీ కావాల్సివచ్చి వేణునాథ్ ను అడిగితే, ఆయన సురభి బాలసరస్వతిని పంపించారు. అప్పుడమె శివగంగలో చిన్న వేషం వేస్తోంది.) సిగ్గుతో తల వంచేసుకున్నాను. ఇద్దరమూ మాట్లాడలేదు. ఆమె ఆ మాట అనేసి వెళ్ళిపోయింది.

అప్పుడే సుంకరగారు నవయుగా వారి 'జ్యోతి'లో ఒక వేషం యిప్పించారు. ప్రతిభావారి చిన్న కోడలులో వేషం కోసం వెళ్ళే విచిత్రం జరిగింది. బలరామయ్యగారికి నేను అల్లరిపిల్లాడిగానే తెలుసు గాని, నటుడుగా తెలీదు. ఆయన దగ్గరకు వెళ్ళగానే ఆయన ఆ మాటే అన్నారు. నేనెన్నో నాటకాలలో వేషాలు వేశానని ఆయనతో అంటున్నాను. ఇదంతా బలరామయ్యగారి దగ్గరున్న శాస్త్రిగారు వింటూనే ఉన్నారు. ప్రతిభాశాస్త్రిని తెనాలి పరిషత్తుకు పంపారు బలరామయ్యగారు-మంచి నటులెవరైనా ఉన్నారేమో చూడమని. శాస్త్రిగారు గాలిమేడలులో నా వేషం గురించి బలరామయ్యగారికి చెప్పారు. ఆ నమ్మకంతోనే చిన్న కోడలులో వేషం దొరికింది.

ఇవన్నీ చిన్న వేషాలే. 'పల్లెటూరు'లోనే నాకు కాస్తంత మంచి వేషం దొరికింది. డైరెక్టరు తాతినేనిగారికి కూడా అదే మొదటి చిత్రం. కొత్తవాడైన నన్ను తీసుకుని, అంత పెద్ద వేషానికి ఎక్స్ పెరిమెంట్ చేయటానికి వెనుకంజ వేశారు. కాని మొత్తానికి

ధైర్యం చేసి తీసుకున్నారు. ఒక సెట్టు వర్క్ చూచి, అంతకీ బాగుండకపోతే యింకోర్ని పెట్టుకోవచ్చుననుకున్నారు కూడా. కాని నా అదృష్టంవల్ల ఆ పనిమాత్రం జరగలేదు.

తర్వాత చాలా చిత్రాల్లో వేషాలు వేశాను. ఎన్ని చిత్రాల్లో వేసినా నా అనుభవం ఒక్కటే. సినిమా నటుడు ఒక చిత్రంలో బాగా నటించినా, నటించకపోయినా, ఆ బాధ్యత డైరెక్టర్ దే కాని నటునిది మాత్రం కాదు. నటుడు గొప్పగా నటించినా, ఆ గొప్పతనం డైరెక్టర్ కు చెందాల్సిందే! నటించకపోయినా, ఆ లోపం డైరెక్టర్ దే!

(‘చిత్రసీమ’ ఫిబ్రవరి 1956 సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

కళావాచస్పతి జగ్గయ్య

"Poets, lovers and Lunatics" అన్నాడు షేక్స్పియర్. కాని ఆ ముగ్గురూ కలిసి ఒకే మనిషయితే ఎలా వుంటుందా అని... అలోచించినకొద్దీ అంతుదొరకదు. analyse చేస్తే ప్రతివాళ్లలోనూ ఇవి కొంత కొంత వరకూ ఉంటూనే ఉంటాయి. అందుకే ఒక్కొక్కసారి నన్ను చూసి నాకే చెడ్డ అనుమానం వేస్తుంది. అహో! మాటవరసకన్నాను...

1926 డిసెంబర్ 31 తేది, దాదాపు అర్ధరాత్రి సమయం. అదీ నా జన్మ సమయం. అంటే కొత్త సంవత్సరం కాలు పెట్టబోయే ఘడియలన్నమాట. అందుకే నాలో ఎప్పుడూ 'కొత్త' కోసం ఆరాటం.. దానివల్ల ఒక్కొక్కప్పుడు చేతులు కాలటం!

నటన సాహిత్యం యివి రెండూ నాకు పిత్రార్థితాలు. మా నాన్నగారికొక నాటకసమాజం, థియేటరు కూడా ఉండడంవల్ల- ఆనాటి తెలుగు హేమాహేమీల నాటకాలన్నీ నేను చిన్నప్పుడే చూశాను. నా పసితనంలో - మా వూరినుంచి తెనాలి 8 మైళ్ళదూరం - ప్రతి రోజూ మానొకరు ఒకడు భుజాలమీద కూచోబెట్టి తీసుకెళ్తుండేవాడు. ఆ రాత్రి అక్కడ నాటకాలూ అవీ వుంటే చూపించి మళ్ళీ తెల్లవారి ఇంటికితీసుకెళ్ళే వాడు! అప్పుట్లో మావాళ్ళలో నేనొక్కణ్ణే మగపిల్లవాణ్ణి కావడంచేత అతిగారాబంగా పెంచేవారు. అందులోనూ మాది బాగా ఉన్నకుటుంబం కూడా కావడం చేత నా బాల్యం అంతా చాలా luxurious గా గడిచి పోయింది! అప్పుడు నాకు చిన్నజడ, చెవులకి పోగులూ అంతా ఆడపిల్లలా ఉండేవాణ్ణి!(What a pity, my Countrymen!)

ఒకసారి 'రామదాసు' నాటకం జరుగుతోంది. మా నాన్నగారు రామదాసువేషం వేశారు. జైలు సీనులో రామదాసు దండకం

చదివి, కిందపడిపోతాడు చూడండి అప్పుడు నేను సైడ్వింగ్లో కూచుని ఉన్నాను. చిన్న పిల్లవాణ్ణిగదూ నాకేంటెలుసు? 'మా నాన్న పడిపోయా'రని ఒక్కసారిగా, 'బావురు'మని ఏడ్చేశాను! ఇంకేముంది? స్టేజి అంతా గల్లంతు- నన్ను బయటికి తీసుకుపోయారు.

నేను చదవడం మొదలెట్టిన దగ్గర్నుంచీ- మా యింటి వాతావరణం నామీద బాగా పనిచేసింది. మా యింటి నిండా పురాణాలూ, కావ్యాలూ, ప్రబంధాలూ, మత గ్రంథాలూ మూలుగుతూ ఉండేవి. ఉబుసుపోకకు కూడా అవేకావడంచేత మొదట్నుంచీ నాకు సాహిత్యాభినివేశం కలిగింది. దయానంద సరస్వతి, వివేకానందుడు మొదలైనవాళ్ల పుస్తకాలన్నీ కూడా అప్పుడే చదివేసేశాను! క్రమంగా నాకు కూడా పద్యాలు రాయాలనే అసక్తి, రాయగలశక్తి పట్టుబడ్డాయి. నా పదకొండోయేటనే పద్యాలురాయడం. మొదలెట్టాను. నా మొట్టమొదటి పద్యం తర్వాత ఎప్పుడైనా వినిపిస్తానులేండి!

నా పన్నెండోయేట మొట్టమొదటిసారిగా నాటకంలో వేషం వేశాను. అదీ 'లవకుశ' హిందీ_ డీ,యల్.రాయ్ నాటకంలో! మా దుగ్గిరాల హైస్కూల్లోనే బహిరంగ ప్రదర్శనం జరిగింది. నాటకంలో నేను యజ్ఞాశ్వాన్ని పట్టుకు కట్టేయ్యాలిగదూ! ఎఫెక్టుకోసమని మా హిందీమేష్టారు ఒక బండిగుర్రానికి రంగు కాగితంలంటించి సైడ్వింగ్లో నిల్చబెట్టారు! దాని మొహం మాత్రం ఆడియన్స్ కి కనిపించేట్టు! సరే నీను జరుగుతుండగా, నాకు తెలియక, డైలాగ్ చెబుతూ, ఆ గుర్రాన్నిముందుకు లాగాను దాంతో అది అలవాటు చొప్పున, స్టేజి ఎక్కిపోయింది. ఎక్కింతర్వాత లైట్లూ వగైరాచూసి బెదిరిపోయి, రెండోవైపుగా పరిగెత్తింది... ఇహ చూసుకోండి! ఆడియన్స్ అంతా ఒకటేగోల! మేము పాత్రధారులమంతా పరుగులంకించుకున్నాం. ఆ వేళ మా మేష్టారు బిక్క చచ్చిపోయారంటే నమ్మండి! నా మొట్టమొదటి స్టేజి అనుభవం అలా అంతమైంది.

తర్వాత అడపాదడపా స్కూలు నాటకాల్లో పాల్గొనేవాణ్ణి. అవన్నీ సక్రమంగానే జరిగిపోయాయి ప్రతియేడూ నాకే పైజులోస్తూండేవి! హిందీ, ఇంగ్లీషు, తెలుగు అన్నీ కలిపి ఆడుతుండేవాళ్లం.

నాకు చిన్నప్పట్నుంచీ బొమ్మలుగీయడం అంటే మంచి సరదా. అది కనిపెట్టి మా డ్రాయింగ్ మేష్టారు నాకు బాగా ప్రోత్సాహమిచ్చారు. స్టంప్ వర్క్, వాటర్ కలరింగ్, Portrait work అన్నీ నేర్పారు. నా హైస్కూలు చదువు ముగిసేసరికి వాటిల్లో నాకు మంచి ప్రావీణ్యం అభింది. నేను వేసిన ఒక వాటర్ కలర్ landscapeకీ, వివేకానందుడి Portraitకీ- ఒకసారి 'జిల్లా అర్చుఎగ్జిబిషన్'లో ఫస్ట్ ప్రైజ్ వచ్చింది. మా హెడ్ మాస్టర్ గారు మెచ్చుకుని, పై అధికారులకు రాసి పర్మిషన్ తెప్పించుకొని, నాచేత స్కూలు ఉపయోగానికిగాను ఒక డజను wallmaps గీయించుకున్నారు! తర్వాత కూడా కొన్నాళ్ళు ఈ పెయింటింగ్ కంటిన్యూ చేశానుగాని రాను రాను ఆ అపేక్ష సన్నగిల్లింది(మనలోమాట అందుకే కాబోలు మా సూరన్నకి నేనంటే హడల్!)....

మొదట్నుంచీ నాకు తెలుగులో విపరీతమైన చురుకుదనం ఉండేది! హైస్కూల్లో చదువుతుండగా ఒకసారి భారతంలో ఒకపద్యానికి మా తెలుగు మాష్టారు అర్థంచెప్పారు. అందులో ఒకపదానికి ఆయన చెప్పిన అర్థం సరికాదని నేను లేచి సరైన అర్థంచెప్పాను. దాంతో మేష్టారుకు కోపంవచ్చి, నన్ను బెంచి ఎక్కించారు. నాకు ఏడుపొచ్చినంత వస్తేంది! నిజంగా నేను చెప్పిందే కరెక్టు.

తర్వాత హెడ్ మాష్టారికి రిపోర్టుచేశాను. అందుకుగాను తెలుగు మేష్టారు నాతో సంవత్సరం మాట్లాడలేదు!

1942లో నేను గుంటూరు క్రిస్టియన్ కాలేజీలో ఇంటర్మీడియట్ లో చేరాను. ఆ రెండు సంవత్సరాలూ నాటకాల వ్యాపకం కట్టిపెట్టి సాహిత్యకృషి ఎక్కువ చేశాను. విరివిగా పద్యాలూ, గేయాలూ రాస్తుండే వాణ్ణి. ఒకసారి కాలేజీలో ఒక విద్యార్థిని మీద పద్యాలు రాశానని చూచాయగా ఆమెకు తెలిసి, ప్రిన్సిపాల్ కి రిపోర్టుచేస్తే, ఆయన నన్ను కాలేజీలోనుంచి పంపేటంత హంగుమాచేశాడు. ఆఖరికి ఒక అడ లెక్చరర్ వచ్చి నా తరపున వాదించేవరకూ, ఆ ప్రమాదం తప్పలేదు! అప్పుడే నవ్యసాహిత్య పరిషత్తులో సభ్యుణ్ణయాను. ముక్త్యాల పరిషత్ సభలకూడా వెళ్ళాను. 1944 కల్లా నారచనలు బాగా పత్రికల్లో పడడం సాహిత్య రంగంలో కొంచెం పేరురావడం జరిగాయి. 1944 నుంచి అభ్యుదయ రచయితల సంఘం, గుంటూరుశాఖకి కార్యదర్శినయ్యాను. తర్వాత రాష్ట్ర కార్యవర్గంలో సభ్యుడిగా ఎన్నుకున్నారు. అప్పుడే నేనూ, వావిలాల సోమయాజులుగారు, దేశిరాజు కృష్ణశర్మగారూ, బెల్లంకొండ రామదాసుగారు, ఏలూరి, ధనకుధరం, వట్టికొండ విశాలాక్షిగారూ అంతా కలిసి "శోభ" అనే వ్రాత పత్రిక ఒకటి గుంటూరునుంచి నడుపుతూండే వాళ్లం. దానికి నేనే ప్రధాన సంపాదకుణ్ణి.

1944లో ఇంటర్మీడియేట్ పూర్తికాగానే గుంటూరు నుంచి అప్పట్లో వెలువడుతూండే "దేశాభిమాని" అనే దినపత్రికలో సహాయసంపాదకుడుగా చేరాను. కీ||శే|| చల్లా జగన్నాథంగారు అప్పుడు దానికి సంపాదకులు. ఆ రకంగా ఒక సంవత్సరంపాటు వర్కింగ్ జర్నలిస్టునయ్యాను.

మళ్ళీ 1945లో అదే కాలేజీలో బి.ఎ లో చేరాను. నాది ఇంటర్మీడియేట్ మొదటి సంవత్సరంలో ఫిజిక్స్, కెమిస్ట్రీ, బయాలజీగ్రుప్, రెండో సంవత్సరంలో ఇండియన్ హిస్టరీ, పాలిటిక్స్, స్పెషల్ తెలుగు. ఇహ బి.ఎ.లో కొచ్చాక స్పెషల్ ఇంగ్లీష్ తీసుకున్నాను. యన్.టి. రామారావుగారు కూడా అప్పుడే బి.ఎ.లో చేరారు. బి.ఎ. చదివిన రెండేళ్లూమాత్రం నాటకాల వ్యాపకమే ఎక్కువగా వుండేది. సాహిత్య కృషి బొత్తిగా తగ్గించలేదుగాని, నాటకాలు బాగా improve చేశాను. కాలేజీలోగాని, వూళ్ళోగాని, అర చేతిమందాన ఉండేది పేరు! ఇహ చదువంటారూ, పుస్తకం ఎలావుంతుందో తెలిస్తే ఒట్టు!

అస్తమానం కాంటీన్ లో కూచునేవాణ్ణి. Attendance by proxy! లెక్చరర్స్ అంతా మనవాళ్ళు... బలే సరదాగా ఉండేవి ఆ రోజులు! ఎప్పుడైనా ప్రిన్సిపాల్ కాంటీన్ కొచ్చి వెనగ్గా చెవిమెలేసి తీసుకెళ్ళి క్లాసులో కూచోబెడుతూ ఉండేవాడు! పైగా, కాలేజీలో అన్ని గోడలమీద, తలుపులమీదా మనపేరే వుండేది. ఏదో ఒక నేరానికిగాను నోటీస్ బోర్డులో ప్రతి వారం పేరెక్కుతూనే ఉండేది... కాని, నాటకల 'గ్లేమర్' మాత్రం పెరిగిపోతూ ఉండేది!

నేను గ్యారంటీగా తప్పుతానని మాప్రిన్సిపాల్ వాదిస్తుండేవాడు. కాని రిజల్ట్స్ లో నాకు 'క్లాస్' వచ్చేసరికి ఆయన విస్తుపోయాడు. కాలేజీలో ఉద్యోగం ఇమ్మంటే 'నీలాంటి నాటకంవాళ్లకివ్వను, పొ'మ్మన్నాడు.

సరేనని ఇంటికి చేరాను. ఏంచేయాలి? బి.ఎ. అయిపోయింది. వూరికే వుండడం దేనికిలెమ్మని Raw graduates కి కూడా B.Ed

assistans గా ఉద్యోగం ఇస్తున్నారుగదా అని, మా దుగ్గిరాల హైస్కూలుకే పెట్టాను. హిస్టరీ అసిస్టెంట్ గా వేశారు. ఫోర్టుఫారం రెండు సెక్షన్లకి హిస్టరీ, ఒక సెక్షన్ కి ఇంగ్లీషూ, స్కూలుఫైనల్ కి ఇంగ్లీష్ జనరల్ చెప్పేవాణ్ణి! అదో క్రొత్త అనుభవం! అప్పుడు నా దగ్గర చదువుకున్న స్టూడెంట్లు, ఇప్పుడు కాలేజీ లెక్చరర్స్ గా ఉంటున్నారు! ఇటీవల వాళ్లని కలుసుకుంటే, గమ్మత్తుగా వుంది!

అప్పుడే బెజవాడలో ఎన్.టి.రామారావు, నేనూ, ఇంకా కొంతమంది కలిసి "నేషనల్ ఆర్బుధియేటర్" స్థాపించి, నాటకాలాడుతూండేవాళ్లం. 1948 లో జరిగిన ఆంధ్రనాటక కళాపరిషత్తులో మా నాటికకు ప్రథమ బహుమతీ, మరో నాటికలో నా నటనకు స్పెషల్ పైజూ వచ్చాయి. తర్వాత 'అరుణోదయ' తరుపున కూడా చాలా నాటకాలు ఆడం. కె.వి.యస్.శర్మ కూడా మాలోవాడే. అప్పుడే బెజవాడలో కుమారి సావిత్రితోనూ, దుగ్గిరాలలో కుమారి జమునతోనూ నాకు మొదటి పరిచయం ఏర్పడింది. అప్పటికి వాళ్ళు చిన్నవాళ్ళు. నేనూ, సావిత్రి కలిసి, నేను రాసిన "బలిదానం" నాటకంలోనే మొదటిసారిగా నాటించాం. ఇహ జమునకి ఒక నాటకంలో నేను డాన్సు కూడా నేర్చాను!(నాకు మహా ఒచ్చినట్టు!) మీకే గాదు, నాకు కూడా నవ్వోస్తుందిప్పుడు! ఏమిటో అవన్నీ బలేరోజులు....

1948 అఖరులోనే నాకు ఢిల్లీ, ఆలిండియా రేడియోలో ఉద్యోగం అయింది. ఆ వుద్యోగం నాకు ఒస్తుందని అనుకోను గూడా అనుకోలేదు. దాన్ని గురించి మర్చిపోయాను గూడా! మేము 'జగ్గయ్యపేట'లో ఒక నాటకం ఆడుతూ ఉండగా, నా ఉద్యోగం తాఖీదు పోస్ట్లో అక్కడకు redirect అయివచ్చింది. వెంటనే జి.టి.ఎక్స్ పైస్ ఎక్కాను.....

1951 చివరిదాకా ఢిల్లీలోనే మకాం... అక్కడా నాటకాలూ, ఇదేగోడవ! ఇంగ్లీషు నాటకాల మీదపడే వాళ్లం! ఆ రోజుల్లో నేను foreign embassies తో బాగా పరిచయం సంపాదించు కున్నాను. రష్యన్ ఎంబసీ, చెకోస్లా వేకియా, ఇటలీ, ఫ్రెంచి ఎంబసీస్, U.K హైకమిషన్ వీటికి తరచు వెళ్తుండే వాణ్ణి. అక్కడ వాళ్ల మంచి మిత్రులు కూడా అయ్యారు.

1951 చివర గోపిచంద్ గారి పిలుపు మీద "ప్రియురాలు" లో నటించడాని కొచ్చాను. అది కాస్తా 'ఫెయిల'యింది. "ఆదర్శం" అంతంతమాత్రం. 'పాలేరు' బయటకే రాలేదు. కొని పర్యవసానంగా, గోపిచంద్ గారి ఇన్ ఫ్లయెన్స్ మాత్రం నా మీద పడకుండా పోలేదు. నాలో Critical and analytical outlook వృద్ధికావడానికి ఆయన సాహచర్యం కూడా ఒక కారణం .. నాలో అసలు అంతకు ముందా tendency ఉండేమో అది ఎక్కువైంది. అందుకు గోపిచంద్ గారికి నాకృతజ్ఞత చెప్పుకోవాలి.

తర్వాత 'మనోహర'లో నా సంభాషణలు పేరుకెక్కాయి. తర్వాత వరసనే "అర్థాంగి", "బంగారు పాప" మొదలు "సంతోషం" వరకూ అన్నీ మీకు తెలిసిన పిక్కరేగదా!..... అదీ మనకథ___

ఇంతకీ ఈ కథలో పస ఏముందీ అంటే ఏమీలేదు. కాని నాలో మొదట్నుంచీ ఉన్న ఒకే ఒక గుణం ఆత్మవిశ్వాసం అదే నాకు ఇంత కాలం అసరాగా నిలుస్తూవచ్చింది. దారితెన్నూ తెలియక అయోమయమైపోయిన ఘట్టాలోంచి కూడా ఆ విశ్వాసంతోనే బయటపడగలిగాను. ఎవరి జీవితాన్నయినా ఆత్మవిశ్వాసం ఒక్కటే రక్షించ గలదని నా నమ్మకం. దాన్ని గురించి ఎందుకు, ఏమిటి అని తర్కించకండి. ఆత్మవిశ్వాసం ఆఖరికి గుడ్డి నమ్మకం అయినా కావచ్చు అదే కావలసింది.

కళ్లుమూసుకుని, అసంభవాలన్నీ జరిగినట్టుగా ఊహించుకొని తృప్తిపడటం నాకో సరదా, మీరు దాన్ని పగటి కలలు అంటారు. నిజమే అది కలగనటమే! కాని కలలు లేకపోతే జీవితం లేదు, అసలు ప్రపంచమే లేదు. అందుకే మీరు కూడా కలలుగనమని నాసలహా !..... "So long cheer you"

(‘చిత్రసిమ’ ఏప్రిల్ 1956 సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

టంగుటూరి సూర్యకుమారి

నా తొలి చిత్రం తమిళంలో తీయబడిందని వింటే మీకు చాలా ఆశ్చర్యం కలుగవచ్చు. కాని, నా మొట్టమొదటి రెండు చిత్రాలుకూడా తమిళంలోనే తీయబడ్డాయి. తొలిచిత్రం పేరు విప్రనారాయణ. అప్పటికి నాకు సుమారు పదిసంవత్సరాలుంటాయి. అది ముప్పై ఎనిమిది ఆ ప్రాంతాలలో.

వేసవి సెలవులకు నేను మద్రాసు మా అక్కయ్య గారింటికి వచ్చాను. మా బావగారు వకీల్ అగుటవల్ల ఆయనకు సినిమా నిర్మాతలు చాలా మంది క్లయింట్లు వుండేవారు. చిన్నతనంలో యింటి పెంకులు ఎగిరిపోయేటట్టు పాడుతూవుండేదాన్ని నేను. మా ఆఖరి అన్నయ్య రామమోహన్, నేనూ పోటీ వేసుకుని పాట పాడుతూ వూంటే రాజమండ్రిలో మా యింటికి నాలుగు ఫర్లాంగుల దూరంలో నున్న మిషన్ ఆసుపత్రిలోకి వినిపించేదట. అక్కడ పని చేస్తున్న డాక్టరమ్మగారు మా అమ్మకి స్నేహితురాలు. అవిడ ప్రత్యేకం కబురు పంపించేది మా అమ్మకి, “పిల్లల కంఠనాళాలు తెగిపోగలవు, కాస్త నెమ్మదిగా

కౌతుని

పాడించ”మని. మద్రాసు వచ్చినప్పుడు కూడా ఆవిధంగా పాట దంచేస్తూ వుండేదాన్ని, వీరు వున్నారు వారు లేరూ అని చూసుకోకండా. అలాగే ఒక రోజున పాడేస్తున్న టైములో, బావగారి దగ్గరనుండి ఖబురు వచ్చింది ఆఫీసు రూమ్లోనికి రమ్మనమని. పాటంటే పాడేస్తూ వున్నానుగాని, బావగారు గదిలోనికి పిలిచారు అనేటప్పటికి గుండెలో రాయి పడింది. దేముడా, ఆఫీసు టైములో అల్లరి చేశానని కేకలు వేస్తారేమోనని, కొట్టుకుంటున్న గుండెలతో వెళ్ళాను గదిలోకి. గదిలో యింకా ఎవరివరో పెద్దవాళ్ళు చాలామంది వున్నారు. తప్పు చేసినప్పుడు పట్టుబడ్డ దొంగలాగు భయపడుతున్న నన్ను చూసి మా బావగారు చిరునవ్వు నవ్వి కూర్చోమన్నారు. ఏదీ “యింకో పాట పాడూ” అన్నారు. ఒస్, యిందుకేనా అని మనసులో అనుకొని, కూర్చోని పాట పాడేశాను. "ఇంక వెళ్ళి అడుకో" అన్నారు. వెళ్ళు అనడమే తరువాయి ఒళ్ళు పరుగున యీవతలకు వచ్చివేశా. అంతే నాకు తెలుసు. దాని తరువాత అంత ఒక రంగుల రాట్నంలాగ గిరున జరిగిపోయింది. క్రొత్త పరికిణీలు క్రొత్త జాకెట్లు, అమ్మా నాన్న ఆఖరి అన్నయ్య రామమోహన్ తో సహితంగా కొలహాపూరు ప్రయాణము. మా బావగారి క్లయింట్ తీస్తున్న తమిళ చిత్రము విప్రనారాయణలో నాకు ఒక చిన్న పాత్ర ప్రత్యేకంగా నా పాట కొరకు కల్పించి యిచ్చారుట.

పాట పాడు అన్న వెంటనే పాట పాడి వేయడం మా పెదతల్లి సీతయుమ్మగారు నా చిన్నతనంలో నాకు బాగా నేర్పించింది. వెనకా ముందూ ఆలోచించుకోకుండా నిర్భయంగా పాడేసేదాన్ని. ఆ స్వభావమే నాకు చాలా తోడ్పడింది నా మొదటి చిత్రంలో. సెట్ మీదికి తీసుకువెళ్ళి యి విధంగా నటిస్తూ పాడమని చెబితే యిటు కెమెరా వుండేమో, అటు మైక్ వుండేమో అని ఏమీ చూసుకోకుండా. ఏమీ భయపడకుండా నా పాటకి నేను డైరెక్టరు చెప్పింది చేసేదాన్ని. అప్పటికి నాకు సినిమాల గురించి తెలియదేమో! ఆ సినిమాకి సంబంధించిన పాటయందుకూడా అంత భయముండేది కాదు. ఎక్కడున్నా సరే పాట పాడమంటే వెంటనే పాడివేయడమే నావిధి "డ్యూటీ" అనుకునేదాన్ని. ఆ విధంగా చేసేదాన్ని. ఆ రోజుల్లో ప్లేబాక్ చేయుట అలవాటులో లేదు. ఆర్కెస్త్రాతో సహా సెట్ మీద పాడి, నటిస్తుంటే సినిమా తీసేవారు.

నాకు తమిళ భాష అంటే ఎలాగుంటుందో తెలియదు, అప్పుడు,___ దాని తరువాతే లెండి చదువుట, వ్రాయుట నేర్చుకొన్నాను__ తెలుగులో వ్రాసియిస్తే కంఠతాపట్టి అది తడుముకోకుండా సెట్ మీద చెప్పేదాన్నిట, డైరెక్టరు వాళ్ళు మెచ్చుకుంటూ వుండేవారు. నా పాత్ర ఏమిటంటే ఒక పూజారికూతురు. చిన్నతనంలోనే తల్లి చనిపోవుటవల్ల, ఒక సవతి తల్లి లభిస్తుంది, ఆవిడ చాలా కఠినురాలు. ఇంటెడు చాకిరీ యింత చిన్న పిల్లచేత చేయించుకుని, తను కాలుమీద కాలువేసుకు కూర్చునేది, ఎప్పుడన్నా సుస్తీగా వుండి పని సరిగ్గా చేయకపోతే పట్టుకు చావమోదేదిట. ఈ బాధలు భరించలేక. విప్రనారాయణ భజనలు విని, తనుకూడా రంగడి మీద పాటలు పాడుతూవుంటే, చీపురు పట్టుకవచ్చి, చెవులు నులిపి కొట్టేది. ఇటువంటి ఘట్టాలు తీసినప్పుడంతా కళ్ళల్లో గ్లిసరిన్ పోసేవారు. నా సవతి తల్లి వేషము వేసినావిడ అప్పుడప్పుడు పొరపాటున నిజంగానే వేసేది దెబ్బలు. దాంతోటి గిరున కళ్ళ నీళ్లు నిజంగానే తిరిగేవి, తరువాత కౌగిలించుకొని “ఏమీ అనుకోకమ్మా” అని బ్రతిమలాడేది. డైరెక్టరూ, ప్రొడ్యూసరూ అందరూ సీన్లు బాగా

వచ్చాయని, పాటలు బాగా పాడేనని భుజము తట్టుతూ వుండేవారు. రెండు నెలలలో పిక్కరు పూర్తి అయిపోయింది.

నా అసలు పేరు సూర్యప్రకాశమ్మ, పిక్కరు పేరు సూర్యకుమారి అని పెట్టితే, సుభువుగానూ, వినడానికి సొంపుగానూ వుంటుందని అక్కడ ఎవరో సలహా ఇచ్చారు. సరే అంటే సరే అనుకొని పెద్దలంతా కలసి సూర్యకుమారి అని సినిమా నామకరణం చేశారు.

నా విప్రనారాయణ పాటల రికార్డులు తమిళనాడులో చాలా అద్భుతంగా అమ్ముబడ్డాయి. తరువాత వెంటనే తీసిన "అదృష్టం" అనే తమిళచిత్రము యొక్క రికార్డులు కూడా, లెక్కలేకుండా అమ్ముబడ్డాయి. తరువాతనే, నా ప్రథమ తెలుగు చిత్రం రైతుబిడ్డలో నటించాను.

(‘చిత్రసీమ’ సెప్టెంబర్ 1956 సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

ఎస్.వి.రంగారావు

ప్రపంచం ఒక నాటకరంగం. అందు ప్రతివాడూ ఒక నటుడే ఎవరి పాత్ర వాడు అర్థం చేసుకుని నటిస్తే విశిష్టత పొందుతారు, లేనివారు అనామకులౌతారు. అంతులేని మానవ జీవితంలో అనంతమైన సంఘటనలు - కాలవాహినిలో కొన్ని మరుగుబడిపోతాయి - కొన్ని బాధాకరమై స్మృతిపథములో మేల్కొనే ఉంటాయి. మరికొన్ని ఆనందదాయకమై హాయినిస్తూ ఉంటాయి. ఏదెలాఉన్నా కాలప్రవాహం చాలావాటిని కబళించి వేస్తుంది. కానీ, కొన్ని సంఘటనలు మాత్రం కాలానికి అతీతంగా ఉండి, జీవితంలో అప్పుడప్పుడు మనకు జ్ఞాపకమొచ్చి ఒక విధమైన అనుభూతిని చేకూరుస్తాయి. ప్రధానంగా మరువరానివి, బాధాకరమైన విషయాలు కొన్ని. ఆంగ్లంలో 'టైమ్ ఈజ్ ది హీలర్ ఆఫ్ వూండ్స్' అన్నట్లు

కొంతకాలానికి ఆ బాధను మనం కొంతవరకు మరచిపోగలమేమో గానీ, పూర్తిగా మాత్రం మరచిపోలేము. అప్పుడప్పుడు అవి మనలను వెన్నుతట్టి నిద్ర మేల్కొలుపుతూ ఉంటాయి. అటువంటి లక్షణాలను గురించే నటునిగా నా అనుభూతిని మీకు అందిస్తున్నాను.

నేను ప్రప్రథమంగా నా పదిహేనవ ఏట రంగస్థలం ప్రవేశించా - నేడుకూడా మరువరానిదానాడు. ఏదో చైతన్యాన్ని నాలో వెలిగించి, నేడు మీముందు నన్నొక నటునిగా నిలబెట్టింది - ఆనాటి సన్నివేశమే. యదార్థానికి సిరిసంపదలకు లోటులేని కుటుంబంలోనే నేను పుట్టాను. లలిత కళలను అర్థం చేసుకోలేక పోవడం చేతనో, లేక అవి చాలా నీచమైన కళలుగా అపార్థం చేసుకోవటం చేతనో మా వాళ్ళెవరికీ నన్ను నటుడిగా పిలవడం ఇష్టంలేదు సరిగదా అది కేవలం అవమాన హేతువుగా భావించేవారు. నటునిగా ఉండాలని నేను, వద్దని వాళ్ళు. ఎలాగైతేనేం - మావాళ్ళకు తెలియకొండా స్కూల్లో స్టేజీ ఎక్కాను. అది కూడా ఒక మాంత్రికుని అసిస్టెంటుగా - ఇదే నా జీవితంలో నటునిగా ప్రథమానుభూతి. నా నటనచూసి నలుగురూ మెచ్చుకున్నారు. మా హెడ్మాస్టరు గారు 'శభాష్' అని వెన్ను తట్టారు. ఆ దెబ్బతో ఆ రాత్రి నాకు నిద్రబడితే ఒట్టు. తీయని కలలు ఎన్నో వచ్చినా మధ్య మధ్య తేలిపోతూ ఉండేవి. లేచి కూర్చున్నా - ఒక్కసారి నా నటనా నైపుణ్యం వైపు సింహావలోకనం చేసుకొన్నా - అన్నీ తప్పులే అనిపించింది. అన్ని తప్పులుండి కూడా అంత మందే మెచ్చుకొన్నప్పుడు - ఏ తప్పులూ లేకుండా నటించగలిగితే నా జీవితం ఎంత ధన్యతచెందేదో అని అనుకోనే సరికి నాలో ఏదో ఒక ఆత్మ విశ్వాసం తొలకరి మెరుపులా మెరిసింది. అంతే, ఆ రోజునే నిశ్చయించుకున్నాను - నా జీవితంలో ఏనాటికైనా ఒక ఉత్తమ నటుడనిపించుకోవాలని. కానీ ఈరోజున ఈ కళాప్రపంచాన్ని తేరిపార చూస్తే ఒక అంతులేని మహాసముద్రంలా ఉంది. ఆ సముద్రపుటోడ్డున నిలబడ్డ సామాన్యవ్యక్తిని నేను. కేవలం ఆ సముద్రపు కెరటాల తుంపరులు కూడా సరిగ్గా నామీద పడడంలేదు కాని నేను మాత్రం ఉక్కిరిబిక్కిరి అవుతున్నాను. అటువంటప్పుడు ఆ మహా కళాసముద్రాన్ని దాటగల శక్తి నాలో ఎక్కడుంది వస్తుంది ? నేను కాదు - ఏ మానవునికైనా సాధ్యమా అనే అనుమానం నాకు లేకపోలేదు. టాగూరు మహాశయుడన్నట్లు - కళావిజ్ఞానం దినదిన ప్రవర్ధమానమే గాని, ఒకనాటితో అంతమయ్యేది కాదని అర్థమైంది.

అది 1936 సం. ఆ సంవత్సరం ఆంధ్రనాటక కళాపరిషత్తు జరిగింది. ఆ రోజుల్లో నేను మద్రాసులో హిందూ హైస్కూల్లో చదువుకుంటూ ఉండేవాణ్ణి. కళాపరిషత్తులో కీ.శే.బళ్ళారి రాఘవాచార్యులు గార్ని దర్శించే భాగ్యం కలిగింది. శ్రీ రాఘవాచారిగారు నా జీవితంలో తీసుకురాగలిగిన పరిణామాన్ని చెప్పాలంటే మాటలు చాలవు. వారు నటిస్తున్నప్పుడు ప్రేక్షకులలోగలిగే అనుభూతి ఆంధ్రులందరికీ తెలిసిన విషయమే - కాని అదే అనుభూతిని ఆధారంగా తీసుకొని నేను నా తరువాత జీవితంలో నాలో ఉన్న నటనాశక్తిని వృద్ధిచేసుకున్నానంటే అది అతిశయోక్తి కాదేమో! ఆనాటి నా చిన్నప్పూదయంలో ఆయన నాటిన బీజాలు ఈనాడు మహావృక్షాలై పూలు పూస్తున్నాయి. అంతెందుకు - వారి హావభావ నటనా కౌశల్యంతో ఒక్క ఉమ్మడిని వారు నాలో ఉన్న నటనాశక్తిని రెచ్చగొట్టారు. దానితో నటనాప్రపంచంలో నాందీ ప్రస్తావన ప్రారంభించా.

అసలు పాత్రంటే ఏమిటి? దాని లక్షణాలేమిటి? ఆ లక్షణాలను ప్రజలకు అందించాలంటే ఏ విధంగా నటించాలనేది నేను తెలుసుకోగలిగాను. ముఖ్యంగా డైలాగ్ డెలివరీ భావప్రకటన - ఏ సన్నివేశంలో ఏవిధంగా డైలాగు చెబితే పాత్రకు ఏవిధంగా న్యాయం చేకూర్చగలమనేది నేర్చుకో గలిగాను. శ్రీ రాఘవాచారిగారి అడుగుజాడల్లోనే రంగస్థలం ప్రవేశించాను. కాలేజీలో.. షేక్స్పియర్

నాటకాలు వేస్తున్నప్పుడు అక్కడ ఆయనే నటిస్తూ ఉంటే ఏ విధంగా నటించేవారో ఊహించి ఆ విధంగానే నటిస్తూ ఉండేవాడిని. కాని, పబ్లిక్ స్టేజ్ ఎక్కినప్పుడు కొంత భయంవేయక తప్పలేదు. ఎందుచేతంటే అక్కడికొచ్చిన ప్రేక్షకులంతా డబ్బిచ్చి వచ్చినవారే - అందుచేత తప్పులుంటే అల్లరిచేస్తారనే భయం వేసింది కానీ, అటువంటిదేమీ జరగలేదు. పైగా చాలా బాగా చేశావని పెద్దవాళ్ళు చాలామంది నావద్దకు వచ్చి నన్నభినందించారు. అప్పుడు కొంత మనసుకు శాంతి కలగటమే కాకుండా - పరవాలేదనే ధైర్యంకూడా వచ్చింది. ఆ ధైర్యంతోనే అనేక నాటకాలు దిగ్విజయంగా వేయగలిగాను. కాని, సినిమారంగంలో వచ్చేటప్పటికి తగిలింది దెబ్బ.

ప్రథమంగా నేను వరూధినిలో ప్రవరాఖ్యుని పాత్ర ధరించాను. స్టూడియోలో అడుగుబెట్టడం అదే మొదటిసారిమో చాలా భయంగా ఉండేది ఏదీ అర్థమయ్యేది గాదు. నాకు అర్థమయిందని అందరూ అనుకొనేవారు. నేనూ అర్థమయినట్లే నటించేవాడిని - పర్యవసానం పిక్కరు ఫెయిలవడం జరిగింది. ఆ దెబ్బతో సినిమారంగం వదులుకొని మూడేండ్లు అజ్ఞాతవాసం చేశా - ఇది నా జీవితంలో మరొక మరుపురాని సంఘటన. జీవితంలో మానవుని జయంకంటే పరాజయం ఎంతగా రెచ్చగొట్టగలదో తెలుసుకోగలిగాను. ఆఖరికి ఆ అపజయం నాలో ఒక దీక్షను రేకెత్తించింది. దానితో సినిమా నటనను గురించి మూడు సంవత్సరాలు పరిశోధన చేయగలిగాను. మళ్ళీ 1948 ఏప్రిల్ 3వ తారీఖున మద్రాసు చేరుకున్నా. నా స్నేహితులు కొంతమంది నాకు చేదోడువాదోడుగా నిలిచి చక్కని ప్రోత్సాహమిచ్చారు. ఆనాడు నన్ను ఏ నిర్మాతకూడా గుర్తించినట్లు లేదు. పైగా వరూధినిలోని ప్రవరాఖ్యుని పాత్ర అనర్హతగా నిల్చింది. ఎవరు చూసినా ఇతడు వరూధిని హీరో అని చప్పుళించి కళ్ళప్పగించేవారు. దానితో నా మానసిక వ్యధ చెప్పలేను. సినిమాలో వేషంకోసం - ఎక్కే గుమ్మం- దిగే గుమ్మం, తిరగని చోటు లేదు-వెతకని కంపెనీలేదు. కాని, అంతకుముందు పొందిన అనుభవం ఉండడంచేత ఎప్పటికైనా ఒక అవకాశం దొరికితే - ప్రజల మన్ననలను పొందుతాననే ధైర్యం మాత్రం ఉండేది. ఎలాగైతేనేం ఆ అవకాశం కూడా సంపాదించుకోగలిగాను. అది పావుకారులో.. సున్నం రంగడి పాత్ర, ఆ పాత్ర ఒక పల్లెటూరు రౌడీడి చూడడానికి సులువుగా కనబడినా యాక్టుచేయడానికి మాత్రం చాలా కష్టంగా ఉండేది. చాలా తికమకలు పడ్డా - ఇరవై నాలుగు గంటలూ దాన్ని గురించే ఆలోచిస్తూ ఉండేవాడిని, కాని, అదృష్టవశాత్తు ఒకరోజున తేనాంపేటా జంక్షనులో ఒక రిక్షావాలాను చూచాను అతగాడి నడక, బీడీ కాల్చేవాటం, మాట అంతా ఏదో ఒక విచిత్రంగా కనబడింది. వెంటనే జ్ఞాపకమొచ్చాడు మా కోడి రంగడు. అంటే మా గ్రామంలో ఉండే రౌడీ లెండి. వాడిపేరు ఏదో ఉందికాని, అందరూ వాణ్ణి కోడిరంగడని పిల్చేవారు. అంతే వెంటనే వాణ్ణి మనసులో పెట్టుకొనే - నా సున్నం రంగడిపాత్ర నటించాను. ఈ రోజుకీ నేను నటించిన పాత్రలన్నిటిలోనూ ఈ పాత్ర ఉత్తమమైన పాత్ర అనే అభిమానులు లేకపోలేదు. ఏది ఎలా ఉన్నప్పటికీ మా కోడిరంగడు - సున్నం రంగడై కూర్చున్నాడు. నేను ఆ సంగతివాడికి చెప్పాను కూడా - కాని వాడికేమీ ఉత్సాహం కల్గినట్లు లేదు. అదో మానసిక తత్వమనుకుంటాను. ఈ విధంగా ప్రజల్లో ఎంతమంది ఎన్ని తరహాలమంది నాకు గురువులయ్యారో నేను చెప్పలేను. మానవ జీవితంలో ప్రతి ఒక్కరూ ఒక నటుడే! ఒక్కొక్కనికీ ఒక్కొక్క విధమైన మానసిక తత్వం ఉంటుంది. వాటిని చూడగలశక్తి, చూసి ఉపయోగించుకోగల శక్తి నటుడికి కావాలి.

కాని, అన్ని పాత్రలు అటువంటివి దొరకవు, కొన్ని abstract కేరెక్టర్లు ఉంటాయి - అంటే అలాంటి వ్యక్తిని మనము ఎప్పుడూ చూసి ఉండము. అటువంటి పాత్రకు జీవం పోయడమనేది కేవలం దానిని సృష్టించిన కవిమీద-నటించే నటునిమీద ఆధారపడి ఉంటుంది.

పాతాళభైరవిలో నేపాళమాంత్రికుని పాత్ర అటువంటిదే అటువంటి వ్యక్తిని ఎప్పుడూ చూచియుండకపోవడం చేత ముందు కొంత కష్టమనిపించింది నాకు. కాని ఉన్నట్లుండి పూర్వం ధరించిన షేలాక్ పాత్ర గుర్తుకొచ్చింది. దాన్ని ఆధారం చేసుకొని కొంత రౌద్రభయానక లక్షణాలను కలుపుకొని మాంత్రికుని పాత్రకు న్యాయం చేకూర్చగలిగాను. ఈ విధంగా ప్రతి పాత్రనూ ఏదో విధమైన ఆధారంతోనే ప్రదర్శిస్తుంటాను.

ఇక పెళ్ళిచేసి చూడులో నేను నటించిన ధూపాటి వియ్యన్న పాత్ర మళ్ళీ క్లిష్టపరిస్థితులలో పడింది. కవి అందిచ్చిన లక్షణాలనుసరించి పాత్రను కొంతవరకు అభినయించాను. కాని, ఎంత చేసినా ఇంకా ఏదో లోపమున్నదేమో అనిపిస్తూ ఉండేది. పాత్రకు పూర్తి న్యాయం జరగడంలేదనే భయం కలుగుతూండేది. తలవని తలంపుగా ఒకవ్యక్తిని సెంట్రల్ స్టేషన్ లో చూచాను. ఆయన ఎవరితోనో మాట్లాడుతూ ఉన్నాడు. ఆయన అలా మాట్లాడుతూ మధ్య మధ్య కళ్ళు త్రిపుడం - మెడ ఒక ప్రక్కకు వాల్చడం - మొదలగు లక్షణాలు ప్రదర్శిస్తున్నాడు. ఏదో వింతగా తోచింది. అలాగే చూస్తూ నిలబడ్డాను. ఆయనేమనుకున్నాడో ఏమో నావంకతిరిగి గ్రుడ్లు ఎర్రజేశాడు. అంతే ఈ ఆ అనకుండా వెనక్కి తిరిగి - ఇంటికొచ్చా - ఆ రాత్రే అద్దంముందు నిల్చుని ఆయనలాగే అద్దంలో చూచుకుంటూ కళ్ళూ ర్చుతూ బుజాలు ఎగరవేస్తూ - వియ్యన్న - డైలాగు చదవడం మొదలుపెట్టా. అప్పుడు నాకు కలిగిన ఆనందం ఎంతని చెప్పను - ఏమని చెప్పను. ఆ పాత్రకు మేనరిజం.. అన్నది అవసరం అని అప్పటికి తెలిసింది. దానిని మీరంతా చూసే ఉంటారు. ఆ పాత్రకు ఆ మేనరిజం ఎంతబలం చేకూర్చిందో మీకు తెలియని విషయం కాదు.

అది అలా ఉండగా... సంతానం.. లో ఒక గ్రుడ్డి వాని పాత్ర వేయవలసి వచ్చింది. పూర్వం నాకున్న అనుభవం ఎంత మాత్రం నాకు ఉపయోగించలేదు. వెంటనే బయలుదేరా - ఊరంతా వెర్రిగా తిరిగా- ముష్టెత్తుకొనే ఒక ముసలి గ్రుడ్డివాడు కనిపించాడు. అతణ్ణి పిలిచి ఒక రూపాయిచ్చాను. “ఎన్నాఇది..?” అన్నాడు, రూపాయన్నాను. వెంటనే అతని ముఖం మారింది. నన్ను అనుమానించినట్లుగా కనిపించాడు. నావైపుకు చూచి “ఇది చెల్లనా సార్?” అని అడిగాడు. ఆహ ధారాళంగా చెల్లుతుందన్నాను. వాడా రూపాయిని చేతిలో నలుపుకుంటూ పొందిన ఆనందం అంతా ఇంతా అని చెప్పలేం - అతని ముఖలక్షణాలు - ఆ సన్నివేశంలో ఎలా మారాయో - అతడా రూపాయి సంచిలో ఎలా దాచుకున్నాడో అవి అన్నీ గ్రహించా. కొన్నాళ్ళలా గ్రుడ్డివాళ్ళ పద్ధతులన్నీ పరిశీలించా - వాళ్ళ ఆనందమే వేరు. వాళ్ళ దుఃఖమే వేరు - ప్రతి విషయంలోనూ - గ్రుడ్డివాళ్ళు ప్రదర్శించే ముఖలక్షణాలన్నీ వేరే - అవే సంతానం చిత్రంలో అనుకరించి - కేవలం గ్రుడ్డివానిగా ఒప్పించి - మిమ్ము మెప్పించగలిగా.

ఇంకొక ముఖ్యమైన సంఘటన నే ధరించిన రాజు పాత్రలకు సంబంధించినటువంటిది - అనార్యులలో అక్కరు, హరిశ్చంద్రులో హరిశ్చంద్రుడు, రాజు పేదలో రాజు.. ఇందు నే ధరించిన అక్కరు పాత్ర మన చరిత్రకు సంబంధించినది. హరిశ్చంద్రుని పాత్ర పురాణానికి సంబంధించినది. చరిత్రకుగాని, పురాణానికి గాని సంబంధించిన రాజు పాత్రలు అభినయించినప్పుడు చరిత్రకారుడుగాని, కవిగాని ఆయా పాత్రలకు ఆపాదించిన లక్షణములను అవగాహన చేసుకుని ఆయాపాత్రలకు న్యాయం చేకూర్చవలసి ఉంటుంది. చరిత్రను చూస్తే అక్కరుకు కొన్ని ముఖ్య లక్షణాలు కనబడతాయి. అక్కరు ధైర్యశాలి. ధీమంతుడు. ఎన్ని కష్టములనైనా భరించేవాడు - కాని న్యాయమాత్రం తప్పేవాడు కాదు. తుదకు కన్నకొడుకు విషయంలో కూడా శాసనాన్ని ధిక్కరించలేకపోయాడు. అలాగే హరిశ్చంద్రుడు రాజ్యం అంతా కోల్పోయాడు తుదకు భార్యాబిడ్డల్ని అమ్ముకున్నాడు - అష్టకష్టాలన్నీ అనుభవించగలిగాడుగాని - అసత్యం మాత్రం మాట్లాడలేకపోయాడు. ఈ రెండు పాత్రలలో - చరిత్రకారుడుగాని, కవిగాని ఆపాదించిన గుణగణములను దృష్టియందుంచుకొని ఆయా పాత్రలకు న్యాయం చేకూర్చడం నటకుని ప్రధాన కర్తవ్యం, కాని... రాజు పేదలోని.. రాజుపాత్ర అతి క్లిష్టమయ్యింది. దాని ఇతివృత్తము పాశ్చాత్యదేశాలకు సంబంధించింది. ఇందువచ్చే ప్రతి సంధర్భమూ, సంఘటన - వేషధారణకూడా అంతే - కనుకనే ఇటువంటి పాత్రలు అభినయించునపుడు నటుడు కథావస్తువులోని సంఘటనలనుసరించి పాత్ర యొక్క లక్షణాలను వూహించుకొని వాటిని ప్రజలకు అందించవలసి ఉంటుంది. అటువంటప్పుడు ఆ పాత్రలకు జరుగు న్యాయం నటుని మీదనే ఎక్కువగా ఆధారపడి ఉంటుంది.

ఇక Last but not the least అన్నట్లు బంగారుపాపలో నా కోటయ్య పాత్రను గురించి కొంత చెప్పక తప్పదు. ఇది కేవలం మానసిక తత్వం మీద ఆధారపడ్డ పాత్ర, ముఖ్యంగా ఇటువంటి పాత్రలను ఊహించి - సృష్టించగల వ్యక్తులను అభినందించవలసి ఉంటుంది. ఈ పాత్రను అభినయించడమనేది పైకి కనిపించినంత తేలికగాదు. అడుగడుగునా మార్పులు చెందే విభిన్నభావాలు గల పాత్రయిది. దీనిని నటించునప్పుడు - పాత్రతో పాటు నేను కూడా దానిభావనా ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయేవాణ్ణంటే ఆతిశయోక్తి కాదేమో! ఒక్కొక్కప్పుడు నా మానసిక బాధ ఎక్కువై ఏడ్చేవాణ్ణి కూడా - దర్శకులు నన్ను ఓదారుస్తూ ఉండేవారు. దర్శకుని అవస్థకూడా అలాగే ఉండేది.

ఇలా రకరకాల పాత్రలు దొరకడం వల్ల - ఆయా పాత్రలను - అర్థం చేసుకొని నటించి - మీ ఆదరాభిమానాలు పొంది - నేటికీ ఈ సినిమా ప్రపంచంలో ఒకస్థానం ఏర్పరచుకోగలిగాను. అదికూడా మీ ఆదరాభిమానాలే అనండి, నా అదృష్టమే అనండి కారణమేమైనా కానివ్వండి - ఫలితం మాత్రం ప్రోత్సాహకరంగానే ఉంది. తరువాత ఎన్ని పాత్రలు ధరించానో - ఏయే పాత్రలు ధరించానో మీ అందరికీ తెలిసిన విషయమే.

కళోపాసనలో ప్రతినటుడూ ఒక విధ్యార్థి - కళానిధి... కళప్రపూర్ణ, నటకావతంస, నటరాజు ఇత్యాది బిరుదులు కొంతవరకు నటునికి ప్రోత్సాహకరంగానే ఉంటాయి కానీ, ఏ నటుడూ వాటిని - తలచుకొని గర్వించవలసిన పనిలేదనుకుంటా. కారణం కళ

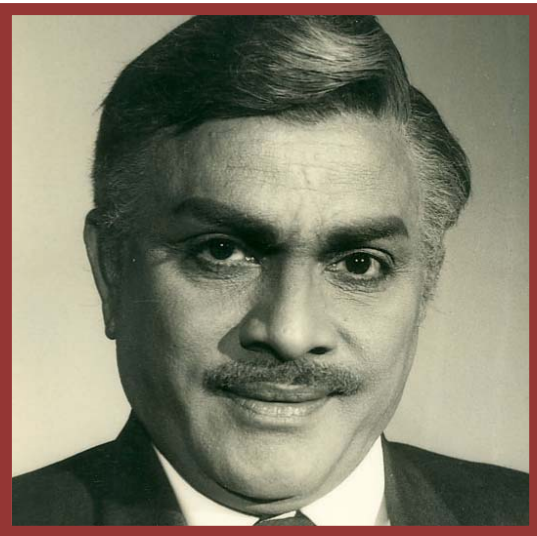
అనంతం, జీవితం స్వల్పం. నటనా సరస్వతి.. ప్రపంచపు వయస్సుతో పాటు - ఆమె వయస్సు పెరుగుతూ ఉంటుంది. ఆమెను స్వాధీనం చేసుకోడానికి మానవుడు చాలా అల్పుడు. పైగా మానవ జీవితం చాలదుకూడా!

(1960 లలో ఎస్.వి.రంగారావుగారు ఆకాశవాణిలో చేసిన ప్రసంగం)

ధూళిపాళ

(వెండితెర మాసపత్రిక అక్టోబర్ 1962 సంచికనుంచి పునరుద్ధితం)

ధూళిపాళ సీతారామ శాస్త్రిగారు దాచేపల్లి, (గురజాల తాలుకా)లో జన్మించారు. ఈయన తండ్రి అక్కడే ఉండి వ్యవసాయం చేసుకుంటున్నారు. గుంటూరులో ఇల్లు, భూములు వున్నాయి. ఇతనికి ఒక అమ్మాయి, ఇద్దరబ్బాయిలు వున్నారు. పెద్దమ్మాయికి పెళ్ళయింది. కొడుకు లిద్దరు చదువు కుంటున్నారు.

ధూళిపాళగారు మొదట చదువుతున్న రోజుల్లో 'శ్రీ కృష్ణ తులభారం'లో నళిని వేషం వేశాడు. అతడు స్త్రీ పాత్రకు సమర్థుడని అతనికి చిన్న చిన్న స్త్రీ పాత్రలు ఇచ్చేవారు. ఇతను 'చింతామణి' లో 'రాధ' 'బొబ్బిలియుద్ధం' లో 'మల్లమాంబ' పాత్రలను ధరించసాగాడు. బాపట్ల సంస్కృత కళాశాలలో పంచకావ్యాల వరకు చదువుకున్నారు. హిందీలో విశారదుడు! నాటకాలు ఆడుకుంటూనే హిందీ

ఇన్స్టిట్యూట్ పెట్టి పది మంది పిల్లలకు చదువు చెప్పేవాడు. 1942లో ధూళిపాళకు కీ.శే. మాధవపెద్ది వెంకట్రామయ్యగారితో పరిచయమైంది. అప్పటి వరకు ఆడ వేషాలు వేస్తూవుండేవారు. వెంకట్రామయ్యగారు ధూళిపాళగారి శక్తి సామర్థ్యాలు చూచి "అబ్బాయ్! నీవీ ఆడ వేషాలు వేస్తూకూచుంటే ప్రయోజనం లేదు. మొగవాడివాయె మొగ వేషాలు వేసి నీ మొగతనం చూపించు. ఆడవేషాలకు ఆడవాళ్ళు లేరూ!" అన్నారు. అప్పటినుండి ధూళిపాళగారు ఆడ వేషాలకు స్వస్తి చెప్పి మగ వేషాలు ధరింపసాగారు. వెంకట్రామయ్యగారు చక్కని మార్గం నేర్పారు. ఆయనే భావ ప్రకటన, సంభాషణ పలికే తీరు, నటన మొదలైన అన్ని విషయాలు ట్యూషన్ చెప్పారు.

ముందుగ ధూళిపాళ గారికి సహదేవుడు, నకులుడు పాత్రలలో రంగ స్థలంపై మగతనం ఏర్పడింది. తర్వాత తర్వాత గయుడు, దుర్యోధనుడు వంటి పాత్రలను ధరించసాగాడు. గుంటూరులో వున్న స్టార్ థియేటర్లో చాలా నాటకాలలో పాల్గొన్నారు. ఈ సమాజం వారు గయోపాఖ్యానం, బొబ్బిలి యుద్ధం, వరవిక్రయం, ఉద్యోగ విజయాలు ఊరూర ప్రదర్శించి ప్రజల మొప్పును పొందారు.

1949లో గుంటూరులో చెళ్ళపిళ్ళ సన్మాన సంఘమువారు నాటక పోటీలు ఏర్పాటు చేశారు. ఆ సమయంలో దుర్యోధనుని పాత్రలో ఉత్తమ నటుడుగా బహుమతి వచ్చింది. చెళ్ళపిళ్ళవారి ఆశీర్వాదంతో సువర్ణ నటరాజ విగ్రహాన్ని ధూళిపాళకు బహుమతిగా ఇచ్చారు. ఆ తర్వాత నటననే వృత్తిగా స్వీకరించ వలసి వచ్చింది. అనేక ఊళ్ళలో, పల్లెలలో, పట్నాలలో నాటకాలు ఆడారు. అనేక చోట్ల సన్మానాలు పొందారు.

1958లో గుడివాడిలో జరిగిన ఆంధ్ర నాటక కళా పరిషత్తులో 'మయసభ' ఘట్టానికి పోటీ జరిగింది. దుర్యోధన పాత్రకు ధూళిపాళ కు బహుమతి లభించింది.

ఆ తర్వాత ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్య మంత్రి గారిచే శాలువను బహుమతి నిచ్చి ఆదరాభిమానాలు చూరగొన్నారు.

1962లో ఒక మరువరాని సంఘటన జరిగింది. అదేమిటంటే విశాఖపట్నం కల్చరల్ అసోషియేషన్ వారు కొన్ని నాటకాలను ప్రదర్శింప జేశారు. అందులో ఉద్యోగ విజయాలు నాటకం ఐనా మయసభ నుంచే నాటకం ప్రారంభమైంది.

మయసభలోని దుర్యోధనుడు అద్వితీయముగ నటించి ప్రేక్షకులను తన్మయులుగా జేశారు. ఆనాటి ప్రదర్శనకు గుమ్మడి గారు అధ్యక్షులు. ఆ సభ వారు గుమ్మడి వెంకటేశ్వరరావుగారికి ఒక సరస్వతి విగ్రహం సమర్పించారు. ప్రదర్శనానంతరం గుమ్మడిగారు ధూళిపాళను మెచ్చుకుంటూ 'ఆ నాటుడెవరో నేను ఎరుగను కాని వారు వయస్సులో నాకంటే పెద్ద వారో చిన్నవారో తెలియదు. కాని నాకు సభవారు ఇచ్చిన బహుమతిని దుర్యోధన పాత్రధారికి సమర్పిస్తున్నాను'. అని విగ్రహాన్ని, గుమ్మడి ధూళిపాళకు బహుకరించారు. ఇంతటి గౌరవం తనకు కలిగినందుకు ధూళిపాళ ఉప్పొంగిపోయారు. వారిద్దరికి ఇదే ప్రథమ పరిచయం.

ఆ తర్వాత అదే సం||లో (1961) గుంతకల్లులో ధూళిపాళకు నట సన్మానము జరిగింది. అక్కడ కూడా మయసభ పదర్శించి ప్రేక్షకులను ముగ్ధులుగా చేశారు. సభలో ధూళిపాళ ఖద్దరు శాలువ బహుకరించారు. ధూళిపాళకు సభానంతరం శ్రీ కె. వేణుగోపాల్, శ్రీ జి.యస్. రాము మొదలగు వారు అతని నటనను చూచి మొచ్చుకొని వారికి కలిగిన అభిప్రాయాలను వెల్లడించారు. శ్రీ భీమరావుగారు కూడా కృతజ్ఞతలు తెలియజేశారు.

బి.ఎ. సుబ్బారావుగారు భీష్మ చిత్రం తీస్తున్నప్పుడు దుర్యోధనుని పాత్ర ఎవరికివ్వాలో అని అనుకుంటూ మంచి సమర్థుడైన వానికివ్వాలని అనుకుంటూన్నారు.

ధూళిపాళ నాటకాలు ప్రదర్శిస్తూ మద్రాసుకు వచ్చి వెళుతుండేవారు. చాలాకాలం నుంచి చిత్రాలలో నటించాలని ఆయనకు ఉంది.

ఆ రోజుల్లో కృష్ణగానసభలో 'రోషనార' నాటకం ప్రదర్శన మద్రాసులో జరిగింది. ఆ ప్రదర్శనలో రామసింహుని పాత్ర ప్రేక్షకులను ఆకర్షించింది. నాటకానంతరం ప్రముఖులంతా గ్రీన్ రూంలో కెళ్ళి నటులందరిని ప్రశంసించారు. 'రామసింహుడి' పాత్రను బాగా కొనియాడారు. ఈ పాత్రధారి ధూళిపాళ సీతారామశాస్త్రిగారు! ఆనాడు ప్రదర్శన చూచిన వారిలో బి.ఎ. సుబ్బారావు ఒక్కరు. ఆనాటకం మర్నాడు ధూళిపాళగారు బి.ఎ. సుబ్బారావుగారిని కలుసుకున్నారు. ఆ తర్వాత తన ఊరెళ్ళి పోయాడు.

నాటకాలలో దుర్యోధన పాత్రకు మంచి పేరున్నదని బి.ఎ. సుబ్బారావుకు తెలుసు. ఉన్నట్టుండి 'రోషనార'లో స్వయంగా అతనిని చూడటం జరిగింది. ఆ కారణంగా సుబ్బారావుగారు ధూళిపాళకు ఉత్తరం వ్రాశారు, తాను ఎదురు చూడకుండా ఉన్నట్టుండి ఛాన్సు వెతుక్కుంటూ వచ్చినందుకు ధూళిపాళ సంతోషించాడు. ధూళిపాళ పూర్వీకులుగాని బంధువుల్లోగాని వెతికినా నటకులు దొరకరు.

అట్లాగే దర్శకుడు రామినీడు చెవిలో బడ్డాడు. 'కలిమిలేములు' చిత్రంలో విలన్ 'నరసయ్య' పాత్రధారణకు ఈ పేరే కారణమైంది. ఈయనెప్పుడు సాంఘిక నాటకాలు వేసినవాడు కాదు.

ధూళిపాళ ఇటీవల విడుదలైన 'మహామంత్రి తిమ్మరసు'లో 'పెద్దన' గాను 'శ్రీకృష్ణార్జున యుద్ధం'లో 'గయుడు'గాను 'మదనకామరాజు కథ'లో రాజగురువుగాను, 'లవకుశ'లో 'వశిష్ఠుడు'గాను ఇంకా పార్వతి ప్రభావం మొదలగు చిత్రాలలో నటిస్తున్నారు.

ఈ విధంగా ధూళిపాళగారు అటు నాటకరంగంలోను సినిమారంగం లోను అద్వితీయమైన భావప్రకటన, స్ఫుటమైన ఉచ్చారణ, మంచి భాషాజ్ఞానము, నటన మొదలగువన్నీ కలిగి విభిన్నమైన పాత్రలను ధరింప సాగుచున్నారు.

ఈయనకు ఆ కళామతల్లి అయురారోగ్య మొసంగి కళకు సేవ గాంచు వారిని ఆశీర్వదించమని కొరుచున్నాను

-రచన: వేణుగోపాల్

(వెండితెర మాసపత్రిక అక్టోబర్ 1962 సంచికనుంచి పునరుద్ధితం)

జి. వరలక్ష్మి

(తెలుగు సినిమా - మే 1948, సంచికనుంచి పునరుద్ధితం)

నా తల్లి పెంపుడుతల్లి కాదు; నన్ను కన్నతల్లే. నా తండ్రి నన్ను కన్నతండ్రి. కొంతకాలం పెంచాడు కూడా. పేరు గరికిపాటి సుబ్బారామయ్య నాయుడు.

ఊరు ఒంగోలు. నా తల్లి పతివ్రతా, ఉద్రేకి. నా తండ్రి బలశాలి, సాధువు. వాళ్ళ సంతానం మేము ముగ్గురు అక్కచెల్లెళ్ళం, ముగ్గురు అన్నదమ్ములూ. నా తల్లిదండ్రుల మధ్య కలిగిన సంఘర్షణ ఫలితం మా తండ్రి యిల్లు వదిలి వెళ్ళిపోయి సన్యసించడం. మా అమ్మ మమ్మల్ని తనకి తోచినట్లు పెంచింది. అది భరించలేక మేము వీలైనంత కాలం వీధుల్లో తిరిగాము, ఎవరి దారిన వాళ్ళం. ఈనాటికీ ఒకళ్ళ విషయం ఒకళ్ళు పట్టించుకోము. అసలు ఎందరం ఉన్నామో, ఎందరం లేమో కూడా మాకు తెలియదు.

చిన్నప్పటినుంచీ నాకు ఆడపిల్లలంటే కోపం. నేనేం పువ్వులు పెట్టుకున్నానో, ఏ చొక్కా తొడుక్కున్నానో, దాని మీద చుక్కలున్నాయో లేవో పరీక్షిస్తున్నట్లు నావేపు చూసేవాళ్ళు నాతోటి ఆడపిల్లలు. మొగవాళ్ళతో ఈ బాధ లేకుండా హాయిగా ఉండేది. వాళ్ళు నా నగలూ, నా బట్టలూ, చూసేవాళ్ళు కారు ___ వాళ్ళకి తల్లిదండ్రులు మంచివి యివ్వరు గనక. నన్ను ఆడపిల్లలాగా ఎవరైనా చూస్తే నాకు బాగుండేది కాదు. మొగపిల్లలతోనే ఆడుకోడం, తన్నుకోడం బాగుండేది. ఆడపిల్లలతో అయితే ఆడుకోవడం మినహాయిస్తే ఏడవడం. ఇప్పటికీ మొగవాళ్ళతోనే తిరుగుతూ ఉంటాను. నాలుగంటాను, నాలుగు పడతాను, కాని ఆడవాళ్ళతో ఒక్క నిమిషం గడపలేను. ఎవరన్నా నన్ను ఆడదాన్ని చూసినట్లు చూస్తే చాలా కోపం వస్తుంది.

"నువ్వు అబలవి, నేను బలవంతుణ్ణి" అని క్షణక్షణానికి ఆడదానికి జ్ఞాపకం చేస్తారు మొగవాళ్ళు. ఆడది బస్సు ఎక్కగానే ఒక్కసారిగా నలుగురు మొగవాళ్ళు లేచి నిలబడి వాళ్ళ సీట్లు ఆడదానికి ఇస్తారు. నిజానికి ఈ ఆడదానికన్నా ఆ మొగవాళ్ళే అర్హులు. యవ్వనంలో ఉన్న ఒక ఆడదాని కన్నా వృద్ధాప్యంలో ఉన్న ఒక మొగవాడు శారీరకంగా బలవంతుడు కాదు. ఎటొచ్చి ఆడదానికి మానసిక బలం లేకుండా చేశారు. తరతరాల నుంచి ఆడది విజ్ఞానం సంపాదించుకోకుండా పురుషులు కట్టుబాట్లు పెట్టారు. ఆడదానిలో ఆత్మవిశ్వాసం, ధైర్యం నిర్మూలం చేశారు మొగవాళ్ళు. ఎవతన్నా నాబోటిది ఈ పరిస్థితుల్ని సహించలేక తిరగబడితే సంఘం ఒక్కసారిగా విరుచుకుపడుతుంది. మరీ ఆశ్చర్యమేమంటే ఆ ఆడదాన్ని స్త్రీలు కూడా హింసపెడతారు. ఆ ఆడది తమ హక్కుల కోసం పోట్లాడుతోందని తెలుసుకోలేనంత మూర్ఖత్వంలో ఉంది మన ఆడజాతి. అందుకే ఆడవాళ్ళన్నా, ఆడవాళ్ళ సంపర్కమన్నా నాకు గిట్టదు. నేను ఓ లెట్టలోకి రాకపోయినా నా చేతనైనంత వరకు నేను పోట్లాడతాను. నాకు పోట్లాడటానికే హక్కు లేదంటారు మీరు. కారణం, నేను ఆడదాన్ని. జంతువునీ కాను, పక్షినీ కాను. వాటికన్నా కొన్ని హక్కులుంటాయి. కాని ఆడదానికి నాకు ఏ హక్కు లేదంటారు మీరు.

అయినా పోట్లాడుతూనే ఉన్నాను. అందుకని మీరంతా నాకు ఏవేవో పేర్లు పెట్టారు. పిచ్చిదాన్ననీ, వ్యభిచారిననీ ఇంకా ఏవో, ఏవో నామకరణాలు చేశారు. నేనివేవీ కాదని ఇంకా ఈ లోకం నాలాంటి వాళ్ళని అర్థం చేసుకునే వరకూ, పోట్లాడుతూనే ఉంటాను. ఈలోగా నే పోతే, నాలాటివాళ్ళకి మనోధైర్యం యివ్వకుండానే పోతున్నాననే విచారంతో పోతాను. పీడా విరగడయిందనుకుంటారు మీరు.

నా వాదన మీకు అర్థమయిందనుకుంటాను. అవలేదంటే నమ్మను _ అర్థం చేసుకోవటానికి మీరు ఇష్టపడరు.

ఎప్పుడూ మొగవాళ్ళ మొహం ఎరగని ఆడవాళ్ళ మాటేమో తెలీదు గాని, ఎప్పుడూ మొగవాళ్ళతోనే తిరిగే నాకు మొగవాళ్ళలో ఒకళ్ళకీ, ఇంకొకళ్ళకీ తేడా బోధపడుతుంది.

ఈ జ్ఞానమే నన్నూ, ప్రకాశరావునీ దాంపత్య జీవితంలో దగ్గరకి తీసుకుంది. మా జీవితాలు సింహావలోకనం చేసుకుంటే యిద్దరం ఒకే తప్పలు చేశాం, ఒకే మంచిని సాధించాం. మా ఇద్దరి నమ్మకాలకి, కోర్కెలకీ చాలామటుకు కలయిక కుదిరింది.

సంఘం మా ఇద్దరి మీదా కన్నెర్ర చేసింది. ఒకప్పుడు నాకు ఇల్లు అద్దెకి దొరక్క, పిల్లి పిల్లల్ని తిప్పినట్టు, బెజవాడలో అన్ని పేటలూ నా పిల్లలతో తిరిగాను. ఇంకా ఎన్నో బాధలు పడ్డాను. తప్పు లేకుండా బాధపడటంలో నాకు నమ్మకం లేదు. బాధలు రాకుండా ఉండటానికి మార్గాలుండీ బాధలు పడ్డాను. నా జీవితంలో విచిత్రమైన అనుభవం ఈ ఒక్క విషయంలోనే.

ప్రకాశరావుకీ నాకూ ఒక్క విషయంలోనే తేడా. నాకు సాహసం చాలా ఎక్కువ. తనకి తక్కువ. సాహసం తక్కువయి అతనేమీ సుఖపడలేదు.

నాకు యిద్దరు పిల్లలు నాలుగేళ్ళ కనకదుర్గ, మూడేళ్ళ శివప్రకాశ్. నా వయస్సు ఇరవై మూడు.

సినిమానటిగా నా జీవితంలో చెప్పుకోవలసిన విషయాలేవీ లేవు. అందరి మోస్తరే.. నా పాట వినో, నా నాటకం ఒకటి చూసో, ఓ డైరెక్టర్ నన్ను సినిమాలోకి తీసుకు వచ్చాడు. నేను వచ్చాను. నా సంగీతం శాస్త్రోక్తంగా నేర్చుకున్నది కాదు. మా కుటుంబంలోనే సంగీతం ఉంది. మా అన్నదమ్ములూ, అక్కచెల్లెళ్ళూ అందరూ బాగా పాడతారు. నేను సంగీతం శాస్త్రోక్తంగా నేర్చుకోవటానికి ప్రయత్నించాను కానీ కుదరలేదు.

మరో విషయం, సినిమాల్లో ఉండబట్టి అప్పుడప్పుడు కొందరు నన్ను వేశ్యని చూసినట్టు చూస్తారు. నా పుట్టిల్లు గరికపాటి వారిదనీ, మా అమ్మ పుట్టిల్లు సవరం వారిదనీ అప్పుడు నాకు జ్ఞాపకం వస్తుంది. కాపుల్లో ఈ రెండూ రెండు ఉన్నత కుటుంబాలు.

వేలకు వేలు తీసుకుని, ప్రొడ్యూసర్ల గతీ, తన కోసం ఆగి ఉన్న చిత్రాల విషయం, ఆలోచించకుండా, సీతాకోక చిలుకల్లాగా కారుల్లో తిరుగుతూ, ఎప్పుడన్నా నాలాటిదెవతన్నా కనిపిస్తే, నే కట్టుకున్న బట్టలనీ, నా నగలనీ, నాతో కూడా వచ్చిన వారిని తేరిపార చూస్తారు తారలు. మరో విషయం గురించి వీరికి తెలీయదు.

ఈ మధ్య నేను ఒక హీరోయిన్ తో మాట్లాడుతూ ఫలానావాళ్ళు నిన్ను అడిగారు అని చెప్పాను. 'ఎంతకీ?' అనడిగింది. నాకు వొళ్ళు మండి "నీ రేటు నాకేం తెలుసు!?" అని వెంటనే అన్నాను.

"సాధారణంగా నీకు లేకపోయినా, పిక్కెర్లో నీకు మంచి గుడ్డలు వేస్తున్నారే!" అన్నది ఓ తార నాతో. 'ఆడది' అనుకుని నాలో నేను నవ్వుకున్నాను. ఇందుకే ఆడవాళ్ళంటే నాకు అసహ్యం. సినిమాపరిశ్రమలో వాళ్ళ బాధ నాకు తప్పలేదు. ఇప్పుడిప్పుడే ఈ పరిశ్రమలో వాతావరణం మారుతూంది. ఎవరి పనులు వాళ్ళు చూసుకోవడంలో నిమగ్నులవుతున్నారు. అప్పటికి నా విషయం కూడా ఎవరికీ పట్టదు గదా అని ఆశపడుతూ ఉంటాను.

సి.ఎస్.ఆర్.ఆంజనేయులు

(తెలుగుసినిమా - జూన్ 1948 సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

1921 చివరనో, 1925 ఆరంభంలోనో కొందరు కుర్రవాళ్ళు ఒంగోలు నుంచి వచ్చి తెనాలిలో పానుగంటివారి రాధాకృష్ణ నాటకం ఆడారు. నాటకం కాగానే తెనాలిలో ఉండే గొప్ప నటులు కొందరు స్టేజిలోకి వెళ్ళి కృష్ణపాత్ర ధరించిన పదిహేడేళ్ళ కుర్రవాణ్ణి కౌగలించుకుని తెగ అభినందించారు. ఆ అబ్బాయి పేరు చిలకలపూడి సీతారామాంజనేయులు - మీ సి.యస్.ఆర్.

తను కూడా ఒక స్టేజి నటుడు అవునా కాదా అనేది రుజువు చేసుకునేటందుకు సి.యస్.ఆర్. తన జీవితంలో మొదటిసారి ఆడిన నాటకం అది. అంతకు పూర్వం రెండేళ్ళనుండి అతను స్టేజీ తర్ఫీదు పొందుతూ నాటకాలాడుతూ వచ్చాడు. అయితే ఆ నాటకాలు ఒంగోలూ, ఒంగోలు పరిసరాలూ దాటిపోలేదు.

ధేనువుకొండ సుబ్బారావుగారి ప్రోత్సాహంతో సి.యస్.ఆర్. 1922లో హిందూ నాటక సమాజంలో చేరాడు. బొబ్బిలిలో నరసారాయుడూ, చిత్రనళీయంలో వార్షియుడూ, హరిశ్చంద్రలో సత్యకీర్తి వేశాడు. అప్పటికి సి.యస్.ఆర్ కేవలం పాటగాడు. పాటలో ఉండే ఆసక్తిని బట్టి అతన్ని పెద్దవాళ్ళు వేషాలు వేయటానికి ప్రోత్సహించారు. అయితే ఆ నాటక సమాజంలో పాటగాడంటే సి.యస్.ఆర్. కాదు - బీరం రాఘవయ్య. బీరం రాఘవయ్యది కోకిల కంఠం, ఆయన గొంతెత్తి పాడితే పశువులు వెనక్కు తిరిగి చూసేవి. కానీ చాలా బిడియస్తుడు. అందుచేత పాటగాడుగా రాఘవయ్య స్టేజిమీద ఖ్యాతి సంపాదించుకునే అవకాశం లేదు. ఆ అవకాశం సి.యస్.ఆర్.కు దక్కింది.

హిందూ నాటక సమాజం నుంచి సి.యస్.ఆర్. కృష్ణవిలాస సభకు మారాడు. దానికి పెద్ద భాగవతుల మార్కండేయ శర్మగారు, హార్మోనిస్టు గాలిపెంచల నరసింహారావు. ఎవరూ అడుగుపెట్టని దయ్యాల సత్రం బాగుచేసుకుని కుర్రవాళ్ళు అందులో ప్రాక్టీసు ప్రారంభించారు. డబ్బు దమ్మిడిలేదు తిండి ఉన్నా లేకపోయినా విధిగా రిహార్సల్సు చెయ్యటం, నాటకానికి పోస్టర్లు వాళ్ళేరాయటం, నిచ్చెనా, గొదూ పట్టుకుని ఊరంతా తిరిగి పోస్టర్లుకూడా వాళ్ళే అంటించటం. పెంచలయ్య సి.యస్.ఆర్.కు మంచి సాధన ఇచ్చాడు. రెండు కృతులు కూడా నేర్పాడు.

కృష్ణవిలాస సభనుంచి సి.యస్.ఆర్. శృంగారవిలాస సభకు మళ్ళీ మారాడు. ఈ కంపెనీవారు కనకతార వేసేవారు. ఈ సమాజంతోటే సి.యస్.ఆర్. పైకి వచ్చాడు.

కేవలమూ పాటగాడుగా ఉండి సి.య.ఆర్ ప్రజల్ని నటులను సహితం ఎట్లా ఆకర్షించాడు? దానికి కారణం ఉంది పైకి ఏ కబుర్లు చెప్పినా స్టేజి నటులంతా చాతనయిన మట్టుకు పాడేవారే. కానీ పాటగాళ్ళనిపించుకునేటందుకు బిడియపడేవాళ్ళు. సి.యస్.ఆర్ కు అటువంటి బిడియం లేదు. గొంతు పలకాలేగాని ఆరున్నర స్థాయిలో గొంతెత్తి విజ్రుంభించి జమ్మని పాడేసేవాడు. తను పాడి ఆనందించేవాడు. ఇతరులకు ఆనందం ఇవ్వకుండా ఉండలేడు. సి.యస్.ఆర్ పాట ప్రేక్షకులను సులభంగా లాగేది. అందులో విద్యత్తుకంటే బలమైన ఆకర్షణ ఉండేది.

సి.యస్.ఆర్ తండ్రిగారు పాటగాడు. ఆయనది పాతకాలపు పాట. తండ్రిగారి ప్రభావంతో పాడనారంభించిన సి.యస్.ఆర్ క్రమంగా ఇతరబాణీలలో ఉండే ఆకర్షణ అలవరుచుకున్నాడు. ముఖ్యంగా బాలగంధర్వపాట చాలా శ్రద్ధగా విన్నాడు.

కొందరు తారాచువ్వలల్లే పైకి వెళ్ళిపోతారు. వారి ఆరంభాల నుంచి గమ్యస్థానం ముందే ఊహించవచ్చు సి.యస్.ఆర్ ఇటువంటి శ్రేణికి చెందినవాడు కాడు. అతని పరిణామంలో అన్నీ అనుకోని వింతలే. పాటగాడుగా స్టేజిమీద పేరు తెచ్చుకుంటున్న సి.యస్.ఆర్. ఒక రోజు అకస్మాత్తుగా నటుడనిపించుకున్నాడు. బళ్ళారి రాఘవచారిగారు ప్రసిద్ధిగా "రామదాసు" పాత్ర ధరించి ఆయన మెప్పుపొందుతాడని 1926లో అతని స్నేహితులవరూ కలలో కూడా ఊహించి ఉండరు.

"ఏదో పెద్దవాడు నన్ను ప్రోత్సహించటానికి మెచ్చుకున్నాడంటే అనుకున్నానుగానీ ఆయన హైదరాబాదులో ఉన్న మిత్రులకు నన్ను గురించి మెచ్చుకుంటూ ఉత్తరం రాశాడని తెలిసినప్పుడు నా సంతోషం ఏం చెప్పను" అంటాడు సి.యస్.ఆర్. అనేక సంవత్సరాలపాటు నాయకపాత్ర ధరించిన సి.యస్.ఆర్ అకస్మాత్తుగా హాస్యపాత్రలు ధరించి అసమానవిజయం సాధించటం కూడా ఇంత విచిత్రమైన సంగతే.

సి.యస్.ఆర్ జీవితంలో ఇంకొక విచిత్రమైన సంగతేమంటే పైకివచ్చే సాధనాలన్నీ దగ్గరే ఉన్నట్టు కనిపిస్తూ ఎంతో కష్టపడిగానీ పైకి రాలేదు. దానికి ఒక కారణం - సి.యస్.ఆర్ కి చప్పున పైకి వచ్చేవాడికి ఉండదగిన గుడ్డి ఆత్మవిశ్వాసం లేదు. అడుగడుగునా అనుమానమే. తనకన్న అంగుళం ముందున్నవాడు కూడా ఒక మైలు ముందున్నాడని భ్రమ. దానికి తగ్గట్టే నటులకుండే అపఖ్యాతులు తనకెక్కడ చుట్టుకుంటాయో అనే భయం. ఎట్లామాట్లాడితే ఏమంటారో! "ఏముంది? ఇతనూ మిగిలిన నటులవంటివాడే అంటారేమో" అనే భయంతో మధనపడుతూ తనకన్నా ఎంతో పైన ఉన్నారనుకునే నటులను దాటి పైకి రావటం ఒకంతట సాధ్యమేనా?

సి.యస్.ఆర్ కష్టపడి పైకిరావటానికి రెండోకారణం అసుయాగ్రస్తులూ, స్వార్థపరులూ అయినట్టు అతన్ని చిన్న తరగతి నటుల జాబితాలో ఉంచటానికి చేసిన పనులు. అవి చెపితే చాటభారతమంతవుతుంది. కానీ చివరకు సి.యస్.ఆర్ జయించాడు. అందరితోపాటు అతనూ నాటకానికి నూరేసి పుచ్చుకున్నాడు. తనపేరుతో హాలునిండుతుందని రుజువుచేసుకున్నాడు.

సి.యస్.ఆర్ లో ఇంకో విచిత్రమైన విషయమేమంటే అతను చాలా ఏళ్ళపాటు నటుడై ఉండికూడా రంగస్థలంతో మమైకంగా ఉండలేదు. రంగు వేసుకుని రంగస్థలం మీద ఉన్నంతసేపే నటుడు. ఇవతలికి వస్తే రాజకీయోద్యమాలూ, అందులో దిగి పనిచేసి జైళ్ళకుపోయిన స్నేహితుల గురించి విచారించటమూ, శక్తి ఉన్నంతలో వారికి ద్రవ్యసహాయం చెయ్యటమూ - ఇంతే. తన సొంత కంపెనీ పెట్టుకున్నప్పుడు కూడా అతను ఆడిన నాటకాలు హరిజనోద్ధరణకు సంబంధించినవే. అతని నాటకాలలో ఒకటి "పతిత పావన" - నేరుగా అస్పృశ్యతకు సంబంధించినది. రెండవది "తుకారాం". ఇందులో హరిజన సమస్యతోపాటు, అహింసాసిద్ధాంతమూ, ఇతర రాజకీయ సమస్యలూ కూడా చేర్చబడ్డాయి. అందుచేత ఆ నాటకానికి పోలీసులు అడ్డం తగిలి ఆడకుండా ఆంక్షపెట్టారు. ఈ ఆంక్షలు తొలగించుకోవటానికి ఎన్నో ఉపాయాలు చెయ్యవలసి వచ్చింది. ఒక జిల్లాలో కొన్ని భాగాలు తీసికూడా ఆడవలసివచ్చింది. ఈ నాటకాలను ప్రోత్సహించినవారు కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు. ప్రఖ్యాత నటుడు డి.వి.సుబ్బారావుగారి పద్ధతిలో నాటక

సమాజాన్ని నడపాలని సి.యస్.ఆర్. ఆశయం. కానీ ఈ ఆశయం జయపదంగా కొనసాగలేదు. నటులు వేరువేరు స్థలాలకు చెందినవారు. వీరంతా కలుసుకోవటమే కష్టమయ్యేది. లింగమూర్తి, బుచ్చన్నశాస్త్రి ఈ కంపెనీలో వేషాలు వేసేవారు.

స్టేజి మీద ఒక మనిషిననిపించుకోవటం సి.యస్.ఆర్ కు ఎంత కష్టమయిందో, సినిమాలో అనిపించుకోవటం అంతకంటే వెయ్యింతలు కష్టమయింది. అడుగులోనే హంసపాదన్నట్టు, అతనికి మొదటిసారి సినిమాలో అవకాశం ఇవ్వటానికి ముందుకు వచ్చిన ఒక ప్రసిద్ధపురుషుడు నెలకు పాతికరూపాయలివ్వబోవటమే కాక (ఆరోజుల్లో సి.యస్.ఆర్ నెలకు మూడువందలు తెచ్చుకుంటున్నాడు) పదిరోజుల్లో పిక్కరు లాగిపారేస్తానన్నాడు. రు.8-5-0లకు సినిమా చిత్రంలో నాయక పాత్ర ధరించటానికి సి.యస్.ఆర్ కు ఏమీ మనస్కరించలేదు. ఆ తరువాత చాలాకాలానికి "ద్రోపదీ వస్తాపహరణం"లో కృష్ణపాత్ర మొదటిసారి లభించింది.

న్యాయానికి దీనితో ఆరంభమై సి.యస్.ఆర్ వరసగా సినిమా చిత్రాలలో నటించవలసిందే కానీ అతను నమ్మిన పెద్దలు అతనికాత్మకీంద గోతులు తవ్వారు. అతను నమ్మలేక పోయిన పెద్దలు అతన్ని "నిన్ను ఏంచేస్తామో చూడు. నిన్ను ఎవ్వరూ తీసుకోకుండా చేస్తాము" అని బెదిరించారు. ఇట్లా బెదిరించినవాళ్ళు అల్పులుగారు, ప్రసిద్ధ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు, ప్రాడ్యూసర్లు, డైరెక్టర్లు. ఆ రోజుల్లో పాపం సి.యస్.ఆర్ కు సినిమా ప్రపంచం గురించి బాగా తెలీదు.

ఇంతమంది బెదిరించినా అతనికి ఛాన్సులు దొరికాయి - కానీ మంచి చాన్సులుకావు. అతను నటించిన రెండోచిత్రం "తుకారాం" ఈ చిత్రం తీసేటప్పుడే అయోమయంలో పడింది. దీన్ని ప్రారంభించినదొకరూ, పూర్తిచేసినదొకరూ. సంభాషణలు రాయటం సి.యస్.ఆర్. విడుదల అయినాక ఇది ఏమీ విజయవంతంగా పోలేదు. ఉన్నచోటే ఉన్నాడు సి.యస్.ఆర్.

అతని మూడోచిత్రం "వెంకటేశ్వర మహత్యం" ఈ చిత్రం చాలా విజయవంతంగా పోయింది. సి.యస్.ఆర్ నటించటానికి కూడా మంచి అవకాశమే ఇచ్చింది. అయినా ప్రయోజనం లేకపోయింది. అందులో అతనికి వచ్చిన కీర్తి ఏదన్నా ఉంటే అదికాస్తా "జయపద"తో కొట్టుకుపోయింది. అన్ని విధాలా "జయపద" రోజులు అతనికి గడ్డురోజులు. కంపెనీ వారివ్వవలసిన డబ్బురాలేదు. ఈ చిక్కుల్లో అతని తల్లికూడా పోయింది. ఆ ఖర్చులకైనా కంపెనీవారు ఒక వంద ఇవ్వలేక పోయినారు.

"జయపద" దురదృష్టం సి.యస్.ఆర్ ను "చూడామణి"లో కూడా వెన్నంటింది. ఈ చిత్రంలో నటించటం సి.యస్.ఆర్ కు చాలా రుచించింది. అదితీసే రాజాశాండో సాటినటుడు. కానీ డబ్బులేదు. చిత్రం ఎంతకీ పూర్తికాదు. డబ్బుకావాలి. పూర్తి అయి విడుదల అయితేనేగాని డబ్బురాదు, ఈ పరిస్థితుల్లో సి.యస్.ఆర్ తనకు తానై వేషం కోసం యాచనకు బయలుదేరాడు వేషం దొరికింది. కానీ అతని ఉత్సాహమంతా కుంగదీసే పరిస్థితులు. "నన్నివాళ ప్రాడ్యూసర్లు మంచివాడంటారంటే. నా నెత్తురంతా నీరుగావోడ్చుకుని ప్రాణాలన్నీ చంపుకుని వేషాలు వేసి ఈ పేరు తెచ్చుకున్నాను." అంటాడు సి.యస్.ఆర్.

"చూడామణి" విడుదలతో సి.యస్.ఆర్ కు ఫిలిం ప్రపంచంలో ఒక కీర్తి వచ్చింది. అందులో అతని పాత్ర అందరినీ బలంగా ఆకర్షించింది. అది అతని మొదటి సాంఘిక చిత్రం కావటమేగాక అన్నిరకాల అభినయానికి అందులో అతనికి అవకాశం చిక్కింది. ఇప్పటికీ అందులో పాత్రే అతని అభిమానపాత్ర. అంతకు పూర్వంగానీ ఆ తరువాత గానీ అతన్ని తెరమీద అంత ఆకర్షవంతంగా ఏ ప్రాడ్యూసరూ ప్రదర్శించలేదని చెప్పవచ్చు.

"చూడామణి" తరువాత "తల్లిపేమ"తో ఆరంభించి వరసగా "సుమతి"లోనూ "పాదుక"లోనూ సి.యస్.ఆర్ కన్నాబతో నటించాడు. ఇందులో మొదటిది చాలా బాగా నడిచిన చిత్రం. రెండవది సుమారుగా పోయింది. మూడోది పోనేలేదు. కానీ సి.యస్.ఆర్ కు మాత్రం సినిమాలలో శాశ్వతంగా విజయం చేకూరింది.

"నాకు పేరు వచ్చిన రోజుల్లో డబ్బురానేలేదు. డబ్బు రాసాగినాక పేరు లెక్కలోకే రాలేదు." అంటాడు సి.యస్.ఆర్. అది నిజమే. ఇప్పుడు ఏ చిత్రంలోనైనా అతను రాణించకపోతే ఆ దోషం ఇతరులదిగాని అతనిది కాదని అందరికీ తెలుసును. "భీష్మ" చిత్రంలో అతను చదివిన ఒక్క పద్యంకోసం అనేక ప్రేక్షకులు వచ్చి ఆ పద్యం అయిపోగానే ఇళ్ళకు వెళ్ళినట్లు ప్రతీతి.

"మాయాలోకం"లో అతనికి రామబ్రహ్మంగారు ప్రధానపాత్ర ఇస్తానంటే సి.యస్.ఆర్. మొట్టమొదటిసారి హాస్యపాత్ర కోరి తీసుకున్నాడు. "మాయాలోకం" విడుదలకాగానే సి.యస్.ఆర్. హాస్యపాత్రే ధరించాలని ప్రేక్షకులకు తోచింది. "గృహప్రవేశం"లోనూ "రత్నమాల"లోనూ సి.యస్.ఆర్. హాస్యపాత్రలు ధరించి ప్రేక్షకుల అభిమానానికి పాత్రుడైనాడు.

సి.యస్.ఆర్ నటించి విడుదలకు సిద్ధంగా ఉన్న చిత్రం. "శ్రీయాళ". "సాయిబాబా"లోకూడా నటించాడు. అతను నటించబోతున్న చిత్రాలు "మాయారంభ", "వాలి సుగ్రీవ".

అతనికి ఫలాన తరగతి చిత్రాలలోనే నటించాలనిగానీ, ఫలాన పాత్రలే వెయ్యాలనిగానీ పట్టుదల ఏమీలేదు. పౌరాణిక చిత్రాలు కూడా ఆధునిక పరిస్థితులకు అనుకూలంగా తీయవచ్చుననీ, తీయాలనికూడా అతని విశ్వాసం.

స్వేజి మీదగాని తెరమీదగానీ సి.యస్.ఆర్ సాధించిన విజయం డబ్బుతోనేగానీ కీర్తితోగాని కూడుకున్నదికాదు. అతను పెద్దగా డబ్బుచేసుకోలేదు. కీర్తి అతనికెప్పుడూ లోటుకాలేదు. అతని విజయం నైతికమైనది. స్వేజీమీదకి అతన్ని రానివ్వకుండా చేసినవాళ్ళే అతనికి తమతో సమానమైన స్థానం ఇచ్చారు. సినిమాలలో "నిన్ను అణగతొక్కేస్తాం" అన్నవారే అతన్ని ఆదరంతో చేరదీసి వేషాలిచ్చి పైకి తెచ్చారు.

మొత్తం మీద సి.యస్.ఆర్ జీవితకథనుంచి కుర్రకారు నటులు నేర్చుకోదగిన అంశాలు చాలావున్నాయి.

ఎమ్. మల్లికార్జునరావు

(సినిమారంగం 1965, సెప్టెంబర్ సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

ప్రతి తల్లి తన పిల్లల భవిష్యత్తు గురించి తియ్యటి కలలు కనడం సహజం.

అలనాటి ప్రఖ్యాత రంగస్థల - సినిమా నటీమణి కీ.శే శ్రీరంజనిగారు, తన పెద్ద కొడుకు సినిమా నాటక రంగాల వాతావరణానికి దరిదాపులకు రాకుండా - చక్కగా ఉన్నత విద్యనభ్యసించి, ఏ చీకూ చింతా లేకుండా హాయిగా కాలుమీద కాలువేసుకుని కాలం గడిపే ఏ ఉన్నతోద్యోగో కావాలని శించింది. కానీ ఎంతో తపస్సు, సమ్యమనం, సాక్షాత్కారంతో సాధించి - తన నరనరాల్లో ప్రవహింప చేసుకున్న 'నటన' అనే పవిత్రమైన కళ తన రక్తంలో పాలు పంచుకున్న కుమారునికి కూడా యధావిధిగా సంక్రమించి తీరుతుందన్న నగ్న సత్యం తెలియని సత్తెకాలపు మనిషి తల్లి-పాపం!

బాల్యదశలో ఉన్న తెలుగు టాకీ చిత్రాలకు గొప్ప శోభ తెచ్చిన తొలి తారలలో స్వర్ణీయ శ్రీరంజనిగారు ఒకరన్న విషయం సర్వవిదితమే. అలనాడు తయారైన "లవకుశ, కృష్ణలీల, మాయాబజారు, సతీతులసి, సారంగధర, నరనారాయణ, మార్కండేయ, నలదమయంతి" ఇత్యాది పెక్కు చిత్రాలలో సాధుశీల పాత్రలు అమోఘంగా నిర్వహించి, అపజయమన్నది ఎరగకుండా తారాపథాన్ని వెలిగించిన తార అకాల మృత్యువుకు బలియై రాలిపోయింది.

అప్పుడు మల్లికార్జునరావు వయసు పదిహేను. లక్ష్మీ ప్రసన్నం, లక్ష్మీనారాయణ అనే ఇద్దరు తమ్ముళ్ళున్నారు. తల్లి అస్తమించడంతో సినిమా పరిశ్రమకు, అసలు మద్రాసుకే దూరం కావలసిన ఈ ముగ్గురు సోదరులూ - తమను పెంచి పెద్ద చేసిన పినతల్లి జూనియర్ శ్రీరంజనిగారు - తల్లి స్థానాన్ని అలంకరించడమేకాక, తమ తల్లిపేరు పెట్టుకుని - సినిమా తారగానూ తమ తల్లి కీర్తిని చిరస్థాయి చేయడంతో - సినిమారంగానికి చేరువకాగలిగారు.

విధివిలాసం అంటే ఇదేనేమో!

తమ తల్లి పేరున స్థాపించిన ఎస్.ఆర్ (శ్రీరంజని) మూవీస్ వారి తాజా చిత్రం "ప్రమీలార్జునీయము"కు మల్లికార్జునరావు దర్శకుడు, యన సోదరులు లక్ష్మీప్రసన్నం నిర్వాహకుడు, లక్ష్మీనారాయణ సహాయదర్శకుడు.

వీరితోపాటు వీరి తండ్రి నాగమణిగారు, వీరి కుటుంబ మిత్రులు కె.దిబాబుగారు ఈ సంస్థలో భాగస్వాములు. అంచేత ఈ 'ఎస్.ఆర్.మూవీస్'ను ఒక సంస్థ అనడం కన్నా 'ఒకే కుటుంబం' అనడం సముచితం. వీరి "ప్రమీలార్జునీయము" చిత్రనిర్మాణంలో తలా ఒక్కొక్క బాధ్యత స్వీకరించారు. మల్లికార్జున రావు వంతుకు దర్శకత్వ బాధ్యత వచ్చింది. యనకు వ్యాపకం పట్ల మొదటి నుంచీ ఒక విశిష్టమైన గౌరవమున్నట్లు తోస్తోంది.

యన విద్యాధికుడు. గొప్ప సంస్కారం ఉంది. యనలో హీన అభిరుచి ఏ కోశానా లేదు. విమర్శనా జ్ఞానం ఉంది. జీవితంలో ఎన్నో ఢక్కామక్కిలు తిన్నాడు. చిత్రనిర్మాణంలోని ప్రతి శాఖలోనూ ఇంతో అంతో అనుభవం సంపాదించాడు. అనుభవజ్ఞులైన దర్శకుల కింద పనిచేసే అవకాశం లభించడం యన అదృష్టమైతే, లోచనలోను, చరణలోను చురుకుదనం కల్గి ఉండడం యన సాత్తు - అనే చెప్పాలి. అంచేతే సినిమా కళను గురించి కొన్ని సిద్ధాంతాలు ఏర్పరచుకున్నాడు కూడా. పైగా నిర్దుష్టకీయావాది. తాను చేయదలచిన పనిని ఎంత శ్రమపడి అయినా సాధించే దీక్షా, తక్కువ విలువలతో సరిపెట్టుకోరాదన్న పట్టుదలా ఉన్నాయి. "ప్రమీలార్జునీయము" చిత్రం సర్వజనామోదం పొంది తీరుతుందనుకోడానికి, యన దర్శకుడుగా దక్షిణ భారత చిత్రపరిశ్రమ కొక నూతనాలంకారమవుతుందని - శించడానికి ఇవేచాలు.

చిత్ర నిర్మాణంలో కళా కౌశలమూ, వ్యాపార దక్షతా అత్యుత్తమంగా మేళవిస్తాయి. మనస్సులో ఒక భాగం కళవైపు, మరొక భాగం వ్యాపార వైపులాగే మనిషి అంతస్సంఘర్షణకు గురికాక తప్పదు. ఇటువంటి సంఘర్షణలో యువ దర్శకుడు మల్లికార్జున రావు చాలాకాలం మధనపడ్డాడు. యనతో కొద్దోసేపు మాట్లాడితే చాలు - ఈ విషయం బయట పడుతుంది. యనకు ఈరెండు శక్తులూ పరిపూర్ణంగా ఉన్నాయి కనుకనే "ప్రమీలార్జునీయము" చిత్రదర్శకత్వంలో యనకు పూర్తి స్వేచ్ఛ ఇవ్వబడింది. బాధ్యతలను యన సక్రమంగా నిర్వహించాడు. అంచేతే ఉత్తమ చిత్రాలను సమర్పించే సంస్థగా ఖ్యాతిగొన్న వాహినీ పిక్చర్స్ 'ప్రమీలార్జునీయము' చిత్రానికి డిస్ట్రిబ్యూషన్ హక్కులు స్వీకరించడం మరో విశేషమైంది.

1923న గుంటూరు జిల్లాలో మురికిపూడి అనే గ్రామంలో జన్మించిన మల్లికార్జున రావు నరసారావు పేటలో ప్రాథమిక విద్యను, గుంటూరులో ఉన్నత విద్యను అభ్యసించాడు. కళకు విజ్ఞానం - బంగారానికి పరిమళం వంటిది. ఝ, సైన్సు - ఈ రెండూ ఈనాటి ప్రపంచానికి రెండు కళ్ళు. కళలేని జీవితం - కాంతి లేని దీపం. విజ్ఞానం లేని ప్రపంచం మెదడులేని మనిషి వంటిది. కనుక, కళ -

విజ్ఞానం లేని ప్రపంచం మెదడులేని మనిషి వంటిది. కనుక, కళ - విజ్ఞానం చెట్టాపట్టాలు వేసుకుని నడవవలసిందే. అంచేతే కళాసేవకుడు కావలసిన మల్లికార్జున రావు సైన్సు గ్రూపులో ఇంటర్మీడియేట్ పూర్తిచేశాడు.

గుంటూరు హిందూ కాలేజీలో మల్లికార్జున రావు చదువుకుంటూండగా - ఇప్పుడు యన దర్శకత్వ బాధ్యతను చేపట్టినందుకు తొలుదొల్ల అభినందించి, 'ప్రమీలార్జునీయము' చిత్ర నిర్మాణంలో చేయూతనిచ్చి, సంపూర్ణ సహాయ సహకారాలను అందజేసిన మహా నటుడు శ్రీ ఎన్.టి.రామారావు గారు ఎ.సి. కాలేజీలో చదువుతూండేవారు. కాలేజీలోనే శ్రీ జగ్గయ్య, శ్రీ కె.వి.ఎస్, శర్మగార్లు కూడా విద్యార్థులు. హిందూ కాలేజీలో మల్లికార్జున రావుకు కేరెక్టర్ యాక్టర్ శ్రీ గుమ్మడి క్లాస్ మేట్, బెంచ్ మేట్ కూడానూ.

ప్రతి ఏటా జరిగే అంతర్ కళాశాల నాటక పోటీలలో ఈ యువకళాకారులందరూ కలిసి నాటకాలాడేవారు. "నాయకురాలు" నాటకంలో ఎన్.టి.రామారావుగారు నలగామరాజు పాత్ర ధరించగా, మల్లికార్జున రావు బాలచంద్రుని పాత్ర ధరించాడు. నాటకానికి నేటి సుప్రసిద్ధ డైరెక్టర్ గోఖలేగారే శిల్ప దర్శకులు.

"చంద్రగుప్తుడు"లో లో హీరో, "వసంత సేన"లో "శకారుడు" విప్లవం" "పిచ్చిరాజు" - ఇత్యాది అనేక నాటకాలలో వివిధ భూమికలు ధరించిన మల్లికార్జునరావు హిస్టోరిక్ అసోసియేషన్ కు సెక్రెటరీగా, అంతకు ముందు హైస్కూల్ యూనియన్ కు కార్యదర్శిగా ఎనలేని సేవ చేశాడు. ఇలా ఎన్నో సాంస్కృతిక కార్యకలాపాలలో ముఖ్యపాత్రలు వహించిన మల్లికార్జునరావు మంచి క్రీడాకారుడు కూడా. వాలీబాల్, పరుగుడు పందేలలో అనేక సార్లు బహుమతులు కాజేసుకున్నాడు. మల్లికార్జునరావు ఇంటర్మీడియేట్ చదువుతూండగా - యన తల్లిని వెండి తెరకు పరిచయం చేసిన దర్శక ప్రముఖులు సి.పుల్లయ్యగారే "గొల్లభామ" చిత్రంలో కథానాయకి కొడుకు పాత్ర ధరించడానికి మల్లికార్జునరావును పిలిపించారు.

విధంగా మల్లికార్జునరావుకు సినిమా రంగంలో తొలిసారిగా ప్రవేశం లభించింది. తర్వాత కూడా యన మరికొన్ని చిత్రాలలో కనిపించి ఉండేవాడేమో!

దర్శక శ్రేణులు శ్రీ కె.వి.రెడ్డిగారు - శ్రీ నాగిరెడ్డి, శ్రీ చక్రపాణిగార్లకు మల్లికార్జున రావును పరిచయం చేయడంతో - ఎందరో కళాకారులను తీర్చిదిద్దిన విజయావారి పర్మనెంట్ రిస్ట్ గా మల్లికార్జునరావు తీసుకోబడ్డాడు. వాహిని స్టూడియో వరణలో అలా అడుగు పెట్టడమే తన కళాజీవితంలో పెద్ద పరివర్తనకు పునాది అని యన విశ్వాసం. అందుకు కారణం లేకపోలేదు. దరిమిలా యన మనస్సులో ఒక భాగం మరొక వ్యాపకంలో నిమగ్నమైంది. యనకు చాలా చిన్నతనంలోనే సాహిత్యాభిరుచి ఏర్పడడం వల్లా, మనస్తత్వ శాస్త్రంలో ఇంతో అంతో పరిచయం ఉండడం మూలంగా మొదటి నుంచీ అన్ని భాషల చిత్రాలు చూడాలన్న అభిలాష మెండుగా ఉన్న కారణం చేత - తను చూసే ప్రతి చిత్రాన్నీ మనో వైజ్ఞానిక దృష్ట్యా విమర్శించుకునేవాడు. సక్తే పరిపక్వానికి వచ్చిన అనంతరం మరొక విధంగా మారింది. దాంతో కళారాధకుడుగా తాను తెర ముందు కన్నా తెర వెనుక - వివిధ సాంకేతిక శాఖలలో నేర్చుకోవలసిందెంతో ఉందని భావించాడు.

చాలామంది - ఒక వ్యక్తిలో తాము చూడగలిగిన శక్తులనే విశ్వసిస్తారు గాని, వారిలో గుప్తంగా ఉన్న శక్తులను అంచనా కట్టగల వారు ఏ కొద్దిమందో కనిపిస్తారు. అలాంటి వారిలో శ్రీ చక్రపాణిగారొకరు అందుకే మల్లికార్జున రావుని సహాయ దర్శకుడుగా అనుభవం గడించమని అవకాశం కల్పించి తగు ప్రోత్సాహమిచ్చిన ఘనత శ్రీ చక్రపాణిగారికే దక్కుతుంది. అలా విజయా వారి "పెళ్ళి చేసిచూడు" చిత్రానికి డైరెక్టర్ ఎల్.వి.ప్రసాద్ గారి కింద మల్లికార్జున రావు తొలిసారిగా అసిస్టెంట్ డైరెక్టర్ గా పనిచేసే అవకాశం లభించింది. దాదాపు నాలుగేళ్ళపాటు - "చంద్రహారం" చిత్రం వరకు సంస్థలోనే ఉండిపోయిన అనంతరం అసిస్టెంట్ డైరెక్టర్ గా "అమరసందేశం" చిత్రంలో - దుర్రిగారి వద్ద (ఎడిటింగ్ శాఖలో కూడా), "శభాష్ రాముడు" చిత్రంలో రామకృష్ణగారి వద్ద, "పంకి పెళ్ళాం, చంద్రహారం" చిత్రాలలో

కె.కామేశ్వరరావుగారి వద్ద, "సతీ అనసూయ" చిత్రంలో కడారు నాగభూషణం గారి వద్ద, "రక్తసంబంధం" చిత్రంలో వి. మధుసూదనరావు వద్ద అసోసియేట్ డైరెక్టర్ గా మల్లికార్జునరావు పనిచేసి, విశేషమైన అనుభవం గడించాడు.

"కానీ, నాకు తల్లి తర్వాత తల్లిలాంటివి 'రాజశ్రీ రాజలక్ష్మి' సంస్థలు. అక్కడే చిత్ర నిర్మాణంలోని ప్రతిశాఖలోనూ పనిచేశాను. ఎన్నో మెళుకువలు నేర్చుకోగలిగాను. చివరకు పరిపూర్ణత, ప్రాజ్ఞత, పరిణతి, పరిగణన పొందాను. నా శక్తిని గమనించి, నా సక్తిని గుర్తించి నాకు అలాంటి మహదవకాశాలెన్నింటినో కలుగజేసి ప్రోత్సహించిన నిర్మాతలు శ్రీ సుందర్ లాల్ నహతా, శ్రీ డూండ్ గార్లకు నేనెంతో ఋణపడి ఉంటాను." అంటాడు మల్లికార్జునరావు నిండు మనసుతో.

ఇలా ఇన్ని అనుభవాలు గడించాడు గనుకనే చిత్ర నిర్మాణంలో కొన్ని సిద్ధాంతాలను ఏర్పరచుకున్నాడు మల్లికార్జునరావు.

ఒక సూత్రాన్ని ధారం చేసుకుని అనేక చిత్రాలు తీయబడడం వల్ల ఒక్కొక్కప్పుడు మొదలు చూస్తేనే చాలు ప్రేక్షకులు ముగింపు ఏమిటో ఇట్టే తెలిసిపోతుంది.

చిత్రంలోని ఇతివృత్తం నగ్నంగా కనిపించకుండా గోప్యంగా - మాలలోని సూత్రంలాగా ఉంటూ, వివిధ సంఘటనలను నేర్పుతో గుదిగుచ్చాలి.

చిత్రంలోని కర్తవ్య జీవిత నియమాలను అనుసరించి ఉండాలి.

ప్రణయం హాస్యం, శోకరసం - ఇత్యాది ఉదేకాలను మనస్తత్వం పాటించకుండా విపరీతమైన మోతాదుల్లో ఎగదోస్తే, రసాభాస కలిగి ప్రేక్షకుల బుద్ధి చిత్రం మీద నుంచి వైతొలిగిపోతుంది.

పాటలు కథను నడిపించాలి. పాటకోసం కథ గితే రక్తికి భంగం కలుగుతుంది.

తను ఏర్పరచుకున్న ఇలాంటి పెక్కు సిద్ధాంతాల యందు సంపూర్ణ విశ్వాసంతో - దేశంలోని ప్రతి ఒక్కరూ - ఒకేసారి కాదు, పదే పదే చూడదగిన చిత్రం నిర్మించాలన్న దీక్షతో మల్లికార్జున రావు కృషిచేశాడు.

అనుకున్న ఎఫెక్ట్ వచ్చేదాకా కాగితం మీద నుంచి తెరమీదివరకు మల్లికార్జున రావు శక్తివంచన లేకుండా శ్రమించాడు. ఎందులోనైనా ఏవైనా కొద్దిపాటి లోపాలున్నా చూసే చూడనట్లు పోవడం యనకు ఎంతమాత్రం సమ్మతం కాదు.

ఈ విషయంలో ఎన్.టి.ర్, సరోజాదేవి లాంటి రితేరిన నటీనటులు, అనుభవజ్ఞులైన సాంకేతిక నిపుణులు యన కృషికి ఎంతో సహాయ సహకారాలు అందజేశారు. అందుకు తానెంతో 'ధన్యుడ్ని, కృతజ్ఞుడ్ని' అంటాడు మల్లికార్జున రావు మందహాసంతో.

యనకు దాపరికాలు లేవు. తాను అనుకున్నది నిక్కచ్చిగా చెప్పేస్తాడు. కల్లా కపటం లేని మనిషి నొప్పింపక తానొప్పక తప్పించుకు తిరిగే రకం. మనస్సుప్పుడూ పండు వెన్నెలలు కాస్తూంటుంది. అద్దం లాంటి మనిషి యనలో మచ్చలేదు.

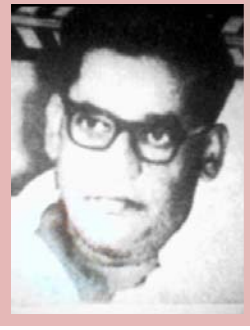
"చిత్ర దర్శకుని ఉద్యోగం విచిత్రమైనది. చిత్రం ప్రారంభం నుంచి చివరి వరకూ అతనెన్నో విచిత్రమైన సంఘటనలను ఎదుర్కోవలసి వస్తుంది. దర్శకుని జీవితం తళతళ మెరిసేది కాదు. పైగా, చిత్ర నిర్మాణ వ్యాపారమంతా ఒకే ఒక వ్యక్తి నిర్వహించేది కాదు. చిత్రానికి సంబంధించిన ప్రతి ఒక్కరి సహకార సమన్వయాల మీదే దాని విజయం ధారపడి ఉంటుంది" అనడంలోనే మల్లికార్జున రావు ఎంత సహృదయుడో, నిగర్వో వెల్లడవుతోంది.

ఇక "ప్రమీలార్జునీయము" చిత్రదర్శకునిగా యన ప్రతిభావిశేషాలు - ప్రేక్షకుల దరాభిమానాలు లభించడంతో వెల్లడికానున్నాయి.

పినిశెట్టి

(సినిమారంగం నవంబర్ 65 - సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

కథకుని కథ

తెలుగునాటి వెలుగు, తెనుగు నోటిపలుకు. తెలుగు వారి తీరు, తెలుగు ఇంటి సౌరు. దృశ్యకావ్యంగా తీర్చి దిద్దగల దిట్ట

శ్రీ పినిశెట్టి శ్రీరామమూర్తి. వచనమై చవులూరించే రచనా శిల్పం వారిది. అడుగడుగునా అనురక్తి సాదృశమైన సన్నివేశాలు కూర్చగల శక్తి - ప్రాతలకనువైన భాషను ప్రయోగించగల శక్తి - స్వతంత్ర చిత్ర కథా రచనా చక్రవర్తి శ్రీ పినిశెట్టి.

అతిశయోక్తిగా ఆ వర్ణన తోచినవారు ఎవరైనా, వారి రచనలు చదివినా, వారి చిత్రాలు చూసినా, వారి జీవిత విశేషాలు తరచినా, మరి వేరే వివరించే పని లేకనే 'జా'ననంగీకరించగలరు.

వారి కలం పోకడకు దర్పణం. అందుకే ఆ దర్పణం ఆదర్శంగా కనిపిస్తుంది. వారి చిత్ర కథలు విచిత్రాకర్షణ కలిగివుంటాయి. అందుకే అవి తమిళ, మహారాష్ట్ర, హిందీ భాషలకు మూలమై తీసుకోబడ్డాయి కూడా! వివిధ భాషా చిత్రాలుగా వీరి చిత్ర రచన సాగడం మనలో ఎంత మందికి తెలుసు?

స్వయంప్రతిభనే చేయూత చేసుకుని, ఆత్మశక్తినే ఆసరా చేసుకుని పినిశెట్టి 1952లో ఈ చలనచిత్ర రంగానికి వచ్చారు. 25 చిత్రాలకు కథ, సంభాషణలు కూర్చారు. వాటిలో ఇరవై చిత్రాలు విడుదలయ్యాయి. "పరివర్తన, పల్లెపడుచు, సంతానం, ఇలవేలుపు, అత్తా ఒకింటి కోడలే, ఈడూ-జోడూ, నిత్యకల్యాణం - పచ్చతోరణం, సిరిసంపదలు" వంటి చిత్రాలన్నీ వారి భావనా విశిష్టతకు మచ్చుతునకలు.

తెలుగు సంస్కృత భాషా కోవిదులు, పెద్ద డిగ్రీలు పొందిన ఆంగ్లవిద్యాధికులు ఎంత శ్రమించినా సాధన కలివిగాని సినిమా స్క్రిప్టు - శ్రీ పినిశెట్టి కొద్దిపాటి చదువుతో, ఆంగ్ల భాషాధ్యయన మసలు లేకుండానే ఎలా నిర్వహించగలుగుతున్నారు? ఇంతటి అగ్రశ్రేణి రచయితగా ఎలా నిలవరించుకోగలుగుతున్నారు? 'నా' అనుకోగల మద్దతు ప్రోత్సహించిందా? లేదే! నలుగురినీ మంచి చేసుకుని, మాటకారిగా మసలగల నైపుణ్యం కనిపించడే! ఒక వర్గాన్ని సృష్టించుకునే సామర్థ్యం అసలు లేదే లేదే? సత్సాధనం వలన వంశానుగతంగా వచ్చిన రచనా నిపుణతతో నిలబడగలిగిన వ్యక్తి అసలేకాదు. మరి ఇది ఎలా సాధ్యపడిందనేదే అర్థంకాని సమస్య! ఏ ఆధారంతో ఇంతటి ఉన్నతీని సాధించగలిగారనేదే తెగని విషయం. అందుకే ఆయనను "స్వతంత్ర చిత్ర కథారచనా చక్రవర్తి" అన్నాను. తన ఆలోచనలకు రూపమిచ్చి, తన వాతావరణానికి శిల్పమిచ్చి, తీర్చి దిద్దే వారి రచనలలోని సహజత్వం, సరళత్వం వారికి శ్రీ రామరక్ష కాగలిగాయి. వారి పురోగమనానికి ప్రోత్సహించాయి. 'ఓటమిలేదు నీకు' అని వారిని తీసుకువచ్చి, 'తెలుగు వెలుగు'గా మనకందించి వదిలాయి.

ఆత్మవిశ్వాసంతో ఇక్కడికి అడుగు పెట్టిన పినిశెట్టి వికాసానికి విస్తయ పడేవారు లేకపోలేదు. వ్యక్తి శక్తికి వంకలెన్ని, కుశ్యంకలు వ్యాపింప చేసే వారుండకపోరు. మానవ బలహీనత మనకి రంగంలో కూడా కనిపించక తప్పదుకదా! అహంకారం, ఆత్మ విశ్వాసం

గానేరదు. అది చక్కగా గుర్రెరిగిన విశిష్ట వ్యక్తి పినిశెట్టి శ్రీరామమూర్తి. మనిషి వలనే ఆయన మనస్సుంతటి గంభీరమైనది, మాటలాగే ఆయన మనస్సుంతటి మృదువైనది. నమ్రతలో నాణ్యం నరనరానికి జీర్ణింప చేసుకున్న ఉదారుడాయన. పొగడినా, తెగడినా పొంగి పోవడం, కృంగిపోవడం ఆయన వలన కాని పనులు. నిర్మలమైన జీవితక, నిశ్చలమైన మనసు - ఆయనవి. అందుకే ఆ విగ్రహానికి అంతటి ఆత్మ నిగ్రహం. ఆ మనస్సు మనకొక ఉషస్సు. ఆయన మాట మనకొక మల్లెలపందిరి. చల్లని పలుకు, చిక్కటి భావన - ఆ మచ్చలేని మనస్సుకున్న మంచి విశేషాలు.

మరుపురాని మధుర జీవితాలు మన ముందు కలకాలం నిలచి ఉండాలంటే, ఆ జీవితాలలో ఎన్ని విచిత్ర రసానుభూతులు, సంక్లిష్ట సన్నివేశాలు ఉండి ఉండాలి? అందుకే పినిశెట్టి జీవితం నిజమైన 'కథకుని కథ'గా సజీవమై కల కాలం నిలవగలదని నా నమ్మకం.

ఆయన రచనలన్నీ ఆయన అనుభవాల పంటలేకదా! 1945లో 'కులం లేని పిల్ల', 1949లో 'పల్లెపడుచు', 'అన్నా-చెల్లెలు' నాటకాలు ఆ నాటి నుంచి ఈ నాటివరకూ ప్రదర్శింపబడుతూనే ఉన్నాయి.

వ్యవహారిక భాషకు ఒరవడి పెట్టి రచించిన గురజాడవారి 'కన్యాశుల్కం' ఎన్ని దశాబ్దాలకైనా నిలవగలుగుతోంది. ఆ తర్వాత ప్రజల దృష్టిలో పదికాలాలపాటు నిలవగలిగిన ప్రదర్శన కనువైన నాటకాలేవైనా ఉన్నాయంటే అవి పినిశెట్టి రచనలే అని చెప్పడంలో అతిశయోక్తి ఉండదు.

1958లో భీమవరంలో అనేక ప్రముఖ సంస్థలు ఈ యువ రచయితను ఘనంగా సన్మానించాయి. నాటి సభాధ్యక్షులు స్థానిక పురపాలకాధ్యక్షులు. 'ఉగ్రశ్రీ' ప్రధానోపన్యాసకులు. సాధారణ కుటుంబంలో పుట్టి, సాధారణ చదువు చదివి పినిశెట్టి ఇంతటి స్థితికి వచ్చారంటే ఎంత గొప్ప విషయం. మనిషిలో హ్యూమర్, సంఘం మీద సెటైర్ ఆయన రచనల్లో వ్యంగమై దోబూచులాడి మనల కవ్వించగలుగుతూంటాయి. అందుకే ఆనాడు అంతటి ఘనసన్మానం.

అంతటి సన్మానం పొందిన పినిశెట్టి తన కృతజ్ఞత తెలుపుతూ ఇలా అన్నారు. "లక్షాధికారి బిడ్డ లక్షాధికారి కావడంలో విశేషం లేదు. పండిత కుటుంబంలో పుట్టిన అదృష్టవంతులు పెద్ద పాండిత్య ప్రకర్ష చూపడంలో అబ్బురంలేదు. దానికి విస్తుపోయి చూసే పనిలేదు. కారణం అది వారి సాత్తుకాదు. తాత తండ్రులు ఆర్జించి ఇచ్చిన నిధినిక్షేపం అది. ఆ అవకాశాన్ని సద్వినియోగపరచకుండా వీధిన బడినప్పుడు మాత్రం మనకాశ్చర్యం కలుగుతుంది. కానీ కులరీత్యా, కుటుంబ స్థితిగతుల రీత్యా - ఏ విధమైన అవకాశంలేని వ్యక్తి రచయితగా వెలుగులోకి రాగలగడంలో ఆశ్చర్యం తప్పదు. నేనతిసామాన్యణ్ణి, అసాధారుణ్ణి - అనే భ్రాంతినాకు లేదు. కానీ సాధారణ జీవులు అసాధారణ ప్రజ్ఞ ప్రదర్శించగలిగిన వారు మాత్రం నాకు ఆదర్శమూర్తులై నిలుస్తారు. షేక్స్పియర్ ఎవరు? ఏం చదివారు? ఏం చేసేవారు? ప్రపంచ నవలా రచయితలలో ప్రముఖ స్థానాన్ని ఆక్రమించిన మాక్సిం గోర్కీ కూలివాడు కాదా? మన రామాయణం రాసిన వాల్మీకి ఎవరు? వారి పూర్వజీవితమేమిటి? ఏనాటికైనా సాధారుణులుగా పుట్టి అశేష ప్రజానీకాన్ని ఆకర్షించుకోగలిగిన అసాధారుణులే మరుపురాని రచయితలు - మహావ్యక్తులు. ఎవరేమనుకున్నా, అలాంటి పూజనీయుల అడుగుజాడలే నా గమనానికి ఆధారం. ఆత్మధైర్యానికి అగుపించని ప్రోత్సాహం"

అలా సాగింది వారి ఉపన్యాసం. ఆనాడు సభికులను సమ్మోహితుల్ని చేశాడాయన తన భావావేశంతో. చరిత్రలో దాగిన నిజాలు ఆయన మాటల్లో వెలుపలికి వచ్చి, ఆత్మ పరిశీలనకు ఉపకరించాయి. అక్కర్ పాదుషా చదువెంత? కాంగ్రెస్ గద్దె నధివసించిన కామరాజునాడర్ ఏం చదివారు? చదువవసరంలేదని వాదనకు కాదీ ఉదాహరణలు. ఇంగ్లీషు భాషే విద్యాధికుడనిపించుకోవడానికి ముఖ్య

లక్షణమనుకుంటే, మన ఆదికవుల విజ్ఞతను అపహసించినట్లే కదా! అదేవారి భావన. చదువు వేరు - విజ్ఞత వేరు - అని చెప్పడానికే ఈ ఉదాహరణలు.

ఈనాడు 'ఇంగ్లీషు' భాషా ప్రభావం అన్నిటిలోనూ కనబడుతోంది. ఒక వ్యక్తిలోని శక్తికిది గీటురాయిగా ఈనాటి సంఘం అంచనా వేస్తుంది. అందుకే తెలుగు రచయితలు కూడా ఇంగ్లీషు పుస్తకాలతో కనిపిస్తుంటారు. పినిశెట్టిగారికీ ఆందోళన, ఆవేదన తప్పలేదు. మిత్రులు అనిశెట్టిగారితో ప్రసంగవశాత్తూ "ఇంగ్లీషు నాకు రాకపోవడం ఇబ్బందిగానే కాదు, అవమానంగా కూడా ఉంది. ఇప్పటి నుంచైనా నేర్చుకోవాలి," అన్నారు పినిశెట్టి ఒకసారి వెంటనే అనిశెట్టి గారిచ్చిన జవాబిది: "చంపావ్ ఫో! ఆంగ్లభాషే అలవాటు పడితే, ఆ గ్రంథాలు తప్ప మరోటి చదవనూ లేవు ఆ తీరున తప్పితే మరో రీతిని ఆలోచించనూలేవు. మెదడు దానికి బానిసగా మొద్దుబారిపోతే, స్వంతభావాలు ఎగిరి చక్కాపోతాయి. అప్పుడు స్వయంగా ఏదైనా స్వతంత్ర రచన సాగించాలంటే ఎంత కష్టమైపోతుందో నీకు తెలియక మాట్లాడుతున్నావ్" అన్నారుట.

నిజం అది. పినిశెట్టి రచనల్లో తెలుగు జీవితం కలకల్లాడుతూ కనిపిస్తుంది. ఆ రచనలకు ఏ గ్రంథాలూ ఉపకరించవు. ప్రకృతి కళాశాలగా బోధించిన సత్యాలు, నిజరూపాలు. మన పూర్వీకుల రచనలు ప్రమాణాలు. ప్రబంధ కవనం భాషా విధానం. ఒడుదుడుకుల బ్రతుకు నేర్పిన నిష్ఠ, నియమ నిబంధనలుగా వారిని తీర్చిదిద్దింది. క్రమత చెందిన మెదడు కవిత వినిపించింది. రాగమెరిగిన హృది అనురాగమొలికించింది. తియ్యని రచనా విశిష్టతతో పినిశెట్టి రాణించగలిగారు.

నవరసాల పురం నరసాపురం గోదావరి తీరాన్నుంది. శ్రీరామభక్తులు - వెంకటరత్నంగారికి కలిగిన ముగ్గురూ ఆడపిల్లలే. అందుకే ఆయన భార్య మగబిడ్డ కలగాలని నోములూ, వ్రతాలూ ఎన్నో చేసింది. పూజలూ పునస్కారాలూ చేసింది. తత్ఫలితంగా ఆమెకు 1920లో మగబిడ్డ కలిగాడు. 'నోముల పంట' అన్నారు. దైవప్రసాదలబ్ధుడన్నారు పెద్దలు. ఊరంతా ఉప్పొంగి పోయింది ఆ బిడ్డ జననానికీ. ఉత్సవంలా ఉత్సాహపడి పోయారంతా! ఆ బిడ్డకు శ్రీరామమూర్తి పేరే తగినదని తండ్రి నిర్ణయించారు. ఆ మూర్తే మన పినిశెట్టి శ్రీరామమూర్తి.

ఈ బిడ్డకు రెండు సంవత్సరాలవాడు కాకుండానే తల్లిని పోగొట్టుకున్నాడు. తండ్రికి దైవచింతన హెచ్చింది. దేవాలయ నిర్మాణం, భజనల నిర్వహణ ఉన్న ఆస్తిని కాస్తా మింగేసింది. నిలవనీడలేని స్థితి ఏర్పడింది. దైవనిర్ణయం ఎన్ని విచిత్రపరిణామాలను చేస్తూంటుందో తమాషా! ఆ తండ్రి తిరిగి వివాహం చేసుకున్నారు. ఆ కారణంగా ఈ కుటుంబం సవతి తల్లి పోషణలో పెరిగి పెద్దదవవలసి వచ్చింది. ఉన్న చోట ఉండకుండా ఆర్థిక బాధల వలన ఆ కుటుంబం పినిశెట్టికి 8వ సంవత్సరం వచ్చేసరికి అయిదు ఊళ్ళుమారింది. ఆ కారణం వలన పినిశెట్టికి అక్షరాభ్యాసంగాని, పాఠశాల చదువుగాని ప్రాప్తిలేకుండా పోయింది. చివరికి నర్సాపురం 'పీచుపాలెం' అనే పేటలో ఉన్న చిన్న ప్రాథమిక పాఠశాలలో ఆయనకు అక్షరాభ్యాసం జరిపారు. ఆ సంవత్సరం పూర్తి అయ్యేలోగా ఆ బిడ్డ చూపిన శ్రద్ధ, తెలివి చూసిన అయ్యవారు మూడవ తరగతికి మార్చారు. పిల్లలందరిలో ప్రప్రథమునిగా పినిశెట్టి ఆ సంవత్సరమే మూడవ తరగతిలో ఉత్తీర్ణులయ్యారు. "వెంకటరత్నంగారూ మీ వాణ్ణి పై చదువులు బాగా చదివించండి. సామాన్యుడు కాడు మీ వాడు. మా గొప్పవాడతాడు," అనేవారు స్కూలు మాస్టర్లు, పినిశెట్టి తండ్రిగారితో. ఆ తండ్రి కళ్ళు చెమర్చి ఆనందించేవారు. పాపం ఆయన చేసింది మునసబు కోర్టు అమీనా ఉద్యోగం. జీతం అంతంత. రెండో పెళ్ళి - ఆ సంబంధానికి మరో ముగ్గురు సంతానం. ఇంత పెద్ద సంసార భారంతో అంత స్వల్ప ఆర్జనతో, పిల్లల్ని పెద్ద చదువులు ఎలా చదివించగలదాయన? అదేనేమో ఆయన కంట్లో కనిపించని బాధ.

ఆ పాఠశాలలో 5వ తరగతి చదువుతూండగా నీలకంఠం అనే సహా విద్యార్థితో మన పినిశెట్టికి మంచి స్నేహం ముదిరింది. ఈ నీలకంఠం - నారాయణస్వామి జమీందారుగారి అబ్బాయి. ఈ స్నేహితులు ఇద్దరి అన్యోన్యత ఇంతా అంతా కాదు. ఆ చిన్న వయస్సులోనే

పినిశెట్టిలో అణిగి ఉన్న అదృశ్య మహాశక్తి పెకిలి పైకి వచ్చి తన అదృష్టాన్ని వెదకబోయింది. ఆ చిరుత వయస్సులో అందీ అందని భావాలకో రూపం తెచ్చి, 'అమ్మ' అని పేరు పెట్టి చిన్న కథ రాశారు పినిశెట్టి. దాన్ని చదివినవాళ్ళు, చెప్పగా విన్నవాళ్ళు "ఔరా ఎంత విడూరం. బొడ్డాడని వాడికి బుద్ధి ఎక్కడించి వచ్చింది చెప్పా!" అని తెల్లబోయారు. దగ్గరకు పిలిచి శభాషని, మెచ్చుకున్నారు. నీలకంఠం తల్లికి, తండ్రికి ఆ కథ పినిశెట్టి రచన అని తెలిసి ఆప్యాయంగా ఆ చిన్న వయస్సు వాణ్ణి చేరపిలిచి ఆశీర్వదించి పంపారు. పువ్వుపుట్టుగానే పరిమళిస్తుందన్నట్లు ఇదే స్వతంత్ర భావన ప్రతీ విషయంలోనూ వ్యక్తమౌతూ వచ్చేది. ఈయన విషయంలో పరీక్షల్లో ప్రశ్నలకు పుస్తకంలో చదివిన జవాబులు కాదు; ఏమేమో మెదడుకు మేతను కొని సమాధానాలు రాసి, శభాషనిపించుకునే వాడీయన. నూటికి 90 మార్కులు అలాగే సంపాదించేవాడు. క్రిస్టియన్ హైస్కూల్లో ఉచిత విద్యకదా అని అక్కడ అభ్యసనకు చేరాడీయన. తండ్రి రిటైర్ కావడంతో తనూ చదువుకు స్వస్తి పలికి, స్కూలు నుంచి రిటైర్ కావలసి వచ్చింది.

క్రాటేనిపాలెంలో అక్కగారింట కొంతకాలం ఉండవాల్సి వచ్చింది. కష్టించి పని చేయడం 'డిగ్నిటీ ఆఫ్ లేబర్' అంటే ఏమిటో స్వానుభవంతో నేర్చుకోవడం ఇక్కడున్న కాలంతోనే జరిగింది. సూక్ష్మగ్రాహి కావడంతో చూసిన పనినల్లా చలాకీగా నేర్చుకోగలిగేవారు. ముంగర చేతబట్టి రైతు జీవనం రుచి చూశారు. 'సింగర్' కు స్పీడు తెచ్చి 'మాస్టర్' అనిపించుకున్నారు. ఏది చేసినా, ఏ రంగంలో ఉన్నా మనిషిలో ఉత్సాహం మాత్రం లేదు. యాంత్రికంగా బ్రతకగల ఓర్పు నేర్పు లేవు. కొత్తదనానికి ఏదో తత్తరబాటు తనలో పరవళ్ళు త్రొక్కుతూండేది. తీరికలో చదవని పుస్తకం లేదు. వినని పురాణం లేదు. చర్చించని విషయంలేదు. ఆవేశం ఆయనలో ఆరని మంటగా తయారయింది. తిరిగి తిరిగి పుట్టిన ఊరులోనే మెట్టి, మెచ్చిన ఆ జమీందారుగారింటే గుమాస్తాగా జీవిక ప్రారంభించారు. పినిశెట్టిలోని సాహితీ పిపాస గుర్తించిన జమీందారుగారు, అతనికి ఈ బంధనం తగదనిపించి విడుదల చేసేశారు - 'పుస్తకాలు రాయవోయ్' అంటూ? నీలకంఠం దోహదమిచ్చాడు పినిశెట్టికి 'నీ శక్తి నీకు తెలియదులే - కలం తీస్తే కథ పరుగులెత్తుతుంది', అంటూ ప్రోత్సహించాడు.

పాలకొల్లులో ఉన్న ఒక సంస్కృత పండితుని వద్దకు వెళ్ళారు ఈ ఇద్దరు మిత్రులూ. సంస్కృతం చెప్పమన్నారు "కాడి, మేడి చాల్లే నీకు. చదివి ఏం ఊళ్ళేలుతావు?" అన్నారాయన పినిశెట్టిని ఒంటరిగా పిలిచి.

విచిత్రం. ఆ పినిశెట్టి నాటకాలకు ఆంధ్రాలో విరివిగా ప్రచారం లభిస్తే - ఆ పండితుని రచనలు ప్రోత్సాహమే కరువైపోయింది. పినిశెట్టి రచనలకు సాహిత్య పత్రికల్లో ప్రత్యేకత లభిస్తే, ఆ పండితుని రచనలు తిరోగమనం పొందేవి ఆ కార్యాలయంనుంచి. ఆ పండితునికేది పెద్ద ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఆగ్రహమూ కలిగించింది.

అంతర్వేది సముద్రమే ప్రాణాపాయం తేలేక పోయిందాయనకు చిన్నప్పుడు ఒకసారి. పదేళ్ళ పినిశెట్టిని భయంకరంగా గట్టు నొరిసి కొట్టే కెరటాల ఉధృతం లోపలికి నెట్టుకుపోయింది. అంతా గగ్గోలైపోయారు. ఆపద్బాధవునిలా ఒకాయన పినిశెట్టిని పట్టి ఈదుకుని గట్టుకు చేర్చేశాడు. ప్రకృతి కోపించినా ఏమీ చేయలేక పోయిందీయన్ని.

కేసవరం ప్రకృతి చికిత్సల యావరణలో ఆరుబయట చాపమీద ఆదమరచి నిద్రపోతున్న పినిశెట్టి ప్రక్కనే, ఆయన చేతులకింద తన తల పెట్టి తనూ నిద్రపోయింది బారెడు త్రాచుపాము. మెళుకువ వచ్చాక ఇది చూసి కంగారు పడకుండా, సంగతి గ్రహించి, దానికి తన కదలిక తెలియనియ్యనంత జాగ్రత్తగా ప్రక్కకు ఒత్తిగలి ఒదిగిపోయేసరికి ఆ నాగు ఓసారి తలెత్తి చూసి తనూ పక్కకి బిలబిలా ప్రాకుతూ మాయమైపోయింది. ఇలాంటి విషనాగే ఏమీ చేయక జారిపోయింది.

1946లో అత్యం సూర్యం అనే మిత్రునితో బాటు బొంబాయిలో ఆర్షెలలున్నారీయన. అంధేరీలో ఒక చిత్రం షూటింగ్ చూడడానికని వెళ్ళి రాత్రి నిద్రకు ఆగలేక ఓ చెట్టు కింద బెంచీ మీద పడుకుని గాఢంగా నిద్రపోయారు. ఓ రాత్రివేళ గూర్ఖా లేపి

ఇంటికి వెళ్ళమన్నాడు. షూటింగ్ పూర్తవడం, అంతా ఎవరింటికి వారు వెళ్ళిపోవడం ఎప్పుడో జరిగిపోయిందప్పటికే. దాదర్లో ఈయన మకాందారి పట్టారీయన. ఒంటరిగా చీకటిలో, ఎవరూ - ఏమీ తెలియని నగరంలో చకచకా ఆయన కాలినడక సాగించడం ప్రారంభించారు. ఆ రోజుల్లో హిందూ ముస్లిమ్ కొట్లాటలు మితిమీరి ఉన్నాయి. ఆవేశంతో ఒకరి నొకరు ప్రాణాలు తీసేసుకుంటున్నారు. పినిశెట్టికి ఇవన్నీ తెలియకపోవడంతో నిర్భయంగా నడచిపోతున్నారు. ఇంతలో ఇద్దరు ముస్లిమ్లు ఎదురయ్యారు - చేతుల్లో కత్తులున్నాయి. కళ్ళు ఎర్రబడి ఉన్నాయి వాళ్ళకు. 'తూ కౌన్ హూ?' అడిగారు. పినిశెట్టి లాల్చి, పైజమాయేగా ధరించే దుస్తులు. మనిషి ఆకారం, వేసిన దుస్తులు చూస్తే, వాళ్ళకు ఈయన హిందూవో, ముస్లిమో అర్థం కాలేదు. పినిశెట్టి నిర్భాంతపడి నిబ్బరంగా నిలబడ్డారు - "బోలో - సచ్ బోలో!" అంటున్నారు వాళ్ళు. ఏం సమాధానం ఇవ్వాలా అని ఆయన ఆలోచించుకునే సరికే ఎక్కణ్ణింకో పోలీస్ వాన్, ఈలలు, తుపాకీ ధ్వనులు వినబడ్డాయి. ఆ ఇద్దరు గూండాలూ పిక్కబలం చూపారు. ఆ పోలీసు ఆఫీసరు పినిశెట్టిని మందలించి, అదే వాన్లో దాదర్ తెచ్చి వదిలారు.

'చావు' అంటే భయపడి విషయం కాదంటారాయన. కుయుక్తులు, కుతంత్రాలతో కుటలమైన జీవితంతో నీచంగా బ్రతికి చచ్చేకన్నా, నిర్మలమైన, నిర్భయమైన బ్రతుకులో చావు సార్థక జన్మలను చేస్తుంది మనల్ని - అంటారు.

డబ్బులేని కొరత వ్యక్తిని ఎంత హతాశులను చేస్తూంటుందో, ఎంతగా అవమాన పరుస్తుందో వీరికి చిన్నతనంలోనే అనుభవం కావడం ఒక పెద్ద జీవిత గ్రంథసారాంశంగా పరిణమించింది. ఆ అనుభవాలు, అనుభూతులు, వారిలో ఎన్నో సంస్కారాల సాహిత్యానికి ఒరవడిపెట్టాయి. అందుకే వారి నాటకాలు, నవలలు, సినిమా కథలు అంతగా సామాన్య జీవుల సమదర్పణంగా ఆకర్షింపబడుతుంటాయి. ప్రతి రచనా ఒక నవ్యసందేశంలా మనకు తోచేలా ఉంటుందాయన శిల్పం.

ఆయనకు పదహారో ఏటే (1936 జూన్) వివాహం జరిగింది. పట్టుమని పది ఏళ్ళైనా రాని చిన్న పిల్లతో బొమ్మల పెళ్ళిలా పినిశెట్టి తండ్రిగారు వివాహం చేసేశారు. నిరుత్సాహం, నిర్వేదన తలెత్తినప్పుడు వేదాంతం రావడం సహజం. తండ్రి మహాభక్తుడు. గురువు (శ్రీమాన్ వెంకటాచార్యులుగారు) మరింత సనాతనపరులు. ఈ ఇద్దరి వలన ఆ వేదాంత తర్కం పినిశెట్టిలో కూడా చొరబడింది. దైవచింతన అధికమయింది. భజనలు హెచ్చాయి. భక్త సమాజాలు వెలిచాయి. ఇది ఎంతవరకూ వెళ్ళిందంటే - ఓ శుభ ముహూర్తంలో ఎవరికీ ఏమీ చెప్పకుండా సర్వసంగపరిత్యాగిలా సన్యసించాలనే ఆవేశంతో ఆయన ఇల్లు విడిచి వెళ్ళిపోయారు. మామిడాడలో బాలనారాయణగారనే ఆయన్ని ఆశ్రయించి, దారి చూపమన్నారు. మంత్రోపదేశం చేయమన్నారు. ఆయన ఓ నవ్వు నవ్వి, "నాయనా! సన్యసించడానికి నీకు హక్కులేదు. మంచి భవిష్యత్తుంది నీకు. ఇంటికి వెళ్ళు ముందు" అని చెప్పారు. రెండు నెలలు వారి దగ్గరున్న తర్వాత పినిశెట్టిని తిరిగి ఇంటికి పంపించి వేశారాయన.

మనశ్శాంతి లభించలేదు పినిశెట్టికి. పైగా, ఎవరికీ ఎన్నడూ అన్యాయంగానీ, అపకారం గానీ చేసి ఎరగని రామభక్తుడు తండ్రి. ఆయన అవసానకాలంలో ఎదుర్కొంటున్న ఈ దరిద్ర బాధ చూసి పినిశెట్టి గిలగిల్లాడిపోయేవారు. పాపం ఆ తండ్రి అలాగే కన్ను మూసేశారు. 'దేవుడనే వాడున్నాడా?' అంటూ పినిశెట్టి ఆత్మ గోడుగోడున ఏడ్చింది.

గోపీచంద్ గారి రచనలు చదవడం, సంశయాలను తీర్చుకునేందుకు వారితో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు నడపడం ఎక్కువైంది పినిశెట్టికి ఈ రోజుల్లోనే.

అల్లూరి సత్యనారాయణరాజు గారి స్నేహంతో 1942లో కమ్యూనిస్టు పార్టీతో పరిచయం ఏర్పడింది పినిశెట్టికి. పాలకొల్లు యువజన సంఘానికి పినిశెట్టి కార్యదర్శి. అభ్యుదయ భావాలకు, ఆదర్శ జీవితానికి ఈ రాజకీయ వాతావరణం పినిశెట్టికి బాగా ఉపకరించింది. వీరేశలింగంగారి పై పినిశెట్టి రాసిన గేయం ప్రతి సభలోనూ పాడుతుండేవారు. ఓ సభలో ఈ గేయాన్ని విన్న అత్యం

నరసింహంగారు, పినిశెట్టి భావుకతను, శైలిలో సరళిని మెచ్చి, నాటక రచనకు పురిగొల్పారు. ప్రపంచ పర్యటన చేసి వచ్చారు నరసింహంగారు. ఆయన మెప్పు పొందగలిగినందుకు పినిశెట్టికి కొండంత ఉత్సాహం కలిగింది ఒకసారి 'ప్రతిమ' అనే నాటకంలో ఒక రైతు పాత్రను పినిశెట్టి నిర్వహించి శెభాషనిపించుకున్నారు. ఈ రెండూ వారిని నాటకరచనకు, నటనకు ప్రోత్సహించాయి. ఉత్తేజం, ఉత్సాహం ఉంటే యువకులు చేయలేనిదేముంటుంది? రాజకీయ పార్టీనుంచి తాను తప్పుకుని, కళాదేవతనే తన పార్టీగా స్వీకరించాడాయన. నాటక రచన - నటన ఆయన జీవితంలో ప్రవేశించాయి.

'భారతి'లో ప్రచురితమైన పినిశెట్టిగారి 'నిష్కృతి' అనే కథానిక చదివి శ్రీ అప్పన లక్ష్మీపతిగారు పిలిపించి తమ ఆధ్వర్యంలో నిర్వహించబడుతున్న ఎస్.ఆర్.పి క్లబ్ గ్రంథాలయంలో పినిశెట్టిగారిని లైబ్రేరియన్ గా నియమించారు. పినిశెట్టిగారికి పుస్తకపఠనం పెద్ద కాలక్షేపం ఇక్కడ కర్లకుడు, కార్మికుడు, గుమాస్తా, లైబ్రేరియన్ - ఇలా అనేక రూపాల్లో పినిశెట్టిగారి జీవితం అనుభవాలను జీర్ణం చేసుకోగలిగింది. అన్ని తరగతుల వారితో అతి సన్నిహిత పరిచయాన్ని కలగచేసింది. ఆర్థిక పరిస్థితుల అధ్యయనం చేయించింది. ఆస్తికులను, నాస్తికులను, దౌర్జన్యపరులను, త్రాగుబోతులను, సజ్జనులను, సత్సంగులను, ఒకరినేమిటి - రకరకాల తీరు తీరుల వ్యక్తులతో స్నేహం కలిగించి, మానవ జీవిత వైవిధ్యాలను మననం చేయించగలిగింది. అదే రచయితకు లభించవలసిన మహాద్భాగ్యం. అదే ఆశించదగిన విద్య. అందుకే వారి రచనల్లో ప్రతిపాత్రా మనకతి సన్నిహితమై కనిపిస్తుంది. ప్రతిమాటా మన సాదృశ్యమై ప్రతిధ్వనిస్తుంది. ప్రతి చర్యా సహజమై తోస్తూంటుంది.

ఆత్మవిశ్వాసంతో 'ఆదర్శ నాట్యమండలి' వెలిసింది. వీరి మొదటి ప్రదర్శన 'ఆదర్శజ్యోతి' 1945 గుడివాడలో జరిగిన ఆంధ్ర నాటక కళాపరిషత్తు వారిచే యోగ్యతాపత్రం అందుకున్నారు. ఆ నాటకం పదిహేను ప్రదర్శనలు జరిగాయి. ఆ నాటకంలో కథానాయికగా నటించే ధనకోటీశ్వరి అనే ఆమె, సంగీతం కూర్చిన తాడి సూరి అనే ఆయన హఠాత్తుగా కీర్తిశేషులు కావడంతో పినిశెట్టిగారిలో మళ్ళీ ఉదాసీనత వచ్చిపడింది. అత్యం సూర్యంగారు బొంబాయిలో తెలుగు చిత్రం తీస్తున్నారని, దానికి సంభాషణలు తను రాయవలసి ఉందని తెలియడంతో పినిశెట్టి బొంబాయి వెళ్ళి, ఏడుమాసాలున్నారు. కానీ, అక్కడ చిత్ర నిర్మాణ సూచనలు కనపడక, తిరిగి పాలకొల్లు వచ్చి చేరారు. 'కులం లేని పిల్ల' నాటకం రాశారు.

ఆదర్శ నాట్యమండలి తిరిగి మేలుకుంది. ఈ నాటకంతో పినిశెట్టి బాధ్యతలు మరింత హెచ్చాయి. నాటక బృందాన్ని సమకూర్చడానికి చాలా శ్రమించవలసి వచ్చింది. గుడివాడ నుంచి స్త్రీ పాత్రలకు ఆడవాళ్ళు, ఏలూరులో సంగీత బృందం, పాలకొల్లులో నటులు - ఈ ముగ్గురూ త్రివేణి సంగమంలా పాలకొల్లులో స్థావరం చేసుకుని కలియవలసి వచ్చేది. కట్టలు తెగే ఉద్రేకం అదుపు చేస్తూ సారధ్యం వహించేవారు పినిశెట్టి. పైగా, ఒక ప్రధాన పాత్ర ధరించవలసివచ్చేది కూడా. క్రమ శిక్షణతో రిహార్సల్స్ జరిపేవారు. నాట్యమండలిని దేవాలయమంత పవిత్రంగా చూసేవారు ప్రాప్టింగ్ ఉండేదికాదు. దుర్భాషలు, దురలవాటు దరిచేరనిచ్చేవారు కాదు. ఇలా సభ్యులందరినీ చక్కని నిష్ఠతో, క్రమశిక్షణతో, ప్రత్యేక శ్రద్ధాసక్తులతో నాటక నిర్వహణ జరిపేవారు.

పాడగలిగిన కిరాయి నటులతో ఆడే సంగీత ప్రధానమైన నాటకాల మధ్య సాంఘిక నాటకాలు నిలవగలగడం సామాన్యమైన విషయం కాదు. నాటక రంగం మీద కొత్త ప్రక్రియలు ప్రవేశపెట్టి, నటనకు ప్రాధాన్యత ఇస్తే, సాంఘికాలు కూడా కలకాలం అన్నింటినీ త్రోసిరాజనిపించగలవని ఆయన విశ్వాసం. మనకా - మంచి నాటకాలు అట్టేలేవు. రంగాలంకరణ విషయంలో అంత శ్రద్ధ కనిపించదు. నటించేందుకు అనువైన రంగస్థలమే కరువైపోయింది తమిళనాడులో ఉన్న ఆసక్తి, శ్రద్ధ మనకు లేవు. అందుకే తమిళ కళారంగం కళకళలాడుతూంటుంది. ప్రభుత్వ ప్రోత్సాహముంటే కళలెంతైనా రాణించగలుగుతాయని పినిశెట్టిగారి అభిప్రాయపడటంలో అతిశయోక్తిలేదు.

నాటకం రాయడం ఒక ఎత్తు. దాన్ని ప్రదర్శించి పదిమందిలో ప్రచారం చేయడం ఒక మరొక ఎత్తు. ప్రదర్శన అనేసరికి కాంట్రాక్టు నాటకాల్లా ఈ సాంఘికాలకు ఎవరూ ముందుకు రారుకదా! అందుకే స్వయంగా ఈ ప్రదర్శనలు ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. అలా పినిశెట్టి రచయితగా, ఆర్లనైజర్గా, డైరెక్టర్గా - ఈ నాటకాలు ఎలా ప్రచారంలోకి తెచ్చినదీ వింటే చాలా విచిత్రంగా ఉంటుంది. ఎన్ని తమాషా సమస్యలు ఎదుర్కోవలసి వచ్చిందో ఏమో - ఎన్ని అడ్లు - అవాంతరాలూ దాటుకోవలసి వచ్చిందో చూడండి.

'కులం లేని పిల్ల' తెనాలిలో ప్రదర్శించడానికి అన్ని ఏర్పాట్లూ చేశారు. తీరా నాటకం ప్రదర్శించవలసిన రోజు దగ్గర పడేసరికి ఆ నాటకంలో 'హీరోయిన్' ఏడోమాసం గర్భిణీ కావడం, అప్పటి వరకు గర్భవతిగా కనిపించని ఆమె ఒక్కసారిగా ఇంతగా మారి కనిపించడంతో పినిశెట్టి గుండెలు జారిపోయాయి. ఆమె పెళ్ళి కాని పిల్లలా నటించాలి. ఎలా? చివరి రెండు దృశ్యాలలో ఆమె గర్భవతిగా కనిపించినా కథకు సరిపడి, సహజంగానే తోస్తుంది. ఆఖరి దృశ్యంలో ఆమె ప్రసవించి బిడ్డనుకనాలి. అప్పుడు మరింత ఇబ్బంది ఎదురౌతుంది. పినిశెట్టి ఆలోచనలో పడ్డారు. రెండు సైడ్ వింగ్స్ చేర్చి కట్టించారు. పిట్టగోడలా అమర్చిన దాని వెనక్కి మాత్రమే హీరోయిన్ రాకపోకలు నిర్ణయించారు. చూసే ప్రేక్షకులకిది ఒక నూతన యత్నంగా కనిపించింది. తర్వాత సీన్సులో ఆ అడ్డుగోడ తొలగించారు. ఆమె గర్భవతి కాబట్టి సహజత్వం కనిపించింది. ఆఖరి సీనుల్లో గుడ్ల ఉయ్యాల కట్టి సరిగా ఆమె పొత్తికడుపు కనిపించనివ్వని ఎత్తులో బిడ్డను పడుకోబెట్టి, ఆ గండం గడిపేశారు. ప్రేక్షకులకు పినిశెట్టి ఏ బాధపడి ఈ తతంగం అంతా చేశారో తెలియలేదు; ఈ అంతర్నాటకం ఎవరికీ అర్థంకాలేదు. అసలు నాటకం అంత మజా కలిగించి, శభాషనిపించింది.

ఈ నాటకం జరిగిన కొద్దిరోజులకే అమలాపురంలో ఇదే నాటకం ప్రదర్శించాల్సి వచ్చింది. నటీనటులంతా తెనాలి నుంచి పాలకొల్లుమీదుగా అమలాపురం చేరుకోవాలి. కానీ, హీరోయిన్ పాత్రధారిణి గర్భవతి కావడంతో ఒక రోజు దారిలో తన ఊరు (గుడివాడ)లో దిగి, ఆ మరునాడు బయలుదేరి వస్తానంది. సరేనన్నారంతా. మాట తప్పడం ఆ సమాజంలో ఎవరికీ లేదు మరి. అందుకే అనుమానం లేకపోయింది.

అమలాపురం నాటకానికి జనం క్రీక్కిరిసి పోయారు హాల్లో. మరో నాటకం ఇంకో హాల్లో ఉంది. అయినా, జనం ఎంతో అభిమానంతో, ఆసక్తితో ఈ పినిశెట్టిగారి నాటకానికి వచ్చేశారు.

రాత్రి ఎనిమిది అయింది ఆ నటి రాలేదు. పది అయింది. ప్రజలు గొడవ ప్రారంభించారు. ఆ నటి వస్తున్న జాడలేదు. పినిశెట్టిగారికి ఏమీ తోచక హీరో వేషం వేసే జూనియర్ సుబ్బారావుగారిని పిలిచి ఎందుకైనా మంచిదని టోకు అనసూయకు ఆ వేషం వచ్చు గనుక తీసుకురమ్మని చెప్పి పంపించారు. కానీ, ఆ ఇద్దరూ రాలేదు. హీరో లేడు. ఎలా? ఆడియన్స్ ఈలలు, గోలలు వింటూంటే ప్రాణాలెగిరిపోతున్నాయి. ఏం ప్రమాదం జరిగిపోతుందోనని?

పినిశెట్టి మహా ధైర్యవంతులు కావడంతో స్టేజి మీదకు వచ్చారు. విషయాన్ని అతి వినయంగా వివరించారు. "నా అభిమానులు నా వలన నష్టపడరాదు. మీ సొమ్ము మీరు వాపసు తీసుకుని వెళ్ళండి." అని చెప్పి, వాళ్ళ డబ్బు వాళ్ళకు ఇచ్చేశారు. కంట్రాక్టరు కస్సుమన్నాడు. తనకు రెండు మూడు వేల రూపాయలు నష్టమని వాపోయాడు. అందుకని మూడు నాటకాలు ఉచితంగా ఆడిపట్టాలని పేచీ పెట్టి కూర్చున్నాడు. రానూ పోనూ ప్రయాణం ఖర్చులు ఇవ్వడానికి మాత్రం చివరికి ఒప్పుకున్నాడు. అలా అగ్రిమెంట్ రాయించి తీసుకున్నాడా కాంట్రాక్టర్.

అమెచ్యూర్స్ నాటక సమాజాల్లో నటీనటులు కిరాయి తీసుకోకుండా నటించడం అనేది కల్ల. ఇదంతా నేతిబీరకాయ తంతు. అంతే.

కానీ, పినిశెట్టికి ఆ నాటినుంచి కుడిభుజంగా ఉంటూ కష్టనష్టాల్లో సమ భాగస్వాములుగా కష్టించిన ఒకరిద్దరిలో 'చలం' ఒకడు. చలం చక్కని సినిమా నటుడై, అందరి అభిమానాన్ని చూరగొన గలిగిన ప్రత్యేకత సంపాదించుకో గలగడం ఈ నాటక ఒరవడి కారణమని అంతా అంటూంటారు.

అమలాపురం నాటకం అలా అభాసుకావడానికి కారణం తర్వాత తెలిసింది. పాపం ఆ హీరోయిన్ ఏడవ మాసంలోనే ప్రసవించింది. ఏ.వి.సుబ్బారావుగారికి పినిశెట్టి వైర్ అందలేదు. ఆ తర్వాత ప్రదర్శించిన నాటకంలో బాగా డబ్బు రావడంతో ఆ కంట్రాక్టరు సంతృప్తి పడి, సమాజ సభ్యులందరినీ సన్మానించి, గౌరవించి, మరి నాటక ప్రదర్శనలు ఉచితంగా ఇవ్వనక్కర్లేదని, తనకు చాలా లాభం వచ్చిందని చెప్పేశాడు. అగ్రిమెంట్ తిరిగి ఇచ్చేశాడు. ఆనందంగా అందరినీ సాగనంపాడు.

వీరి "పల్లెపడుచు" నాటకం ఎంతమందినో వెలుగులోకి తెచ్చింది. అందుకే ఆ నాటకం మీద రచయితకంతటి అభిమానం. హేమలత, నిర్మల, రామతిలకం, ఏ.వి.సుబ్బారావు, చుండ్రు సూర్యనారాయణగార్లు మున్నగు నటీనటులంతా ఈ నాటక ప్రదర్శనలతో చిత్రరంగానికి వచ్చిన వారే! పాలకొల్లు 'ఆదర్శ నాట్యమండలి' పేరు ఊరూరా మార్మోగిపోయిందా రోజుల్లో. "అన్నాచెల్లెలు" నాటకం రాసారా రోజుల్లోనే పినిశెట్టి. ఒకదాన్ని మించి మరొకటి మంచి పేరు తెచ్చుకోగలిగాయి.

1952 ఫిబ్రవరి 3 వ తేదీన మద్రాస్ 'రసిక రంజనీ సభ'లో ఈ నాటక మండలి 'పల్లెపడుచు' నాటకాన్ని ప్రదర్శించింది. ఆ ప్రదర్శనకా రోజున స్వర్ణీయ హెచ్.ఎం.రెడ్డిగారు అధ్యక్షత వహించారు. శ్రీయుతులు మీర్జాపూర్ రాజాగారు, తాతాజీ (తాపీధర్మారావు నాయుడుగారు), రాజమన్నార్, సుందర్లాల్ నహతా, బి.ఎన్.రెడ్డి, కడారు నాగభూషణం, కె.యస్.ప్రకాశరావు, జి వరలక్ష్మి, కృష్ణవేణి, కనకం వంటి ప్రముఖులంతా ఈ ప్రదర్శనకు వచ్చారు. హాలంతా కళాకారులతో నిండిపోయి చూడముచ్చటయింది. నాటకం హుషారుగా నడిచింది. శభాషన్నారు అంతా. మాట మాటకూ చేతులు చరిచి హర్షం ప్రకటించారంతా! మద్రాస్లో తెలుగు నాటకానికంతటి విజయం కలగడం అందరినీ ఆశ్చర్యపరిచింది. ఆ ఘనత శ్రీ పినిశెట్టిదే నాటకం ముగియబోతున్న సమయంలో కీ.శే డాక్టర్ గోవిందరాజుల సుబ్బారావుగారు పినిశెట్టిని అభినందించాలని తెరలోకి వెళ్ళారు. పినిశెట్టిని గాఢంగా ఆలింగనం చేసుకున్నారు తెలుగు పేరు నిలిపావంటూ ఆశీర్వాదించారు. "నాయనా, కలెక్షనెంత?" అని అడిగారు నెమ్మదిగా. పినిశెట్టి తడబడుతూ నిజం చెప్పారు. హాల్లో కూర్చున్న వాళ్ళంతా ఆహూతులే గానీ టిక్కెట్లు కొని వచ్చిన వాళ్ళు కాదని.

"ఖర్చు ఎంతయింది?" ఆయన అడిగాడు యధాలాపంగా.

"పదమూడువందలు" అన్నారు పినిశెట్టి..90 రూపాయలు కలెక్షన్ మాత్రం వచ్చింది.

పాపం డాక్టర్ గారికి వార్త వినేసరికి ఒడలు జలదరించి, వణికిపోయి, ఆవేశం హెచ్చి, సింహపు పిల్లలా స్టేజిమీదకు ఉరికారాయన. తెలుగు నాటకాల దుస్థితి ప్రేక్షకులకు విశదపరిచారు. "మనల్నింత రంజింప చేసిన ఈ నాటక బృందాన్ని సముచితంగా గౌరవించి సాగనంపవలసిన బాధ్యత మనకు లేదా?" అంటూ హూంకరించారు.

దానితో శ్రీమతి జి.వరలక్ష్మి తను నూటపదహార్లు ఇస్తున్నానంది. ప్రకాశరావుగారు మరో నూట పదహార్లన్నారు. ఆ పైన శ్రీమతి కృష్ణవేణి.. ఇలా మొత్తం పదిహేనుమంది నూటపదహార్లన్నారు. వెంటనే పినిశెట్టిగారు స్టేజి మీద నుంచి, మరి ఎవ్వరూ ఇంక ఈ చదివించే పనిలేదని, తమ ఖర్చులను మించిన డబ్బు చేరిందని చెప్పారు. ఉదారత చూపిన కళాప్రియులందరికీ కృతజ్ఞత తెలియబరిచారు.

ఈ ప్రదర్శన ఫలితమే పినిశెట్టి ఒక సినిమా కథకులు, రచయితలుగానూ, చలం ఒక నటునిగానూ రాణించడానికి చిత్రసీమలో ప్రవేశం లభించింది. ఈ ప్రదర్శన చూసిన శ్రీ హెచ్.ఎం.రెడ్డిగారు పినిశెట్టిగారిని నెల జీతం మీద తన వద్ద పని చేయమన్నారు. చిత్ర రచయితగా పేరు సంపాదించాలన్న ఆకాంక్ష గల ఏ వ్యక్తికీ ఈ పిలుపు ఉత్సాహాన్ని కలిగించక పోదుగా!

1951లో శ్రీ బి.వి.సుబ్బారావుగారు పినిశెట్టిని వెంటనే రమ్మని లేఖ రాశారు పాలకొల్లుకు. బి.ఎ.ఎస్.వారు "పల్లె పడుచు" చిత్రం తీయాలని నిర్ణయించుకుని ఈ జాబు రాశారు. కానీ, అది ఎందుకనో సానుకూలపడలేదు. కానీ, ఆ పిలుపే మద్రాసులో ఈ నాటక ప్రదర్శనకు దారి తీసింది. ఇలా గెలిపించింది. దారి చూపించింది.

పినిశెట్టిని మద్రాస్‌లోనే ఉండిపామ్మని, 'కథావిభాగం'లో పనిచేయమని, ఆయన చిత్ర రచయిత కావడానికి మొదలు ధైర్యం చెప్పి ఉద్యోగం ఇచ్చినవారు శ్రీ బి.ఎన్.రెడ్డి. ఆయన చలవే తనను ఈనాడింతటి వాడిని చేయగలిగిందంటూ ఉంటారు పినిశెట్టి. అయితే, చిత్ర రచయితగా వెలుగులోకి తెచ్చి సముచిత స్థానాన్ని కల్పించినవారు శ్రీ బి.వి.సుబ్బారావుగారు. 'రాజు-పేదా' చిత్రానికి రచయితగా పినిశెట్టి మంచి పేరు గడించగలిగారు. వారి 'అన్నా-చెల్లెలు' నాటకం ఆధారంగా రూపొందించిన 'పరివర్తన' పేరు స్థిరపరిచింది. దీని దర్శకులు శ్రీ తాతినేని ప్రకాశరావు. ఆ పైన రంగనాథదాసుగారి "సంతానం" చిత్రానికి కథ, సంభాషణలు కూర్చారు. ఈ చిత్రం ప్రసాద్ గారితో పరిచయాన్ని కల్పించింది. ఆ ఫలితమే 'ఇలవేలుపు' చిత్రానికి పినిశెట్టి రచయిత! ప్రముఖులతో పనిచేయడం వలన ట్రీట్‌మెంట్ విధానం, సంభాషణలు కూర్చడంలో మెళుకువలు నేర్చుకునే సదవకాశం వీరికి లభించింది. వెలుగు నీడలతో చిత్రాలు నిర్మించబడుతున్నట్లే చీకటి వెలుగులు ఈ చిత్ర లోకపు వ్యక్తులకు తరచు సంప్రాప్తిస్తుంటాయి. వెలుగు కలిసి వచ్చినా, చీకటి ముసిరి వచ్చినా - తేరుకోవడం సామాన్యంగా కష్టం ఈ పరిశ్రమలో.

తనలో గూడు కట్టుకుని ఉన్న ఉపజ్ఞ అజ్ఞాతంగా ఉంటున్న ప్రజ్ఞ ఉరుకులెత్తుతున్న ఉత్సాహం, ఉదేకం పురికొల్పడంతో పినిశెట్టి స్వతంత్రంగా ఒక చిత్ర నిర్మాణ సంస్థ నెలకొల్పి, రచయితగా, దర్శకునిగా తన శక్తి వినియోగించాలని కృషి ప్రారంభించారు. శ్రీ తోట కృష్ణమూర్తి అనే మిత్రుడు ఏలూరు నుంచి వచ్చి, పినిశెట్టి తయారు చేసే ఉంచిన స్క్రిప్టులను పరిశీలించి, తనూ ఆ సంస్థలో ఒక భాగస్వామిగా ఉంటానన్నారు.

అంతకు ముందు ఒక చిన్న సంఘటన జరిగింది. వెంకట రామదాసుగారని ఒకాయన చిత్ర నిర్మాణానికి మద్రాసు వచ్చారు. 'ప్రభా ప్రాడక్షన్స్' పేరుతో పని ప్రారంభించారు. పినిశెట్టి వర్కింగ్ పార్టనర్‌గా ఆ సంస్థను నిర్వహిస్తూ, కథావస్తువు 'ఆడపెత్తనం' పేరుతో సమకూర్చి పెట్టారు. నటీనటులు నిర్ణయించబడ్డారు. శ్రీ సి.ఎస్.రావ్ దర్శకులుగా ఎన్నుకోబడ్డారు. ఘమారు ఏడురీళ్ళ చిత్రం కూడా తయారయింది. ఈలోగా దాసుగారు మరి కొంతమందిని భాగస్వాములుగా ఈ సంస్థలో సాగిపోతూన్న ఈ చిత్ర నిర్మాణం దారి తప్పింది. డైరెక్టర్ మారారు. చిత్ర కథే మారిపోయింది. పినిశెట్టిగారి పని అడకత్తెరలో పోకలా అయింది. స్వంత చిత్రం అనుకున్నది చివరికిలా అయింది. ఇది ఉందికదా అని మరో చిత్రం ఒప్పు కొనకపోవడంతో మరింత దుస్థితి ఎదురయింది. ఆఖరికి పార్టనర్ షిప్ వదులుకుని పినిశెట్టి బయటపడ్డారు. శ్రీ తిలక్ అదే సమయంలో పినిశెట్టిని తన 'అత్తా ఒకింటి కోడలే' చిత్రానికి కథ, మాటలు రాయించుకుని, ఆ గండం గడిచేందుకు పరోక్షంగా సహకరించారు. 'అత్తా ఒకింటి కోడలే' చిత్రం ఆంధ్రాలో అతి జయప్రదంగా నడిచింది. పినిశెట్టిగారి డైలాగులన్నీ చాలా పాపులారిటీ సంపాదించాయి. పినిశెట్టి సినీ రచయితగా పెద్ద పేరు సంపాదించుకున్నారా చిత్రంలో. 'ఆడపెత్తనం' చిత్రం మూలంగా తగిలిన ఘాత మాత్రం పినిశెట్టిని నిద్రపోనిచ్చేది కాదు. తను తలపెట్టిన పని, తను కృషి చేసిన సంస్థ ఏదీ ఇంతవరకు అపజయాన్ని పొంది ఎరగవు. ఆ ఉత్సాహమే 'రవుతూ ప్రాడక్షన్స్'కు నాంది కాగలిగింది. తోట కృష్ణమూర్తిగారు తోడయ్యారు. 'నిత్య కల్యాణం - పచ్చ తోరణం' చిత్రం తయారు చేశారు. బి.వి.సుబ్బారావు, తోట కృష్ణమూర్తిగార్ల ప్రోత్సాహంతో ఆ చిత్రానికి రచయితగానే కాక - దర్శకునిగా కూడా పినిశెట్టి తన ప్రజ్ఞాపాటవాల ప్రదర్శించి చూపారు. పాత్రలను బట్టి నటీనటుల నిర్ణయం చేయాలని వారి ఉద్దేశం బిజినెస్ - బాక్సాఫీస్ వంటివి కాదు ఆయన ఆలోచించినవి. కథాక్రమం, కథాగమనం, పాత్రల ఔచిత్య, పాత్రీకరణ స్వరూప స్వభావాలు, అందుకే ఆ చిత్రంలో చలం హీరో కాగలిగాడు. రామకృష్ణ ఉప కథానాయకుడు. కృష్ణ

కథా దర్శకుడు. మార్తాండ్ ఎడిటర్. ఇత్యాది వారందరికీ ప్రపథమంగా ఇంతటి అవకాశాన్ని కల్పించింది ఈయనే. అనుభవం ఉంది. ఆసక్తి ఉంది. అతిశయోక్తి లేదు; ఆడంబరంలేదు. అందుకే ఆ చిత్రాన్ని అనుకున్న షెడ్యూల్ ప్రకారం పని జరుపుతూ అయిదు నెలల్లో పూర్తిచేయగలిగారు. నటీనటులంతా సహృదయతతో సహకరించారు. శ్రీరామమూర్తిగారు ప్రొడక్షన్స్ బాధ్యత వహించారు. అన్నిటినీ మించి ఆత్మశక్తి విజృంభించింది. ఆ చిత్రం పూర్తికాగలిగింది. తమిళంలోనూ, హిందీలోనూ ఆ చిత్రాన్ని పునర్నిర్మించాలనే సంకల్పంతో శ్రీ ఎల్.వి.ప్రసాద్ గారు ఆ రైట్స్ కొనేశారు. ఈలోగా, ప్రజమెచ్చారు. ప్రభుత్వం మెచ్చింది ఆ చిత్రం చూసి. పన్ను మినహాయింపు చేయించాలని కూడా కొందరు మంత్రులు అభినందించారు చిత్రం చూశాక. కానీ, క్రియలో ఏమీ కలిసిరాలేదు. చివరికి ఆ చిత్రం మీది అన్ని హక్కులూ శ్రీ తోట కృష్ణమూర్తిగారి పఠం చేసి పినిశెట్టి ఊరుకున్నారు.

సర్వజన సమ్మతమైన చిత్రం నిర్మించడంతో శ్రమ తీరదు. విజయవంతమైన నడక దొరక్కపోతే దాని డబ్బు అది చేసుకోవడమే కష్టమై కూర్చుంటుంది. చూసిన ప్రతి ఒక్కరూ మెచ్చుకున్న సదాశయ సంపుటి ఆ చిత్రం. అయినా దాని సామ్ము అది చేసుకోవడమే ఒక కష్టమైపోయింది. 1961 అవార్డ్స్ కమిటీ ఆ చిత్రం చూసి సిఫార్స్ చేశారు - రజత పతకానికి అర్హమైనదని. కానీ, 'టెక్నికల్ అబ్జెక్షన్' లేవదీసి (చిత్రాన్ని రి-ఎడిట్ చేశారని) ఈ చిత్రాన్ని కేంద్రం చేరనివ్వలేదు. పినిశెట్టి ఒక్క వ్యక్తి మాత్రమే; ఆర్థికబలం లేనివాడు. అంగబలం అసలే లేదు. ఆత్మబలంతో శక్తిపుంజుకుంటూ పురోగమించే పినిశెట్టి ఈ ఎదురు దెబ్బకు మానసికంగా చాలా బాధపడిపోయారు. విషయం తెలిసిన వారంతా కూడా అర్హత గల చిత్రం ఇలా అణగారినా ఉండేదని బాధపడిపోయారు.

'నిత్యకల్యాణం పచ్చతోరణం' చాలా ధైర్యస్థయిర్యాలతో పినిశెట్టి రచించి, దర్శకత్వం నెరపి, నిర్వహించారు. కళ్ళపై, కథాక్రమంపై ఆయనకు గల ఆసక్తిని, అభిరుచిని చూపే ఆ చిత్రం ఎంత చక్కటి విలువలతో తయారైనా చివరికి మిగిలేది ఇంతే అయ్యేసరికి 'ధైర్యవంతులను సైతం ఆదర్శాలొక అగ్నిపరీక్షకు నెట్టి చూస్తాయి' అనిపించకపోదు.

ఈ చిత్రం చూసిన శ్రీ ఎల్.వి.ప్రసాద్ గారేమన్నారో చూడండి: "ఏ ఒక్క కొత్త డైరెక్టరూ ఇంత పెద్ద కథను, ఇన్ని పాత్రలతో ఇలాంటి సమస్యను తీసుకుని చిత్రం తీయడానికి సాహసించలేడు. ఒకవేళ తీసినా - పినిశెట్టిలా విజయం సాధించలేడు. కారణం ఆయన రచయిత కాబట్టి - అంత కథను అరటి పండు ఒలిచి చేతిలో పెట్టినంత సుస్పష్టంగా ప్రేక్షకుల ముందు తన కథను పెట్టగలిగారు" అన్నారు. ఇంతకి, ఆ చిత్రం జయాపజయాల గురించి ఈనాటికీ ఈ పరిశ్రమ తర్కిస్తూనే ఉంటుంది. అంతు చిక్కని ప్రశ్న - శేష ప్రశ్నలా మిగిలిపోయిందా సమస్య. చిత్రం ఆర్థికంగా దెబ్బతింది కాబట్టి 'ఫెయిల్' అయినట్లే జమకట్టినట్లుంటే ఆ చిత్రాన్నే చిన్న తరహా నటీనటులతో తమిళంలో పునర్నిర్మించారు, అది శతదినోత్సవాలు జరుపుకోగలిగింది. దాన్నే హిందీలో (కలర్లో) పునర్నిర్మిస్తున్నారు మళ్ళీ! చాలావరకు పూర్తయింది కూడా. దీన్ని మనం ఎలా అర్థం చేసుకున్నా జరిగింది మాత్రం ఇంతే.

శ్రీ పినిశెట్టి మాత్రం రచయితగానే మళ్ళీ తన జీవితం సాగించడం జరిగింది. శ్రీ పుల్లయ్యగారి "సిరిసంపదలు" శ్రీ తిలక్ గారి "ఈడూ - జోడూ", ఉయ్యాల-జంపాల", డి.ఎల్.గారి "దొరికితే దొంగలు", ఆలయావారి "స్త్రీ", మాడర్న్ థియేటర్స్ వారి తాజా చిత్రం - ఇలా మళ్ళీ కలంతో కాలక్షేపం చేస్తున్నారాయన. ఇప్పుడు మరో మూడు చిత్రాలకు రచన సాగుతోంది. త్వరలో పినిశెట్టినీ తెర ముందు కూడా ఆంధ్ర ప్రేక్షకులు చూడనున్నారు. ఆత్మా ఆర్స్ వారి 'చిలకా గోరింక' చిత్రంలో ఒక ముఖ్య పాత్ర ధరిస్తున్నారు కూడా.

ఉప్పెనలా ఉరికి ఉరికి వెలికి వచ్చేవారి ఉత్సాహం, పరిస్థితుల ప్రాబల్యమనే చెలియలికట్టు తాకి, తనలో తాను ఇమిడిపోయి; ఆ వేగాన్ని అణచుకుని, ఆశయాలను అంతర్గతం చేసుకుని, ఆశగా భవిష్యత్తును చూడవలసిన స్థితిలోనే మిగిలారు ఆయన. అందుకే ఆ వ్యక్తిలో ఆ గంభీరత ఏర్పడింది. ఆ మందహాసం వెనక మందకొండగా మరుగున పడి ఉన్న మహోద్ధృత సదాశయర్షురి లీలగా

కనిపిస్తుంటుంది నిజాయితీకి నిలువ నీడలేని చోట - 'నటన'కు ప్రాముఖ్యత హెచ్చిన రంగంలో పనిశెట్టి వంటి వ్యక్తులు ఉదాసీనులై కూర్చోవలసిరావడంలో ఆశ్చర్యం ఏముంటుంది?

క్రమశిక్షణలో పెరిగిన కష్టజీవి, డిసిప్లినీ జీవిత రక్ష అనుకున్న వ్యక్తి పనిశెట్టి. నియమ నిబంధనల మధ్య జీవితాన్ని మలచుకోగల వ్యక్తి - చిందరవందర గందరగోళం మధ్య ఎలా నిలవరించుకోగలుగుతారు?

చక్కని నవలలు రాశారు. నాటకాలు రచించారు. ప్రదర్శనలు ఇచ్చారు. కవి, నటుడు, ఆర్గనైజర్, డైరెక్టర్ - ఇన్ని లక్షణాలు గల విశిష్ట వ్యక్తి పనిశెట్టి. అందుకే అంతటి సున్నితమైన మనస్తత్వం, సునిశిత దృష్టి..

ఎన్నో కష్ట నష్టాల మధ్య శ్రమలకోర్చి పురోగమిస్తూ వస్తున్న పనిశెట్టి కళాజీవన యాత్ర సుగమమై, సుప్రభావితమై, సుఖదాయకమై వర్ధిల్లగలగాలని ఆశిద్దాం. "విజయీభవ" అని ఆశీర్వదించుదాం.

వి.మధుసూదనరావు

(విజయచిత్ర 1969, సెప్టెంబర్ - సంచితనుంచి పునర్ముద్రితం)

తీసిన చిత్రాల్లో ఎక్కువ చిత్రాలు విజయవంతం చేసిన దర్శకులు కొద్దిమందే వుంటారు. వి.మధుసూదనరావు అందులో ఒకరన్న విషయం చెప్పడానికి ఆయన చిత్రాలే సాక్ష్యం. ఆయన దర్శకత్వంలో విడుదలైన 20 చిత్రాలలోనూ ఏ రెండు మూడు చిత్రాల్లో తప్పిస్తే తక్కినవన్నీ విజయవంతంగా నడిచినవే. ఆయన తీసిన ఏ చిత్రమూ 'ఫ్లాప్' కాలేదు.

“జీవితంలో రకరకాల అనుభవాలూ, ప్రజలతో సాన్నిహిత్యం మొదలైనవి చిత్ర దర్శకుడికి బాగా ఉపకరిస్తాయన్నది నా నమ్మకం. చాలామంది నా 'విజయ రహస్యం' ఏమిటని అడుగుతూ వుంటారు. అందులో రహస్యం ఏమీ లేదు. నా నమ్మకం ఏమిటంటే... చిత్రాల నిర్మాణం సామాన్య

ప్రేక్షకుని దృష్టిలో పెట్టుకుని సాగాలి. మన అభిరుచులూ, అభిప్రాయాలూ అందులో రాకూడదు. చిత్ర నిర్మాణంలో వ్యక్తిగతాభిరుచి కనిపించరాదు. ప్రజాభిరుచే కనిపించాలి. స్క్రిప్టు తయారు చేసుకున్నప్పుడే, తృప్తి కనిపించాలి. ఏదో పట్టు దొరికింది కదా... షూటింగ్ సమయంలో చూసుకోవచ్చునన్న ఆలోచనను నేను ఎప్పుడూ రానివ్వను. నాకు తృప్తి కనిపించిందనిపించేంతవరకూ, నేను మధనపడతాను.

దానికంటే మంచి ఆలోచన, తర్వాత సెట్ లో వస్తే రావచ్చు. అది వేరే విషయం. కాని ముందుగానే 'తృప్తి' కనిపించాలి. నాకు నటీనటుల నటన మీద మంచి నమ్మకం వుంది. నటీనటులు బాగా నటించడం అనే అంశం చిత్ర విజయానికి తోడ్పడగలదు. కథలో మంచి 'డ్రామా' తీసుకురావడానికి నేను కృషి చేస్తాను. ధ్యేయం, లక్ష్యం దాని మీద పెట్టుకుని, చిత్రశుద్ధితో శక్తిమేరకు పనిచెయ్యడం కూడా విజయానికి కారణం కాగలదని నా నిశ్చితాభిప్రాయం" అన్నారు ప్రసిద్ధ దర్శకులు వి.మధుసూదనరావు.

పై విషయాల్లో మధుసూదనరావుగారికి గొప్ప నమ్మకం వుందన్న విషయం ఆయన చిత్రాలు కూడా గట్టిగా చెబుతాయి. నటీనటుల నటన కూడా చిత్ర విజయానికి తోడ్పడగలదన్న అభిప్రాయం ఆయనకు వుండడం నుంచే... షూటింగ్ లో పాల్గొనే నటీనటుల 'శక్తి'ని వీలైనంతవరకూ రాబడతారు. నటన విషయంలో రాజీ పడడం ఆయన ఎరగరు. ఒకటికి పదిసార్లు చేయించి, ఆయన అనుకున్న ఎఫెక్ట్ తీసుకొస్తేనేగాని విడిచిపెట్టరు. నటుడిగా ఆయన స్టేజీమీద అపారమైన అనుభవం సంపాదించడంతో, ఆయన నటించి చూపిస్తారు. తాము నటించి చూపే మన కొద్దిమంది దర్శకులలోనూ మధుసూదనరావు ఒకరు. కథ మీద నమ్మకం కుదిరినప్పుడు, దాన్ని ట్రీట్ చెయ్యడంలో మంచి శ్రద్ధ తీసుకుంటారాయన. 'బాక్సాఫీసు' సూత్రాలూ ప్రజాభిరుచులూ మిళితంచేస్తూ చక్కగా చిత్రాన్ని తియ్యడం ఆయనకు తెలుసు. నాటి 'సతీతులసి' దగ్గర్నుంచి. నేటి 'ఆత్మీయులు' చిత్రం వరకూ ఆ విషయాలను గట్టిగా రుజువు చేస్తాయి.

మధుసూదనరావు జీవితంలో బాగా మధన పడ్డారు; దెబ్బలు తిన్నారు; ఓర్పు చూపారు; కృషి చేశారు. అవే ఆయనకు జీవితంలో మంచి పాఠాలు నేర్పాయి. సొంతవారైన ఈడ్పుగల్లు బడిలో నేర్పుకున్న పాఠాలకూ ఈ పాఠాలకూ ఎంతో తేడా వున్నది. మధుసూదనరావు కుటుంబం స్థితిగల కుటుంబం కాదు. సామాన్య కుటుంబం. మూడో ఫారం ఐన తర్వాత, తండ్రిగారికి ఈ అబ్బాయిని చదివించడం కష్టమైపోయింది. ఆర్థిక ఇబ్బందులు బాగా కలుగ సాగాయి. అయితే ఆ అబ్బాయి గట్టిపట్టుదల గలవాడు. చదువుకోవాలనీ, ఎన్నో నేర్పుకోవాలనీ, ఎన్నో తెలుసుకోవాలనీ ఆశలు గలవాడు. మూడోఫారం పరీక్షల్లో మొదటివాడుగా మార్కులు తెచ్చుకున్నవాడు. అంచేత, తను ఎక్కడయినా కాయకష్టం చేసి, డబ్బు సంపాదించాలనుకున్నాడు. పునాదిపాడులో నాలుగోఫారంలో కాలుపెడుతూ, పనిలో కూడా కాలు పెట్టాడు. ఆ వూళ్ళో తెలిసిన ఒక వ్యాపారి వుంటే అతని దగ్గర జేరాడు. వేరు శనక్కాయల డబ్బాల మూతలు విడగొట్టడం అతని ఉద్యోగం. సాయంకాలం బడి వదలగానే, కొట్టు చేరుకుని ఆ 'ఉద్యోగం' చేసి రెండణాలో నాలుగణాలో సంపాదించేవాడు. అలాగే సోడాబుడ్లు తయారు చేసే కొట్టులో కూడా చేరి, అక్కడా పనిచేసేవాడు. ఆ వచ్చిన డబ్బును జాగ్రత్తగా కూడబెట్టుకుని.... దాంతో చదువు సాగిస్తూ స్కూలు ఫైనలు వరకూ వచ్చాడు.

మధుసూదనరావు బుర్రలో 'విప్లవం', 'ప్రగతి' లాంటి మాటలు బాగా పనిచేస్తూ వుండేవి. ఉద్యమాల్లో పాల్గొనడానికి ఉత్సాహం చూపేవాడు. దీనికి, అతని చిన్నతనంలోనే ఒక పునాది పడింది. 1930 లో విదేశ వస్త్ర బహిష్కరణ జరుగుతూ వుంటే, తెలిసో తెలియకో అతనూ అందులో పాల్గొన్నాడు. అప్పుడు అతనికి ఎనిమిదేళ్ళు ! చిన్న తుండుగుడ్డ మాత్రం కట్టుకుని, భుజంమీద కర్ర వేసుకుని అతనూ వూరేగింపుల్లో పాల్గొన్నాడు. ఆ వూరేగింపు ద్వారా వారు విదేశీ వస్త్రాలు సేకరించేవారు; సేకరించిన వస్త్రాలను పూరవతలకు తీసుకువెళ్ళి అక్కడ దహనం చేసేవారు!

పునాదిపాడులో ఆలిండియా స్టూడెంట్స్ ఫెడరేషన్ వారి శాఖ ప్రారంభమయింది. అందులో పాల్గొని మధుసూదనరావు ఉత్సాహంగా పనిచేసేవాడు. కమ్యూనిస్టు పత్రికలను రహస్యంగా సైకిలుమీద తీసుకెళ్ళి చుట్టుపట్ల వూళ్ళలో పంచి పెట్టేవాడు!

అప్పుడు స్కూలు ఫైనలు పరీక్షలకు డిటెన్షన్ పద్ధతులుండేవి. ఆ పద్ధతి మాన్పించాలని విద్యార్థులు ఉద్యమం లేవదీశారు. మధుసూదనరావు అందులో పాల్గొంటూ, దానికి సంబంధించిన నాటకంలో కూడా పాల్గొన్నాడు. అందులో అతను రెండు వేషాలు వేశాడు. డిటెన్షన్ విధానానికి వ్యతిరేకంగా అతను పనిచెయ్యడం చూసి ఆ స్కూలు హెడ్మాస్టారు నడవడి తృప్తికరంగా లేదని అతని సర్టిఫికేట్ లో రాశారు. దాంతో పై చదువులు ఎలా చదవడం అన్న సమస్య ఎదురైంది. అయినా, ధైర్యంగా అతను గుంటూరు హిందూకాలేజీకి వెళ్ళాడు. ప్రిన్సిపాలయిన బుద్ధిరాజు రామచంద్రరావుగారికి విషయం అంతా చెప్పాడు. అతని మార్కులు చూసి, రామచంద్రరావుగారు అతన్ని కాలేజీలో చేర్చుకున్నారు.

చదువుకుంటూ వుండగానే ఇంకో అడ్డంకి ఎదురైంది. అతను కమ్యూనిస్టు కలాపాల్లో విరివిగా పాల్గొంటున్నాడని పోలీసులు అరెస్టు చేశారు. అతనితోపాటు ఇంకో ఐదుగురు విద్యార్థులు కూడా వున్నారు. ఆ ఆరుగుర్నీ బళ్ళారి జైలుకు పంపారు. సరిగ్గా పరీక్షల ముందు అది సంభవించడంతో మధుసూదనరావు చాలా బాధ పడ్డాడు. మూడు నెలలు బళ్ళారి జైల్లో వుండి విడుదలయ్యాడు. అయితే, ప్రిన్సిపాలు గారు అతని మార్కుల రికార్డు చూసి, ఇంటర్ రెండో సంవత్సరంలోకి ప్రమోట్ చేశారు! కాని, జైలుకు వెళ్ళాడన్న కారణంగా అతను ఉచితంగా భోజన వసతి సదుపాయాలు పొందుతున్న హాస్టల్ నుంచి ఉద్వాసన జరిగింది. అప్పుడు అతను చాలా బాధలు పడ్డాడు. 5 రూపాయలతో నెల్లాళ్ళు బ్రతికాడు. అన్నం కళ్ళ చూడకుండా చాలా రోజులు గడిపాడు.

విద్యార్థి ఉద్యమాల్లో పాల్గొంటూనే, జపాన్ వ్యతిరేక ఉద్యమంలో కూడా పాల్గొన్నాడు. దానికి సంబంధించిన నాటకాలు ఆడేవాడు. (జగ్గయ్య, కళా దర్శకుడు సూరన్న ఆ నాటకాల్లో పాల్గొనేవారు)

మధుసూదనరావు చదువులో గట్టివాడనిపించుకుంటున్నా ఉద్యమాల్లో పడడం వల్ల చదువు సన్నగిల్ల సాగింది. దాంతో చదువుకు స్వస్తి చెప్పాడు. కృష్ణా జిల్లా స్టూడెంట్స్ ఫెడరేషన్ కార్యదర్శి అయినాడు; ఆ తర్వాత ఆంధ్ర రాష్ట్ర శాఖకు ప్రధాన కార్యదర్శి అయినాడు; విద్యార్థుల సమావేశాలూ అవీ జరగడానికి గాను, డబ్బు కావాలి. అందుకని, నాటకాలు ఆడి డబ్బు సంపాదించడం మొదలెట్టాడు. అప్పుడే మధుసూదనరావుకు నాటకాల్లో మంచి అనుభవం ఏర్పడింది. నాటకాల్లో ఆడవేషాలూ, మగవేషాలూ అన్నీ వేశాడు. నాటకాలు ఆడించాడు; ఆర్గనైజ్ చేశాడు. ఆ ఉత్సాహం అలా అలా ఎక్కువ కావడం వల్ల పీపుల్స్ థియేటర్లో జేరాడు; దానికి కార్యదర్శి అయ్యాడు. అక్కడ అతనికి నటీనటులు చాలామంది పరిచయమైనారు. మా భూమి, ముందడుగు మొదలైన నాటకాలు చాలా వూళ్ళల్లో ప్రదర్శించారు.

1948 లో కలకత్తాలో కమ్యూనిస్టు సమావేశం జరిగింది. అక్కడ జరిగిన ఒక విషయానికి నిరసనగా, అతను తన సభ్యత్వానికి రాజీనామా ఇచ్చాడు.

మధుసూదనరావుకు చిన్నతనం నుంచీ ఆటల మీద మంచి శ్రద్ధ వుండేది. మంచి 'స్పోర్ట్స్ మెన్' గా కూడా ఆతనికి పేరుండేది. ఆ ఉత్సాహంతో ఏదైనా ఉద్యోగం చేసుకోవచ్చునన్న ఉద్దేశంతో... అతను మద్రాసు వై.యమ్.సి.వి. లో ఫిజికల్ ఇన్ స్ట్రక్టర్ కోర్సులో జేరాడు. సంవత్సరం కోర్సు పూర్తికాగానే, అతను విజయవాడ వెళ్ళాడు. అక్కడ ఫిజికల్ ఇన్ స్ట్రక్టర్ గా ఉద్యోగంలో జేరదామనుకుంటూ వుండగా, పోలీసులు అరెస్టు చేశారు. కమ్యూనిస్టు పార్టీ నుంచి అతను రాజీనామా ఇచ్చేసి వచ్చేసినా, అనుమానం మీద అతన్ని అరెస్టు చేశారు. కొద్దిరోజుల్లో వారికి సందేహ నివృత్తి అయింది; అతన్ని విడిచిపెట్టేశారు. ఆ తర్వాత అతను విజయవాడ మున్సిపల్ హైస్కూల్లో సంవత్సరంపాటు, మద్రాసు రామకృష్ణా మిషన్ స్కూల్లో సంవత్సరంపాటు ఫిజికల్ ఇన్ స్ట్రక్టర్ ఉద్యోగం చేశాడు. వచ్చే జీతం చాలకపోవడం వల్ల, విడిగా పిల్లలకు పాఠాలు చెప్పేవాడు.

మధుసూదనరావుకు సినిమాల్లో చేరాలన్న ఉత్సాహం కలిగింది. నాటకరంగం మీద ఆతనికి వున్న అనుభవాన్ని పురస్కరించుకుని, నటుడిగా సినిమాల్లో రాణించాలని ఉబలాటపడ్డాడు. తీవ్రంగా ప్రయత్నాలు చేశాడు. 'పల్లెటూరు' చిత్రంలో ఓ చిన్న వేషం లభించింది. అయితే, అలా చిన్న చిన్న వేషాలు వేస్తూ జీవితం ఎలా గడవడం అన్న ఆలోచన వచ్చింది. నెలకు 'ఇంతా' అని ఏదేనా వస్తూవుంటే, దాన్ని బట్టి సినిమాల్లో వేషాలు వేసినా గడిచిపోతుందన్న భావంకలిగింది అతనికి. అంచేత సహాయదర్శకుడిగా చేరదామన్న భావంతో రంగనాథదాసు దగ్గర సహాయకుడిగా 'దాసి' చిత్రానికి కొంతకాలంపాటు పనిచేశాడు.

ఆ తర్వాత, కె.యస్.ప్రకాశరావుగారి దగ్గర చేరి, కన్నతల్లి, బాలానందం, అంతేకావాలి, మేలుకొలుపు చిత్రాలకు పనిచేశాడు. అప్పుడే ఆతనికి చాలా సినిమా విషయాలు అర్థమయ్యాయి. చాలామంది పెద్దలు పరిచయమైనారు. అయితే, సహాయదర్శకుడి ఉద్యోగంలో వుండడం వల్ల ఇంకో చోటికి వెళ్ళి వేషం వేసే అవకాశం అతనికి కలగలేదు. దాంతో ఆ ఉత్సాహం సన్నగిల్లి పోయింది.

తర్వాత 'జయం మనదే' చిత్రానికి టి.ప్రకాశరావు దగ్గర సహాయకుడిగా పనిచేశాడు. అక్కినేని నాగేశ్వరరావుతో ఏర్పడిన పరిచయం వల్ల అతను అన్నపూర్ణా సంస్థలో చేరి, ఆదుర్తికి సహాయకుడిగా 'తోడికోడళ్ళు' చిత్రానికి పనిచేశాడు. తోడికోడళ్ళు తర్వాత విరామం ఏర్పడింది. ఈ సినిమాలు లాభంలేదనుకుని, నిరాశపడి, అతను తిరిగి పునాదిపాడు వెళ్ళిపోయాడు. ఆ తర్వాత ఆ వూరికి చెందిన శేషగిరిరావు 'కూతురి కాపురం' చిత్రాన్ని శోభనాద్రిరావు డైరెక్టు చెయ్యగా, మధుసూదనరావు సహాయకుడిగా పనిచేశారు.

మధుసూదనరావుకు దర్శకత్వ శాఖలో కలిగిన అనుభవంతో, అతను చాలా విషయాలు తెలుసుకున్నాడు. ఎన్నో విషయాలు గ్రహించాడు. తానూ డైరెక్టరు కావాలనీ, ఆ శాఖలో మంచి పేరు తెచ్చుకోవాలనీ ఆశించాడు. అతని కలలు ఫలించాయి. అతని స్నేహితులూ, కీ.శే.చదలవాడ కుటుంబరావు కలిసి ఒక సంస్థ స్థాపించారు. దానికి మధుసూదనరావు దర్శకుడు. ఆ చిత్రం... 'సతీ తులసి'.

'సతీ తులసి' 1959 లో విడుదలయింది. మధుసూదనరావుకు మంచి పేరొచ్చింది. దర్శకుడిగా అతను కొత్త పోకడలు పోయాడనీ, దర్శకత్వంలో కొత్త పద్ధతులు అనుసరించాడనీ పత్రికలు రాశాయి. పెద్దలు ప్రశంసించారు. ఆ చిత్రం కూడా బాగా నడిచింది.

ఆ విధంగా వి.మధుసూదనరావు చిత్ర దర్శకుడిగా రూపొందారు. అతని జీవితం ఎలాగో ప్రారంభమయింది; ఎన్నో కుంటినడకలు నడిచింది; ఎన్నో ముళ్ళదారుల మీద ప్రయాణించింది; కొంత దూరం వేగంగా నడిచింది; కొంత దూరం పరుగెత్తింది; చివరికి ఒక ఉత్తమ దర్శకునిగా నిలబెట్టింది! అదే ... జీవితం; అదే... విశేషం ! ఈ నాటి ఈ ప్రఖ్యాత దర్శకుని వెనక ఇంత కథ వున్నది.

‘సతీ తులసి’ తర్వాత అతనికి జగపతి సంస్థ వచ్చింది. ఆ సంస్థ నిర్మించిన అన్నపూర్ణ, ఆరాధన, ఆత్మబలం, అంతస్తులు, ఆస్తిపరులు, అదృష్టవంతులు.. చిత్రాలను ఆయన డైరెక్టు చేశారు. ఈ చిత్రాలన్నీ వంద రోజులు నడిచినవీ, విశేష లాభాలు పొందినవీ ! ఆయన డైరెక్టు చేసిన టాక్సీ రాముడు, అప్పగింతలు చిత్రాలు సుమారుగా నడిచాయి. రాజలక్ష్మి వారి ‘రక్తసంబంధం’ పాతికవారాలు నడిచింది. పదండి ముందుకు, లక్ష్మాధికారి, జమీందారు, డాక్టర్ ఆనంద్, లక్ష్మీ నివాసం, మంచి కుటుంబం, ఆత్మీయులు... చిత్రాలు ఆయన డైరెక్టు చేసిన మరికొన్ని చిత్రాలు. ‘పదండి ముందుకు’ జాతీయోద్యమానికి సంబంధించిన చిత్రం. ఈ చిత్రం మాస్కో ఫిల్ము ఫెస్టివల్ లో ప్రదర్శింపబడింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వంవారు ఉత్తమ చిత్రాలకు బహుమతులు ఇవ్వడం ఆరంభించిన మొదటి మూడు సంవత్సరాలలోనూ మధుసూదనరావు డైరెక్టు చేసిన చిత్రాలు వున్నాయి. గుడిగంటలు, అంతస్తులు, ఆస్తిపరులు చిత్రాలు బహుమతులు తెచ్చుకున్నాయి. ఆ విధంగా మధుసూదనరావు చిత్రాలు పేరూ, డబ్బూ బాగా సంపాదించుకున్న చిత్రాలు.

ఇవాళ ఆయన జెమినీవారు నిర్మిస్తున్న సాంఘిక చిత్రాన్ని డైరెక్టు చేస్తున్నారు. “ఈ చిత్రం నిస్సంశయంగా సంచలన చిత్రం కాగలదు” అన్నారాయన. అదే చిత్రాన్ని జెమినీ వారే హిందీలో ఆరంభిస్తారు; ఆయనే డైరెక్టు చేస్తారు. ఆయన దర్శకత్వంలో తయారవుతున్న “దేవి” అనే హిందీ చిత్రం పూర్తికావచ్చింది. వీనస్, ఏ.వి.యమ్. సంస్థలు ఆరంభించనున్న తెలుగు సాంఘిక చిత్రాలను ఆయన డైరెక్టు చెయ్యబోతున్నారు. ‘సతీ తులసి’ నుంచి, ‘ఆత్మీయులు’ దాకా వున్న ఆయన ‘చిత్ర చరిత్ర’ ఆయన ఏ చిత్రం డైరెక్టు చేసినా ‘ఛోకా’ వుండదన్న విషయం చాటి చెబుతుంది!

విజయా కృష్ణమూర్తి

(స్రినివారంగం హతసంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

కర్నూలు జిల్లాలోని దుద్యాల గ్రామంలో అవధానం వెంకట సుబ్బయ్య గారి గృహంలో 1930 లో ఒక శుభ ఘడియలో ఒకటే సంతోషం; అంబరాన్ని చుంబించే సంబరం ! కారణం – కారు కారు మంటూ ఆరున్నొక్క రాగం ఆలపిస్తూ, ఒక మగ శిశువు జన్మించాడు విశాలాక్షివెంకట సుబ్బయ్య దంపతులకు.

“ఏడు స్వరాలతోటీ ఏడుస్తున్నాడరా అబ్బాయి.” అని ఇరుగూ పొరుగూ అమ్మలక్కలందరూ అబ్బురంతో ముక్కు మీద వేలేసుకు చూస్తూన్న సమయాన – ఆ శిశువు జనకుని హృదయ సముద్రంలో ఆనంద తరంగాలు ఉప్పొంగి ఆడ సాగాయి.

ఆ అబ్బాయి మరెవరో కాదు; మన నేటి సంగీత సందర్శకులు శ్రీ కృష్ణమూర్తి !

పిన్ననాటి నుంచి సంగీతం పైనే ఆసక్తి, మక్కువ ఎక్కువ అవడం వల్ల బ్రహ్మాండం మీద ఏడో క్లాసు దాకా ఆత్మకూరు బోర్డు హైస్కూల్లో విద్యాభ్యాసం కావించాడు. సెకండ్ ఫారంలో డిమిటీ కొట్టి సెకెండ్ టైమ్ మళ్ళీ చదివాడు. డింభకుడికి చదువాట్టే ఒంటబట్టేట్టు లేదని గ్రహించిన సుబ్బయ్యగారు తన తనయుడికి ఆయుర్వేదం అయినా నేర్పించాలని ఆశ గలిగి, ఆశాస్త్రంలో ఘనాపాటీ అయిన శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రి గారి వద్ద చేర్చిద్దామని తీసుకెళ్ళారు. అప్లికేషన్ ఫారమ్ లో సంతకం అబ్బాయే పెట్టవలసివచ్చే సరికి ఊష్టం వచ్చినంత కష్టమైంది. పెద్దబాలశిక్ష నేర్చుకున్నప్పటికన్నా నాలుగింతలు పెద్దక్షరాలతో “కృష్ణమూర్తి” అని సంతకం చేయించే సరికి నోరి నరసింహం గారు నోరు విప్పాళించుకుని, “సుబ్బయ్య గారూ, మీ అబ్బాయినిలా చదవమని ఇబ్బంది పెట్టక పోతే – ఏ సంగీతమైనా నేర్పించరాదూ – కూన రాగాలు బాగా తీస్తాడని విన్నానూ.” అంటూ ఆయన రాగం తీశారు. అయినా సుబ్బయ్యగారు నిస్సహా చెందకుండా అక్కడే చేర్పించారు. ఆర్నెళ్లు ఆయుర్వేదం – అర్థం కాని సంస్కృత భాషలో అధ్యయనం చేసిన మన ‘కృష్ణమూర్తి’ అప్పటికే అలసిపోయి, అంతటితో ఆపుచేసేశాడు.

కొన్నాళ్ళు పత్తికొండలో చిన్నాయన గారింట్లో కూడా ఉండి చదువు వెలగబెట్టడానికి ప్రయత్నించసాగాడు. అప్పుడే ఒక ముద్రణాలయంలో కూర్చోని, తన మిత్రరత్నంతో కలిసి ఆముదం దీపం వెలుగులో చదువు వెలగబెట్టుతూండగా – దీపంలోని నూనె అయిపోవడం గమనించిన కృష్ణమూర్తి ఆముదం తెప్పించేదాకా ఆగలేక పక్కనే ఉన్న కిరసనాయిలు సీసా ఖాళీ అయ్యేలా ప్రమిదను నింపేసరికి, అకస్మాత్తుగా ఆ దీపం భగ్గున మండి, అంతకింతలుగా అగ్నిహోత్రుడు ఉగ్రుడై ఉరకలేస్తూ నాలుకలు చాచుకొని వ్యాపించి, ఆ ముద్రణాలయం ముద్ర లేకుండా ముద్ద చేసి వదలి పెట్టేశాడు. బతికి బయటపడ్డ కృష్ణమూర్తి ‘బతుకు జీవుడా’ అని చిన్నాయనతో చెప్పకుండానే సొంత ఊరికి చెక్కేశాడు.

ఇన్ని ఒడుదుడుకులతో ఇంకా చదవ వేస్తే అబ్బాయికి ఉన్న మతి కూడా పోతుందేమోనని సుబ్బయ్య గారు సంగీతంలోనే మూర్తికి ప్రావీణ్యం కలిగించాలని సరిగమల తర్ఫీదు స్వయంగా ఇవ్వసాగారు. వారి వద్దనే మూర్తి అలంకారాలూ, గీతాలు, వర్ణాలు, కీర్తనలు అవీ నేర్చుకుని, హోర్మోనియంతో కుస్తీ పట్టసాగారు. వేణువాద్య విద్వాంసులైన తండ్రిగారే గురువులవడంతో మూర్తికి హోర్మోనియం పై జిలుగులూ, రవ్వలూ దొర్లించడం అవలీలగా అలవాటుయిపోయింది. అప్పటి పలుకులన్నీ ఇప్పటి వీరి బాణీలలో మనం వినగలుగుతున్నాం.

వీరి వాణి కూడా శ్రావ్యంగా ఉండేమో – మెల్లగా నాటకాలలోకి దొర్లడం జరిగింది. పద్మశ్రీ స్థానం నరసింహరావు గారి ట్రూపులో ‘చాణక్య శపథం’ లో చిన్న పాత్ర ధరించారు. స్వర్ణీయ వేమూరి గగ్గయ్య కంసుడుగా అదరగొట్టే ‘కృష్ణలీలలు’ నాటకంలో చిన్ని కృష్ణుడుగా మన కృష్ణ అవతరించగా – చూసిన జనం తరించేవారు.

ఇలా ఉంటూ ఉండగా 1944 లో శ్రీ ఘంటసాల కర్నూలులో పాటకచ్చేరి ఇచ్చేందుకు వచ్చేసాడు త్యాగరాజ ఉత్సవాల సందర్భంలో. అప్పుడే ఘంటసాల మేస్టారితో కృష్ణకు పరిచయ భాగ్యం ప్రాప్తించింది. అప్పుడప్పుడే ఆ మేస్టారు మద్రాసు సినీరంగంలో కాలానడం ప్రారంభించారు.

మన మూర్తికి కూడా సినీమాల్లో పనిచేయాలని ఉబలాటం, ఉత్సాహం ఇంచుక పెరిగాయి. కారగాయలు కొనుక్కొస్తానని ఇంట్లో చెప్పి బయలుదేరి, మళ్ళీ వెనక్కు తిరిగి చూడకుండా ముందుకు అంటే మద్రాసుకు పయనమయ్యారు.

సినీమా పిచ్చి లేని పిచ్చివాళ్ళు ఏ కొద్దిమందో ఉంటారు ఈ పిచ్చి లోకంలో. ఆ కొద్దిమందితో తాను జమకట్టబడడం ఇష్టంలేని మన కృష్ణ ఈ చలన చిత్ర క్షేత్రంలో పాదం మోపడానికి పడవలసిన పాట్లన్నీ పడక తప్పలేదు. అంతగా ప్రయోజనం కనిపించక పోగా ఎఫ్.డి.ఎస్. మిలిటరీ ట్రూపుల డ్రామా పార్టీలో చేరి కలకత్తా, రంగూన్ మొన్నగు నగరాలన్నీ దర్శించి వచ్చారు 1946 ప్రాంతంలో. మరో ఏడాదికల్లా ఆయనకు వివాహం జరిగింది శ్రీమతి ఇందిరమ్మతో. ఆ మహాలక్ష్మి వచ్చిన వేళావిశేషమన్నట్టుగా మూర్తి అభిలాష నెరవేరే తరుణం దరిసింది. సినీమాలలో హాస్యోనియం వాయిించే అవకాశాలు లభించసాగాయి.

“శ్రీ సాయిబాబా” చిత్రానికి శ్రీ మల్లిక్ గారి సంగీత దర్శకత్వంలో హాస్యానీ వాయించారు. పిమ్మట శ్రీ మహతీ పిక్చర్స్ వారి ‘లక్ష్మమ్మ కథ’ కు శ్రీ ఘంటసాలకు సహాయకులుగా సువర్ణతరుణం లభించింది. శోభనాచల స్టూడియోలో శ్రీ ఘంటసాలతో ఐదేళ్ళపాటు పనిచేశారు ‘మనదేశం, కీలు గుఱ్ఱం’ చిత్రాలకు సహాయకులుగా. “మన దేశం” లో ఒక క్రైస్తవ మతస్తుని చిన్నపాత్ర దాల్చారు కూడా.

1950 ప్రాంతాన ఘంటసాల గారికి వాహినీ స్టూడియోలోని విజయా సంస్థ వద్ద నించి పిలుపొచ్చింది. “షావుకారు” చిత్రానికి శ్రీ ఘంటసాల సంగీత సారథిగా కుదిరారు. ఆయన సహాయకులుగా కృష్ణమూర్తి ఆ విజయా సంస్థలో చేరుకున్నారు. కృష్ణమూర్తులు చాలా మంది ఉండడం వల్ల మన కృష్ణమూర్తిని ప్రత్యేకించి గుర్తించేందుకుగాను మిత్రులందరూ ‘విజయా కృష్ణమూర్తి’ అని పిలవడం ప్రారంభించారు. ఆ పేరే రాను రాను పాపులర్ అయి కూచుంది. ఇప్పుడు లక్షమంది కాదు ; కోటి మంది కృష్ణమూర్తులు వెలసినా విజయా కృష్ణమూర్తి అనగానే గుర్తుకొచ్చేది మన కృష్ణమూర్తి ‘మూర్తి’ మాత్రమే.

అణకువ, నెమ్మది, ఓర్పు, మంచితనం, సర్దుకుపోయే గుణం, అందరికీ తలలో నాలుకలాగా మసలుకోవడం వగైరా సుగుణాల భూషణాలే మన కృష్ణమూర్తి విజయాలకూ, కీర్తికీ కారణాలు.

విజయ పతాకను ఎగురవేసిన విజయావారి “షావుకారు, పాతాళ బైరవి, పెళ్ళి చేసి చూడు, చంద్రహారం, గుండమ్మకథ, మాయా బజారు, సి.ఐ.డి” చిత్రాలకు ఎస్. రాజేశ్వరరావు గారితోనూ సహాయకులుగా పని చేశారు. విజయాలో పని చేస్తూనే శ్రీ రాజేశ్వరరావు సంగీతం సమకూర్చిన “రాజు-పేద, పెంపుడు కొడుకు, మంత్రదండం, వయ్యారి భామ” వగైరా చిత్రాలకు కూడా పనిచేశారు. మాస్టర్ వేణుతో “అంతా మనవాళ్ళే” చిత్రానికి, చలపతిరావు – మోహన్ దాస్ గార్లతో “పరివర్తన” చిత్రానికి సహకరించారు. సింహళంలో తయారైన “మంగమ్మ శపథం, దేవదాసు” చిత్రాల మ్యూజిక్ డైరెక్టర్ ముత్తుస్వామితో సహకరించారు. సంగీతా పిక్చర్స్ లో ఎం.ఎస్.ప్రకాష్ గారికి సహాయకులుగా “ఇంటిగుట్టు, మామకు తగ్గ అల్లుడు” చిత్రాలకు పని చేశారు. ఆ మాటకొస్తే, ఇరవై ఏళ్ళుగా – సహాయకులుగా ఈయన పని చేయని సంగీత దర్శకులను వేళ్ళమీద లెక్కించవచ్చు.

ఎనిమిదేళ్ళుగా సంగీత దర్శకులు తీవరాజు గారి అసోసియేట్ గా వారి ప్రతి చిత్రానికీ కృష్ణమూర్తే ఖాయం. అంతటి సన్నిహితులయ్యారు వీరిరువురూ. “బాలనాగమ్మ, టాక్సీ రాముడు, సతీసులోచన, శ్రీ సింహాచల క్షేత్ర మహిమ,” ఎస్.ఎ.టి వారి “శ్రీ కృష్ణ

పాండవీయం, ఉమ్మడి కుటుంబం”, డి.వి.ఎస్ వారి “పిడుగు రాముడు,” ఎస్.వి.ఆర్. వారి “చదరంగం”. శేఖర్ ఫిలిమ్స్ వారి “భామా విజయం” మొదలైన అనేక చిత్రాల సంగీత విజయానికి రీవిరాజు గారితో అసోసియేట్ గా పాలు పంచుకున్నారు మన విజయా కృష్ణమూర్తి.

ఇంత మంది అతిరథ మహా రథుల సాహచర్యంలో లభించిన అనుభవ కుసుమం అనుకోకుండా ఓ నాడు ఫలించింది. మూర్తిలో నిబిడీకృతమైన నివురు గప్పిన నిప్పులా లోలోపలే రగులుతూన్న ప్రజ్ఞాపాటవ ప్రకాశాన్ని ప్రపంచానికంతకీ అందించే అందమైన మంచి తలపు ప్రప్రథమంగా కన్నడ చిత్ర నిర్మాత వై.ఆర్.స్వామి గారి మస్తిష్కంలోనే మెరిసింది. మూర్తిని స్వతంత్ర సంగీత సందర్శకునిగా పరిచయం చేసిన కీర్తి ఆ స్వామిగారికే దక్కింది. ఆయన నిర్మించిన “జేనుగూడు, మురియద మనె, వాత్సల్య” ఈ మూడు కన్నడ చిత్రాలకూ మూర్తి కమనీయమైన సంగీతం సమకూర్చారు; కన్నడ జనులు చవిచూసి కడు సంతసించారు.

కృష్ణమూర్తి సంగీత రసామృతాన్ని ఆస్వాదించే సౌభాగ్యం ఆంధ్రప్రజలకు ప్రప్రథమంగా కలుగుజేసిన ఘన నిర్మాత శ్రీ బి.విరలాచార్య. వారి “అగ్గి బరాటా” చిత్రంలో వి!! కృష్ణమూర్తి వినిపించిన వీనులవిందైన సంగీతాన్ని విని వినోదించని ఆంధ్రశ్రోతలు అరుదు. రామారావు రాజశ్రీలకు ఘంటసాల సుశీలలు పాడిన సి.నారాయణరెడ్డి విరచిత “మబ్బులు తొలగెనులే, ఎందుకు కలిగెనులే, చిరునవ్వులోని హాయి” వగైరా యుగళ గీతాలు – కృష్ణమూర్తి సమకూర్చిన స్వరాభరణాలతో అలంకరించుకొని, ఆంధ్రుల డెందాల్ని దోచుకున్నాయి. ‘పలకవే నా రామ చిలుకా’ అని కళ్యాణి రాగంలో రాజశ్రీకి సుశీల ఆలపించిన గానం పలకని చిలకను పలికించి కులికించింది. బాలకృష్ణ వాణిశ్రీలకు మాధవపెద్ది, ఎల్లారీశ్వరీ పాడిన “చురుకు చురుకు చూపు” చెఱుకు విలుకాని పూలతూపులా యువక హృదయాలలోకి మెత్తగా, తియ్యగా దూసుకొని, మత్తెక్కించింది ఘంటసాల – మాధవపెద్ది కోరస్ పాడిన కొసరాజు గీతం “మల్లెలమ్మా మల్లెలో” హాస్యరస పరిమళాల్ని విరజిమ్మింది. పిఠాపురం ఎల్లారీశ్వరీ పాడిన “ఛం ఛం గుఱ్ఱం – ఛలాకి గుఱ్ఱం” అనే ఛలాకీ గీతం కుఱ్ఱకారు బుఱ్ఱలను గుర్రాల్లా పరుగెత్తించి పడేసింది. సుశీలా ఎల్లారీశ్వరీ పాడిన “చెలీ, ఏమాయె ఏమాయెనే” తిలజ్ రాగ ఛాయలలో తప్త హృదయాలకు నీడలొసగింది. “ఆడలేను పాడలేను” అంటూనే రాజశ్రీ ఆడుతూ పాడిన సృత్యగీతాన్ని ఆలపించిన ఎస్.జానకి గానం నిరుపమానం. మొత్తానికి ఆ చిత్రంలోని నవగీతాలూ నవరత్న కోశాలు.

విజయా కృష్ణమూర్తికి విరలాచార్యగారిచ్చిన ప్రోత్సాహావకాశాలకు మరో ప్రయోజనం కల్పించిన వ్యక్తి డైరెక్టర్ ఎస్.డి. లాల్ గారు. వారు దర్శకత్వం వహించిన “హంతకులొస్తున్నారు జాగర్ర” చిత్రం బాపతు సంగీత సారథ్యం కృష్ణమూర్తికే ఇప్పించారు. ఆ చిత్రంలో కూడా కృష్ణ ఉన్న అయిదు పాటలకూ అద్భుతమైన మట్లు అమర్చారు రామకృష్ణకు ఘంటసాల పాడిన “ఓ అమ్మాయి” అనే పాట అబ్బాయిల కందరికీ ప్రియమైంది. గీతాంజలి నోట సుశీల కంఠం వినిపించిన “పల్లవించిన భావాలు” శ్రోతల హృదయాల్ని కొల్లగొట్టాయి. “దిగి రావయ్యా” అనే మరో గేయం సింధుభైరవి రాగంలోని రససింధువును జుఱ్ఱించింది. భాగేశ్వరి రాగంలో మలచబడిన “తీయగ పాడే గీతం లో” లోని స్వరసంపద అనితర సాధ్యం. కాంభోజి రాగంలో సుశీల శ్రోతల ఉల్లములు జల్లయ్యేలా పాడిన “మా చల్లని ఇల్లు” ఆ చల్లని రాగానికే సానకల్లు.

రెండు చిత్రాల సంగీతం తోనే ఆంధ్ర రసిక జనుల అభిమానాదరాల్ని ఆకట్టేసుకో గలిగిన ప్రతిభకు విజయాకృష్ణమూర్తి నిజంగా అభినందనీయులు.

త్వరలో విడుదలయ్యే విరల్ కంబైన్స్ వారి “అగ్గిదొరకు” కు ఈయనే సంగీత దర్శకుడు.

పొట్టి పొడుగూ కాని ఎత్తు, చామనఛాయ. దుస్తుల్లోగాని, మరో విషయంలో గాని ఆడంబరం అగబరచని సాదా మనిషి. ఐతే, పనిలో మాత్రం పులి... వరుసగా నాలుగు రీరికార్డింగ్ లు జరిపించి నిద్రాహారాలు సరిగ్గా లేక కళ్ళు చింతనిప్పుల్లా ఎర్రబడినా, అలసి సొలసినా మళ్ళీ

మరో రికార్డింగ్ కు కాని, రీరికార్డింగ్ కు కానీ ఎవరెడీ బేటరీలాగా ఎప్పుడూ రెడీ. పని ఎంత ముమ్మరంగా ఉంటే ఈయనకంత ఉత్సాహం. రెండు రోజులు తీరుబడిగా కూచుంటే, అమాంతంగా చప్పబడిపోతారీయన.

ఆరోజుల్లో అప్పుడప్పుడు అలాంటి డల్లు టైములో ఈయన ఆశ్వాసం కోసం ఘంటసాల మేస్టారింటికి వెళ్ళేవారు. ఆ సమయంలో ఆ మేస్టారు కూడా కాస్త తీరుబడిగా ఉంటే, ఒకరినొకరు ఓదార్చుకునేవారు; “ఒరే, అబ్బాయి ! మనమీ ఫిలిం పొలం ఇబ్బందులకు తట్టుకోలేమురా, తిన్నగా తిరుపతికెళ్ళి, ఆ తిరుమలేశుని గుణగానం చేస్తూ సేవించుకుంటూ కాలం గడిపేద్దాం పదరా.” అనేవారట ఆ మేస్టారు. అలా అనడమే తడవుగా ఇద్దరికీ ఊపిరి సలపనివ్వని పని తగులుకునేదట. ఇలా ఎప్పటికప్పుటికి తిరపతి ప్రయాణం స్థగితమై పోతూ ఉండేదట. అప్పటికీ ఇప్పటికీ ఎప్పటికీ అదే పరిపాటి.

ఈ నిరుత్సాహాలూ, ఉత్సాహాలూ, నిరాశలూ, ఆశలూ, అపజయాలూ, జయాలూ ప్రతి కళాజీవి బ్రతుకులోనూ సర్వసాధారణాలు. ఏ కొద్ది మంది జీవితాలలోనో ఉండవీ దురదృష్టరణాలు.

విజయా కృష్ణమూర్తి ఒకింత తమాషా మనిషి కూడా. ఒకసారి నిర్మాత పింజల సుబ్బారావు గారితో కలిసి ఈయన జెమినీ స్టూడియో ఎదుట ఉన్న ఉడ్ లాండ్స్ డ్రైవ్ ఇన్ రెస్టారెంట్ కు వెళ్ళారు. అక్కడ ఈయన బాదాంఖీరు, రోజ్ మిల్కు గ్లాసులలో రెండు స్ట్రాలు ఉంచుకుని ఒకేసారి పీల్చేయసాగారు. ఆ నిర్మాత నిర్ఘాంతపోయి, “ఎలా ఉంది రుచి?” అన్నారు కృష్ణమూర్తి చిలిపిగా నవ్వుతూ, “మోహన కల్యాణి కాంబినేషన్ లా పసందుగా ఉంది మీరూ ఓ డోసుచ్చుకోండి.” అని రెకమండారు కూడా సంగీతపరంగా.

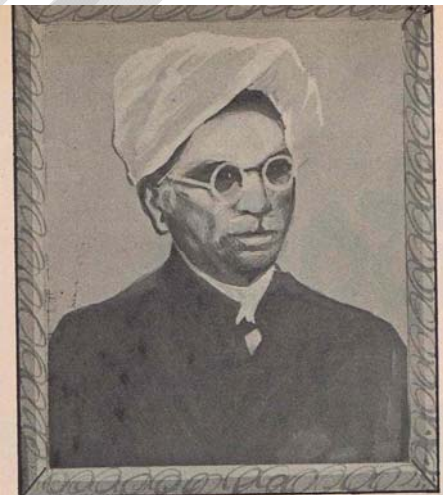
ఇలాంటి గమ్మత్తులూ, సంగీత కసరత్తులూ విజయా కృష్ణమూర్తి ఎన్నో చేస్తూ ఉంటారు తరచూ.

ఈ విషమ వితరణాభిహత చలన చిత్ర స్ఫూర్ణాక్షేత్రంలో అవకాశాలు అందరికీ రావు. అన్నీ అదృష్టం మీదే ఆధారపడి ఉంటాయి. కనుక, తనలో వెల్లువలై పెల్లుబుకుతున్న స్వరకల్పనాశక్తికి గట్టు కట్ట చూసే శక్తుల్ని అతిక్రమించి, అనదృశ సంగీత రచనా పాటవాన్ని నిరూపించుకో గలిగే అదృష్టావకాశాలు అతి త్వరలోనే విజయా కృష్ణమూర్తికి లభించి, ఈయన ఆంధ్రుల నిరతాభిమాన పాత్రులై, సంతోష విషాద సమవీక్షణ నేత్రులై, ఆరోగ్యయుత సుధృడగాత్రులై, దిగంత విస్తారితా నన్యార్జిత సతీర్తి సుగంధిత నామ గోత్రులై జీవించాలని భక్త బాంధవుడైన దేవదేవడాశీర్వదించు గావుత.

పి.వి.దాసు

(1967 అక్టోబర్ విజయచిత్ర సుంచి
పునర్ముద్రితం)

తెలుగు చిత్రాల నిర్మాణం దక్షిణదేశంలోనే జరగాలనీ, తెలుగువారికి సొంతంగా సినిమా స్టూడియోలు వుండాలనీ వుద్దేశించి పి.వి.దాసు గారు మద్రాసులో 1933 ప్రాంతంలో ‘వేల్

పిక్చర్స్' అనే స్టూడియోను నిర్మించారు. అంతకు పూర్వం తెలుగు చిత్రాలన్నీ బొంబాయిలోనో, కలకత్తా లోనో, కొల్కాతా లోనో నిర్మింపబడుతూ వుండేవి. దానివల్ల అనేకమందికి ఇబ్బందులు కూడా కలిగేవి. “మనకే మన దేశంలో ఒక స్టూడియో వుంటే?” అన్న ఆలోచన వచ్చింది దాసుగారికి. కొంతమంది మిత్రులను కలుపుకుని, నేడు వున్న వీనస్ (ఇదివరలో శోభనాచల) స్టూడియోకు దగ్గరగా – వేల్ పిక్చర్స్ పేరిట ఒక చిన్న స్టూడియోను నిర్మించారు. ‘సీతా కళ్యాణం’ ఆ స్టూడియో నిర్మించిన ప్రథమ చిత్రం. వేమూరి గగ్గయ్య, రామతిలకం, శ్రీరంజని మొదలైనవారు అందులో నటించారు. చిత్రపు నరసింహారావు ఆ చిత్రాన్ని డైరెక్టు చేశారు.

పి.వి.దాసు గారి పూర్తి పేరు పినపాల వెంకట దాసు. బందరులో పెరిగారు. అక్కడే స్కూలు ఫైనలు వరకూ చదువుకున్నారు. దాసుగారి బావగారికి నెల్లూరులో ‘కిరోసిన్ టాంకు’ వుండేది. చదువు అయిన తర్వాత, ఆయన నెల్లూరు చేరుకుని, బావగారి దగ్గర ‘కిరోసిన్ టాంక్’ కు గుమస్తాగా వుద్యోగం చేశారు.

ఆ గుమస్తా ఉద్యోగం దాసుగారికి చాలా విషయాలు నేర్పింది. వ్యాపారం అంటే ఏమిటి? అది ఎలా చెయ్యాలి? ఆ సుఖపులేమిటి? లాంటి విషయాలను ఆయన ఆకళింపు చేసుకుని, బందరు చేరుకుని, అక్కడ బర్మాషెల్ ఏజెన్సీ తీసుకున్నారు. కృష్ణాజిల్లా అంతటికీ ఆయనే ఏజెంట్ గా వ్యాపారాభివృద్ధి చేశారు. అది 1915 ఆ ప్రాంతం. వ్యాపారం లోని కిటుకులు తెలిసినవారు ఇంకో రెండు వ్యాపారాలు కూడా చెయ్యవచ్చుననుకుంటారు. దాసుగారు ఐస్ ఫాక్టరీ, సోడా ఫాక్టరీ లాంటివి స్థాపించి, నడిపారు. దాసుగారికి వ్యవసాయం కూడా వుండేది. ఈ వ్యాపారాల్లో ఆయన మంచి ధనార్జన చేశారు.

ఆ సమయంలోనే ఆయనకు కళాభిరుచి కలిగింది. పెద్ద పెద్ద కళాకారులతోనూ, సాహిత్యవేత్తలతోనూ పరిచయం కలిగింది. నాటకాలు, నాటక రచన, నాటక ప్రదర్శన మున్నగు విషయాలమీద చర్చలు గావించేవారు. నాటక కళను దేశంలో మరింత అభివృద్ధి చెయ్యాలనే తలంపుతో సొంతంగా అనేక నాటక ప్రదర్శనలను ఏర్పాటు చేశారు. నాటకానికీ, సినిమాకి దగ్గర సంబంధం వుండడం చేత, సినిమాల మీదకు కూడా ఆయన దృష్టి మళ్ళింది. మిత్రులను కొందరిని కూడగట్టుకుని బందరులో మినర్వాహాలును నిర్మించారు; తర్వాత రేపల్లెలో కూడా ఒక థియేటరును నిర్మించారు.

అలా వుండగా ఆయనకు దక్షిణభారతదేశంలో కూడా సినిమాస్టూడియోలు వుండాలనీ, అలా వుంటేగాని దక్షిణభారత దేశం ఎక్కువగా చిత్ర నిర్మాణం చెయ్యలేదనీ అనిపించింది. సినిమాల నిర్మాణం, స్టూడియోలకు సంబంధించిన విషయాలను తెలుసుకుని, ఆయన కొందరు మిత్రుల సహకారంతో మద్రాసులో వేల్ పిక్చర్స్ స్టూడియోను ఆరంభించారు. ఆ స్టూడియోలో తమిళ చిత్రాలు కూడా నిర్మింపబడేవి. దాసుగారు చిత్రనిర్మాణంలో వున్న వివిధ శాఖలతోనూ పరిచయం ఏర్పరచుకున్నారు. తర్వాత ఆయన ‘శ్రీకృష్ణలీలలు’ నిర్మించారు. శ్రీరంజని, గగ్గయ్య, రామతిలకం అందులోనూ నటించారు. నేటి సంగీతదర్శకుడు రాజేశ్వరరావు ఆ చిత్రంలో కృష్ణ పాత్రధారి. ఈ చిత్రాన్ని చిత్రపు నరసింహారావు డైరెక్టు చేశారు. ఈ చిత్రం అద్భుతంగా విజయాన్ని సాధించింది; తర్వాత ఆయన ‘శశిరేఖా పరిణయం’ చిత్రాన్ని ఆరంభించారు. అయితే ఆ చిత్రం పూర్తి కాకుండానే, దాసుగారు పరలోకం వెళ్ళిపోయారు (1936). తర్వాత ఆ స్టూడియో గిండీకి మార్చబడింది. కొంతకాలం పాటు అక్కడ చిత్రాలు నిర్మింపబడ్డాయి; తర్వాత స్టూడియో మూతపడింది.

దాసుగారు సినిమా పరిశ్రమలో ఎక్కువ కాలం లేకపోయినా, తక్కువ ‘చిత్రాలనే’ నిర్మించినా ఆయన చిత్రనిర్మాణ పరిశ్రమలో ప్రముఖ వ్యక్తి అనిపించుకోవటానికి అనేక కారణాలున్నాయి. స్టూడియో నిర్మాణం అయిన తర్వాత ఆయన ‘సౌత్ ఇండియన్ సౌండ్ కార్పొరేషన్’ అన్న సంస్థను స్థాపించి, సౌండుకు సంబంధించిన సామాగ్రిని దిగుమతి చేసి, సరఫరా చేసేవారు. సౌండ్ ఇంజనీరింగ్ చదువుకోకపోయినా, ఆ శాఖను క్షుణ్ణంగా అలవరచుకున్నారు. అవసరం వచ్చినప్పుడు ఆయన సౌండ్ రికార్డింగూ చేశారు; ఎడిటింగూ

చేశారు. ఆయనకు తెలియని శాఖలేదు. 'ఫిల్మ్ ఛాంబర్ ఆఫ్ కామర్స్' లాంటి సంస్థ అవసరం వున్నదనీ, దాన్ని స్థాపించాలనీ ఆయన అనేవారు; దాని స్థాపనకు ప్రయత్నాలు కూడా చేశారు. దక్షిణభారతదేశంలో చిత్రనిర్మాణం అభివృద్ధి కావడానికి దాసుగారు, ఎన్ని విధాలుగానో పాటుపడ్డారు. చిత్రపు నరసింహారావు, గూడవల్లి రామబ్రహ్మం, రామ్ నాథ్, నేటి కళాదర్శకుడు శేఖర్ – మున్నగువారెందరో తెరకు పరిచయం కావడానికి దాసుగారే కారకులయ్యారు. అనేకమంది నటీనటులనూ ఆయన తీసుకొచ్చారు.

అందరూ బాగుపడాలనీ, అందరూ అభివృద్ధిలోకి రావాలనీ ఆయన ఎంతగానో కోరుకుని, ఎంతమందినో వృద్ధిలోకి తెచ్చారు. దాసుగారి రాకతో, ఆయన పట్టుదలతో తెలుగు చిత్ర నిర్మాణం ఒక మలుపు తిరిగింది. అందుకే ఆయన గొప్పవాడు! తెలుగుచిత్ర పరిశ్రమ ఏనాటికైనా స్మరింపదగ్గవాడు!

రఘురామయ్య

(తెలుగుసినిమా 1950 జూలై 5 సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

“రండి! కూర్చోండి!”

నేను కూర్చున్నాను.

“ఒక్క క్షణం క్షమించండి _ ఇప్పుడే వస్తాను.”

మైలాపూరు పలాతోపు దేశిగర్ సామి వీధిలో అదొక చిన్నయిల్లు.

ఆ యింట్లో అదో చిన్నగది. ఆ గదిలో ఒక మూల ఒక తంబూర, మరోమూల ఒక హార్మోనీయం _ ఒక చిన్న బల్లమీద ప్లాటు. గోడమీద శ్రీకృష్ణుడి పఠం. ఆ పఠానికి హారాలు.

రఘురామయ్య ఒక్క క్షణంలో గదిలోకి వచ్చాడు పడక కుర్చీ తీసుకుని.

“దీంట్లో కూర్చోండి!” అన్నాడు.

“ఆ ! ఎందుకు మీరు కూర్చోండి. నాకీ కుర్చీ బాగానే వున్నది.”

“అలా వీల్లేదు లేవండి. ఈ కుర్చీలో కూర్చోండి.”

నేను లేచి పడక కుర్చీలో కూర్చుంటూ “నేనీ కుర్చీలో కూర్చోవాలని మీరెందుకు అంత పంతం పడుతున్నారు?” అడిగాను అర్థంకాక.

“అతిథిని అన్నివిధాలా సత్కరించాలి కదండీ! నేను చూస్తుంటాను - కొంతమంది యింటికొచ్చిన అతిథులకు ఏదో ఒక కుర్చీ పడేసి తాము మంచి కుర్చీలో కూర్చుంటారు. అటువంటి అమర్యాద నేను సహించలేను. నేను చెయ్యలేను” అన్నాడాయన.

నాకు కొంచెం నవ్వు వచ్చింది. రఘురామయ్య వయస్సులో చిన్నవాడే అయినా అతనికి ఎక్కువగా క్రితంతరం వారితో పరిచయమూ, స్నేహమూ వున్న సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది.

“కాఫీ తాగుతారా? మిలో తాగుతారా?” అడిగాడాయన.

“కాఫీ ముమ్మాటికీ కాఫీ!” అని చెప్పి, “రఘురామయ్యగారూ! మీరు గొల్లపిల్లవాడనీ, మీ చిన్నతనంలో మిమ్మల్ని యడవల్లి సూర్యనారాయణగారు ఎత్తుకొచ్చి పెంచి, సంగీతం నేర్పించి నాటకాల్లో ప్రవేశ పెట్టారనీ ఓ కథ చెబుతారు _ అదెంతవరకు నిజం?” అని అడిగాను.

రఘురామయ్య పకపక నవ్వారు.

“అయితే నన్నుగురించిన యీ కట్టుకథ యింకా ప్రచారంలో వుండన్నమాట. నేనూ విన్నాను యీకథ. అదో తమాషా. నేను చాలా చిన్నవాణ్ణి అప్పుడు పదిహేను ఏళ్ళుంటాయేమో! గుంటూరులో నాటకమయి తెనాలి వెళుతున్నాను. తోటి ప్రయాణీకులు నాటకాల విషయం మాట్లాడుతూ నా విషయం కూడా మాట్లాడుతున్నారు. నేను గొల్లపిల్లాణ్ణినీ, నన్ను యడవల్లి సూర్యనారాయణగారు ఎత్తుకొచ్చారనీ అంటుంటే లేచి కూర్చుని “ఎవరు చెప్పారయ్యా మీకు యీ విషయం? నేనే రఘురామయ్యని. నన్నెవరూ ఎత్తుకురాలేదు” అన్నాను. వాళ్ళంతా ఒక్కసారిగా “చాల్లే! నీ సంగతి మాకు చెప్పొచ్చావ్ ! పడుకో!” అన్నారు. నామాట మీరు వినరు చూశారూ! నేను కాదని చెప్పినా ఎవరూ నమ్మరు” అన్నాడు రఘురామయ్య.

“అవును నిజమే. కొంతమందిని గురించి ప్రజల్లో కొన్ని కథలు బయలుదేరుతాయి. అవి చాలా రొమాంటిక్ గా వుంటాయేమో! కాదని ఎవరు చెప్పినా ఎవరూ నమ్మరు. “

1913 సంవత్సరంలో తెనాలి తాలూకా సుద్దపల్లి గ్రామంలో జన్మించాడు రఘురామయ్య. ఇతని అసలు పేరు వెంకటసుబ్బయ్య. ఇతనికి ముగ్గురు అన్నదమ్ములున్నారు. అందరూ ప్రస్తుతం వ్యవసాయం చేస్తున్నారు వాళ్ళగ్రామంలో.

రఘురామయ్యకి చిన్నప్పట్నుంచీ కూడా సంగీతం మీద చాలా మోజు _ మోజు అంటే చాలదు పిచ్చి అనాలి. ఆ చుట్టుపక్కల ఎక్కడ ఏ పాటకచేరీ అయినా హాజరయ్యేవాడు.

అతనికి ఎనిమిదేళ్ళుంటాయి. వూళ్ళలో దేవాలయంలో ఓరాత్రి కచేరీ జరుగుతున్నది. చుట్టుపక్కల వూళ్ళజనం తండోపతండాలుగా వొచ్చారు. అందర్నీ తోసుకుని రఘురామయ్య ముందుకెళ్ళి కూర్చున్నాడు. గుంటూరునించి వచ్చాడు ఒకతను ప్లాటు వాయిస్తున్నాడు. కనురెప్ప వాల్చుకుండా అతను ప్లాటువాయించే అతన్ని అతని చేతిలోని ప్లాటుని పరీక్షించసాగాడు. ఆ నాదం ఎక్కణ్ణించి వస్తోంది? ఆ కర్రముక్కకి ఎన్ని బెజ్జాలున్నాయి కర్రముక్క పొడుగు ఎంత?

పాటకచేరీ అయిపోయింది. రఘురామయ్య పడుకున్నాడే గాని నిద్రరాలేదు. తెల్లారే లేచి, తోటలోకి వెళ్ళి కూర్చున్నాడు. తనకు ప్లాటు దొరికే మార్గం లేదు. ఏం చేయాలి? నోట్లో వేళ్ళు వేసుకుని అనేకరకాల శబ్దాలు చెయ్యటం మొదలు పెట్టాడు. ప్లాటు నాదానికి పోలిన నాదం అతని యీల మోగింది. అతని సంతోషానికి యిక అంతున్నదా!

ఎక్కడ ఓ రికార్డు వినిపించినా ఒక్కసారి విని ఆ పాటని పాడేయటం అతనికి అలవాటయింది. చిన్నవాడేమో, బడికి వెళ్ళటం లేదు పనిలేదు అందుకని అస్తమానం తోటలో కూర్చుని పాటలు పాడుకొనేవాడు. యీల పాట పాడేవాడు. బాల గంధర్వ రికార్డులు విన్నాడు ఆ చిన్నతనంలోనే బాలగంధర్వ సంగీతాన్ని పట్టుకున్నాడు. ఆ పాటలూ పాడేవాడు.

ఎవరింట్లోనో పెళ్ళి జరుగుతున్నది. మద్రాసునించి పిలిపించారు మేళం. సన్నాయి జోరుగా వాయిస్తున్నారు. రఘురామయ్య అక్కడ హాజరు. అతని దృష్టి సన్నాయిమీదే. ఆ మధ్యాహ్నమే తోటలోకి వెళ్ళి కొబ్బరి ఆకులతో ఒక్క బూరా చేశాడు చిల్లులు పొడిచాడు. వాయిచటం మొదలుపెట్టాడు.

వెంకట సుబ్బయ్య అమోఘంగా పాడతాడనీ, యీల పాటకూడా పాడతాడనీ బూరాతో సన్నాయి వాయిస్తాడనీ వూరంతా తెలిసిపోయింది. అతను కూర్చుని పాడుకునే తోట రోడ్ కి సమీపంగా వుండడంవల్ల, తెనాలి గుంటూరుకి వెళ్ళే జనం అంతా యితని పాట విని ఆశ్చర్యపడేవారు.

“ఎవరయ్యా మీ వూళ్ళో తోటలో కూర్చుని అలా పాడుతుంటాడు” అని అడిగేవాళ్ళట సుద్దపల్లి గ్రామస్థులు ఎక్కడికన్నా వెలితే.

“ఓ చిన్న కుర్రాడు లెండి! వాడికి సంగీతం తప్ప వేరే గొడవేలేదు.”

★ ★ ★

“చూడండీ! మన వెంకటసుబ్బయ్య వున్నాడే వాడికేదో వరప్రసాదం వున్నట్టుంది. దేవుడిచ్చాడు కదా వాడికావిద్య దాన్ని వుపయోగించనివ్వకుండా యీ పల్లెటూరిలో వాణ్ణి కుళ్ళనివ్వడం దేనికి చెప్పండి!” అన్నట్ట దంటు కృష్ణమూర్తి గారు. ఆయన రఘురామయ్య తండ్రికి స్నేహితుడు.

గుంటూరులో యడవల్లి సూర్యనారాయణగారనే ఒక పెద్దమనిషి వున్నాడనీ, ఆయన తనకి చాలా స్నేహితుడనీ ఆయనదగ్గర యీ కుర్రాణ్ణి తర్ఫీదు చేయిస్తే చాలా గొప్ప వాడావుతాడనీ చెప్పారుట దంటు కృష్ణమూర్తిగారు. అయిష్టంతోనే తలిదండ్రులు కొడుకుని పంపించారు.

★ ★ ★

యడవల్లి సూర్యనారాయణ గారు వసారాలో కుర్చీలో కూర్చున్నారు. మెళ్ళో రుద్రాక్షలు గంభీరమైన ముఖ కవళిక మెరిసిపోతున్న కళ్ళు “మొట్ట మొదటిసారి ఆయన్ని నేను చూడటం యీనాటికీ మర్చిపోలేదు” అన్నాడు రఘురామయ్య నాతో.

సూర్యనారాయణగారు జ్ఞాపకం రాగానే రఘురామయ్య కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. “ ఆ మహానుభావుడు ఎక్కడున్నాడో!” అన్నాడు. ఒక్క క్షణం కళ్ళు మూసుకున్నాడు రఘురామయ్య.

“నేను చిన్నవాణ్ణి సుమండీ! పదేళ్లుంటాయి. సూర్యనారాయణ గార్ని చూడగానే నా ఒళ్ళు జలదరించింది. “అమ్మో బాబో!” అనుకున్నా. ఆయన నన్ను ఎగాదిగా చూడటం మొదలుపెట్టారు. అయిదునిముషాల తర్వాత

“కూర్చో నాయనా” అన్నారు.

“ఏదీ ఒకపాట పాడు” అన్నారు కాసేపున్న తర్వాత.

పాట కాదుకదా, మాటకయినా నా గొంతు పెగల లేదు. కళ్ళు వొప్పగించి ఆయన్నే చూస్తున్నాను.

“పాడు నాయనా!” అన్నారు మళ్ళీ.

“ఎందుకు భయపడతావు! పాడూ!” అన్నారు నన్ను తీసుకొచ్చిన దంటు కృష్ణమూర్తిగారు.

ఏం పాట పాడానో, ఎలా పాడానో నాకే తెలీదు, పాడేశాను.

“నీకేం వొచ్చిందిరా ? ఎందుకురా అంత భండాలంగా పాడావు?” అడిగారు కృష్ణమూర్తిగారు.

“నాకేదో భయం వేసిందండీ! వాళ్ళంతమంది వున్నారు.”

“ఉంటే నీకేం, నువ్వు పాడటానికి.”

“వాళ్ళందరూ పాడితే నేనూ పాడతాను.”

కృష్ణమూర్తి గారికి చాలా కోపం వచ్చింది. బహుశా ఆయన యడవల్లి గారితో నన్ను గురించి చాలా పొగిడి వుంటారు.

ఆ సాయంకాలం స్టేజీ రిహార్సల్స్ జరుగుతూంటే హాలుకి తీసుకెళ్ళారు నన్ను. రిహార్సల్స్ మొదలుపెట్టారు. “పరబ్రహ్మ” ప్రార్థనాగీతం ప్రారంభించారు. ఆ సంగీతం వినగానే నాకు ఎక్కడలేని ధైర్యం వచ్చింది.

“ఇప్పుడు నేను పాడతాను” అన్నాను.

“సరే! పాడు నాయనా!” అన్నారు సూర్యనారాయణగారు. ఒక ముప్పావుగంట ఆపకుండా పాడాను.

“భేష్! భేష్!” అంటూ యడవల్లి సూర్యనారాయణ గారు నన్ను ఎత్తుకుని, “కృష్ణమూర్తి! వీడు నాదగ్గరే వుంటాడు యిక. నేను పెంచుకుంటాను. “వాళ్ళ వాళ్ళతో చెప్పు!” అన్నారు.

రఘురామయ్య మళ్ళీ ఒక్క క్షణం కళ్లు మూసుకున్నాడు.

★ ★ ★

రామదాసు నాటకంలో రఘురాముడి పాత్ర మొదటి వేషం అతను వేసింది. అతనికి ఆనాటినుంచే వెంకటసుబ్బయ్య పేరుపోయి ‘రఘురాముడు’ అనే పేరువచ్చింది. ఇతన్ని అందరూ ‘రఘురాముడూ’ అని పిలిచేవారు.

యడవల్లి సూర్యనారాయణ గారే స్వయంగా తర్ఫీదు చేశాడు రఘురామయ్యని.

“అబ్బాయి! నువ్వు ఆడియన్స్ ని చూడక. భయపడతావు. పాటపాడుతూ శ్రీరాముడి విగ్రహం చుట్టూ ప్రదక్షిణం చెయ్యి. నీ పాట అయిపోగానే నేను వస్తాను” అని చెప్పారు.

మొదటిసారి స్టేజీ మీద నిలబడడం అదే. పాట పాడేశాడు.

ప్రేక్షకులు చప్పట్లు కొట్టి అరుస్తున్నారు, “ఒన్ను మోర్!” “ఒన్ను మోర్!”

“రఘురామయ్యకి అర్థంకాలేదు. పాటపాడమని యడవల్లి చెప్పారేగాని ఒన్నుమోర్ అని అరుస్తే ఏం చేయాలో చెప్పలేదు. బిక్కమొహంతో నిలబడ్డాడు.

ఎందుకు అరుస్తున్నారు? ఏమని అరుస్తున్నారు ? బోధపడక పక్కకి తిరిగాడు.

“ఒన్నుమోర్!” అరుపులు మరింత ఎక్కువయ్యాయి.

రఘురామయ్య పక్కకి తిరిగి సైడ్ కర్టెన్ లోకి చూశాడు. రామదాసు వేషంలో వున్న యడవల్లి సూర్యనారాయణ గారు ప్రవేశించబోతున్నారు. కంగారులో వున్న రఘురామయ్యకి ఆయన్ని చూడగానే ప్రాణం లేచి వచ్చింది. ఒక్క పరుగునవెళ్ళి ఆయన కాళ్ళని పెనవేసుకుని ఏడ్చుసాగాడు.

★ ★ ★

అప్పట్నుంచీ కూడా రఘురామయ్య యడవల్లి సూర్యనారాయణ గారింట్లోనే వుంటూ వచ్చాడు. కన్నకొడుకు మల్లే చూసుకునేవారు యితన్ని ఆయన. మొదట్లో రఘురామయ్యకి ఆ యింట్లో ఆట్టే నచ్చక యింటికి పారిపోయాడు. కాని కృష్ణమూర్తిగారు మళ్ళీ మంచి మాటలు చెప్పి తీసుకొచ్చారు. సూర్యనారాయణ గారితో నాటకాలు వేస్తూ దేశం అంతా సంచారం చేశాడు రఘురామయ్య.

హైదరాబాద్ లో నాటకం వేయడానికి వెళ్ళారు. సాయంత్రం నాటకం హాల్లోనిస్తు రాజు దగ్గర కబుర్లు చెబుతూ చెబుతూ రఘురామయ్య తనకి తెలిసిన యీలపాట వినిపించాడు. వెంటనే అతను యడవల్లి సూర్యనారాయణ గారికి యీ విషయం చెప్పాడు.

మొదటిసారి స్టేజీ మీద యీల పాట పాడాడు రఘురామయ్య హైద్రాబాదులో. ఆనాటినుంచే “యీలపాట రఘురామయ్య!” అని పేరు వచ్చింది.

★ ★ ★

ఒక రెండేళ్ళ పాటు రఘురామయ్య కీ||శే|| జొన్న విత్తుల శేషగిరిరావు గారి వద్ద సంగీతం నేర్చుకున్నాడు. యడవల్లి వారితో కలసి నాటకం కోసం బెంగాల్ వెళ్ళినపుడు కీ||శే|| రవీంద్రనాథ్ ఠాకూర్ వీళ్ళ లాడ్జికి రావటం జరిగింది. రఘురామయ్య సంగీతం విన్నారు. రవీంద్రుడు “నైటింగేల్” అని బిరుదు యిచ్చాడు.

★ ★ ★

ఆ రోజుల్లో సినిమానటులు వేరు, రంగస్థల నటులు వేరు కారు. రంగస్థలం మీద పేరు ప్రతిష్టలు సంపాదించుకున్న వారినే సినిమాల్లోకి తీసుకెళ్ళేవారు. అప్పటికే రఘురామయ్యకి రంగస్థలం మీద చాలా పేరు వచ్చింది. బాల్యం నించి యవ్వనంలోకి వచ్చాడు. యడవల్లి వారితో స్త్రీ పాత్రలు ఎక్కువగా నటిస్తూండేవాడు. “నరకాసుర వధ” అనే చిత్రంలో నారదపాత్ర నటించేందుకు పూనా వెళ్ళాడు.

బాలగంధర్వను రఘురామయ్య గురువుగా భావించేవాడు. ఆ సినిమాలో అతను బాలగంధర్వ పాటలే పాడాడు. రఘురామయ్య సంగీతం గురించి స్టూడియో వైలనిస్టు బాలగంధర్వకి ప్రశంసనీయంగా చెబుతూ రావటమూ, బాలగంధర్వ దర్శనం కోసం రఘురామయ్య ఆయన యింటిచుట్టూ తిరుగుతూండటం ఒకేసారి జరిగింది.

“బాలగంధర్వ నిన్ను ఓసారి చూడాలంటున్నారు. వస్తావా ?” అనడిగాడు వైలనిస్టు ఓరోజున రఘురామయ్యను. రఘురామయ్య ఆనందానికి అంతులేదు.

అప్పటికే బాలగంధర్వ చాలా ముసలివాడయ్యాడు కానీ ఆ రీవి ఆ చూపు రఘురామయ్యే వర్ణించాలి. రఘురామయ్య సంగీతం విని బాలగంధర్వ చాలా మెచ్చుకుని తన దగ్గర వుండమని అడిగాడు. ఆయన తల వూపాడే కాని, దూరదేశంలో ఒంటిగా వుండటానికి రఘురామయ్యకి ధైర్యం చాలలేదు.

ఆ సంవత్సరంలోనే అతనికి వివాహం అయింది.

తర్వాత చిత్రం “భక్తకుచేల” కాళ్ళకూరి సదాశివరావు దర్శకత్వం.

అప్పటికి రఘురామయ్య వొళ్ళు బాగా పూరిపోయింది.

“ద్రౌపదీ వస్త్రాపహరణం” తీయాలనుకుంటున్న హెచ్.ఎం.రెడ్డిగారు, రఘురామయ్యని తీసుకుండా మనుకుని భక్తకుచేల చూడటానికి వెళ్ళారుట. రెడ్డిగారి వెనుకవున్న కుర్చీలో రఘురామయ్య కూర్చున్నాడుట. యీ విషయం రెడ్డి గారికి తెలీదు.

“అబ్బ! భరించలేనంత వొళ్ళు! ఈ మనిషిని స్త్రీనుపై చూపించటం ఎట్లా?” అన్నారుట రెడ్డిగారు పక్కన కూర్చున్న స్నేహితునితో.

రెడ్డిగారన్న యీ మాటలు వినగానే రఘురామయ్య మొహం ఎర్రగా కందిపోయింది. తన శరీరం పూరిపోవడం అతనికి తెలియని విషయం కాదు.

మర్నాటినుంచీ వ్యాయామం, యోగాభ్యాసం ప్రారంభించాడు.

కొద్దికాలంలోనే అతను తన శరీరాన్ని అదుపులోకి తీసుకొచ్చాడు. ఈ నాటికీ కూడా వ్యాయామమూ, యోగాభ్యాసమూ చేస్తున్నాడు.

లంకా దహనం, రుక్మిణీకళ్యాణం, కచదేవయాని, పాశుపతాస్త్రం, అపవాదు, తల్లిప్రేమ, గొల్లభామ, మదాలస, తులసీదాసు, రాధిక, బ్రహ్మరథం అతను యింతవరకూ నటించిన చిత్రాలు. తెరమీదా, రంగస్థలం మీదా కూడా అతను చాలామంది ప్రసిద్ధ నటీనటులతో

నటించాడు. శ్రీమతి కన్నాంబ, స్థానం నరసింహారావు, అద్దంకి, మాధవపెద్ది, బెల్లంకొండ, మంజులూరి కృష్ణారావు వీరందరితోనూ నాటకాలలో నటించాడు. నాటకాలలో సినిమాలలో అతని అనుభవం అపారం.

తెలుగుదేశపు రంగస్థల చరిత్రతో సంబంధించిన పెద్దల పేర్లతో ఎక్కువగా కలుస్తున్న రఘురామయ్య వయస్సు గురించి అపోహలు కలుగవచ్చు. రఘురామయ్యకిప్పుడు ముప్పయి ఏడేళ్ళు. అతనికి ఏడేళ్ల కుమార్తె, ఆమె పేరు సత్యవతి.

ప్రస్తుతం రఘురామయ్య సారథీవారి “అగ్నిపరీక్ష” పద్మనాభవారి “చంద్రవంక” టి.పి.నుందరంగారి “మాయారంభ” ఆర్ ప్రకాష్ వారి “మాయపిల్ల” చిత్రాలలో నటిస్తున్నాడు. రఘురామయ్య ప్రతిభను గురించి తెలుగు సినిమా ప్రేక్షకులకి కొత్తగా చెప్పవలసిన అవసరంలేదు.

అతను యింకా ఎన్నో చిత్రాలలో నటించి తెలుగు సినిమా ప్రేక్షకులను ఆనంద పరుస్తాడు.

డా.జి.రాజారావు

(స్రిమారంగం 1963 అక్టోబర్ సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

ప్రసిద్ధ నాట్య కళావేత్త, సుప్రసిద్ధ రంగస్థల నటుడూ, ఆదర్శ దర్శకుడూ, ప్రజా నాట్యమండలి నిర్మాత, థియేటర్స్ ఫెడరేషన్ స్థాపకుడూ, ప్రజల వైద్యుడూ, “పుట్టిల్లు” చిత్ర నిర్మాత, అభ్యుదయ రచయిత, నిష్కళంక దేశభక్తుడూ అయిన డాక్టర్ జి.రాజారావుగారు సెప్టెంబర్ 8వ తేదీ సాయంత్రం 5 గం|| 12 నిమిషాలకు మద్రాసు జెనరల్ ఆసుపత్రిలో హృద్రోగంతో (49 వ ఏట) మరణించారు. నాటక రంగంతో పరిచయమున్న ప్రతి కళాకారుణ్ణి ఆ పిడుగులాంటి వార్త క్రుంగదీయకమానదు. ఆంధ్ర నాటక చరిత్రలో, ఔత్సాహిక నాటక ఉద్యమానికి వెన్నెముకలాంటి వారాయన.

కళ ప్రజలకు ఉపయోగపడాలనీ, ప్రజా సమస్యలను ప్రతిబింబించని ఏ కళా నిరర్థకమైనదే అన్నారాయన. నాటక ప్రదర్శనాలు ధనార్జనకు కాక ప్రజా ప్రబోధానికి ఉపయోగించాలన్నారు. కళ కేవలం కళ కోసం కాదనీ, అది ప్రజల కోసమనీ, కళ వ్యక్తుల సొత్తు కాదనీ, అది ప్రజలకు చెందిన ఆస్తి అనీ అనేవారు. ప్రజా సేవకు వైద్యుడెంత అవసరమో నటుడు కూడా అంతే అవసరమనే వారు. నటనకు సంబంధించినంత వరకూ గ్రుడ్డిగా ఏ నటునీ అనుసరించక ఎవరికన్న పరిజ్ఞానంలో వారిని ఆలోచించమనేవారు. అట్టడుగున శిథిలమై జీర్ణించిన తెలుగు జాతి సంస్కృతిని వెలుగులోకి తేవాలని తహతహ లాడిన సహృదయ కళాకారులాయన.

నిరంతర కృషి, ఓర్పు, పట్టుదలా ఆయన నుంచి మనం నేర్చుకోవాలి.. మా తరం వారిలో ఒక ఆదర్శ నక్షత్రం రాలిపోయింది. మా నటీ నట కుటుంబానికి గండి పడింది. ఈ తరం వారిలో ఎవరు ఆయన లేని లోటును పూర్తి చేయగలరు ?

ఆయన దయార్థ హృదయుడు. పేదల పాలిటి పెన్నిధి. మందస్మిత వదనంతో ఎప్పుడూ చిరునవ్వులు కురిపిస్తూ ఉండేవారు. పేరు ప్రతిష్టలకు ప్రాకులాడని నిరాడంబర జీవి. అకుంఠిత దేశభక్తుడు. నిజమైన నిస్వార్థ ప్రజా సేవకుడు. జీవితాంతం నాటక కళకు తన సర్వస్వాన్నీ అంకితం జేసిన నాట్య కళాప్రపూర్ణుడు. కళా తపస్వి. ఆంధ్ర నాటక చరిత్రలో, నాటకోద్ధరణలో, సమాజాల నిర్మాణంలో, నాటక

ప్రయోగంలో, ప్రదర్శనలో, నటనలో, దర్శకత్వంలో, వినూత్న మార్గం అవలంబించిన కళోద్ధారక నిర్మాత. నాటక చరిత్రలో చిరస్మరణీయమైనది ఆయన జీవితం.

కాలేజీ జీవితం

ఆయన మద్రాసు ఎల్.ఐ.ఎమ్. మెడికల్ కాలేజీకి వచ్చేవరకూ ఆంధ్రదేశంలో ఏ పట్టణంలోనూ స్థిరంగా లేరు. వారి తండ్రిగారి ఉద్యోగపు మార్పుల్లో ఆయన ఆంధ్ర దేశపు పట్టణాలన్నీ తిరిగారు. మద్రాసులో మెడికల్ చదివే రోజుల్లో మెడికల్ కాలేజీ విద్యార్థి సంఘంలో ప్రముఖ బాధ్యతలన్నిటినీ స్వీకరించి, వైజ్ఞానిక శాఖకు బాధ్యుడుగా వ్యవహరించి, ఆటలతో, పాటలతో, నృత్యాలతో, నాటికా నాటకాలతో, కాలేజీ విద్యార్థి సంఘాన్ని దేదీప్యమానంగా వెలుగొందజేశారు. అంతేకాదు; అన్ని కాలేజీలకు వెళ్లి, విద్యార్థుల్ని సమీకరించి, విద్యార్థి ఉద్యమాన్ని నిర్మించి, వారికి దేశభక్తిని ప్రభోదించారు. ఆనాటి ఆంధ్ర విద్యార్థి విజ్ఞాన సమితి వార్షికోత్సవాలలో రాజారావు. ఒక ప్రముఖ కళాకారుడుగా ముందుకొచ్చారు. వైద్య కళాశాల వారు ప్రదర్శించిన “షాజహాన్” నాటకంలో ‘జైరంగజేబు’ పాత్రను నటించి, వేనోళ్ళ పొగడబడ్డారు. ఆ కాలంలో ఆయన అనేక చిత్ర విచిత్రాలైన వేషాలను ప్రదర్శించే వారు.

ప్రజా నాట్యమండలి నిర్మాత

ఆంధ్ర నాటక రంగ చరిత్రలో 1940 నుండి 1948 వ సంవత్సరం వరకూ ఒక నవయుగం నడిచింది. అదే ఆంధ్ర యువ కళాకారులు నిర్మించిన వైజ్ఞానిక ఉద్యమం. అదొక గడిచిపోయిన స్వర్ణయుగం; ఉత్సాహం కొద్దీ నిర్మించింది కాదు. అది ఒక ఉధృతమైన వాతావరణంలో జన్మించింది. ఆంధ్ర యువకులను సాంఘిక, రాజకీయ, వైజ్ఞానిక ఉద్యమాలకు పురికొల్పింది. ఆ ఉత్సాహ వాతావరణంలో వేలాది యువకులను సమీకరించి, ప్రజా నాట్యమండలి స్థాపకుల్లో ఒకరుగా నిలబడ్డారు రాజారావుగారు. ఆయన ఆంధ్ర ప్రజా నాట్యమండలికి ఆర్గనైజర్ గా నియమించబడ్డారు. ఆ నాట్యమండలిలో నేనూ ప్రముఖ బాధ్యతలు వహించాను. రాజారావుగారు ఆ దళానికి దర్శకుడుగా, డాక్టర్ గా, నటుడుగా ఉద్యమ నిర్మాతగా పనిచేశారు. చరిత్రలో బతికి జీర్ణించిపోయిన అనేక ప్రాచీన కళారూపాలను బయటకు తీశాం. కాంపును ప్రారంభించాం. కాంపులో ప్రథమంగా ప్రవేశ పెట్టబడిన కార్యక్రమం ప్రాచీన కళారూపాలను పునరుద్ధరించడం; వాటన్నిటినీ దేశభక్తి కార్యక్రమానికి వినియోగించడం. ఆ విధంగా బుర్ర కథ, వీధిభాగవతం, పిచ్చిగుంటుల కథ, జముకుల కథ,కోలాటం,చక్క భజన,హరికథ,డప్పుల నృత్యం,సమిష్టి నృత్యాలు,గోష్టి గీతాలు, గొల్ల నుద్దులు, ఫకీరు వేషాలు, చెంచులు జంతరు పెట్టె, పిట్టల దొర మొదలైన విచిత్ర వేషాలు... నాటకం, నాటిక మొదలైన కళారూపాలన్నిటినీ పునరుద్ధరించి, కళారూపం పాతవైనా సాహిత్యాన్ని ప్రస్తుత పరిస్థితులకు తగినట్లు మర్చి, ఆ కళారూపాల స్థాయిని, బాణీలనూ కట్టి మెరుగులు తీర్చిదిద్దేవారు. ఆవిధంగా రాష్ట్ర దళాన్ని ఏర్పాటు చేసి, ఆంధ్ర దేశమంతటా ప్రదర్శించి, ఆంధ్రదేశపు అన్ని జిల్లాలలోనూ, అనేక పట్టణాలలోనూ, ప్రజానాట్యమండలి కాంపులు పెట్టి, పైన ఉదహరించిన కళా రూపాలనన్నిటినీ నేర్పించి, ఆంధ్రదేశపు నాలుగు చెరగులకూ ప్రజా నాట్యమండలి ఉద్యమాన్ని వ్యాపింపజేశారు. ఆంధ్రదేశంలో ఆ విధంగా దాదాపు నాలుగు వందల దళాలు తయారయ్యాయి. ఒక్క “మాభూమి” నాటకం సంవత్సరం తిరుగక మునుపే వెయ్యిసార్లకు పైగా ప్రదర్శింపబడింది. ఇంతటి ఉద్యమాన్నికి వెన్నెముక రాజారావుగారు.

ఉత్తేజమైన నర్తకుడు :-

రాజారావుగారు మంచి నటుడే గాక, మంచి నర్తకుడూనూ. ఆయన నృత్యం ఉద్రిక్తంగా ఉండేది. నటరాజు, శివతాండవ నృత్యాన్ని పోలి ఉండేది. నృత్యంద్వారా ప్రేక్షకులను, ప్రజలను ఉత్తేజితులను చేసి, దేశభక్తిని ప్రభోదించడం ఆయన ధ్యేయం. ఆనాటి మా ప్రదర్శనాలలో రాజారావు ఎఱ్ఱ సైనికుని నృత్యం ఒక ప్రత్యేక విశేషం. ఆ ప్రదర్శనానికి ఒక నిండుతనంగా ఉండేది. హిట్లరు వీధి భాగవతంలో హిట్లరును

హతమార్చే చివరి దృశ్యంలో కత్తి సుత్తి పట్టిన ఎఱ్ఱ సైనికుడుగా రాజారావు ఉగ్రనృత్యాన్ని చేసేవారు. అది అంత ఉధృతంగా ఉండేది. అలాగే ప్రెస్ వర్కర్ నాటకంలో ప్రెస్ వర్కర్ నృత్యం చేసేవారు, అక్షరాలు కూర్చడం, మిషను మీదికి ఎక్కించడం, ఒక చేతితో కాగితాలను ట్రెడిల్ కు అందించడం, అచ్చయిన కాగితాలను రెండవ చేతితో తీయడం, కాలితో ట్రెడిల్ తొక్కడం, మధ్య మధ్య నుదుటనున్న చెమటను తుడుచుకోవడం, ఈ విధంగా ఆయన ప్రెస్ వర్కర్ జీవితాన్ని కళ్ళకు కట్టినట్లు చూపించేవారు. అలాగే పాముల నృత్యం అద్భుతంగా చేసేవారు. పామును పట్టడంలో నృత్యం చేస్తూ బూరను ఊదడం, పామును పట్టి బుట్టలో పెట్టి, దానిని ఆడించడంలో కాటు దెబ్బతిని, విషం తల కెక్కి, కనుగ్రుడ్లనన్నీ తిప్పేసి, పాము మెలికలు తిరిగిపోయినట్లు తిరిగిపోయి, చివరికి విషాన్ని పళ్ళతో పెరికి, బ్రతకడంతో ఆనందంగా పాములవాడి నృత్యం ముగిసేది. 'సై-సై-భారత వీరా!' అని ఖడ్గాలతో దేశభక్తిని పురికొల్పే నృత్యాలు కూడా చేసేవారు.

ప్రజా వైద్యుడు

ఆయన డాక్టరుగా కొన్ని లక్షల మందికి వైద్యం చేశారు. ఆయనకు ఉచిత వైద్యం చేయడం ఆనందకరమైన విషయం. ఆయన జీవితంలో ఇంతవరకు-ఎవ్వరినీ-ఎప్పుడూ 'ఈ కేసుకు , ఈ జబ్బుకు, ఈ ఆపరేషనుకు, ఈ సలహాకు ఇంత డబ్బు ఇవ్వాలని' చెయ్యొత్తి అడుగని డాక్టరు. డబ్బిస్తే అది ఎంత అని ఎప్పుడూ చూసుకున్న వ్యక్తి కాదు. ఇవ్వని వారిని ఇవ్వలేదన్నట్లు చూసేవారూ కాదు. ఫీజు ఇవ్వక పోయినా-మరోసారి చికిత్సకు వచ్చినా మందస్మిత వదనంతో పలుకరించి మందులిచ్చి పంపే మంచి డాక్టరు. ఇంజక్షన్స్ కు డబ్బు లేదన్న పేదలకు స్వంత డబ్బుతో ఇంజక్షన్లు ఇచ్చి పంపించేవారు. డబ్బు కోసం జబ్బును సాగదీసే డాక్టరు కాదు. ఆయన డాక్టర్ గా కాక, సన్నిహితమైన స్నేహితుడుగా ఉండేవారు. ఆయన రోగ నిర్ణయం మానసిక పరిస్థితులను అనుసరించి ఉండేది. ముఖ్యంగా పేదవాడికి జబ్బు చేసిందని తెలిస్తే, ఒక్క నిమిషంలో ఆ రోగి చెంత ఉండేవారు. తన భార్యకు ఒక ప్రక్కన ఆపరేషను చేయిస్తూండగా ఒక రిక్షావాడి భార్యకు ప్రాణం మీదికి వచ్చిందంటే - భార్యను వదిలి, ముందు రిక్షావాని భార్యకు చికిత్స చేశారు. ఈ విధంగా ఆయన కృష్ణా జిల్లా పోరంకిలో ప్రజా వైద్యశాలను, రాజమండ్రిలో రాజా ఆసుపత్రిని, మద్రాసులో పీపుల్స్ పోలి క్లినిక్ ను, నాగార్జున క్లినిక్ ను స్థాపించి, డాక్టర్ల వృత్తి ధర్మాన్నే మార్చడానికి ప్రయత్నించిన ఉత్తమ ఆదర్శ వైద్యుడు. ఆ ఉత్తమ వైద్యుణ్ణి గురించి ఎన్ని పేజీలైనా రాయవచ్చు.

ఆయన నిర్వహించిన సంస్థలు

ఆయన ఇండియన్ పీపుల్స్ థియేటర్ కేంద్ర సంఘానికి కార్యవర్గ సభ్యుడు. ఆంధ్ర ప్రజా నాట్యమండలి నిర్మాత. దక్షిణ భారత దేశానికి పీపుల్స్ థియేటర్ ఆర్గనైజరు. మద్రాసు అడయారులోని ఇండియన్ కో-ఆపరేటివ్ డ్రగ్సు ఫాక్టరీ నిర్మాతల్లో ఒకరు. కొంతకాలం ఎల్.ఐ.ఎమ్. డాక్టర్ల సంఘాన్ని నడిపారు.

రాయలసీమ, బెంగాల్, విశాఖ పట్టణం జిల్లాలలో కరువుకాటకాల్లో ప్రజలు విపరీతమైన జాడ్యాలతో బాధపడుతున్నప్పుడు ఆయా ప్రాంతాలకు వైద్య సేవ చేయడానికి డాక్టర్ రామచంద్రారెడ్డి, రామదాసుగార్లతో ఒక మెడికల్ దళాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. రాజా ప్రొడక్షన్స్ స్థాపించి, "పుట్టిల్లు" చిత్రాన్నినిర్మించారు. నాట్య భారతి ప్రొడక్షన్స్ స్థాపించి, "దేవుడు చేసిన మేలు" అన్న చిత్రాన్ని మూడు రీళ్ళ వరకూ తీశారు. రాజమండ్రిలో రాఘవ కళా సమితిని, మద్రాసులో అభ్యుదయ కళా సమితిని, ప్రజా నాట్యమండలిని, జయంతి ఆర్చు అకాడమీని, థియేటర్స్ ఫెడరేషన్ నూ స్థాపించి నాటక శిక్షణ తరగతులను నడిపారు. ఈ విధంగా ఆయనే ఒక మహా సంస్థగా పని చేశారు.

కాంపులో చిత్రవధ

1949-50 సంవత్సరాలలో ప్రభుత్వ నిర్బంధంలో నానా హింసలకూ గురి అయ్యారు. రాజమండ్రిలో అరెస్టు చేయబడి, విజయవాడ స్పెషల్ పోలీసు పళనియప్పన్ కాంపుకు తీసుకు రాబడి, నానా హింసలకూ గురి అయ్యారు. పోలీసులు ఆయన్ని చిత్రవధ చేశారు. "ఏ ఏ

కమ్యూనిస్టులకు వైద్యం చేశావ్ ? ఆ కమ్యూనిస్టు లెక్కడున్నారు ? వారి పేర్లేమిటి చెప్పు ? వారి కోసం నీ ప్రాణం ఎందుకు తీసుకుంటావు ? నిన్ను కాల్చిస్తాం ! నీ నోట్లో మూత్రం పోయిస్తాం.” ఇలా హింసించారు. కానీ, రాజారావు పల్లెత్తు మాట్లాడలేదు. తుదకు ఈ విధంగా సమాధానం చెప్పారు: “నేనే కమ్యూనిస్టుకీ పేరు పెట్టి వైద్యం చేయలేదు. నేను డాక్టర్ని. వైద్య సహాయం కొరకు వచ్చిన ప్రతి ఒక్కరికీ నేను వైద్యం చేయాలి; చేశాను. అందులో కమ్యూనిస్టులేవరో, కాంగ్రెసు ఎవరో, సోషలిస్టులేవరో నాకు తెలియదు. నాది వైద్య వృత్తి. నా వృత్తిలో కులమత రాజకీయాలకు తావు లేదు. ఎవరు వచ్చినా, సహాయం అర్థించినా, వారికి వైద్య సేవ చేస్తాను,” అని బదులు చెప్పారు. ఇలా కొన్ని రోజులు ఆయన్ని హింసించాక విడుదల చేశారు. రాజారావుగారి వద్దనుండి ఏ రహస్యమూ వారికి దొరకలేదు. కాని, వింత విషయం ఏమిటంటే – ఏ పళనియప్పన్ రాజారావు గారిని అప్పుడు అలా హింసించారో ఆయనే ఆ తర్వాత తన కుటుంబానికి రాజారావుగారి వద్దనుండి కొన్ని లేహ్యులు తెప్పించుకున్నారు!

డాక్టర్ రాజారావుగారు ఎంతోమంది రజాకార్లతో పోరాటం చేసి దెబ్బలు తిని వచ్చిన అనేక మంది విప్లవ యోధులకు, అజ్ఞాత వీరులకు వైద్య సహాయం చేశారు.

ఆయన “పుట్టిల్లు” చిత్ర నిర్మాణంలో అనేక మందిని చిత్రనీమకు తొలిసారిగా పరిచయం చేశారు. వారిలో ఈనాడు ప్రసిద్ధ తారలుగా వెలుగొందే కుమారి జమున, దేవిక, మ్యూజిక్ డైరెక్టర్లు మోహన్ దాసు, టి.చలపతిరావు, డాన్సు డైరెక్టర్లు వేణుగోపాలస్వామి, పబ్లిసిటీ ఆర్టిస్టు కేతా, మేకప్ కుమార్, నాజరు, రామకోటి, అల్లూరామలింగయ్య, కెమేరా మాన్ అజిత్ కుమార్ మొదలైన వారంతా మొట్ట మొదటిసారిగా ఆయన ద్వారా పరిచయమైన వారే. ప్రసిద్ధ మోసో ఆక్టర్ వరంగల్లు వేణుమాధవ్ ను వెన్నుతట్టి, రాజమండ్రి సంస్కృతీ సభల్లో ప్రదర్శనలిప్పించి, ఈనాటి ఆయన అభివృద్ధికి కారకులైనారు. ప్రసిద్ధ నర్తకుడు కోరాడ నరసింహారావును ఢిల్లీలో జరిగిన ఆల్ ఇండియా పీపుల్స్ థియేటర్స్ కాన్ఫరెన్సులో ప్రదర్శనలిప్పించి, ఈనాటి ఆయన ప్రఖ్యాతికి కారకులైనారు. ఈ విధంగా ఆంధ్ర దేశంలో ఎంతోమంది నటీనటుల్ని ఉత్సాహపర్చి ఉత్తమ నటులుగా తయారు చేశారు.

ఆయన “మా భూమి, పరివర్తన, భయం, గుడ్డిలోకం” మొదలైన నాటకాలకు దర్శకత్వం వహించి, అత్యుత్తమ దర్శకుడుగా పేరుపొందారు.

“పుట్టిల్లు” చిత్ర నిర్మాణం ఆఖరు దశలో డబ్బుకు కటకట లాడే పరిస్థితిలో, పొట్టి శ్రీరాములు గారి నిర్మాణాన్ని “ పూర్ణాహుతి ” అనే పేర డాక్యుమెంటరీగా తీసి, దేశమంతటా ప్రదర్శింప జేసిన నిష్కళంక దేశభక్తుడు.

ఆయన ఆంధ్రదేశంలో అనేక సంస్థల సన్మానాలను అందుకున్నారు. అనేక పరిషత్తుల్లో న్యాయనిర్ణేతగా వ్యవహరించారు. అనేక ఔత్సాహిక నాటక సమాజాలకు, నటీ నటులకు ఉత్సాహాన్నిచ్చి ప్రోత్సహించారు.

అనేక నాటక పోటీలలో ఉత్తమ నటుడుగాను, ఉత్తమ ప్రయోక్తగాను బహుమతులందుకున్నారు. అనేక సంస్థల సభలలో ఉపన్యాసాలిచ్చారు. “నాటక ప్రయోగం” మీద అనేక వ్యాసాలు రాశారు. ఆయన నాటకాలను, నాటికలను, కొన్ని గేయాలను రచించారు కూడా. ప్రజా నాట్యమండలి రాష్ట్రదళాన్ని కలకత్తా, ఖరగ్ పూర్, ఢిల్లీ, బొంబాయి, అహ్మదాబాదు, పూనా, షోలాపూర్, మద్రాసు మొదలైన రాష్ట్రతరాంధ్ర ప్రాంతాలకు తీసుకుపోయి, మన ప్రదర్శనలకు, కళాకారులకు, పేరు ప్రతిష్ఠలు సంపాదించి పెట్టారు. బొంబాయి, అహ్మదాబాదు, విజయవాడ, అఖిల భారత దేశ కళారూపాల పోటీలలోనూ మూడు పర్యాయాలు ప్రథమ బహుమతి సంపాదించుకొన్నారు.

ఆత్రేయతో “పరివర్తన” నాటకం రాయించి 1946 జనవరి 21 వ తేదీన వాణీమహల్ లో ప్రదర్శింప జేసి, ఆత్రేయగారిని ఉత్తమ నాటక రచయితగా మద్రాసు కళాకారులకు పరిచయం చేశారు.

ఈ విధంగా రాజారావుగారిని గురించి ఎన్ని పేజీలైనా రాయవచ్చు. ఆయన వ్యక్తి కాడు; ఆయన ఒక మహా సంస్థ. అహర్నిశలూ, ఒక ప్రక్క వైద్య సేవ, మరో ప్రక్క ఆర్థవైజ్ఞేషన్లు, ఇంకో ప్రక్క నాటక నిర్మాణం, దర్శకత్వం, వేషధారణ ఈ విధంగా ప్రతినముషాన్నీ కళకే అర్పించారు. విపరీతంగా డబ్బు సంపాదించి, అవసాన దశలో పైసా లేకుండా చనిపోయిన అనేకమంది నటుల గురించి మనకు తెలుసు కానీ, ఒక డాక్టరు చనిపోయిన మరుక్షణం ఆయన భార్య జనరల్ ఆసుపత్రికి వెళ్ళి భర్తను చూడడానికి టాక్సీకి డబ్బులు లేవంటే ఎవరైనా నమ్మగలరా? కాని, ఇది నిజమైన నిజం. ఇదే మన డాక్టరు గారి విషయంలో జరిగింది. ఈ చేతితో డబ్బు వస్తే, ఆ చేతితో ఖర్చు చేశారు. డాక్టర్ గా నెలకు రెండు వేలు సంపాదించిన డాక్టరు. కేవలం కళాతృప్తితో మద్రాసు వచ్చి చిత్ర నిర్మాణంలో దెబ్బతిన్నారు. డబ్బంతా దానికే వ్యయపరిచారు. చివరికి బిడ్డల విద్య విషయంలో కూడా శ్రద్ధ తీసుకోలేక పోయారు. ఆయన వయస్సు 49 సంవత్సరాలైనా నూరు సంవత్సరాలకు సరిపడే సేవ చేశారు. ఆయన అనేక బంగారు కలలు కన్నారు. కలలన్నీ కల్లలుగానే ఉండి పోయాయి. ఆయన ఆశయాలను ముందుకు తీసుకుపోవలసిన బాధ్యత ఆయన శిష్యుల మీదా, అభిమానుల మీదా ఉంది.

నరసరాజుగారు అన్నట్లు “ఆయన ఒక ఉద్యమం. హృదయమున్న వ్యక్తి గనుక హృద్రోగంతో మరణించారు.”

అక్కినేని నాగేశ్వరరావుగారన్నట్లు “ఆయనొక విశ్వవిద్యాలయం.”

నాకు 20 సంవత్సరాల మిత్రుడు. ఆపుడు... ఆయనతో కలిసి పని చేసే భాగ్యం నాకు కలిగింది. ఆయన ఆదర్శాలు నన్ను ముందుకు నడిపాయి. ఆయన కట్టుబాట్లు నా జీవితాన్ని తీర్చి దిద్దాయి. ఈ నాటి నా అభివృద్ధికి కారకుడాయనే.

ప్రజల వైద్యునికీ, ప్రజల నటునికీ ఇవే నా జోహారులు.

- మిక్కిలినేని రాధాకృష్ణమూర్తి

రాజనాల

(చిత్రసీమ 1957 మార్చి సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

కొందరు పుట్టుకతోనే అదృష్టవంతులవుతారు. కొందరు అదృష్ట దేవతను ప్రార్థిస్తారు. కొందరిని, యిష్టం లేకపోయినా, అదృష్ట దేవత వరిస్తుంది. 'సిరి రా మోకాలడ్డే వారెవరూ ఉండరు.' మోకాలు అడ్డు పెట్టేవారిని మూర్ఖులనే అనాలి.

రాజనాలతో ప్రసంగిస్తున్నంతసేపూ నా మెదడులో ఈ ఆలోచనలే సుళ్లు తిరుగుతున్నవి. ఇరవై తొమ్మిది సంవత్సరాల వయస్సులోనే, జీవితాన్ని ఎంతగా మధించి, సారాన్ని ఆస్వాదించగలిగాడా అనిపిస్తుంది.

1928 సంవత్సరం జనవరి 3 వ తేదీన, వైకుంఠ ఏకాదశి పర్వదినాన, నెల్లూరులో ఆయన జన్మించారు. నెల్లూరు పట్టణంలో రంగనాయకస్వామి ఆలయం ఉంది. వైకుంఠ ఏకాదశినాడు రంగనాయకస్వామి ఉత్సవం జరుగుతుంది. తెల్లవారు ఝూమునుంచే మేళతాళాలు, మంగళ తూర్వారవాలు ఆలయ ప్రాంగణం నుంచి వినవస్తుంటవి. ఆ శుభసమయాన, మేళతాళాల సవ్వడిలో రాజనాల జన్మించారు. ఆయనకు భగవదనుగ్రహం ఉన్నదేమో ! లేకపోతే సునాయాసంగా ఆయనకు సినిమాల్లో చేరే అవకాశం లభించేదా ?.

ఏ మాత్రం ప్రయాస లేకుండా, రాజనాల నేటికీస్థితికి వచ్చాడనుకుంటారేమో. ఆయనకు పట్టుదల ఎక్కువ. తలపెట్టిన కార్యం నెరవేరేదాకా, విశ్రమించే అలవాటు ఆయనకు లేదు. ఆయన చిన్నతనంలో జరిగిన యీ క్రింది సంఘటన వింటే మీకూ ఇదే అభిప్రాయమేర్పడుతుంది.

విద్యార్థి దశ, ఆయనకు కావలిలో ప్రారంభమైంది. ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలో అయిదో తరగతిలో చేరారాయన. కాని చదువుతుండగానే జబ్బున పడి స్కూలు మానేయాల్సి వచ్చింది. జబ్బు నయం కాగానే మళ్ళీ స్కూలులో చేరలేదు. ప్రయివేటుగా ఒక సంవత్సరం యింటి దగ్గరే చదువుకుని, సరాసరి ధర్మ ఫారంలో చేరారు. అంటే చదువు సంధ్యలపైన ఆయనకెంత ఆసక్తి ఉందో. ఎంత పట్టుదల ఉన్నదో చూడండి! అప్పటినుంచీ విడువకుండా చదువుకుంటూ 1943 వ సంవత్సరంలో స్కూలు ఫైనల్ పరీక్ష ప్యాసయ్యారు. వెంటనే ఇంటర్మీడియేట్ లో చేరారు.

కాలేజీలో చేరిన తర్వాత ప్రపంచమంటే ఏమిటి ? జీవితమంటే ఏమిటి? స్వతంత్ర జీవనమంటే ఏమిటి? అనే ఆలోచనలు ఆయనలో రేకెత్తాయి. కాలేజీ విద్యాభ్యాసం చేసినా. అండదండలు లేనివారికి పెద్ద ఉద్యోగాలెలా వస్తాయి? బి.ఎ. చదివినా గుమాస్తా గిరి చేయాల్సిందే కదా! దీనికి స్కూల్ ఫైనల్ చదువు చాలదా అనే ఆలోచనలు ఆయనలో బయలుదేరి, కాలేజీ చదువులకు స్వస్తి చెప్పారు. వెంటనే సర్వీస్ కమిషన్ పరీక్షలకు వెళ్లటం 1944 వ సంవత్సరంలో రెవిన్యూ డిపార్టుమెంటులో గుమాస్తాగా చేరటం జరిగింది.

రాజనాలకు పట్టుదల ఎక్కువని యింతకు ముందే చెప్పాను! అందుచేతనే, రెవిన్యూ డిపార్టుమెంటులో చేరిన తర్వాత, డిపార్టుమెంటు పరీక్షలు కూడా ప్యాసయ్యారు. వాటి ఫలితంగా 1948 సంవత్సరంలో, ఆయన రెవిన్యూ ఇన్ స్పెక్టరైనారు కూడా.

ఈ రోజుల్లోనే ఆయన లక్ష్మీ కుమార్ రెడ్డి అనే మిత్రునితో కలసి నేషనల్ ఆర్టు థియేటర్ అనే సంస్థను నెల్లూరులో స్థాపించి నాటక ప్రదర్శనలిస్తుండేవారు.

నాటకాల విషయం ప్రసంగిస్తుంటే ఆయన ముఖంలో ఏదో తీవ్రత కనిపించింది. మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూనే ఆయన గొంతు ఉద్రిక్తమైనది. ఏమిటా యింతలోనే యిట్లా మారిపోయారనుకున్నాను. అంతా విన్న తర్వాత కారణం తెలిసింది. ఇది పూర్తిగా చదివితే మీరూ అర్థం చేసుకుంటారు.

రెవిన్యూ ఇన్ స్పెక్టర్ ఉద్యోగం చేస్తూ ఉండగా, నెల్లూరులో ఆయన ఆత్రేయ రచించిన 'ఎవరు దొంగ' నాటకాన్ని ప్రదర్శించారు. ఆ నాటకంలో ఆయన సబిన్ స్పెక్టర్ పాత్ర ధరించారు. ఈ ప్రదర్శనకు పై అధికారి జిల్లా కలెక్టర్ కూడా వచ్చారు. లంచగొండి తనాన్ని గురించి ఆ నాటకంలో తీవ్రంగా డైలాగులున్నాయి. నాటకాన్ని తిలకిస్తున్న జిల్లాకలెక్టర్ భుజాలు తడుముకున్నారు. నాటకంలో తన క్రింది ఉద్యోగి పాల్గొన్నాడని తెలిసి ఆ అధికారికి మరీ మండిపోయింది. ఎట్లాగైనా రాజనాలపై పగసాధించాలని వేచి ఉన్నారాయన.

ఇదిట్లా జరిగిన అనంతరం, నెల్లూరు జిల్లాలోనే మరొక గ్రామంలో 'ప్రగతి' నాటకాన్ని ప్రదర్శించారు. అందులోనూ రాజనాల పాల్గొన్నారు. నాటకంలో ఆయనొక 'కేపిటలిస్టు' పాత్రను ధరించారు. ఆ వేషం ఆయన చాలా బాగా నటించారని ప్రజలు అనుకుంటున్నారు. 'ఎవరూ ఆ వేషం వేసింది?' అని ఒకరంటే 'మన ముత్తుకూర్ రెవిన్యూ ఇన్ స్పెక్టర్' అని ఒకరు సమాధానమిచ్చారు. ఇదంతా నాటకానికి

వచ్చిన సి.ఐ.డి. లు విని గవర్నమెంటుకు రిపోర్టు చేశారు. అంతకుముందే రాజనాలపై ఉక్రోషం ఉన్న కలెక్టరుగారు యిదే సమయమనుకుని ఆయనను మూడు నెలలు ఉద్యోగంలోంచి 'సస్పెండ్' చేశారు.

ఈ విషయం చెప్తుంటే ఆయన ముఖం జేవురించింది. ఇండియాకు స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తొలిరోజుల్లో బ్లాక్ మార్కెట్, లంచగొండితనం, విశ్వంఖలంగా విజయ విహారం చేస్తున్న ఆరోజుల్లో, లంచగొండితనం రూపు మాలి. బ్లాక్ మార్కెట్ నశించాలి. అని ప్రజలకు తెలియజేయటం ద్రోహమైంది. రాజనాల చేసిన యీ 'తప్పిదానికి' ఆయన ఉద్యోగం బలికావలసి వచ్చింది.

రెవిన్యూ డిపార్టుమెంటు 'పాడి ఆవు' లాంటిది. లంచగొండి తనానికి ఆ డిపార్టుమెంటు పుట్టిల్లు. దీనికి తోడు ఆ రోజుల్లో రాజనాల, బావుల మీదా, ఆహార పదార్థాల మీదా ఇన్ స్పెక్టర్ గా ఉండేవారు. సంపాదనే పరమావధిగా పెట్టుకుంటే రోజుకు కనీసం యాభై రూపాయలను తాను సంపాదించే వాడినని ఆయన అంటారు. అభ్యుదయ భావాలుగల రాజనాల యిలాంటి అవినీతి కార్యాలకు ఒడిగట్ట దల్చలేదు. అందుకే పై ఉద్యోగుల కన్నెర్రకు గురి కావాల్సి వచ్చింది.

ప్రభుత్వానికి యిన్నేళ్ళూ విశ్వాసంగా చాకిరి చేసినా, తన బ్రతుకు దినదిన గండం నూరేళ్ళాయుష్షుగా తయారయే సరికి ప్రభుత్వోద్యోగాలపైనే ఆయనకు విరక్తి కలిగింది. ఎన్నేళ్ళూ చేసినా, ఎంత నమ్మకంగా చేసినా, తన జీవితం ఒకనాడు కష్టాలపాలు కావలసిందేననే నిర్ణయానికి వచ్చారాయన. కాబట్టి ముందు నిర్ణయమేదో త్వరగా తేల్చుకోవాలనుకున్నారు.

అయితే ఉద్యోగం గొడవల్లో పడినా, నాటక ప్రదర్శనలను మాత్రం ఆయన మానుకోలేదు. ఆత్రేయ నాటకాలు 'ఇదా ప్రపంచం' లో రౌడీ పాత్రను, 'ప్రగతి' లో కేపిటలిస్టు పాత్రను, 'ఎవరు దొంగ' లో సబిన్ స్పెక్టర్ పాత్రను ఆయన ధరిస్తూనే వున్నారు.

ఇవి యిట్లా జరుగుతుండగానే సినిమాలపై ఆయన దృష్టి మరలింది. ఎక్కడైనా అవకాశం దొరుకుతుందేమో ఒక ఛాన్స్ చూద్దామనుకున్నారు. ఆ దృష్టితోనే ఆయన 1951 వ సంవత్సరం ఆగస్టు నెలలో హెచ్.ఎమ్.రెడ్డి గారిని చూడటానికి వచ్చారు. వచ్చేటప్పుడు తను ధరించిన నాటకాలలోని ఫోటోలను మూడింటిని తీసుకొచ్చారు కూడా.

రెడ్డిగారితో ఆయన ఇంటర్వ్యూ చాలా తమాషాగా వుంది. ఆ రోజుల్లోనే రెడ్డిగారు స్టూడియోను కొన్నారు. 'ప్రతిజ్ఞ' చిత్రం తీసే ప్రయత్నాల్లో ఉన్నారు. మార్కెట్లో పేరొందిన నటీనటులను తీసుకుంటే, ప్రతిరోజూ కాలే షీట్లను యివ్వగలరో లేదోనని క్రొత్తవారిని తీసుకోవాలనే అభిప్రాయంలో ఉన్నారు.

రెడ్డిగారి ఇంటర్వ్యూకు వెళ్ళేసరికి ఆయనెవరితోనో మాట్లాడుతున్నారు. సరేనని బైట కూర్చున్నారు రాజనాల. వారు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత, రాజనాల ఇంటర్వ్యూ కార్డును పంపటం, లోనికి రమ్మని ఆహ్వానం రావటం జరిగింది.

లోపలకు రావటంతోనే రెడ్డిగారు 'ఏమప్పా ! సినిమాల్లో ఏక్ట్ చేయటానికి వచ్చావా?' అన్నారు. ఆమాట వినగానే అదేదో 'ఇన్ సల్ట్' గా భావించారు రాజనాల. 'లేదండీ! ఊరికినే మిమ్మల్ని చూద్దామని వచ్చాను.' అనేశాడు రాజనాల. చల్లకొచ్చి ముంతను దాచినట్లుగా లేదూ, యీ జవాబు! ఈ సమాధానానికి రెడ్డిగారు ఆశ్చర్యపోయారు. 'ఆహా ! అయితే నాటకాల్లో వేషాలు వేశావా ?' అని అడిగారాయన. రాజనాల తన అనుభవాన్ని చెప్పారు. 'నీ ఫోటోలేమయినా ఉన్నాయా ?' అన్నారాయన. తను తెచ్చిన మూడు ఫోటోలను రెడ్డిగారి చేతికి అందించారు. వాటిని తదేక దృష్టితో తిలకించి 'సెప్టెంబరు ఒకటవ తేదీన కొత్తవారందరికీ 'టెస్టు' పెడుతున్నాం. అప్పుడు రాప్పా' అన్నారాయన.

రాజనాలకు యిదంతా గందరగోళంగా ఉంది. ఈ 'టెస్టు' లు ఇవన్నీ ఏదో తంతు, కాలయాపన అని ఆయన అభిప్రాయపడి 'అదికాదండీ ! నేను ఉద్యోగం చేసుకుంటున్న వాణ్ణి. సినిమా కంపెనీల చుట్టూ తిరిగి వేషాలు సంపాదించాలని నేను రాలేదు. మిమ్మల్నొక్కర్నే చూట్టానికి వచ్చాను. నేను అసలు సినిమాలకు పనికివస్తానో రానో చెప్పండి. వెళ్తాను. పనికివస్తే మీరు నాకు ఉత్తరం రాస్తే వస్తాను' అని

నిర్భయంగా చెప్పేశాడు. ఆత్మాభిమానం గల రాజనాల ఈ సమాధానానికి, రెడ్డిగారు కూడా అచ్చెరువొంది, రాజనాలపై ఒక రకమైన సదభిప్రాయాన్ని కలిగించుకున్నారు. నిజానికి మరొక నిర్మాత గాని, డైరెక్టరుగాని అయితే ఈ సమాధానానికి 'అఫెండ్' అయే వారే! 'పితామహుని' చూస్తేనే భయపడేవారున్నారు. కాని రాజనాల యీ రకంగా సమాధానం చెప్పేసరికి. చాలా స్పోర్టివ్ గా తీసుకొని 'సరేనప్పా! అడ్రస్ యిచ్చిపో ! ఉత్తరం వ్రాస్తాను' అన్నారు.

కానీ రాజనాలకు ఆ జవాబు తృప్తికరంగా లేదు. సినిమా నిర్మాతలు అంత జాగ్రత్తగా ఉత్తరాలు వ్రాస్తారంటే ఆయనకు నమ్మకమూ కలుగలేదు. ఆ భావంతోనే ఆయన నెల్లూరు వెళ్ళి ఉద్యోగంలో చేరి యధా ప్రకారంగా కార్యక్రమాన్ని నడుపుకుంటున్నారు.

ఆగస్టు నెల వెళ్ళి సెప్టెంబరు వచ్చింది. రెడ్డిగారు చెప్పిన గడువుకూడా దాటింది. తన విషయం మర్చిపోయారనే అనుకున్నాడు. రాజనాల కొద్దిరోజుల్లోనే అసలు ఆ విషయమే మర్చిపోయాడు కూడా.

డిసెంబరు నెలలో ఒక రోజున, నెల్లూరులో స్నేహితులలో కలిసి నెల్లూరు ట్రంకు రోడ్ లో కులాసా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వెళ్తున్నాడాయన. వెనుక నుంచి ఒక మిత్రుడు సైకిలు మీద రొప్పుకుంటూ వస్తూ 'రాజనాలా! ఒక శుభవార్త ! నాకేం బహుమతి యిస్తావ్ !' అన్నాడు 'ఏమిటోయ్! చంపకుండా చెప్పుదూ!' అన్నాడాయన. మాట్లాడకుండా టెలిగ్రాం ఆయన చేతిలో పెట్టాడు మిత్రుడు. అది ఇంటర్వ్యూకు రమ్మనమని రెడ్డిగారిచ్చిన టెలిగ్రాం, రాజనాల సంతోషానికి హద్దు లేకపోయింది. ఇంతకాలమైనా తన విషయం గుర్తుంచుకున్నందుకు రెడ్డిగారిని ఎంతగానో మనసులోనే అభినందించుకున్నాడు.

డిసెంబరు 30 వ తేదీన మద్రాసు చేరి రెడ్డిగారిని కలుసుకున్నాడు. జనవరి 3 తేదీన జరిగిన 'టెన్టు' లో ఆయన నెగ్గాడనే విషయాన్ని మీకు చెప్పటం అనవసరమే కదా ! ఇంతకీ అసలు తమాషా చూశారా ? మూడంకె జయప్రదం కాదనే నమ్మకం మనలో చాలామందికి ఉంది. కాని రాజనాల విషయంలో అలాకాదు. ఆయనకు ఆ అంకె చాలా అదృష్టమైనది. ఆయన జన్మించినది జనవరి 3 వ తేదీన. ఆయనకు 'టెన్టు' జరిగి జయప్రదమైంది జనవరి 3 వ తేదీన. జన్మదినానే ఆయనకు 'టెన్టు' జరగటం కూడా ఎంత శుభప్రదమైనదో చూచారా ! అందుకే రాజనాల తన జనన తేదీని మరువలేరు. 1928 వ సంవత్సరం జనవరి 3 వ తేదీన బ్రహ్మాండమైన గాలివాన బయలుదేరింది. ఆ గాలివానలోనే రాజనాల జన్మించాడు. ఇప్పుడు 1952 జనవరి 3 వ తేదీకి రెడ్డిగారి 'రోహిణి ఉప్పెన' లో తెరకొక నూతన నటుడు అందించబడ్డాడు. ఈ రెండూ గొప్ప సంఘటనలే కదా;

మూడో తేదీన టెన్టు జరుగగానే, 6 వ తేదీన రాజనాలకు రోహిణి పిక్చరులో ఎగ్రిమెంటు అయింది. ఆ ఒడంబడిక ప్రకారం. ఆయన రోహిణి చిత్రాలలో తప్ప మరే కంపెనీలోనూ నటించ కూడదు. ఇదే విధంగా రెడ్డిగారు, కాంతారావుకు, సుదర్శన్ కు కూడా ఆ రోజుల్లో ఎగ్రిమెంటు చేశారు.

ఆ ఎగ్రిమెంటు కాగానే. రాజనాలకు 'ప్రతిజ్ఞ' లో విలన్ పాత్ర ఇచ్చారు. రెడ్డిగారు ఆయనపై విలన్ ముద్రను వేయటంలో ఆయనకు యిప్పటికీ విలన్ గానే విలన్ పాత్రలనే యిస్తామంటారు నిర్మాతలు. 'నాకు మాత్రం విలన్ పాత్రలు వేయాలని లేదు. కాని నా ముఖంలో విలని కనపడుతుందేమో నిర్మాతలకు' అంటారాయన చలోక్తిగా. నిజానికి మన నిర్మాతల మనస్తత్వం గొర్రెదాటు వ్యవహారం లాంటిది. ఒక నటుడు మొట్ట మొదట ఏరకం పాత్రనైతే ధరిస్తాడో, అందరూ ఆయనకు అలాంటి పాత్రలనే యిస్తారు. కాని ఆ తర్వాత ఆ నటుడు ఏ రకం పాత్రలు ధరించినా లెక్క చేయరు.

కానీ రాజనాల 'ప్రతిజ్ఞ' లో విలన్ గా నటించినా 'బీదల ఆస్తి' లో తండ్రి వేషం వేశాడు. అదీ బాగానే నిర్వహించాడు. అయితే ఈ విషయాన్ని ఎవరు గుర్తిస్తారు ? రాజనాల అంటే 'విలన్' పాత్రధారి అనే అనుకుంటారు నిర్మాతలు.

'ప్రతిజ్ఞ'తో రాజనాలకు రోహిణీకి ఉన్న ఎగ్రిమెంట్ అయిపోయింది. తర్వాత 'పిక్చర్ బేసిస్' మీద వారి చిత్రాలన్నింటిలో నటించారు. రాజనాల చక్కని నటుడని హెచ్.ఎం.రెడ్డి గారికి, రెడ్డిగారు అనుభవజ్ఞుడు సహృదయుడు అయిన డైరెక్టర్ అని రాజనాలకు నమ్మకాలున్నవి. ముక్కు మొగం తెలియని, తనకు ప్రప్రథమంగా అంత పెద్ద వేషం యిచ్చి ప్రోత్సాహమిచ్చారంటే, రెడ్డిగారి గుండె ధైర్యాన్ని మెచ్చుకోవాల్సిందే నంటారు రాజనాల. సినిమాలంటే ఏమిటో తెలియని వారికి ఏ రికమెండేషన్నూ లేకుండా, సినిమాల్లో అవకాశమివ్వటమే గాక, అంత పెద్ద వేషాన్నిచ్చిన రెడ్డిగారికి రాజనాల ఎప్పుడూ కృతజ్ఞుడే. అన్నింటికన్న గమనించదగిన విశేషం రాజనాల తొలిచిత్రమే శతదినోత్సవాలు చేసుకుంది.

హెచ్.ఎం. రెడ్డిగారు రాజనాలకు గురువులాంటి వారు. వారిని గురించి రాజనాల ఎంతో యిదిగా చెప్తారు. రెడ్డిగారి మీసాలను చూస్తే ఎవరికైనా భయం వేస్తుంది. కాని వారితో కాసేపు ప్రసంగిస్తే, ఆయనెంత మంచివారో అర్థమవుతుందంటారు రాజనాల. సెట్ లో షూటింగు కాగానే ఆర్టిస్టులను యింటికి పోనివ్వకుండా, కూచోబెట్టి ఎన్నో కబుర్లను చెప్పేవారు రెడ్డిగారు. ఉదయం 10 గంటలవరకూ కాలి షీట్ అయితే, తెల్లవారు ఝామున 4 గంటలకే ఆర్టిస్టును తీసుకెళ్ళి, సాయంకాలం 5 గంటలవరకూ షూటింగ్ జరిపి, అప్పటి నుంచి రాత్రి 9 గంటలవరకూ బాతాఖానీ కొట్టేవారట. అంటే దాదాపు ఇరవై నాలుగంటలూ రాజనాలకు రెడ్డిగారితోనే ప్రొద్దుపోయేదన్నమాట. అందుకే అదొక కుటుంబంలాగా జరిగిపోయింది.

రెడ్డిగారి ఎగ్రిమెంట్ కాలంలో రాజనాల కోసం చాలామంది నిర్మాతలు అడిగారు. కాని ఎగ్రిమెంట్ ప్రకారం పోటానికి అవకాశం లేదు కాబట్టి పోగొట్టుకోవలసి వచ్చింది. అయినా కూడా తర్వాత, కన్యాదానం, జయసింహ, రేణుకాదేవి మహత్యం (కన్నడం) చిత్రాలలో నటించారాయన. జూపిటర్ వారి ఇన్ స్పెక్టర్, నర్సూ వారి 'రాజ గురువు' రాజరాజేశ్వరి వారి 'నాగపంచమి' చిత్రాలకు తన గొంతును ఎరువిచ్చారు కూడా.

వీటిలో 'జయసింహ' చిత్రంతో ఆయన స్టంట్ లో కూడా నిపుణులైనారు. ఆయన యింట్లో కత్తులు వ్రేలాడుతూంటవి. ప్రతి రోజు యింటిదగ్గర కత్తి యుద్ధం ప్రాక్టీసు చేస్తుంటారు కూడా. ఆయన నటిస్తున్న చిత్రాలలో స్టంట్ కు 'రిహార్సల్' కూడా అనవసరమే.. అంటాడు స్టంట్ సోము. శరీర పోషణకు ఆయన తెల్లవారు ఝామున 'ఎక్సర్ సైజు' కూడా చేస్తుంటారు. ఉద్యోగంలో ఉండగా రాజనాల ఏవో కథలను కూడ వ్రాస్తుండేవారు. సంగీతంలో దిల్ రుబా తెలుసు ఆయనకు. కాని యిప్పుడు తీరుబడి లేకపోవటంతో ఆ 'హాబీ' లన్నింటికి స్వస్తి చెప్పినా, రాత్రి పూట నిద్ర పోయేముందు ఇంగ్లీషు డిటెక్టివ్ నవలలు చదవటం ఆయనకు అలవాటు. లేకపోతే నిద్ర రాదంటారాయన. తుపాకీ తీసుకుని వేటకు వెళ్ళటం ఆయనకు సరదా. ఇంట్లో కత్తులతో పాటు తుపాకీ కూడా కనిపిస్తుంది మీకు.

రాజనాల ప్రస్తుతం నటిస్తున్న చిత్రాలు : కార్తవరాయని కథ, వినాయక చవితి, దేవసుందరి, దొంగలున్నారు జాగ్రత్త, అక్కచెల్లెళ్ళు, కృష్ణమాయ, దొంగల్లోదొర, రాజానందిని, ప్రేమేదైవం (తెలుగు, కన్నడం) హెచ్.ఎం.రెడ్డిగారి కొత్తచిత్రం (తెలుగు, కన్నడం) ఇన్నింటిలో నటిస్తున్నా రాజనాలకు గర్వమనేది లేదు. చాలా సహృదయుడు. స్నేహితుడు. ఆయన రాబోయే చిత్రాలలో విలన్ మొదలు కమిడియన్ వరకూ వివిధరకాల పాత్రలను మీరు చూస్తారు.

అడ్రస్ : రాజనాల, 18, మోతీలాల్ వీధి, మద్రాస్-17

శతచిత్ర సుందరం...

పేకేటి

(వెండితెర 1962 జులై సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

ఒక పుష్కరం క్రితం సంగతి !

స్థలం : శోభనాచల స్టూడియో.

సందర్భం : “మనదేశం” అనే తెలుగు చిత్రం షూటింగ్.

సమయం : ఉదయం 11 గంటలు.

సన్నివేశం : సబిన్ స్పెక్టర్ లారీ ఛార్జిచెయ్యటం.

స్వగతం : “అయ్యబాబోయ్! సబిన్ స్పెక్టరు వేషం వేసిన కుర్రాడు కొంపతీసి నిజంగా పోలీసు ఉద్యోగి కాదు కదా? చచ్చేలాగ బాది పారేస్తున్నాడే!”

కొన్ని మాసాల తర్వాత!

స్థలం : శోభనాచల స్టూడియో.

సందర్భం : “పల్లెటూరి పిల్ల” షూటింగ్.

సమయం : సాయంత్రం 4 గంటలు.

సన్నివేశం : ఫ్రేయసీ ప్రియుల డ్యూయెట్ పాట.

స్వగతం : “భలే అందంగా వున్నాడు కుర్రాడు. నిజంగా తెలుగు తెరకు నిండైన విగ్రహం.”

ఒక ఏడాది గడిచింది.

స్థలం : వాహినీ స్టూడియో.

సందర్భం : “పాతాళ బైరవి” షూటింగ్.

సమయం : రాత్రి 8 గంటలు.

సన్నివేశం : తోటరాముడు ఉద్యానవనంలో “ఎంత ఘాటు ప్రేమయో” అంటూ విరహవేదన పడుతూ వుంటాడు.

స్వగతం : “ఇంత అందంగా వున్నాడు హీరో. పైగా బాగా చదువుకున్న సంస్కారం గల పెద్దమనిషి అని అంటున్నారు.

పరిచయం అయితే బాగుండునే !”

ఈ విధంగా సీనిక్ ఆర్డర్ లో, అప్లికేషన్ ఫారం పద్ధతుల్లో, ప్రశ్నలు-జవాబులు సమానాలో వ్రాసుకుంటూ పోతే కొన్ని వందల పేజీలు అయిపోతుంది. ఏ రోజున ఏ శుభసమయంలో శ్రీ యన్.టి.రామారావుతో నాకు పరిచయం అయిందో, మొట్టమొదటిసారి మాట్లాడుకున్నామో నేను చెప్పలేను. ఎందుకంటే ఆయనను చూసిన కొన్ని నెలల తర్వాత, ఆయన వంక తిరిగి “సమస్తే!” అని చక్కాబోయాను. అట్లా అన్న కొన్ని నెలల తర్వాత ఆయనను పలకరించి ఏవో విషయాలు జనరల్ గా మాట్లాడుకున్నాం. అట్లా పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుకున్న కొన్ని మాసాల అనంతరం బాగా పరిచితులమయ్యాం. ఇది జరిగిన అనేక నెలల తర్వాత ఆత్మీయులమయ్యాం. చాలా గమ్యత్తుగా వుంటుంది మా స్నేహం. నాలో నాకే నవ్వు వస్తుంది.

“ఏమండీ !” అనే రోజుల తర్వాత “ఏం బ్రదర్ !” గా మారిన సంబోధన. “ఏరా ! రామూ !” అనేటంత ఆత్మీయతగా మారింది. మళ్ళీ “ఉంటా బ్రదర్ !” అనే స్నేహలత, “అన్నయ్యా ! ఏమిటి విషయాలు ?” అనే సన్నిహితత్వం క్రింద రూపొందింది. వయస్సులో నాకంటే చిన్నవాడే కావచ్చు యన్.టి.ఆర్. కాని యీరోజున “అన్నా!” అనే నేను పిలుస్తున్నాను. ఎందుకో తెలీదు. నాకే గనక నిజంగా అన్నగారు వుంటే ఏవిధమైన భావాలు, గౌరవం, భయం వుంటాయో అవన్నీ నాకు యన్. టి. ఆర్. పట్ల గల్గడం నాకే ఆశ్చర్యకరం.

అత్యంత సన్నిహితులమై, కలిసి భోజనం చేసి, ఒక్క చోటనే పండుకుని కులాసాకబుర్లు చెప్పుకుంటూ అతి ఆత్మీయతతో వున్నది “వద్దంటే డబ్బు” చిత్రం షూటింగ్ రోజుల్లో. అప్పటినుంచి సహనటుణ్ణిగా, మిత్రుడిగా, ఒక సామాన్య వర్కర్ గా ఆయన స్వంత చిత్రాల్లో బయట చిత్రాల్లో నటించినప్పుడు యన్.టి.ఆర్. మనస్తత్వం, మైత్రి, ఆత్మీయత, సలహా, యిత్యాది వివిధభావాలను అనేక కోణాల నుంచి చూచాను. అతి సన్నిహితుడనై ఆయనను అర్థం చేసుకున్నాను. అందుకే యన్.టి.ఆర్. వంద చిత్రాలలో నటించిన సందర్భంలో వ్యాసం వ్రాయమని సంపాదకులడిగితే సాహసించాను.

“శతపత్ర సుందరీ” అంటూ టంగుటూరి సూర్యకుమారి కమ్మని కంఠంతో పాడింది. ఆబాలగోపాలం ముగ్గులయ్యారు ఆ గీతానికీ. ఈనాడు “శతచిత్రసుందరా!” అంటూ అతి ఆత్మీయతతో అన్నగార్ని సంబోధించటంలో అనిర్వచనీయానందం పొందుతున్నాను.

షుమారు యిరవై చిత్రాల్లో ఆయనతో బాటు నటించే అదృష్టం కలిగింది నాకు. సెట్ మీద సాటి నటీనటులతో ఆయన ఎంత కలుపుగోలుతనంగా వుంటారో, భావప్రదర్శనలో గాని, సంభాషణల ఉచ్చారణలోగాని ఎంత చక్కని సలహానిస్తూ, సహకరిస్తూ, సమిష్టి కృషికి దోహదమిస్తారో ఆయనతో పనిచేసే నటవర్గానికందరికీ బాగా తెలుసు. యన్. టి. ఆర్. డిక్షనరీలో “సోమరితనం” అనే మాట లేదు. కాస్త డల్ గా వుంటే చాలు “ఏం శివా ? ఏమట్లా వున్నావ్ ? కమాన్ ! గెట్ ఇన్ టు మూడ్సు!” అంటూ ఉషార్ చేస్తాడాయన.

శిక్షణ, డిసిప్లిన్ అనేది యన్.టి.టి. ప్రాంగణంలో నేర్చుకోవాలి. రాయలసీమ క్షామ నివారణ నిధికై ఆయన టూర్ బయల్దేరేటప్పుడు “చేరేవాళ్ళు రావచ్చు” అని ప్రకటించారాయన. దేశసేవ చేసే అవకాశం యీవిధంగా లభిస్తోంది కదా అని నేను వెళ్ళి “రామూ ! నేనూ వస్తాను” అన్నాను. ఇరవై రెండు రోజులు ఆంధ్రదేశమంతటా పర్యటించిన ఆ సందర్భంలో ఆ ప్రోగ్రామ్స్, ఆ శిక్షణ, ఆ నిజాయితీ, రాత్రింపగళ్లు నిద్రాహారాలకు లెక్క చేయకుండా తిరిగిన ఆ దీక్ష ఇదంతా నా జీవితంలో మరపురాని ఘట్టం. నాలుగు సంవత్సరాల సైనిక శిక్షణ, ఆరు సంవత్సరాల యన్.సి.సి. క్రమశిక్షణ ఆ మూడు వారాల్లోనూ అలవడిందంటే అతిశయోక్తి లేదు. నిజంగా పట్టుదల, దీక్ష అనేది; అకుంత మానవశక్తి మీద నమ్మకం అనేవి నాలో కలగడానికి కారణం ఆ ట్రిప్. నేను అన్నగారికి, శ్రీ త్రివిక్రమరావుగారికి ఎంతైనా ఋణపడి

వున్నాను. అంతే కాదు. మంచి ఉంటే గ్రహించి, ప్రోత్సహించటంలోను, చెడు ఉంటే క్షమించి మృదువుగా మందలించి సలహా ఇవ్వడం లోనూ అన్నగారికి ఆయనే సాటి.

“జీవితంలో తెలివితేటలు, చొరవ, నటనానుభవం, ఆశయాలు యిన్ని వున్నా కూడా శీలం, నిజాయితీ ఎంతో అవసరమనీ, అవి కళాకారుణ్ణి తీర్చిదిద్ది, ఒక మహనీయమైన అంతస్తుకు తీసుకువెళ్ళడమే గాక, పవిత్రత అనే పైమెరుగు దిద్ది దైవంశకు సన్నిహితుణ్ణిగా తీసుకు వెళతాయి” అని చక్కగా ఉద్ఘోషిస్తారు అన్నగారు.

ఈ రోజుకూడా ఆయన తెల్లవారు రూమున నాలుగు గంటలకు లేచి ఆసనాలు వేస్తారు, వ్యాయామం చేస్తారు. ఆ తర్వాత స్నానాదులు, దైవపూజ యివన్నీ చేసుకుని మేకప్ కు అందరికన్నా ముందు తయారౌతారు. ఇంక సెట్ లోకి వచ్చిన తర్వాత ఒక్క నిమిషం యే విధమైన యితర వ్యాసంగమూ ఆయనకక్కరలేదు. తను నటించే పాత్ర, దానికి సంబంధించిన వాతావరణం, అంతే. పని విషయంలో ఎంత శ్రద్ధ, పవిత్రత, కేంద్రీకరణో చెప్పలేను. ఆయన రాముడు, కృష్ణుడు, శంకరుడు యిత్యాది పాత్రలకు మేకప్ వేసుకున్న రోజున ఎంతో శుచిగా, నియమంగా వుంటారు. ఆహారనియమాల్లోగాని, వాతావరణ, ప్రసంగ, చర్చాదుల్లోగాని ఎంతో పవిత్రత, భక్తి తొణికిసలాడుతూ వుంటుంది. అందుకే అటువంటి పాత్రలు ఎవరైనా ధరించి పరుషవాక్యాలు ఉచ్చరించినా, లేక సిగరెట్ వగైరాలు ముట్టించినా పాపం అన్నగారు బాధ పడ్డారు. సాధ్యమైనంత వరకు తన సమక్షంలో అటువంటివి జరగటం తనకు యిష్టం వుండదని మృదువుగా, నిష్కర్షగా చెప్తారు.

అన్నగారు ఎంత దైవభక్తులో చెప్పడానికి ఒక్క ఉదాహరణ చాలు. “జగదేకవీరుని కథ” శతదినోత్సవ సందర్భంలో మేము ఆడోని వెళ్ళినప్పుడు, అక్కడకు ఘమారు నలభైమైళ్ళ దూరంలో మంత్రాలయ అనే క్షేత్రం వున్నదని, శ్రీ వీరరాఘవేంద్ర స్వాముల వారు సజీవ సమాధి చెందారని ఎవరో పెద్దలు చెప్పారు. ఆ రోజు సాయంత్రం అక్కడకు వెళ్ళి ఆ క్షేత్ర దర్శనం చేసుకుని వద్దామని అన్నగారు అన్నారు. అనడమేమిటి ఆయన కార్యదీక్ష, సంకల్పసిద్ధి అల్లాంటివి. వెంటనే బయల్దేరి వెళ్ళి, అక్కడ తీర్థ ప్రసాదాలు స్వీకరించి రాత్రికల్ల తిరిగి వచ్చేశాము.

అన్నగారు ధరించిన పాత్రలను గురించి, వారి నటనా ప్రతిభను గురించి వ్రాయాలంటే అది ప్రత్యేకంగా పెద్ద వ్యాసం అవుతుంది. విభిన్న మనస్తత్వంగల వివిధ రకాల పాత్రలు ఆయన ధరించి ఎంత అద్భుతంగా నటించారో అందరికీ తెలిసిన విషయమే. పాతాళభైరవి తోటరాముడికీ, పాండురంగ మహాత్మ్యంలో వుండరీకునికీ, దేవాంతకుడు సుందర్ కు, మాయా బజార్ లో శ్రీకృష్ణునికీ, తోడు దొంగల్లో వేషానికీ ఏమైనా పోలికలున్నాయా “కాలేజీ స్టూడెంటుగా, మహాభక్తునిగా, హాస్యపాత్రలో పిచ్చి పుల్లయ్యగా, ఒకటేమిటి ఏ పాత్రనైనా సరే ఆతి సమర్థతతో నిర్వహించగలరు యన్.టి.ఆర్.

యన్.టి.ఆర్. తో కొంచెం సేపు కూర్చుని మాట్లాడితే క్రొత్త వాళ్లకు యియన కొంచెం రిజర్వ్డ్ వ్యక్తి అనే అభిప్రాయం కలుగుతుంది. కాని ఆయనలో ఎంత హాస్యధోరణి, ఎంత వాక్పాత్యం, ఎంత సంభాషణా చమత్కృతి వుందో కొంచెం సేపు మాట్లాడితేనే చాలు అర్థమవుతుంది. ఎదుటి మనిషి వాదం తనకు నచ్చకపోతే ఆ సంభాషణ తప్పిస్తారే గాని, ఎంత మాత్రం అన్యుల మనసు నొప్పించే విధంగా మాట్లాడటం ఆయనకు రుచించదు.

భోజనం విషయంలో అన్నగారివద్ద వరవడి దిద్దుకున్న ప్రతి వాళ్ళూ ఆరోగ్యవంతులయి తీరుతారు. మిరపకాయ బజ్జీలు అన్నయ్యకెంత యిష్టమో చెప్పలేను. ఉపన్యాసవేదిక మీద అంత గంభీరంగా, ఆవేశంతో, ప్రతివాక్యం హృదయపూర్వకంగా, మేఘగర్జన లాగ మాట్లాడగలగడానికి ఆయనలోని చదువు, సంస్కృతి, నిజాయితీ, నిష్కల్మష హృదయం, గంభీర కంఠమే గాక, నాలుగుప్లేట్ల మిరపకాయ బజ్జీలు తిన్న డైనమిక్ ఫోర్సు అని నేను హాస్యమాడితే ఆయన మందహాసంతో “కరెక్టు శివా !” అనేవారు.

“గులేబకావళికథ” షూటింగ్ జరిగే రోజుల్లో నాకాయన్ని చూస్తే జాలి వేసేది. తను హీరో. అందులోనూ గ్లామర్ హీరో. సెట్స్ ప్లాన్ వేయించటం, సూపర్ వైజ్ చెయ్యటం, స్వయంగా దగ్గర వుండి అన్ని పాత్రల మేకప్, దుస్తులు వగైరా వేయించటం, డైలాగ్స్ నేర్పటం, కెమేరా ఫిక్స్ చేయటం, షాట్ తీయటం, మ్యూజిక్ కంపోజింగ్, పాటలు వ్రాయించటం, ఎడిటింగ్ ఒకటేమిటి అన్ని శాఖల్లో, అన్ని పనులూ ఆయన పర్యవేక్షణ చేసే వారు. చిత్రపరిశ్రమలో ఆయనకు తెలియని విషయం గాని, శాఖగాని లేదు. ఆయన చక్కని ఆర్డిస్టు, ఆర్టు డైరెక్టర్. అయినా ప్రతిశాఖకు టెక్నిషియన్ ఉండేవాడు. ఆ సాంకేతిజ్ఞుని అజమాయిషీలో ఆ శాఖ నడపబడవలసిందే. అక్కడే క్రమశిక్షణ అంటే ఎంత గొప్పదో నాకు గోచరించేది.

ఎంత నిర్మలమైన పసి హృదయమో యన్.టి.ఆర్. ది అనిపిస్తుంది నాకు. ఒకసారి చిన్నడైరీ షాట్లు వ్రాసుకునేందుకు పాకెట్ జేబులో యిమిడేందుకు సరిపోయేలాంటిది అన్న గారికి బహూకరించాను. ఆయన యీ సంగతి వాహినీ, విజయాల్లో కొన్ని వందలమందితో చెప్పి ఆ డైరీ చూపించారు. నేకనబడ్డప్పుడల్లా “శివా! డైరీ భలేగా ఉపయోగపడుతోంది” అనేవారు. అంత సింపిల్ మాన్ ఆయన.

ఓసారి సెట్ మీద నన్ను చాలా యిరుకులో పడేశారు అన్నయ్య. “పాండురంగ మహాత్యం” షూటింగ్ జరుగుతోంది. ఆయనను ఒక సన్నివేశంలో వేశ్యాగృహంలో నేను కుర్చీతో వీపు మీద గట్టిగా కొట్టాలి. “అన్నా! దెబ్బ తగుల్తుంది. నేను కొట్టలేను” అన్నాను. “శివా! ఇక్కడ నువ్వు నటుణ్ణి అని మరిచిపోతున్నావు. నువ్వు కొట్టేది వుండరీకుణ్ణిగాని, రామారావును కాదు. కమాన్ గెట్ ఇన్ టు మూడ్స్” అని ఉరిమారు. నేను కిక్కురుమనలేదు. లాగి కుర్చీపెట్టి కొద్దే వీపు చీరుకుపోయి రక్తం వచ్చింది. కుర్చీ తునాతునకలై పోయింది, నాకు కళ్లనీళ్ళు వచ్చి ఓ మూలగాపోయి బిక్క మొహంతో కూర్చున్నాను. షాట్ కట్ అవగానే ఆయన వీపుకు క్రీమ్, పవుడరు వగైరాలు రాశేరు. వీపంతా తట్టు తేలిపోయింది. “శివా!” అన్నాడు అన్నయ్య. నేను పలకలేదు. ఆయన లేచి నా వద్దకు వచ్చి ఆప్యాయతో నన్ను దగ్గరకు తీసుకుని “శివా! ఇదంతా ఒక ఆట. మనం నటిస్తున్నాము పాత్రల్లో. నువ్వు పర్సనల్ గా యిట్లా ఫీలవకూడదు” అన్నారు. రామారావులో వుండే గొప్పతనం అదే.

“సీతారామ కళ్యాణం” ప్రివ్యూ యిచ్చారు విజయా గార్డెన్స్ లో. ఆహ్వానాలు పంపటం నుంచి, ఆహ్వానితులను అక్కడ రిసీవ్ చేసుకునే ప్రతి విషయంలోనూ ఆయన ఆధ్వర్యంలోనే ఏర్పాట్లు నడిచాయి. ఆయన శాసనం మేరకు, ఆజ్ఞాబద్ధులమై ప్రతి ఒక్కరం ప్రవర్తించాము. ఆ సందర్భంలో అనేకమంది, అనేక విధాల అస్మదాదులను ఆడిపోసుకున్నారు. కాని శ్రీ రామారావు “వాళ్ళు ప్రతిపనీ నా ఉత్తర్య మీదనే చేశారు. ఏమైనా లోటుపాట్లు వుంటే బాధ్యులం మేము గానీ, వాళ్ళు కాదు” అన్నారు. నిజంగా యీ పరిశ్రమలో ఆ విధంగా మంచి చెడ్డల్ని తమ మీద వేసుకుని, అనుచరుల్ని, స్నేహితుల్ని చృత్రచ్ఛాయలో నిలబెట్టే వాళ్ళెంతమంది వున్నారు? అదే యన్.టి.ఆర్. వ్యక్తిత్వం. అదే నందమూరి సోదరుల ప్రత్యేకతాను.

నేను ఆ కుటుంబంలో ఒక మెంబర్ లాగ, యన్.టి.ఆర్. తల్లిదండ్రుల ప్రేమాభిమానాలు పొంది, సోదరులిద్దరి అభిమాన గౌరవాలు పంచుకుని, ఎంతో సన్నిహితంగా మెలిగాను. కాని గమ్మత్తేమిటంటే ఆయన నిండుకుండ. తొణకని హృదయం. ఆప్యాయత, ఆపేక్ష హృదయంలోనే పదిల పర్చుకుంటారు. ఆగ్రహం, అసహ్యత, తనలోనే జీర్ణించుకుంటారు. పైకి పల్లెత్తు మాట అనరు. ఎంతో ఎమోషనల్ మెంటాలిటీ. ఏదైనా ఒక విషయాన్ని గురించి మాట్లాడుతూ వుంటే ఆయన ఆవేశం, ఉద్విగ్నత మనకు గోచరిస్తుంది. అటువంటి వ్యక్తి సంతోషంతో నెత్తిమీద పెట్టుకోవటం గానీ, కోపంతో తూలనాడటం గానీ ఎందుకు చెయ్యరు అని ఆశ్చర్యంతో ప్రశ్నించుకుంటాను నేను. అదే నిగ్రహం, అదే విచక్షణా జ్ఞానం, అదే యుక్తాయుక్త పరిజ్ఞత అని గ్రహించుకుని ఆయనను మనసారా అభినందిస్తాను.

అన్నగారికి రాజకీయాలంటే సరిపడదు. కాని సంపూర్ణమైన రాజకీయ పరిజ్ఞానము కలిగిన వ్యక్తి. పార్టీలు, ముఠాలు, వగైరా అసలే గిట్టదాయనకు. ఆయనకెంతసేపూ కావలసింది “నిత్యం వర్కు. షూటింగులు. పవిత్ర వాతావరణం. సినిమా పరిశ్రమకు సంబంధించిన

విషయాలు, సమస్యలు.” అంతే. ఆయన సామీప్యంలో ఏ వ్యక్తిని గురించి గానీ, ఏ సంస్థను గురించి గానీ, ఏ చిత్రాన్ని గురించి గానీ ఏ మాత్రం పరుషంగా, లేదా విమర్శనతో ఎవ్వరు మాట్లాడినా సహించరు. అసలు అట్లా మాట్లాడే ఆవకాశం యివ్వరు. అధవా, అవతల వ్యక్తి ఏదో గొడవ ప్రారంభించినా వెంటనే దాన్ని మధ్యలోకి త్రుంచి ఆ సంభాషణనంతటితో అంతం చేస్తారు. స్నేహితుడు, సరస వచనాధరీణుడు, వెండితెర అందగాడు, పరిశ్రమలో ప్రతి ఒక్కరి చేత గౌరవింపబడే మహనీయుడు, శతచిత్ర సుందరుడూ అయిన యన్.టి.రామారావును. ఆయన నూతన చిత్రం “గుండమ్మ కథ” లో చూచి, లైట్ రోల్ కు ఆయన ఎంత శోభచేకూర్చేరో, ఎంత అద్భుతంగా నటించారో తెల్పి అభినందించాలని అనుకున్నాను. తీరుబడిలేక నేను ఆయన్ను వారం రోజులు చూడలేదు. మిత్రులవద్ద అన్నాను. “అన్నగార్ని అభినందించాలి !” అని. కాని నేను అన్నగారిని చూడడానికి వెళ్ళింది – వారిని కలుసుకున్నది దైవ విధివల్ల మరొక రీత్యా అయిపోయింది. శతచిత్ర సుందరుణ్ణి – నూరవ చిత్రంలో అద్భుతంగా నటించినందుకు ఆనందంతో అభినందించే సన్నివేశాన్ని దైవం కలిగించలేదు నాకు. పుత్రశోకంతో కుమిలిపోతూ, ఆకస్మికంగా సంభవించిన ఆ దుర్ఘటనకు తల్లడిల్లుతూ శోకమూర్తియై కూర్చున్న ఆయన్ని చూడవలసి వచ్చింది. కన్నీటితో, సానుభూతి వాక్యాలు పలుకుతూ, ధైర్యవచనాలు చెబుతూ అన్నగార్ని ఆశ్వాసించవలసి వచ్చింది. దీన్నే దైవలీల అంటారు. నూరవ చిత్రం పూర్తయిన సందర్భంలో పదిమంది ఆత్మీయులు, పరిశ్రమలోని శ్రేయోభిలాషులు, తన అభిమానులు, అందరూ ఒక్కచోట కూడి తనను అభినందిస్తూ సంతోషంగా, కేరింతలతో కాలం గడపవలసిన సన్నివేశానికి బదులుగా. వీరందరినీ మరొక రూపేణా ఒక్కచోట చేర్చి షోడశవర్షప్రాయుడైన కుమారుని మరణానికి శోకిస్తూ కుమిలే ఆ తండ్రిని ఓదార్చవలసిన ఘట్టంగా మార్చిన ఆ క్రూరదైవాన్ని నిందిస్తూ మనస్సులో అంతా బాధపడినవాళ్ళే. అయినా అన్నగార్ని గురించి యీసందర్భంలో వ్రాసేటప్పుడు ఒకే ఒక్క కోరికతో, ఆశతో యీ వ్యాసం ముగిస్తాను.

“శతచిత్ర సుందరా ! నువ్వు చలనచిత్ర పరిశ్రమకు వరప్రసాదివి. సహస్రచిత్ర సుందరా !” అని అన్నదాదులు చరిత్రలో సువర్ణ లేఖనితో వ్రాసేలాగ పరమేశ్వరుడు చెయ్యాలని కోరుతున్నాను. అదే మా ఆశ. అదే మా ఆకాంక్ష. అదే మా ప్రార్థన.

సి.ఆర్. సుబ్బరామన్

(విజయచిత్ర 1966 డిసెంబర్ సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

‘లైలామజ్ను’ ‘స్వప్న సుందరి’ ‘దేవదాసు’ మొదలైన చిత్రాలలోని తన సంగీతంతో దేశాన్ని వూగించిన సి.ఆర్. సుబ్బరామన్ ‘తెలుగువాడు’ అంటే ఎవరూ ఆశ్చర్యపోనక్కర్లేదు. సుబ్బరామన్ పూర్వీకులు ఎందుకనో, ‘కృష్ణాతీరం’ నుంచి, దక్షిణదేశంలో వున్న ‘చింతామణి’ అనే గ్రామానికి తరలి వెళ్ళారు. అక్కడే స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకోవడం వల్ల తమిళ భాష, అలవాట్లు బాగా

అలవాటయినై. ఇంట్లో తెలుగే మాట్లాడుకున్నప్పటికీ తమిళం లోనే వాళ్ల చదువులు సాగేవి.

సుబ్బరామన్ కు చిన్నప్పట్నుంచీ సంగీతం అంటే 'పిచ్చి' వుండేది. ఐదవ ఏటనుంచి అతను ఆ అభ్యాసంలో పడ్డాడు. 13, 14 ఏళ్ళు వచ్చేసరికి సుబ్బరామన్ సంగీత సాధనలో గట్టివాడయ్యాడు. అత్యద్భుతంగా హార్మోనియం వాయిచి, శ్రోతలను పరవశింపజేసేవాడు.

హిస్ మాస్టర్స్ వాయిస్ గ్రామఫోను కంపెనీలో యమ్. యస్. మణి అనే ఆయన, సంగీత శాఖలో ప్రధాన వ్యక్తి. ఆయన సుబ్బరామన్ నైపుణ్యాన్ని విని హెచ్.యమ్.వి. లో హార్మోనిస్టుగా ప్రవేశ పెట్టాడు. అప్పుడు సుబ్బరామన్ కు పట్టుమని పదహారేళ్ళు ! చాలా సున్నితంగా, సుకుమారంగా, హాయిగా, తొందరగా ఎలా కావాలంటే అలా వాయిచేవాడాయన హార్మోనియం మీద.

ఆ రోజుల్లో చిత్రాలకు వాయిచడానికని ప్రత్యేకంగా ఆర్కెస్ట్రాలు అంటూ ఎక్కువగా వుండేవి కావు. హిస్ మాస్టర్స్ వాయిస్ ఆర్కెస్ట్రా వారే, చిత్రాల్లో కూడా పాల్గొనేవారు. అలా సుబ్బరామన్ కూడా చాలా చిత్రాల్లో పాల్గొన్నాడు. తమిళనాడు టాకీస్ వారు 'చెంచులక్ష్మి' చిత్రాన్ని ప్రారంభించి, హెచ్.యమ్.వి వారినే సంగీతానికి నియోగించుకున్నారు. అప్పుడు 'చిన్నయ్య' అనే ఆయన ఆ ఆర్కెస్ట్రాకు దర్శకుడు. అతనే 'చెంచులక్ష్మి' చిత్రానికి సంగీత దర్శకుడు. ఒకటి, రెండు పాటలు చేసిన తర్వాత చిన్నయ్య మరణించడంతో, రాజేశ్వరరావును సంగీత దర్శకునిగా నియమించుకున్నారు. రాజేశ్వరరావు మూడు, నాలుగు పాటలు 'రికార్డు' చేసి కారణాంతరాలవల్ల విరమించుకున్నాడు. అలాంటి సందర్భంలో తర్వాత సంగీత దర్శకుడు ఎవరన్న ప్రశ్న వచ్చింది. చెప్పగానే చెయ్యగలుగుతున్నవాడు, మంచి సంగీత జ్ఞానం కలవాడు ఐన సుబ్బరామన్ తక్కిన పాటలను చేస్తే ఎలా వుంటుందన్న ఆలోచన వచ్చింది __ నిర్మాతలకు. "నేను వాయిచడమైతే వాయిచగలను గాని - పాటకు స్వరస్పృష్టి చేయగలనా?" అని సుబ్బరామన్ భయపడ్డాడు. నిర్మాతల ప్రోద్బలం వల్ల సరేనని తర్వాత అంగీకరించాడు. ఆ చిత్రానికి మాటలు, పాటలు, సముద్రాల రాఘవాచార్య రాశారు. ఆయన, సుబ్బరామన్ ను పక్కన కూచోపెట్టుకుని, ముందుగా పాట రాసి ఇచ్చి, దృశ్యం, భావం విశదీకరించి, పాటకు స్వరాన్ని వెయ్యమని వేసిన తర్వాత పాడమని మొత్తానికి స్వరకల్పన చేయించారు. సుబ్బరామన్ ఆ విధంగా సంగీత దర్శకత్వం చేపట్టవలసి వచ్చింది. అతను చేసిన మట్లు బాగున్నాయని అంతా ప్రశంసించారు.

పేకేటి శివరాం మున్నగువారు కొందరు 'జయంత జయపాల' చిత్రాన్ని తమిళంలో నిర్మించడానికి పూనుకుని సుబ్బరామన్ ను సంగీత దర్శకునిగా నియమించుకున్నారు. ఆ చిత్రానికి సంబంధించిన ఆరుపాటలు రికార్డు చేశారు కూడా. ఐతే, ఇంతవరకూ ఆ ఆరుపాటలూ అలాగే వున్నాయి ఆ చిత్రం ప్రారంభం కానేలేదు ! తర్వాత కొన్ని తమిళ చిత్రాలకు సుబ్బరామన్ సంగీతదర్శకత్వం వహించాడు.

భరణివారి రత్నమాల చిత్రం, సుబ్బరామన్ పూర్తిగా పనిచేసిన మొదటి తెలుగు చిత్రం. ఈ చిత్రంలోని "ఓహో నా ప్రేమధారా, జీవన తారా", "నీవే పిలువ తగునే", "మదనా స్వాగతమోయి" మున్నగు పాటలన్నీ బహుళ ప్రచారం పొందాయి. 'రత్నమాల' చిత్రంలోనే ఘంటసాల వెంకటేశ్వరరావు సుబ్బరామన్ కు సహాయకుడిగా చేరారు. 'బాలరాజు' చిత్రానికి సుబ్బరామన్ నేపథ్య సంగీత దర్శకుడు మాత్రమే ఐనప్పటికీ, ఆ చిత్రంలో ఆయన కొన్ని పాటలు చేశాడు. "రాజా రారా" "ఓ బాలరాజా ప్రేమే ఎరుగవా" "ఓ బాలరాజా, జాలి లేద బాలరాజా" మొదలైన పాటలు సుబ్బరామన్ చేసినవే.

భరణివారి 'లైలామజ్నూ' చిత్రంతో సుబ్బరామన్ పేరు మారుమోగింది. ఆ రోజుల్లో ఆ చిత్రంలోని సంగీతం పొందినంత ప్రచారం, మరే చిత్రంలోని సంగీతమూ పొందలేదంటే అతిశయోక్తి కాదు. లైలామజ్నూలోని ప్రతి పాటూ, ప్రతి పల్లవీ ప్రతివారి నోటా వినిపించేది. ఆ కథకు తగ్గ వాతావరణంలోని సంగీతాన్నే అనుసరిస్తూ దాన్ని మనకు కూడా సరిపొయేట్లు మలచి, అద్భుతమైన పాటలు చేశాడు ఆయన. అందుకనే, "పయనమయే ప్రియతమ" "చెలునిగని, నిజమిదని" "రావో నను మరిచితివో" "విరితావుల లీల" లాంటి పాటలన్నీ ఇవాళ కూడా

ప్రచారంలోనే వున్నాయి. ఆ చిత్రంలో అతను సృష్టించిన 'నేపథ్య సంగీతం' కూడా అద్భుతంగా వున్నదని అంతా ప్రశంసించారు. 'లైలామజ్ను' చిత్రంలోని పాటలు ఎన్ని సంవత్సరాలైనా ఇంకా కొత్తగానే వుంటాయని, సంగీత దర్శకుల అభిప్రాయం.

'ప్రేమ' 'అమ్మలక్కలు' 'స్వప్న సుందరి' 'శ్రీలక్ష్మమ్మ కథ' 'సర్వాధికారి' 'స్త్రీ సాహసం' 'శాంతి' 'పెళ్ళి కూతురు' 'దేవదాసు' మొదలైన చిత్రాలు సుబ్బరామన్ సంగీత దర్శకత్వంలో తయారైన కొన్ని చిత్రాలు. 'స్వప్న సుందరి' లోని 'సాగుమా సాహిణీ' 'నటనలు తెలుసునులే' "ఈ సీమ వెలసిన హాయి" "కానగనైతినిగా", 'స్త్రీ సాహసం' లోని 'విధియేపగాయే ఏడబాటులాయే' మొదలైన పాటలు ఆయన అద్భుతంగా చేసిన అనేక పాటల్లోని కొన్ని. 'శ్రీ లక్ష్మమ్మ కథ' చిత్రం పోటీలలో తయారు కావడం వల్ల సుబ్బరామన్ 15 రోజుల్లో 17 పాటలను స్వరకల్పితం చేసి, రికార్డు కూడా చేశాడు! అంత తక్కువ వ్యవధిలో అన్ని పాటలను రికార్డు చెయ్యగలిగిన ఘనత అలా వున్నా, అంత తక్కువ వ్యవధిలో చేసిన ఆ పాటలన్నీ 'హిట్స్' అయినాయి. 'పెళ్ళి కూతురు' చిత్రంలోని 'అంతా ప్రేమమయం, జగమంతా ప్రేమ మయం' అన్న రాగమాలిక బహుళ ప్రచారం పొందటానికి కారణం కర్ణాటక బాణీని అలా వుంచుతూనే, 'అందుబాటు' కు దగ్గర్లో వుంది స్వరకల్పన చెయ్యడమే. సుబ్బరామన్ చివరి చిత్రం 'దేవదాసు'. తెలుగు, తమిళ భాషలలో నిర్మింపబడిన ఈ చిత్రంలోని ఏపాట ఎలా జనాదరణ పొందినదీ వివరించి రాయనవసరం లేదు !

1950 లో స్థాపించబడిన వినోదా సంస్థలో సుబ్బరామన్ భాగస్వామి. డి.యల్, సముద్రాల, వేదాంతం రాఘవయ్య, సుబ్బరామన్ కలిసి ఈ సంస్థను స్థాపించారు.

ముప్పై ఏళ్లయినా నిండని వాడు అంతటి అద్భుతమైన సంగీతాన్ని సృష్టించగలిగాడంటే ఎంత ఆశ్చర్య పడాతామో ముప్పై ఏళ్లయినా నిండకుండా అటువంటి 'జీనియస్' మరణించాడంటే అంత ఆశ్చర్యమూ పడతాము !

సుబ్బరామన్ సంగీత దర్శకుడు ఐనప్పట్నుంచీ యువరాజులా బతికాడు. పట్టుబట్టలూ, వేళ్లనిండా ఉంగరాలతో, దబ్బపండు ఛాయతో మెరిసిపోతూ అందరి దృష్టిని ఆకర్షించేవాడు. కర్ణాటక సంగీతం మీద ఆయనకి ఎంత 'పలుకుబడి' వుండేదో పాశ్చాత్య సంగీతం మీద కూడా అంతటి 'పలుకుబడి' వుండేది. పాశ్చాత్య సంగీతంలోని ఏ చిన్న 'నోట్' వింటే దాన్ని రకరకాలుగా సాగతీసి, 'ఇండియనైజ్' చేసి, అద్భుతమైన 'ట్యూన్'లు చేసేవాడు. ఏ పాటకయినా చేసిన 'ట్యూన్' బాగులేదని ఎవరైనా అంటే, వెంటనే దాన్ని మార్చేసి, ఆ వెంటనే మరొక ట్యూన్ వినిపించగల సామర్థ్యంతో పాటు, 'స్పోర్టివ్' గా తీసుకునే సద్గుణం కూడా ఆయన దగ్గర వుండేది. రచయిత రాసిన ఏ మాటయినా సరే, అతని తాళానికి రావలసిందే ! తాళాలమీద, స్వరాలమీద సుబ్బరామన్ 'అజమాయిషీ' అలా వుండేది. తాను చెప్పిన స్వరం వయొలిన్ మీద రాదంటే, తాను హార్మోనియం మీద పలికించి చూపేవాడు. అప్పటికి కష్టమైతే, తానే వయొలిన్ వుచ్చుకుని - వాయిచి చూపేవాడు !

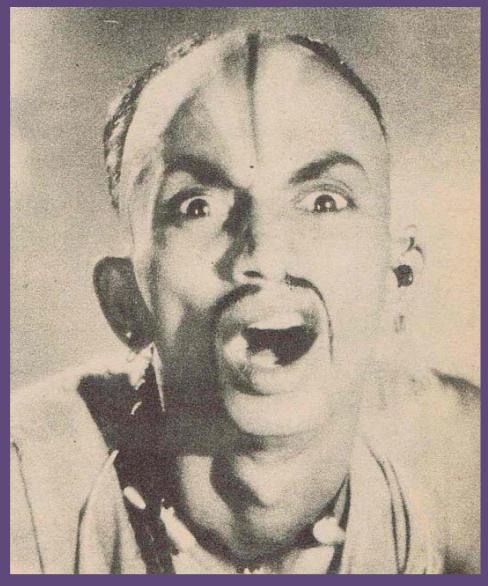
దక్షిణ దేశంలో ప్రఖ్యాత సంగీత దర్శకులనిపించుకున్న విశ్వనాథన్, రామ్మూర్తి సుబ్బరామన్ కు సహాయకులుగా చాలా చిత్రాలకు పనిచేసిన వారే ! సుబ్బరామన్ ఆర్కెస్ట్రాలో పాల్గొన్నవారిలో మరికొంతమంది కూడా సంగీత దర్శకులయ్యారు !

1952 జూన్ మాసంలో 'జీనియస్' అనిపించుకున్న ఆ 'సంగీత నక్షత్రం' అకాలంగా రాలిపోయింది ! చలన చిత్ర సంగీత సృష్టిలో ఒక ఉధృతాన్ని కలిగించిన సుబ్బరామన్, సంగీత ప్రియులందరికీ ఎన్నేళ్ళకయినా జ్ఞాపకం వుంటాడు!

కష్టాల శివరావు

(విజయచిత్ర 1967 మల్లీ సంచితమంచి పునర్ముద్రితం)

చలనచిత్ర ఆకాశంలో జాబ్బుల్యమాన తారగా వెలిగి ఆరిపోయి రాలిపోయిన హాస్యనటుడు, శివరావు జీవితం చాలా చిత్రమైనది. ఎన్నో అవస్థలూ, బాధలూ పడి పడి పైకివచ్చి ఖ్యాతినీ కాసును అర్జించినవాడు, మళ్ళీ అవస్థలకు లోసుకావడం అన్నది అసామాన్య విషయం.

శివరావు చిన్నతనం అంతా కాకినాడలో గడిచింది. ఆయన తండ్రిగారు ఆ వూళ్ళో టీచరు. ఆయనకు నాలుగో వాడు శివరావు. శివరావు పెద్ద అన్నగారు ఢియేటర్లలో నడిచే 'మూకీ' చిత్రాలకు వ్యాఖ్యానం చెప్పేవారు. దానిమీద శివరావుకు ఉత్సాహం కలిగింది. చదువు ఏ మాత్రమూ అతనికి వంటబట్టేది కాదు. రికామీగా తిరిగేవాడు. చెప్పకుండా చెయ్యకుండా ఇల్లు వదిలిపెట్టి పారిపోయి, ఎక్కడెక్కడో తిరిగి ఇల్లు చేరేవాడు. నాటకాల మీదా పాటల మీదా మాత్రం శివరావుకు ఉత్సాహం బాగా ఉండేది. అతను మంచి హాస్యనిస్టు. తబలా కూడా బాగా వాయించేవాడు.

శివరావు తండ్రిగారి దగ్గర సి.పుల్లయ్య గారు చదువుకున్నారు. ఆ అభిమానం వల్ల ఏదో విధంగా ఆ కుటుంబాన్ని పుల్లయ్యగారు ఆదుకుంటూ వుండేవారు. శివరావు విషయమే ఆయనకు అంతుపట్టేది కాదు. కాకినాడలోని ఆంధ్రసేవా సంఘం వాళ్ళు ప్రదర్శించే నాటకాల్లో శివరావు చిన్న చిన్న వేషాలు వేసేవాడు. అతనికి వుండే ఉత్సాహాన్ని చూసి, పుల్లయ్యగారు సినిమాలలో పడేస్తే రాణిస్తాడేమో అనుకున్నారు. రాజమండ్రి స్టూడియోలో ఆయన ఒక చిత్రాన్ని తీస్తున్నప్పుడు శివరావుకు ఏ శాఖలోనైనా తర్ఫీదు ఇద్దామని చూస్తే శివరావు ఐవులేడు. ఎక్కడున్నాడో ఎవరికీ తెలీదు. ఒకనాడు ఎవరో గుంటూరు వీధుల్లో శివరావును గుర్తుపట్టారు. వీధినాట్యాలు చేసే ఒక మేళంలో శివరావు హాస్యనీ వాయిస్తూ పాటలు పాడుతున్నాడు. ఆవ్యక్తి బలవంతంగా శివరావును తీసుకెళ్ళి పుల్లయ్య గారికి అప్పచెప్పారు. రాజమండ్రి స్టూడియోలో పుల్లయ్యగారు శివరావును ఎడిటింగ్ శాఖలో ప్రవేశపెట్టారు. నెలకు 15 రూపాయల జీతం, భోజన వసతులు కాక. అక్కడే అతను ప్రొజెక్షన్ శాఖలో కూడా పనిచేసి ఆపరేటరు ఐవాడు. పుల్లయ్యగారు శివరావును పరీక్షకు కట్టించారు; అతను ఉత్తీర్ణుడయ్యాడు.

అనకాపల్లి మొదలైన ఊళ్లలోని సినిమా ఢియేటర్లలో శివరావు ఆపరేటరుగా వుద్యోగం చేశాడు.. మూకీ సినిమాలకు వ్యాఖ్యాతగా కూడా కొన్నాళ్ళు పనిచేశాడు - హాస్యాన్ని మిళితం చేస్తూ మధ్యలో పాటలు పాడుతూ శివరావు వ్యాఖ్యానం చెబుతూ వుంటే ప్రేక్షకులకు ఉషారుగా వుండేది. ఆ ఉద్యోగం మీద కూడా అతనికి స్థిరం లేకపోయింది. పుల్లయ్యగారు కలకత్తాలో చిత్ర నిర్మాణం ఆరంభించి, శివరావును తనతో తీసుకెళ్ళి ఎడిటింగ్, ప్రొడక్షన్, డైరక్షన్ మున్నగు అన్ని శాఖల్లోనూ పని చేయించారు. 'వర విక్రయం' చిత్రంలో శివరావు రెండు మూడు సంభాషణలు గల ఒక చిన్న వేషం వేశాడు. పుల్లయ్య గారు 'మాలతీ మాధవం' ఆరంభించి, శివరావుకు హాస్య పాత్ర ఇచ్చారు. తర్వాత అతను 'బారిస్టర్ పార్వతీశం' 'చూడామణి' చిత్రాల్లో వేశాడు. 'చూడామణి'లోని 'మంగలి శాస్త్రి' వేషం ప్రేక్షకులను బాగా ఆకర్షించింది.

తర్వాత తర్వాత శివరావు చాలా చిత్రాల్లో హాస్య పాత్రలు ధరించి ప్రఖ్యాత హాస్యనటుడైనాడు. 'బాలరాజు' లోని యల్లమంద వేషంతో శివరావు స్థానం చాలా పైకి వెళ్ళింది. ఆ రోజుల్లో అతనికున్న అభిమానుల సంఖ్య లెక్క కట్టలేము. చిత్రాల్లో నటించిన నాయికా నాయకుల కంటే శివరావుకు 'గ్లామర్' ఎక్కువగా వుండేది. 'స్వర్ణ సీమ' 'రక్షరేఖ' 'స్వప్న సుందరి' 'శ్రీ లక్ష్మమ్మ కథ' 'ముగ్గురు మరాఠీలు' 'మొదటి రాత్రి' 'గుణసుందరి కథ' మొదలైన ఎన్ని చిత్రాల్లోనో అతను నటించాడు. శివరావు కేవలం నటించడమే కాకుండా డిస్ట్రిబ్యూటింగ్ సంస్థ కూడా నెలకొల్పాడు. తర్వాత నిర్మాత అయినాడు దర్శకుడూ అయినాడు – నాటి “పరమానందయ్య శిష్యులు” చిత్రంతో.

అంతగా తారా పథాన్ని అందుకున్న శివరావు పతనం ఎందుకు ఆరంభించిందో తలచుకుంటే ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. అంతటి లక్ష్య సంపన్నుడూ చేతిలో చిల్లిగవ్వకూడా లేకుండా మరణించడం ఇంకా ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. ఏ రోడ్లమీదయితే అతను ఫస్టుక్లాసయిన కారులో తిరిగాడో, ఆ రోడ్లమీదే 'డొక్కు సైకిలు' తొక్కాడు కాళ్ళూ ఈడ్చాడు. తర్వాత అతని ఆరోగ్యం కూడా క్షీణించింది. ఆయుర్వేద వైద్యం కోసం తెనాలి వెళ్ళి గత సంవత్సరం ఫిబ్రవరి 24 వ తేదీన అకస్మాత్తుగా అక్కడే మరణించాడు. అతని మృతి చాలా హృదయ విదారకమైనది. 24 వ తేదీ రాత్రి శివరావు మరణించాడు __ అతని మృతదేహానికి కాపలా లేదు. మర్నాడు వెంకట్రామయ్య అనే రంగస్థల నటుడు, తాను డబ్బిచ్చి – ఒక టాక్సీని మాట్లాడి – మృతదేహాన్ని మద్రాసుకు పంపారు. పూలపాస్సులమీద పవళించిన శివరావు శరీరం చివరకు కారు “డిక్కిలో” పడవలసి వచ్చింది. మద్రాసు వస్తున్న ఆకారు ఓ రాత్రి వేళ, దార్లో చెడిపోయింది. అలా కిందా మీదా పడి 26 సాయంకాలానికి మద్రాసు చేరింది. భార్యా పిల్లలూ లబోలబోమని ఏడ్చారు. ఐతే ఆ దేహాన్ని దహనం చెయ్యడం ఎలా ? ఇంట్లో ఎక్కడా ఒక్క నయాపైసా కూడా అతను మిగల్చలేదు !

మృతదేహాన్ని చూడడానికి వెళ్ళిన స్టిల్స్ సత్యం, హాస్యనటుడు సీతారామ్ మొదలైన వాళ్ళు పూనుకుని “కూలీ”లను పెట్టి శివరావు భౌతిక దేహాన్ని శ్మశానానికి మోయించారు. బ్రతికి వుండగా కొన్ని లక్షలమందిని తన వెనక పరిగెత్తించిన శివరావు వెనకాల ఆవాళ పట్టుమని ఆరుగురు కూడా లేరు ! మరణపత్రం లేనిదే శ్మశానం లోకి శవం రావడానికి అర్హత లేదు కాబట్టి శ్మశానంలోకి వెళ్ళడానికి కూడా ఆ మృత దేహం నోచుకోలేకపోయింది.

మరణపత్రం లభించేసరికి రాత్రి ఐంది. ఆ రాత్రివేళ శివరావు భౌతిక దేహానికి దహనక్రియలు జరిగాయి. అంతటి హాస్యనటాగ్రేసరుడి కుటుంబానికి ధనసహాయం చేయవలసివచ్చింది. స్టిల్స్ సత్యం నడుంకట్టి – ధన సేకరణ చేసి ఆ కుటుంబానికి తొమ్మిది వేల రూపాయలను 'బ్యాంక్' లో వేశాడు ! ఇదంతా ఎందుకు రాయవలసి వచ్చిందంటే, శివరావు 'చరమస్థితి' ని తెలియజేయడానికి ! అంతటి ఉన్నతదశకూ ఉచ్చస్థితికీ వెళ్ళినవాడు – అంతటి హేయమైన మరణం పొందడం తలచుకున్నప్పుడు ఎవరికైనా గుండె నీరుకాక తప్పదు. ఐతే శివరావు జీవితం ఎందుకలా అయిందో అని అడిగితే, “దానికి అతనే బాధ్యుడు. చేజేతులా తానే చేసుకున్నాడు” అంటారు శివరావు సన్నిహితులు. ఏ గొప్ప జీవితానికయినా శివరావు జీవితం “వార్నింగ్” వంటిది ! సన్నిహితులచేతా, మిత్రుల చేతా, ప్రేక్షకుల చేతా శివరావు తనను మరిపించుకున్నాడే గానీ తన హాస్యనటనను మాత్రం మరిపించుకోలేదు !

నాలూరి రాజేశ్వరరావు

(విజయచిత్ర 1966 ఆగస్టు సంచికనుంచి పునరుద్ధితం)

కొందరాయనను రాజేశ్వర'రావు అన్నారు; ఇంకొందరు 'రాగేశ్వరరావు అన్నారు ; మరికొందరు సంగీత రాజేశ్వరరావు అన్నారు. ఆయన మామూలు స్వరాలనే మేఘాలచేత, అతి మధురమైన సంగీత వృష్టి కురిపించాడు; తేలిక స్వరాలనే విత్తులు చల్లి పాటల్లో బంగారు పంటలు పండించాడు; వాద్యాలలో పలకవేమో అనిపించేటంతటి, అంతుపట్టని స్వరరచన చేసి – ఆ వాద్యాలచేతే ఆవుననిపించాడు ; తేలిక సంగీతం అంటే ఇల్లా వుండాలని చూపించి, రికార్డుల ద్వారా ఇంటింటా వినిపించాడు... చలన చిత్రాల్లో నేపథ్య సంగీతానికి కూడా విశిష్టమైన స్థానం వున్నదని నిరూపించాడు. అవసరం వున్న ఎఫెక్ట్ కోసం సంబంధం లేని రెండు వాద్యాలను మిళితం చేసి సాధించి వాద్యాలకు పొత్తు కుదిర్చాడు !

స్వరార్థవాన్ని మధించి సంగీతామృతాన్ని వెలికి తీసి రసజ్జలకు పంచిపెట్టడం, ఆయన వృత్తి. యాభైవాద్యాలు ఒకేసారి మోగుతున్నప్పుడు ఎక్కడైనా అపశ్రుతి వినిపిస్తే ఆది ఎక్కడిదో వెంటనే వేలెత్తి చూపగల ప్రజ్ఞగల వాడాయన. పాటకూ, పాట మధ్య వచ్చే నేపథ్యసంగీతానికీ ఎలాంటి దగ్గర చుట్టరికం వుండాలో చూపించిన వాడాయన.

రాజేశ్వరరావు భూమీద పుడుతూనే ఏడుపుకు బదులు తియ్యగా పాడి వుంటాడని చాలామందికి నమ్మకం. కాకపోతే మూడు, నాలుగేళ్ళ వయస్సు లోనే వచ్చీ రాని మాటలతో లయబద్ధంగా పాటలు పాడేయగలడం అన్నది సాధ్యం కాదు. ఇంగితజ్ఞానం సరిగా తెలియని ఆరో యేటే ఆయన సంగీత జ్ఞానాన్ని క్షుణ్ణంగా తెలుసుకుని ఏడో ఏటనుంచి కచేరీలు మొదలెట్టాడు ! సంగీతం వంటబట్టినంతగా ఆయనకు చదువు వంటబట్టలేదు. అక్షరాభ్యాసం రోజున ఓనమాలలో కూడా సంగీతమే వినిపించగా స్వరాక్షరాలనే పలకమీద కూడా దిద్దాడు.

రాజేశ్వరరావు తండ్రిగారు సన్యాసిరాజుగారు. ఆయన సంగీతం లోనూ, సాహిత్యంలోనూ కూడా మంచి విద్వాంసుడు. పైగా మృదంగ వాద్యంలో దిట్ట. ద్వారం వెంకటస్వామినాయుడుగారి పక్కన ఆయన అనేక కచేరీలకు మృదంగం వాయిచారు. ఆ మృదంగవాద్య విద్య రాజేశ్వరరావుకు నేర్చుకోకుండానే అభింది. రాజేశ్వరరావులో వున్న సంగీతాభిరుచిని సన్యాసిరాజుగారు కనిపెట్టి తాను సంగీతం చెప్పడం, ఇంకొకరితో చెప్పించడం చేశారు.

ఎర్రని బరంపురం పట్టుపంచ కట్టుకుని, మెడలో పూలహారం వేసుకుని, చేతిలో చిడతలు పట్టుకుని, శ్రీ రామనవమి ఉత్సవాల్లోనూ, పెళ్ళిళ్ళలోనూ “ఏడేళ్ళ” రాజేశ్వరరావు సన్నగా కమ్మగా గొంతెత్తి ఉషారుగా “హరికథ” చెబుతూ వుంటే ప్రేక్షకులు పరవశమయ్యే వాళ్ళు. స్వస్థలమైన విజయనగరంలోనూ, రాజమండ్రి, కాకినాడ మున్నగు ఊళ్ళలోనూ 'మాస్టర్ రాజేశ్వరరావు' హరికథలు చెప్పాడు; సంగీత కచేరీలు చేశాడు ; నాటకాల్లో వేషాలు వేశాడు.

హచ్చిన్స్ గ్రామఫోను కంపెనీవాళ్ళు రాజేశ్వరరావు గాత్రానికి అబ్బురపడి, రికార్డులు ఇప్పించడానికి అతన్ని బెంగుళూరు తీసుకెళ్ళారు. రాజేశ్వరరావు పాట సంగతి ఆనోటా ఆనోటా పాకి, చిత్ర నిర్మాతల చెవుల్లో కూడా పడింది. అప్పుడు వేల్ పిక్చర్స్ వారు 'కృష్ణలీలలు' చిత్ర నిర్మాణాన్ని ప్రారంభిస్తున్నారు. కృష్ణుడు వేషం వెయ్యడానికి "చాకు" లాంటి గొంతుకల కుర్రాడి కోసం వాళ్లు చూస్తున్నారు. రాజేశ్వరరావు 'హచ్చిన్స్' వాళ్ళకు బెంగుళూరులో పాటలు రికార్డు చేస్తున్నాడని విని పాటలు కూడా విందామని పి.వి.దాసుగారూ, గూడవల్లి రామబ్రహ్మం గారూ బెంగుళూరు బయల్దేరారు వాళ్ళు ఆశించిన దానికంటే అద్భుతంగా వుంది రాజేశ్వరరావు కంఠం. పైగా నాటకానుభవం కూడా వుంది. కుర్రాడు మళ్ళీ దొరకడేమో అన్నట్టు వాళ్ళు బెంగుళూరులోనే కృష్ణుడి వేషానికి రాజేశ్వరరావును బుక్ చేశారు. 1934 లో 'కృష్ణలీలలు' లో వేషం వెయ్యడంతో అతని సినిమా జీవితం ఆరంభమైంది. అప్పుడు రాజేశ్వరరావుకు పదమూడో ఏడు.

'కృష్ణలీలలు' విడుదలతో రాజేశ్వరరావు పేరు ఆంధ్రదేశమంతటా బాగా తెలిసింది. తర్వాత, వేల్ పిక్చర్స్ వాళ్ళే తీసిన 'మాయాబజార్' లో అతను అభిమన్యుడి వేషం వేశాడు. 1937 ప్రాంతంలో కలకత్తాలో నిర్మించిన 'కీచక వధ' లో ఉత్తరుడి వేషం వేశాడు. ఈ మూడు వేషాలూ రాజేశ్వరరావుకు పేరు తీసుకువచ్చినా ఆ సంగీత జ్ఞానంతో అతను తృప్తి పడలేదు. సంగీతానికి సాగరానికి అంతులేదని అతనికి తెలుసు. ఉత్తరుడి వేషం కోసం కలకత్తా వెళ్ళిన రాజేశ్వరరావుకు సైగల్, పంకజ్ మల్లిక్ ల పరిచయ భాగ్యం కలిగింది. దాంతో అతనికి హిందూస్తానీ సంగీతంలో వున్న మాధుర్యం మరింత తెలిసింది. సినిమాల్లో వేషాలు ఎలా వున్నా హిందూస్తానీ బాగా అభ్యసించాలని అతను నిర్ణయించుకున్నాడు. కలకత్తాలో 'ఫయజ్ ఖాన్' కచేరీలు వింటూ మైమరిచిపోయేవాడు. సైగల్ దగ్గర సంవత్సరం పాటు హిందూస్తానీ సంగీతం నేర్చుకున్నాడు. అప్పుడే సితారు, 'నూర్ బహార్' వాద్యాలను కూడా నేర్చుకున్నాడు. హార్మోనియం, తబలా నేర్చుకోసఖ్యరలేకుండానే వచ్చేశాయి.

ఆర్కెస్ట్రా అంటే ఏమిటో వాద్యాలను కలపడం ఎలాగో ఏ వాద్యంతో ఏ రసం సృష్టించాలో లాంటివి అనేకం తెలిశాయి. కొంతకాలం తర్వాత రాజేశ్వరరావు మద్రాసు వచ్చి, సొంత ఆర్కెస్ట్రాను స్థాపించాడు. "విష్ణులీల" అనే తమిళ చిత్రానికి రాజేశ్వరరావు సంగీత దర్శకుడికి సహాయకుడిగా చేరాడు. ఆ సంగీతదర్శకుడు జయరామయ్యర్. అసిస్టెంటుగా రాజేశ్వరరావు పనిచేసింది ఈ ఒక్క చిత్రానికే.

శారదా, రాయలసీమ పిక్చర్స్ అనే సంస్థ 'జయప్రద' చిత్ర నిర్మాణాన్ని తలపెట్టి, రాజేశ్వరరావును సంగీత దర్శకునిగా నియమించింది. ఈ చిత్రమే సంగీతదర్శకునిగా మొదటి చిత్రం. చిత్రపు నరసింహారావు ఈ చిత్రాన్ని డైరెక్టు చేశారు.

యస్.వి.యస్.రామారావు తీస్తున్న 'బాలనాగమ్మ' లో బాలవర్ధి రాజు వేషం తగిలింది రాజేశ్వరరావుకు. అప్పుడతనికి వేషాల మీద మక్కువ తగ్గింది. నేర్చుకున్న సంగీత జ్ఞానాన్ని వృధా పోనివ్వరాదనీ, సంగీతంలోనూ, తేలిక సంగీతంలోనూ ఏవేవో ప్రయోగాలు చెయ్యాలనీ ఉరకలు వేస్తున్నాడాయన. అందుకని 'బాలనాగమ్మ' చిత్రానికి సంగీత సారధ్యం కూడా వహించాడు.

గూడవల్లి రామబ్రహ్మం గారు "ఇల్లాలు" ప్రారంభిస్తూ రాజేశ్వరరావుకు వేషం ఇచ్చారు. మళ్ళీ వేషమే తగిలేసరికి రాజేశ్వరరావుకు నిరుత్సాహం లాంటిది కలిగింది. అతనూ తండ్రిగారూ కూచుని మాట్లాడుకున్నారు. సంగీత దర్శకుడిగా తన కొడుక్కి మంచి భావి వుంటుందని సన్యాసిరాజుగారి నమ్మకం. కాకపోయినా తన కొడుకు అహోరాత్రులూ కష్టపడి నేర్చుకున్న విద్య సంగీత దర్శకుడైతేనే రాణింపుకు వస్తుంది. 'ఇల్లాలు' లో వేషం వెయ్యమని రామబ్రహ్మం గారు అడిగినప్పుడు "వేషం వేస్తాడు సరేననుకోండి. మ్యూజిక్ కూడా చేయించండి" అని అడిగారు సన్యాసి రాజుగారు.

రామబ్రహ్మం గారి చిత్రాలకు భీమవరపు నరసింహారావు సంగీత దర్శకుడు. 'మాలపిల్ల' 'రైతుబిడ్డ' చిత్రాల ద్వారా ఆయన మంచి సంగీత దర్శకునిగా పేరు పొందారు.

“మాకు సరసింహరావుగారున్నారా?” అన్నారు రామబ్రహ్మంగారు.

“వారితో కూడా మాట్లాడదాం. మా వాడికి ఈ ఛాన్సు ఇప్పించండి. పైగా ఇది సాంఘిక చిత్రం. మంచి అవకాశం ఇచ్చినట్టు అవుతుంది. మీరు ఒక్క కానీ ఇవ్వొద్దు. ఊరికే చేస్తాడు పోనీ” అన్నారు సన్యాసిరాజుగారు.

బి.యన్.ఆర్. గారూ, రామబ్రహ్మంగారూ మాట్లాడుకున్నారు.

“నేనూ కొంత బిజీగానే వున్నాను. పోనీ ఈ అబ్బాయికి అవకాశం ఇచ్చి చూడరాదూ” అన్నారు బి.యన్.ఆర్.

కుర్రాడికి ఉత్సాహం ఐతే వుందిగానీ చూస్తూ చూస్తూ ఈ సాంఘిక చిత్రాన్ని వప్పజెబుతే ఏం చేస్తాడో ఏమో అనే దిగులు రామబ్రహ్మం గారికి కలిగింది. సాంఘిక చిత్రంలోని పాటల మట్లు జనానికి బాగా అందుబాటులో వుండాలి. కులాసాగా తేలిగ్గా వాళ్ళు పాడుకోవాలి. ఈ పాటల సంగీత రచనకూ, సంప్రదాయమైన సంగీత జ్ఞానానికీ సంబంధం లేదు. తేలిక పాటలను చెయ్యడానికి ఆ అనుభవం కావాలి అనుకున్నారు రామబ్రహ్మం గారు.

సరే చూదాం అని ఓ పాటకు మట్టు కట్టమన్నారు రాజేశ్వరరావును. “దిన దినము పాపణ్ణి దీవించి పొండీ / దేవలోకములోని దేవతల్లారా” అన్న పల్లవిని కాయితం మీద రాసిచ్చారు. కాస్సేపటికే రాజేశ్వరరావు మట్టు తయారు చేసి ఆ జోలపాటను పాడి వినిపించాడు. భీమవరపు సరసింహారావుగారూ రామబ్రహ్మం గారూ “అద్భుతం” అని మెచ్చుకున్నారు. “ఇల్లాలు” చిత్రానికి రాజేశ్వరరావు సంగీత దర్శకునిగా నియమింపబడ్డారు. ఆ చిత్రంలో అతనూ, బాలసరస్వతీ కొన్ని మధుర గీతాలు పాడినా ‘టెన్స్’ కు ఇచ్చిన పాటే మరీ హిట్టయింది. పిల్లలను ఉయ్యాలలో పెట్టి అప్పటి వాళ్ళు ఇప్పటికీ ఆ పాట పాడుతూనే వుంటారు.

‘ఇల్లాలు’ చిత్రంలో వేషం వేసిన తర్వాత రాజేశ్వరరావు మళ్ళీ వేషం వెయ్యలేదు.

తర్వాత రాజేశ్వరరావు తేలిక సంగీతం అంటే ఎలా వుండాలి అని అద్భుతమైన పాటలు చేసి రికార్డులు ఇచ్చాడు. అవి ఎంతగా ప్రజాదరణ పొందాయో చెప్పనవసరం లేదు. “తుమ్మెదా ఒకసారి” “చల్లగాలిలో” “కలగంటి” “పాటపాడుమా కృష్ణా” మొదలైన పాటలతో రాజేశ్వరరావు తేలిక సంగీతంలో ఒక ‘విప్లవాన్ని’ తెచ్చాడు. ఈ పాటలన్నీ ఆయన తండ్రి సన్యాసిరాజు గారే రాశారు. రాజేశ్వరరావు బాలసరస్వతితో కలిసి పాడిన ‘పొదరింటిలో నుండి తొంగి చూసేవేళ’ అన్న జావళీని సంగీత పాఠశాలలో మాస్టర్లు ఇవాళ నేర్పుతూ వుండడం పెద్ద విశేషం.

1940 వ సంవత్సరంలో అతను జెమినీ స్టూడియోలో నెలజీతం మీద సంగీత దర్శకునిగా చేరాడు. ‘జీవన్ముక్తి’, ‘బాలనాగమ్మ’ చిత్రాలకు సంగీత దర్శకత్వం వహించాడు. కొత్త వాద్యాలను వాడడం, నేపథ్య సంగీతానికి కూడా మంచి స్థానం వున్నదని నిరూపించడం ‘బాలనాగమ్మ’ లో జరిగింది. పాశ్చాత్య సంగీతాన్ని భారతీయ సంగీతాన్ని మిళితం చేసి ‘ఎఫెక్ట్’ కోసం నేపథ్యంలో వాడాడాయన. తర్వాత ‘మంగమ్మ శపథం’ ‘చంద్రలేఖ’ చిత్రాలు వచ్చాయి. ‘చంద్రలేఖ’ చిత్రానికి కావలసిన సంగీతం కోసం రాజేశ్వరరావు శ్రమను లక్ష్యపెట్టకుండా పనిచేశాడు. అక్కడ అతనికి కావలసిన సదుపాయాలు కూడా సమకూర్చబడ్డాయి.

“విదేశ సంగీతాన్ని ఈ చిత్రంలో వాడుకోబట్టే ఈ సంగీతాన్ని దేశమంతా హర్షించింది. విదేశాలు కూడా మెచ్చుకున్నాయి. సంగీతానికి విదేశం స్వదేశం అనే భేదాలు వుండకూడదు. అవసరం వుంటే మాత్రం విదేశ సంగీతాన్నైనా సరే మనం ఆ బాణీని మన చిత్రాల్లో వాడుకోవచ్చు. ఐతే దాన్ని జాగ్రత్తగా మలచుకోవాలి” అన్నారు రాజేశ్వరరావు.

‘అపూర్వ సహోదరులు’ తర్వాత రాజేశ్వరరావు జెమినీ నుంచి బయటకొచ్చేశాడు. “అద్భుతపాత్రు 1950 లో నాకు ‘మల్లీశ్వరి’ చిత్రం లభించింది. ఆ చిత్రంలో సంగీతం ఎలాంటి హిట్టయిందో వేరే చెప్పనక్కర్లేదు” అన్నారాయన.

'మల్లీశ్వరి' తర్వాత 'విప్రనారాయణ' 'మిస్సమ్మ' మున్నగు అనేక చిత్రాలకు ఆయన సంగీత దర్శకత్వం వహించాడు.

దాదాపు 'నూరు' చిత్రాలకు సంగీత దర్శకునిగా పనిచేసిన రాజేశ్వరరావుకు యమునా కళ్యాణి, హిందూస్తానీ బైరవి, కమాచ్, మాల్ కోస్, భీంపలాస్ రాగాలంటే ఇష్టం. “ఈ రాగాలు పాడుతున్న కొద్దీ, సాగుతూనే వుంటాయి. ఈ రాగాల్లో వున్న పాటలు సాధారణంగా ప్రజాదరణకు దగ్గరగా వుంటాయి” అంటారాయన.

రాజేశ్వరరావు తొమ్మిండుగురు పిల్లల తండ్రి. పెద్దబాబాయి రామలింగేశ్వరరావుకు 'పియానో' వాద్యంలో పదకొండేళ్ళ అనుభవం వుంది. రాజేశ్వరరావు సంగీత దర్శకత్వంలో వచ్చే పాటల్లోని 'పియానో' వాయిద్యం అతనిదే. తక్కిన పిల్లలందరూ చదువుకుంటున్నా 'సంగీతాభిరుచి' మాత్రం వాళ్ళను వదలలేదు.

రాజేశ్వరరావు అన్నగారు హనుమంతరావు కూడా సంగీతాన్ని క్షుణ్ణంగా అభ్యసించినవారు. 'యస్ రాజ్' 'సారంగ' వాద్యాలను హనుమంతరావు 'ఆర్కెస్ట్రా'లో వాయిచడమే కాకుండా దాదాపు 40 తెలుగు తమిళ కన్నడ చిత్రాలకు సంగీత దర్శకత్వం వహించాడాయన.

“ప్రతి చిత్రంలోనూ సాధ్యమైనంత వరకూ శాస్త్రీయ సంగీతంలో ఒక పాటా, జానపదంలో ఒకటి, 'రాక్ ఎస్ రోల్' లాంటిది ఒకటి ఉంటే, ఏ అభిరుచి గల వాళ్ళకు ఆ పాట నచ్చుతుంది. చిత్రాల్లోని పాటల్లో 'వెరైటీ' ముఖ్యం.” అన్నది రాజేశ్వరరావు అభిప్రాయం.

ప్రస్తుతం ఆయన “ప్రహ్లాద” “భస్మాసుర” “వసంతసేన” “రంగులరాట్నం” “గృహలక్ష్మి” “వీరాంజనేయ” “రక్తసిందూరం” మొదలయిన చిత్రాలకు సంగీత దర్శకత్వం వహిస్తున్నారు.

రామశర్మ

(తెలుగుసినిమా - 1950 మే సంచికనుంచి పునరుద్ధరణ)

“ఈయన రామశర్మ యువకుడు విద్యావంతుడు, బొంబాయి ఇన్ స్టిట్యూట్ లో సినిమాటోగ్రఫీ కోర్సు చదివాడు” అని అయిదేళ్ళ క్రితం దేవులపల్లి వారింట్లో నాకు రామశర్మని ఎవరో పరిచయం చేశారు. పైజమా, షర్టూ వేసుకుని చేతిలో సినిమేటోగ్రఫీ గురించిన ఒక పుస్తకం పట్టుకున్న రామశర్మని ఒక్క క్షణం పాటు కనురెప్ప వాల్చుకుండా చూశాను. అదీ మా ప్రథమ పరిచయం.

తరువాత ఒక సంవత్సరం తర్వాత ఒక రోజున రామశర్మని టి.వి.యస్.శర్మ గారి గదిలో కలుసుకోవడం జరిగింది. శర్మ గారు నెమ్మదిగా నా చెవిలో “సిద్ధార్థుడి వేషానికి యితను ఎలా వుంటాడు?” అన్నారు. “గౌతమ బుద్ధ” చిత్రం తీయాలని శర్మగారు ఆలోచిస్తున్న రోజులవి.

నిర్మోగమాటంగా రామశర్మని ఎగాదిగా చూచాను. వెనక నేను చూచినప్పటికన్నా కొంచెం సన్నపడ్డాడు. నూనూగు మీసాలు పోయాయి. మొఖంలో బాల్యం యింకా కొంత తొంగి చూస్తున్నా, యవ్వనం ప్రారంభమయిన చిహ్నాలు స్పష్టంగా కనిపించాయి.

నిద్రపోతున్నట్లు, కలలు కంటున్నట్లు, ఆలోచనా రహితంగా వున్న అతని కళ్ళను, దయ, ప్రేమ, బాధ తరంగాలుగా ప్రవహించే సిద్ధార్థుడి కళ్ళను వూహించి వాటితో పోల్చి ఆలోచిస్తున్నాను.

“ఏలూరు నాటక కళా పరిషత్తులో గౌతమ బుద్ధ నాటకం ప్రదర్శించారు. ఆ నాటకంలో సిద్ధార్థుడి పాత్ర నటించాను” అన్నాడు రామ శర్మ.

ఏమంటారు అన్నట్లు శర్మగారు నావేపు ప్రశ్నార్థకంగా చూచారు, నేను ఎటూ చెప్పలేక పోయాను.

★ ★ ★

పళ్ళు కొనడానికి లబ్ కార్నర్ ఫ్రూట్ స్టాల్ లోకి వెళ్ళాను చాలా కాలం తర్వాత ఓరోజున. నా పక్కన ఒక యువకుడు నుంచుని ఆపిల్సు చేతిలో పట్టుకుని వాటి రంగు, పరిమళం పరీక్షిస్తున్నాడు. చిన్న చిన్న వుంగరాలు తిరిగిన గిరిజాల జుట్టూ, నున్నగా గీసుకున్న చెంప, గడ్డం ఒక పక్క మాత్రం కనిపించింది. అతను బేరమాడుతున్నాడు. ఆ కంఠం ఎక్కడో విన్నట్లూ, ఆయన పరిచయం నాకు ఎప్పుడో కలిగినట్లూ కొంచెంగా జ్ఞాపకం రాసాగింది. ఇంతలో అతను నావేపు తిరిగి చిన్నగా నవ్వాడు.

నేనూ నవ్వానే గాని సరిగా పోల్చుకోలేక పోయాను.

“రామశర్మని” అంటూ మేము పూర్వం కలుసుకున్న సందర్భాలు జ్ఞాపకంకి తెచ్చాడు.

“సారీ! మీ జుట్టూ, మీతీరూ మారింది. గుర్తు పట్టలేకపోయాను” అన్నాను.

“సరదాకి హేర్ డ్రెస్ చేయించుకోలేదు లెండి. టి.ఎన్.టి. వారి అదృష్ట దీవుడులో నటిస్తున్నాను” అన్నాడాయన.

★ ★ ★

ఎలాగయితేనేం, ఎక్కడయితేనేం సినిమాలో అడుగుపెట్టాడు కదా అని ఒక వైపు సంతోషం కలిగినా, రామశర్మ లాంటి ఉత్సాహి, కొన్ని ఆదర్శాలు పెట్టుకు వచ్చిన యువకుడు, ప్రథమంలో అయ్యంగారి దర్శకత్వం కింద నటించవలసి రావడం నాకంత తృప్తినివ్వలేదు.

రామశర్మ లాంటి యువకులు భుక్తి కోసం, సినిమాల్లోకి రారు. వేరే వుద్యోగం దొరక్క సినిమా నటన వృత్తిగా స్వీకరించరు. కవికీ చిత్ర కారుడికీ, శిల్పికి ఏదో సృష్టించాలనే ఆవేదన ఎలా వుంటుందో నటుడికీ అలాగే నటించాలన్న యావ వుంటుంది. అదృష్టముండి మంచి డైరెక్టరు చేతిలో పడ్డనాడు ఆ నటుడిలో ఏ మత్రం ప్రతిభవున్నా అది బహిర్గతమై, ప్రకాశవంతమై మెప్పును పొందుతుంది. రామశర్మ అటువంటి అదృష్టానికి నోచుకోలేదేమో ననిపించింది నాకు.

★ ★ ★

రామశర్మకు యిప్పుడు పాతికేళ్ళు. ఈయన తండ్రి కీ.శే. ఉప్పులూరి కామేశ్వరరావు గారు పిఠాపురంలో రెవెన్యూ యినస్పెక్టర వుద్యోగం చేశారు. రామశర్మ పిఠాపురంలో జన్మించాడు. చిన్నతనం లోనే తలిదండ్రులను పోగొట్టుకోవడం వల్ల తాతగారయిన నడకుదుటి వీరాజుగారింట్లో పెరిగాడు రామశర్మ. విభ్రమ తరంగిణి, విమర్శతరంగిణి అనే గ్రంథాలు రచించి, “విమర్శాదర్శక” అనే బిరుదు పొందిన వీరాజుగారి ప్రాపులో పెరగడం వల్ల రామశర్మకి సాహిత్యంలో కొంత అభిరుచి చిన్న నాడే ఏర్పడింది. ఈ అభిరుచి ఒక వైపు, కల్పనా తృప్తి మరొకవైపు సమంగా అతని వయసుతో బాటు పెరుగుతూ వచ్చాయి అతనిలో.

పిఠాపురం హైస్కూలులో స్కూలు ఫైనలు పాసయి, కాకినాడ పి.ఆర్.కాలేజీలో యింటర్మీడియేట్, బి.ఎ. చదివి పాసయినాడు. శర్మ లోని కళాకారుడు ప్రధమంలో నాటక కర్తగా తయారయి “సంస్కృతి” అనే నాటకం రాయించాడు. ఈ నాటకం కాకినాడ కాలేజీ విద్యార్థులచే ప్రదర్శింపబడటం, ఆ నాటకం లోని అభ్యుదయ భావాలను విప్లవ ప్రచారంగా అపోహపడి పోలీసులు శర్మ గది సోదా చేసి వ్రాత ప్రతి స్వాధీనం చేసుకోవడం కూడా జరిగింది. అప్పటికి సినిమా హీరో కాకపోయినా యీ సంఘటనతో కాలేజీ హీరో అయ్యాడు శర్మ.

బి.ఎ. పాసయినాక సామాన్యంగా ప్రతి యువకుడూ పడే చిక్కుల్లో పడ్డాడు శర్మ కూడా. గుమస్తాగిరి అతని ఆలోచనలోకే రాలేదు. “లా” మీద మనసు పోలేదు.

మరోసారి కళాకారుడు అతని లోంచి తొంగి చూసి “నా సంగతేం చేశావు?” అనడిగాడు. తనలోని కళాకారుని నిర్లక్ష్యం చేయడమా, తృప్తి పరచడమా అనే సందిగ్ధంలో పడి ఒక సంవత్సరం గడిపేశాడు రామశర్మ.

సినిమాటోగ్రఫీ నేర్చుకుందామని ఆలోచన కలిగి బొంబాయి వెళ్ళి ఫజుల్ బాయి యినిస్టిట్యూట్ లో చేరాడు. అక్కడ సినిమాటోగ్రఫీని గురించి వాళ్ళిచ్చే తర్ఫీదు తనకి ఆ వృత్తిలో అభివృద్ధి చెందడానికి వుపకరించదని త్వరలోనే తెలిసిపోయి మూడు నెలలు ముగియక ముందే మానేశాడు.

“ఫోటోగ్రఫీని గురించీ, లైటింగు గురించీ, కెమేరా గురించీ పుస్తకాల్లో చదువుకుంటాం. తీరా చదువు పూర్తయ్యాక స్టూడియోలోకి వచ్చి చూస్తే అక్కడ నేర్చుకున్న విషయాలకీ, స్టూడియోలో పద్ధతులకీ ఏమీ సంబంధం వుండదు. పుస్తకాల్లో మేము విన్న కెమేరాలు యిక్కడుండవు. అక్కడ నేర్చుకున్న విషయాలు ఉపకరించే బదులు ఆటంకం కూడా కలిగిస్తాయి. మూడేళ్ళు యిన్ స్టిట్యూట్ లో నేర్చుకున్న విషయాలు స్టూడియోలో ప్రవేశించాక మరిచిపోయేందుకు రెండేళ్ళు పడుతుంది” అని నవ్వాడు రామశర్మ.

శర్మ బొంబాయిలో వుండగానే అతనికి కెమేరామెన్ బోళ్ళ సుబ్బారావుతో పరిచయం కలిగింది. ఆ పరిచయంతో మద్రాసు వచ్చి సినిమాల్లో ప్రవేశించాలని శర్మ ఆలోచించాడు. టెక్నికల్ శాఖలో తర్ఫీదు కావాలని అతని కోర్కె.

బొంబాయినుంచి వస్తూ దారిలో బెజవాడలో దిగాడు. అప్పుడక్కడ నాటకకళా పరిషత్తు సభలు జరుగుతున్నాయి. చిరకాల స్నేహితులు, పరిచితులు, సహాధ్యాయులు చాలామంది అతనికక్కడ కనిపించారు. “విప్లవం” అనే నాటకంలో నటించాడు. అప్పుడే ఎన్.టి.రామారావుతో రామశర్మకు పరిచయం కలిగింది.

తరవాత ఏలూరులో జరిగిన పరిషత్ సమావేశాల్లో “గౌతమ బుద్ధ” నాటకంలో సిద్ధార్థుడి పాత్ర నటించాడు. హరీస్, రాజమన్నారు, రామకృష్ణ రాజు మొదలైన పెద్దలు అతని పాత్ర నిర్వహణను చాలా ప్రశంసించారు. పరిషత్ వారు అతనికి బహుమానమిచ్చి సత్కరించారు. సభలు అయిపోయిన తరవాత స్వగ్రామం పిఠాపురం వెళ్ళిపోయాడు రామశర్మ.

పిఠాపురం వాస్తవ్యులు పంతం చిన్నారావు చిత్రం తీయడానికి మద్రాసు వచ్చి ప్రయత్నాలు చేస్తూ రామశర్మను మద్రాసు రమ్మని పిలిచారు. ఆనాటివరకూ సినిమా నటుడు కావాలని గాని, అవుతానని గాని రామశర్మ ఆలోచించనూ లేదు, వూహించనూ లేదు. రామశర్మ మద్రాసు వచ్చి మకాం పెట్టాడు కాని చిన్నారావు గారి చిత్రం ప్రారంభం కాలేదు.

ఏ కారణాల వల్ల నైతేనేం కొత్తవాళ్ళను తన చిత్రాల్లోకి తీసుకుంటానని శపథం పట్టిన సౌందరరాజన్ కళ్ళు రామశర్మ మీద పడ్డాయి. తానేమీ ప్రయత్నం చేయకుండానే సినిమా నటన అతన్ని వరించింది. “అదృష్ట దీవుడు” లో తెలుగు సినిమా పరితలు రామశర్మను చూసే వుంటారు. సౌందరరాజన్ తీసిన “నవ్విత్తే నవరత్నాలు” యితని రెండో చిత్రం. వరుణా వారి “మంజరి” లోనూ, సొసైటీ వారి పేరులేని చిత్రంలోను, మోడ్రన్ థియేటర్లు వారి “ఆడజన్మ” లోనూ యితనిప్పుడు నటిస్తున్నాడు.

అభ్యుదయ భావాలతోను, ఆదర్శాలతోను సినిమా రంగంలో అడుగుపెట్టే యువకులను “తెలుగు సినిమా” సుస్వాగతమిస్తుంది. మన సినిమా పరిశ్రమ పురోగమించడానికి రామశర్మ లాంటి అభ్యుదయ దృక్పథంగల యువకులు సహకారులవుతారని మా విశ్వాసం.

జో.సముద్రాల

(సినిమారంగం - 1965 జనవరి, సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

“అందమె ఆనందం

ఆనందమె జీవిత మకరందం

పడమట సంధ్యారాగం

కుడి ఎడమల కుసుమ పరాగం

ఒడిలో చెలిమోహన రాగం __

జీవితమే మధురానురాగం...”

తొలి పాటతోనే తను పాటలు రాయడంలో సీనియర్ నని అనిపించుకున్నారు సముద్రాల జూనియర్. పై పాట “బ్రతుకు తెరువు” చిత్రం లోనిది. అది ఎంతగా హిట్ అయిందో అందరూ ఎరిగిన విషయమే.

“పండిత పుత్రః పండితః” గా ఒక లోకోక్తిని కుడి ఎడమలు చేసేసిన సముద్రాల రాఘవాచార్యుల వారి ప్రథమ పుత్రుడు సముద్రాల రామానుజం చదువుకునే రోజుల్లోనే కలం చేతబట్టారు. పచ్చియప్పాస్ కాలేజీలో బి.ఎస్.సి. చదువుతుండగా ‘సముద్రుడు’ అనే కలం పేరుతో ఆయన రచనలనేకం “భారతి” ఇత్యాది పత్రికలలో ప్రచురింపబడుతుండేవి. ఆ కాలేజి ఆంధ్ర సమితికి ఆయన కార్యదర్శిగా ఉండి, అక్కడ 1944 ఏట జరిగిన ఆంధ్ర విద్యార్థి విజ్ఞాన మహోత్సవాలలో ప్రముఖ పాత్ర వహించారు కూడా. అప్పుడు వారి తండ్రి గారు “మాయాలోకం” చిత్రానికి పని చేస్తుండేవారు.

నవ్యాంధ్ర సినీ సాహితీ జగత్తుకు నూతన రూపు రేఖలు దిద్ది తీర్చిన క్రాంతదర్శి శ్రీ సముద్రాల రాఘవాచార్యుల వారు. ప్రాచ్య, ప్రాశ్చాత్య సాహిత్యాలను చక్కగా ఆకళింపు చేసుకొని, తరువాతి అనేకమంది సినీకవులకు బాటను సుగమం చేసిన కవి ప్రవక్త మల్లాది రామకృష్ణ శాస్త్రిగారు. వారిద్దరూ మన రామానుజంకు అజ్ఞాత గురువులు. వారి కవితా మాధుర్యాన్ని పుణికి పుచ్చుకున్న మన రామానుజం తన త్రోవను తానే మలచుకున్నారు. అసలు తాను సినీమాలకు రచనలు సాగిస్తానని ఆయన ఆ రోజుల్లో కలలో కూడా అనుకోలేదు. సైన్సు,

లిటరేచర్ లలో డిప్లొమా పుచ్చుకున్నాక 1946 లో రేడియో ఇంజనీరింగ్ అభ్యసించ సాగారు. అటుపైన 1947-48 లలో తండ్రిగారు కొంతకాలం అస్వస్థులుగా ఉన్నందువల్ల వారికి సహాయకుడుగా పని చేయవలసి వచ్చింది. ఆ తర్వాత 1949 నుంచి 51 వరకు వాహినీ స్టూడియోలో సౌండ్ రికార్డిస్ట్ గా పని చేశారు.

ఆ స్టూడియోలో ఉండగానే శ్రీ ఎన్.టి.రామారావు గారితో ఏర్పడ్డ పరిచయం స్నేహంగా పరిణమించడం వల్ల ఎన్.ఎ.టి. వారు 1954 లో నిర్మించిన “తోడు దొంగలు” చిత్రానికి మాటలు-పాటలు రాసే అవకాశం తొలిసారిగా రామానుజంకు లభించింది. ఆ చిత్రం విజయం సాధించడంతో ఆయన కలం ఉప్పొంగి పోయింది.

దరిమిలా 1952 ఫిబ్రవరిలో వినోదా వారు “శాంతి” అనే చిత్రాన్ని హుటాహుటీగా నిర్మించి విడుదల చేయ సంకల్పించారు. ఆ చిత్రానికి రామానుజం పాటలు మాత్రమే రాశారు.

ప్రఖ్యాత హాస్య నటుడు కస్తూరి శివరావు ఆయన్ని ‘జూనియర్’ అని తమాషాగా సంబోధిస్తూండే వారు. అప్పట్నుంచి అదే ఆయన వ్యావహారిక నామధేయమైపోయింది.

మృదు మధురమైన కూర్పు రామానుజం గీతాలలో ప్రముఖంగా కనిపిస్తుంది.

“ఈ నాటి ఈ హాయి

కల కాదోయి నిజమోయి..”

ఆ పాట “జయసింహ” చిత్రం లోనిది. అందులోనిదే మరో పాట చూడండి :

“నడిరేయి గడిచెనే చెలియా

రాడాయెనే సామి, నేడూ”.

ఆడంబరం గాని, కృత్రిమత్వం గాని లేని సరళమైన శైలిలో రచన చేయగల శిల్పి రామానుజం, మచ్చుకి __

“మరచిపోయేవేమో

మాయని బాసలు”

“మనోరమ” చిత్రం లోని ఆ పాటను ప్రఖ్యాత హిందీ గాయకుడు తలత్ మహమూద్ అంత కమ్మగా పాడాడు.

వస్తువునకు అనువైన భాష రాయడంలో రామానుజం రాటుదేరిన వాడు. ఈ క్రింది పాట “శాంతి నివాసం” చిత్రం లోనిది :

“రావె రాధా రాణీ రావే

రాధ నీవూ కృష్ణుడ నేనే

రమ్మమైనా శారద రాత్రీ

రాసలీలా వేళ ఇదే”.

“నలదమయంతి” చిత్రం లోని ఈ తమాషా పాట చూడండి :

“దెబ్బ మీద దెబ్బ దబు
దబ్బు నేయె సుబ్బీ ఓ
సుబ్బలాల ఉబ్బో నీ
దెబ్బ కదిరి దిబ్బే అదిరె నబ్బా !”

ఆధ్యాత్మిక తత్వంతో కూడిన గీతాలు కూడా రామానుజం రాశారు.

“మంచి మనసుకు మంచి రోజులు” చిత్రంలో రావు బాల సరస్వతీ దేవి మృదుమధురంగా పాడిన ఈ క్రింది పాటను వినని వారెవరూ ఉండరేమో !

“ధరణికి గిరి భారమా
గిరికి తరువు భారమా...
తరువుకు కాయ భారమా _ కని పెంచే
తల్లికి పిల్ల భారమా...”

“పెళ్ళి సందడి” చిత్రం లోని రెండు పాటలు :

“ఛమక్ ఛమక్ తారా
ఝణక్ ఝణక్ సితారా
నీ తారను మరచి పోతారా ?”
“బైటో బైటో పెళ్ళి కొడుకా – ఆల్
రైటో రైటో పెళ్ళి కూతురా.”

ఇలా బాక్సాఫీన్ హిట్స్ అయిన రామానుజం రాసిన గీతాలు లెక్కకు మిక్కిలి ఉన్నాయి. పాత కొత్తల మేలు కలయిక, ఉద్యోధనా విధానం కావ్య సౌష్ఠ్యం మొదలగు విశేషాలు రామానుజం రచనల్లో కనిపిస్తాయి.

సంభాషణల రచనలో కూడా ఆయనది అందె వేసిన చేయి. చెప్పదలచుకున్నది సూటిగా ముక్తసరిగా గుండెలకు తగిలేలా చెప్పడం, ఉభయ తరగతి ప్రేక్షకులలోనూ ఉత్తేజంతో పాటు ఆత్మ పరిశీలనను రేకెత్తించడం రామానుజం వచన రచన లోని ప్రత్యేకతలు.

ఆయన పాటలు వ్రాసిన చిత్రాలు :

“శాంతి, బ్రతుకు తెరువు, అమ్మలక్కలు, వేగుచుక్క.”

కొన్ని పాటలు మాత్రమే రాసిన చిత్రాలు :

“చెరపకురా చెడేవు (5 పాటలు), సంతోషం (5), దొంగల్లో దొర (1), వేగుచుక్క(1), సిపాయి కూతురు (5), వీరపాండ్య కట్ట బ్రహ్మన (3), అభిమానం (4), కులదైవం (5), ఋణానుబంధం (7), శభాష్ రాజా (3), టాక్సీ రాముడు (1).”

సంభాషణలు మాత్రమే రాసిన చిత్రాలు :

“చెరపకురా చెడేవు, సంతోషం, అభిమానం, సమాజం, శభాష్ రాజా, టాక్సీరాముడు, విప్లవ స్త్రీ, స్త్రీ జీవితం, దశావతారాలు, ఆత్మబంధువు, పరువు-ప్రతిష్ఠ”

సంభాషణలు – పాటలు రాసిన చిత్రాలు :

“తోడు దొంగలు, విజయగౌరి, చెరపకురా చెడేవు, జయసింహ, నలదమయంతి, పాండురంగ మహత్యం, స్వయంప్రభ, సతీ అనసూయ, భూలోకరంభ, మంచి మనసుకు మంచి రోజులు, పార్వతీ కళ్యాణం, బాలనాగమ్మ, మహిషాసుర మర్దని, మనోరమ, పెళ్ళి సందడి, రేచుక్క-పగటి చుక్క, వీర భాస్కరుడు, మాబాబు, శాంత, గులేబకావళి, టైగర్ రాముడు, ఆశాజీవులు, అప్తమిత్రులు, సత్యనారాయణ మహత్యం.”

ప్రస్తుతం పని చేస్తున్న చిత్రాలు :

“గొల్లభామ, తోడూ-నీడ, మంగమ్మ శపథం” చిత్రాలకు సంభాషణలు, సురేష్ పిక్చర్స్ వారి జానపద చిత్రానికి సంభాషణలతో పాటు పాటలు రాస్తున్నారు. వీరు సంభాషణలు పాటలు రాసిన “చదువుకున్న భార్య” చిత్రం అతి త్వరలో విడుదలవబోతోంది.

వీరు 1923 ఏప్రిల్ 15న వరంగల్లు జిల్లా, మధిర తాలూకాలోని రేమిడి చర్ల గ్రామంలో జన్మించారు. తన 13వ ఏటనించీ మద్రాసులోనే ఉంటున్నారు. వీరి సోదరులు శ్రీ ఎస్.వి.శేషాచార్యులు, బి.ఎ.బి.ఎల్., గుంటూరు ఖాదీ బోర్డులో ఉన్నతోద్యోగి.

తన సహజ ప్రతిభా వ్యుత్పత్తుల సాయంతో ఆధునిక సినీ సాహిత్య జగత్తులో ప్రత్యేక గణ్యతను పొంది, అచిరకాలంలోనే ఆంధ్ర ప్రేక్షకుల హృదయాలను ఆకట్టుకొని, అశేష యశస్సు నార్జించిన శ్రీమాన్ సముద్రాల (రామానుజం) జూనియర్ నించి మనం ఇంకా ఎన్నో అమూల్య కృతులను ఆశించగలం.

గుళ్ళి వీరన్న

(విజయచిత్ర- 1970 జనవరి, సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

గుబ్బివీరన్న, జయమ్మ

కన్నడ పరిశ్రమలో ఈనాడు తారలుగా వెలుగుతున్న రాజ్ కుమార్, బాలకృష్ణ, నరసింహరాజు, ఉదయకుమార్, జయమ్మ ; దర్శకులు హెచ్.యల్.యన్.సిన్హా, ఆర్.నాగేంద్రరావు, వి.ఆర్.పంతులు, జి.వి.అయ్యర్ మొదలైన ప్రముఖులు చిత్ర పరిశ్రమకు పరిచయం కావడానికి కారణ భూతులైన వ్యక్తి గుబ్బి వీరన్న. అందుకనే కన్నడ చలనచిత్ర పరిశ్రమ గుబ్బి వీరన్నను పితామహులుగా గౌరవిస్తుంది. నిశ్శబ్దచిత్రాల కాలంలో ఆయన చిత్ర పరిశ్రమలో ప్రవేశించి, కొన్ని నిశ్శబ్ద చిత్రాలను నిర్మించారు. అంతకు ముందు ఎన్నో నాటకాలు ఆడారు __ ఎన్నో చోట్ల ఎన్నో ప్రదర్శనలు ఇచ్చారు.

వీరన్న జన్మస్థలం, స్వస్థలం గుబ్బి. 79 సంవత్సరాల క్రితం ఆయన అక్కడ జన్మించారు. వీరన్న పినతండ్రి గారు నాటకాలు

ఆడేవారు. ఆయన ప్రోత్సాహంతోనే వీరన్న కూడా నాటకాల్లో ప్రవేశించారు తన ఐదవ ఏటనే. మొదట్లో నాటకాల్లో చిన్న పిల్లల వేషాలు వేస్తూ తర్వాత లోహితాస్యుడు వేసేవారు. పాట అమోఘంగా కాకపోయినా, పాడేవారు. నాటకాల్లో వుండడంలో చదువు మీదకు మనసు పోలేదు; చదువుకోనూ లేదు. ఏదో అప్పుడూ అప్పుడూ కాస్త చదువుకున్నారు. అదీ వానాకాలం చదువు. అంటే వానాకాలంలో నాటకాలు ఆడడానికి ఆటంకాలు వుండేవి కాబట్టి, అప్పుడు నాటకాలు పడేవి కావు. ఆ టైములో చదివారు వీరన్న.

వీరన్నకు కాస్త వయసు వచ్చే సరికి, స్త్రీ పాత్రలు ధరించడం మొదలుపెట్టారు. కొంతకాలానికి లావణ్యం తగ్గింది. అప్పుడు ఆ వేషం ఈ వేషం అని వేస్తూ నాటకాల్లో పని పాటలు చేసేవారు. అప్పటి తమ నాటకానుభవాలు చిత్రంగా వుంటాయని చెప్పారు వీరన్న:

“మేము ఏ ఊరికి పోయినా గుడారాలు కట్టుకుని నాటకాలు ఆడేవాళ్ళం. తీరా గుడారం కట్టుకునే వేళకి ఏ వానమేఘమైనా కమ్ముకొస్తే, గబగబా గుడారం విప్పేసేవాళ్ళం. ఒక్కో సారి విప్పడంలో ఉండగా, దబదబా వాస కురిసేది. అలాగే తడుస్తూ విప్పేసేవాళ్ళం. అప్పట్లో నాటకాలకు ప్రోత్సాహం అంటూ లేనే లేదు. నాటకాలు ప్రజలు చూడాలని మేమెంతో ఉబలాట పడేవాళ్ళం. అంతే కాకుండా నాటకాల మనుషులు అంటే అసలు గౌరవం లేదు. వెలి వేసినట్టుగా చూసేవారు అందరూ. పగటిపూట నటుడెవరైనా రోడ్డు మీద కనిపిస్తే అస్పృశ్యుడిని చూసినట్టుగా చూసేవారు. మేము ఇలాంటివన్నీ ఎన్నో సహించాము. ఎన్నో ఇబ్బందులు అనుభవించాము. ప్రజలకు నాటక కళ మీద ఒక విధమైన అభిమానం కలగజేయాలన్న తాపత్రయం వుండేది మాకు. ఎంచేతంటే వ్యాపారరీత్యా నాటకాలు ఏమాత్రం లాభసాటిగా వుండేవి కాదు కాబట్టి. ప్రజలు __ ముందుగా నాటకాలు చూడడం ప్రారంభిస్తే, వ్యాపారం విషయం తర్వాత ఆలోచించవచ్చు అనుకునేవాళ్ళం.

ఒకసారి నాటకంలో హాస్యపాత్ర వెయ్యవలసిన ఒకాయన రాలేదు. సాయంకాలానికి ఆ విషయం తెలియగానే నేనే ఆ వేషం తయారయి, రాత్రి ప్రదర్శనలో పాల్గొన్నాను. నేను బాగా నవ్వించానని అందరూ అన్నారు. అప్పటినుంచీ “హాస్యపాత్రధారి” గా నిర్ణయింపబడ్డాను. ఇది 1910వ సంవత్సరంలో జరిగిన విషయం.

మా నాటక సంస్థ పేరు ‘చెన్న బనవేశ్వర కంపెనీ’. ఒక్కసారి ప్రమాదవశాత్తు, మా దురదృష్టవశాత్తు మొత్తం నాటకం సామానంతా కాలి బూడిదైపోయింది, గుడారాలతో సహా ! ఆనాడు నాటక సంస్థలకున్న విలువ తెలుసు. ఎవరికీ పెద్దగా ఆర్థిక స్థోమతు ఉండేది కాదు.

ధనవంతులెవరూ ముందుకొచ్చి నాటక సంస్థలు స్థాపించలేదు. ఏదో ఉత్సాహం వున్న మాబోటి వాళ్లు మాత్రం అక్కడా అక్కడా అప్పు తెచ్చి నాటక కంపెనీ నడిపేవాళ్లం. దానికి తోడు అలాంటి విపత్తు ఏర్పడింది. దాంతో కొన్నాళ్ళు నాటకాలు ఆగిపోయాయి. మళ్ళీ సంస్థ కూడుకునే సరికి కొన్నాళ్ళు పట్టింది. కాస్తో కూస్తో అప్పులు చేసి సంస్థను నిలబెట్టాము.

నేను చాలా చిత్తశుద్ధితో ప్రతి పనీ చేసే వాడిని. వేషం వెయ్యడం మాత్రమే కాకుండా, ఇతర ముఖ్యమైన పనులు అన్నీ చేసేవాడిని. అంచేత, కంపెనీ ప్రొఫ్రయిటర్ కు నామీద మంచి అభిమానం వుండేది. 1917లో ప్రొఫ్రయిటర్ మరణించారు. అప్పుడు కంపెనీ పూర్తిగా నా స్వాధీనంలోకి వచ్చింది. నాకు ఉండే అనుభవంతో అప్పట్నుంచీ నేనే కంపెనీ నడపడం మొదలుపెట్టాను.

ఆ రోజుల్లో నాటకాలు ఆడడం చాలా విచిత్రంగా వుండేది. ఎలక్ట్రిక్ దీపాలు ఇంకా తెలియదు. పెట్రోమాక్సు దీపాలు ఇంకా రాలేదు. మైకులూ స్పీకర్లూ అసలే తెలియదు! మామూలు కిరసనాయిలు దీపాలతోనే నాటకాలు ఆడేవాళ్ళం. స్టేజికి అటూ ఇటూ రెండు దీపాలు వేలాడగట్టి కొన్ని చిన్న దీపాలు 'పుట్ లైట్స్'లా అమర్చేవాళ్ళం. ఆ దీపాలు గాలికి అల్లల్లాడిపోతూనే వుండేవి. ఆ దీపాల్లో ప్రేక్షకులకు మా ముఖాలు ఎంతవరకూ కనిపించేవో మీరే వూహించుకోవచ్చును. నాటకం రాత్రి పదిగంటలకు ప్రారంభమైతే, తెల్లవార్లూ నడిచేది. ఒక్కొక్కప్పుడు నాటకం ఆరంభించడం ఆలస్యమైతే సూర్యోదయం వరకూ సాగేది. నాటకంలో మొత్తం నూరు పాటలు వుండేవి. అవన్నీ పురాణ నాటకాలే. హరిశ్చంద్ర, ద్రౌపదీ వస్త్రాపహరణం, కాళిదాసు, సుభద్ర మొదలైన నాటకాలు ఎక్కువగా ఆడేవాళ్లం.

వానాకాలంలో వచ్చే పురుగులు దీపాల చుట్టూ చేరి, నానా గండ్రగోళం చేసేవి. మేము పాటలు పాడుతూవుంటే నోట్లోకి వెళ్ళిపోయ్యేవి. స్త్రీపాత్రలన్నీ పురుషులే ధరించేవారు. అప్పుడు విగ్గలూ అవీ మాకు తెలియవు. వాళ్ళ జుట్టునే ముందుకు కొద్దిగా ఎక్కువగా వుంచి, తల వెనక భాగంలో నల్లగుడ్డ కట్టేవాళ్లం. ఆ పురుగులు ఆ గుడ్డల్లోనూ దూరిపోయేవి. ఇంక ఎలా వుంటుందో చూడండి ఆ అవస్థ!

ఓ సారి ఒక నాటకానికి ఆ జిల్లా ప్రభుత్వాధికారిని ఆహ్వానించాము. ఆ విధంగా చేస్తే ప్రజలకు నాటకాలపట్ల, నటులపట్ల గౌరవం కలుగుతుందని మేము భావించేవాళ్లం. ఆ ప్రభుత్వాధికారి నాటకానికి వచ్చారు. నాటకం ఆరంభంలో రావలసిన ఒక పాత్రధారి, బాగా తాగి రంగస్థల ప్రవేశం చేశాడు. ఎక్కడో శృతిలో పాట అందుకుని, ఇష్టం వచ్చినట్టు పాడసాగాడు. శృతి కలవదు, లయ కలవదు. మేమంతా కంగారుపడ్డాం. పెద్దమనిషిని తీసుకొచ్చి కూచోబెడితే ఇలా జరుగుతోందేమిటని గాభరాపడి, చేసేది లేక తెరవేసేశాం. ఆ నటుడు, అంతటితో వూరుకొలేదు. తెరకిందనుంచి దూరి, ప్రేక్షకుల ముందుకొచ్చి పాడడం మొదలెట్టాడు. ప్రేక్షకుల్లో అలజడి లేచింది. ప్రభుత్వాధికారి కోపంతో వెళ్ళిపోయారు! అప్పట్నుంచీ ఒక కట్టుదిట్టం చేసుకున్నాం. తాగివచ్చి ఎవరూ నాటకం ఆడకూడదన్న నియమం ఆరంభమైంది. ఒక క్రమశిక్షణకు కట్టుబడి వుండాలన్న నియమం అమల్లోకి వచ్చింది. ఆ విధంగా నాటకాల మనుషులూ మంచి వాళ్ళేనని అనిపించుకున్నాం. ప్రజలకు మామీద గౌరవం కలిగేట్టుగా చేసుకున్నాం.

మేము ఆడినవి కన్నడ నాటకాలే అయినా, తెలుగు దేశంలోనూ, తమిళ దేశంలోనూ ఎక్కువ ప్రదర్శనలు ఇచ్చాము. మద్రాసు, విజయవాడ, నెల్లూరు, గుంటూరు, విజయనగరం మొదలైన చోట్ల మేము నాటకాలు ఆడాము. అన్నిచోట్ల ప్రజల ప్రోత్సాహం బాగా లభించింది! అప్పుడే, మా సంస్థ అభివృద్ధి కాసాగింది. కొంత ఆర్థికస్తోమత ఏర్పడింది.

1921లో బెంగళూరు చేరుకుని, అక్కడే కేంద్రం ఏర్పాటు చేసుకున్నాం. ఒక తాత్కాలిక నాటకం థియేటరు కట్టుకున్నాం. స్త్రీపాత్రలు స్త్రీలే ధరించడం కూడా అమల్లోకి వచ్చింది. కొన్ని స్త్రీ పాత్రలు పురుషులు ధరించినా, ముఖ్య పాత్రలు స్త్రీలే ధరించేవారు.

మద్రాసులోని బ్రాహ్మణియేటరు ప్రారంభం మా "కబీరుదాసు" నాటకంతోనే జరిగింది. అప్పుడు మద్రాసులో నాలుగు నెలలు వుండి, అక్కడా అక్కడా ప్రదర్శనలు ఇచ్చాము. సర్ సి.పి.రామస్వామి అయ్యర్ వంటి ప్రముఖులు మా నాటకాలను చూసి ప్రశంసించారు. రజ

మాణిక్యంపిళ్ళై యన్.యన్.కృష్ణన్ మొదలైన నాటకసంస్థల అధిపతులు మా నాటకాలు చూసి, శ్లాఘించారు. మా విధానాలను చూసి, వారూ ఆవిధంగా చెయ్యడం సాగించారు. మాకూ, మా నాటకాలకూ ఆ విధంగా చాలా మంచి పేరు లభించింది.

మైసూరు మహారాజా వారి భవనంలో ఒకసారి మేము నాటకం ప్రదర్శించాము. మహారాజావారు “వెర్సెల్ కమెడియన్” అన్న బిరుదూ, బంగారు పతకం నాకు బహూకరించారు !

1924 లో బెంగళూరులో కొత్త థియేటరు ఒకటి నిర్మించాము. మేము ప్రదర్శిస్తున్న “కబీరుదాసు” నాటకాన్ని చిత్రంగా తియ్యాలన్న ఉద్దేశంతో రంగయ్య నాయుడు అనే ఒకాయన అడిగారు. సరేనన్నాము. కావలసిన పరికరాలు తెప్పించి థియేటరులోనే, ఆయన ఆ చిత్రాన్ని నిశ్శబ్ద చిత్రంగా తీశారు. కొంత మాత్రం భద్రావతీ ప్రాంతాల అవుట్ డోర్ లో తీశారు. పాత్రధారులం అందరం మేమే. సంస్థ మాదే. ఆ విధంగా నా సినిమా ప్రవేశం జరిగింది.

ఆ తర్వాత, సినిమా నిర్మాణం మీద ఉత్సాహం కలిగి, సొంతంగా సినిమాలు తియ్యాలన్న కోరిక కలిగింది. బెంగళూరులోనే ఒక పెద్ద బంగళా తీసుకుని, సినిమా తియ్యడానికి కవలసిన పరికరాలు తెచ్చి, “హరిమాయ” అన్న నిశ్శబ్ద చిత్రం తీశాము. ఆ కంపెనీ పేరు __ కర్ణాటక ఫిలిం కంపెనీ. వై.వి.రావు ఆ చిత్రాన్ని డైరెక్టు చేశారు. డిస్ట్రిబ్యూషను వై.వి. రావుకే ఇచ్చాను. ఆ తర్వాత “హిజ్ లవ్ ఎఫైర్” అన్న సాంఘిక చిత్రాన్ని తీశాము. దాన్ని ఆల్ గుడ్ అనే ఆయన డైరెక్టు చేశారు. 1927 నుంచి నా భార్య బి.జయమ్మ కూడా మా సంస్థ నాటకాల్లోనూ, సినిమాల్లోనూ నటించసాగింది.

1934 లో నా నాటక సంస్థను బాగా అభివృద్ధి చేశాను. “కురుక్షేత్ర” అన్న నాటకం తీసుకున్నాము. ఈ నాటకం కోసం అని 100 రథాలు చేయించాము. ఏనుగులూ, గుర్రాలూ ఏర్పాటు చేశాము. ప్రత్యేకమైన రైలుబండిని ఏర్పాటు చేసుకుని, ఊరూరూ వెళ్ళి ప్రదర్శనలు ఇచ్చాము. రంగస్థలం మీద ఏనుగులు, గుర్రాలు, రథాలు, యుద్ధాలు చూసిన ప్రేక్షకులు అద్భుతం అని ప్రశంసించేవారు !

1940 లో గుబ్బి కంపెనీ పేరిట పూనాలో “సుభద్ర” చిత్రం తీశాము. ఇది టాకీ కన్నడం. హొన్నపమ్ భాగవతార్ నటించారు. పి.పుల్లయ్య ఈ చిత్రాన్ని డైరెక్టు చేశారు. చిత్ర ప్రారంభోత్సవంలో శాంతారామ్ పాల్గొని, కెమేరా ‘స్విచ్ ఆన్’ చేశారు. 1942 లో ‘జీవన నాటక’ అనే సాంఘిక చిత్రం కోయంబత్తూరులో తీశాము. జయమ్మ, కెంపరాజ్ మొదలైనవారు నటించారు. ఆ తర్వాత, మద్రాసు న్యూటోన్ లో “హేమారెడ్డి మల్లమ్మ” చిత్రాన్ని నిర్మించాను. నేనూ, జయమ్మ ఇందులో నటించాము. ఈ చిత్రం తెలుగు, తమిళ రాష్ట్రాలలో కూడా విజయవంతంగా నడిచింది. “మల్లమ్మ” షూటింగు సమయంలోనే జయమ్మ “స్వర్గసీమ” చిత్రంలో నటించింది. ఐతే నేను ఏ చిత్రాన్నీ డైరెక్టు చెయ్యలేదు. నిర్మాతగానే వున్నాను. కొన్ని చిత్రాల్లో నటించాను. “

వీరన్న ఆ తర్వాత, గుబ్బి కర్ణాటక ఫిల్ము అన్న సంస్థను ఆరంభించి, చిత్రాలను డిస్ట్రిబ్యూట్ చేశారు. ‘గుణసాగరి’ అన్న చిత్రాన్ని కన్నడ, తమిళ భాషలలో నిర్మించారు. తర్వాత ఏ.వి.యమ్. స్టూడియోతో కలిసి, బేడర కణ్ణప్ప (తెలుగులో ‘కాళహస్తి మహాత్మ్యం’) ఆదర్శవతి, సదారమ మొదలైన చిత్రాలు తీశారు. కన్నడ హీరో రాజ్ కుమార్, అంతకు ముందు చిన్న పాత్రలు ధరించినా, ‘బేడర కణ్ణప్ప’ లో ముఖ్యపాత్ర ధరించి పేరు సంపాదించారు. ‘సదారమ’ చిత్రం తెలుగులో కూడా తీశారు. జానకి, రేలంగి, వీరమ్మ మొదలైన వారు నటించారు. “పార్తాల పసి తీరుమ్” అన్న తమిళ చిత్రాన్ని కూడా తర్వాత నిర్మించారు. పై చిత్రాలే కాక, వీరన్న మరికొన్ని కన్నడ చిత్రాలను కూడా నిర్మించారు.

గుబ్బి కర్ణాటక ప్రొడక్షన్స్ నేటికీ వుంది. ఐతే చిత్రాలను నిర్మించడం లేదు గాని, డిస్ట్రిబ్యూట్ చేస్తున్నది. గుబ్బి నాటక కంపెనీ కూడా నేటికీ వున్నది. ప్రస్తుతం ఆ సంస్థ రాయచూర్ లో వున్నది. ఆ ప్రాంతాల ప్రదర్శనలు ఇస్తూ, వీరన్న గారి అబ్బాయి ఆ సంస్థను నిర్వహిస్తున్నారు. తుమ్ కూర్ లో వీరన్నకు సినిమా థియేటర్ వున్నది. వార్ధక్యంవల్ల ఐదు సంవత్సరాలుగా వీరన్న చిత్రాల్లోగాని,

నాటకాల్లోగాని నటించడం లేదు. ఆయనకు “నాటక రత్నాకర” అన్న బిరుదు వున్నది. 1954లో వీరన్నకు రాష్ట్రపతి ప్రశంసా పత్రం లభించింది.

“రంగస్థలం అభివృద్ధికి నేను చాలా కృషి చేశాననే నమ్ముతున్నాను. కాని, నేడు ప్రభుత్వం కూడా కొంత సహాయపడాలి. ‘నేను రెండు లక్షల రూపాయలు వెచ్చించి, ఇంకా అభివృద్ధి చేస్తాను. మీరు చెయ్యవలసింది చెయ్యండి’ అని ప్రభుత్వాన్ని కోరాను. ప్రభుత్వం ఏమీ చెయ్యడం లేదు. ఈ రోజుల్లో మన ప్రయత్నానికి ప్రభుత్వం తోడ్పాటు లేకపోతే, ఏ పనీ జరగదు” అన్నారు వీరన్న.

సరస సంభాషణల రాజు నరసరాజు

— జి.వి.జి

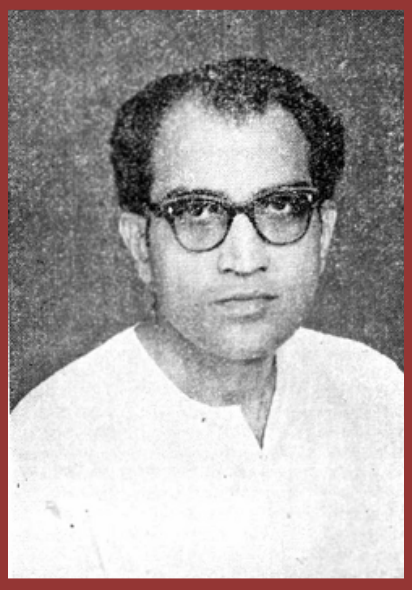
(విజయచిత్ర- 1964 మార్చి, సంచకనుంచి పునర్ముద్రితం)

అతని పేరు వీరభద్రయ్య... ఒకసారి అతనికి దొంగ రాముడు లొంగిపోవలసిన పరిస్థితి తటస్థించింది. అప్పుడా వీరభద్రయ్య విజయగర్వంతో “హూ.. నేనెవరనుకుంటున్నావు ? వీరభద్రయ్యను!” అంటాడు మీసాలు మెలివేస్తూ. ఆ వీరభద్రయ్యే మరోసారి దొంగరాముడి గుప్పిట్లోనే ఇరుక్కుంటాడు అప్పుడా దొంగరాముడు “నువ్వు వీరభద్రయ్యవు కదూ?” అని హేళన చేస్తాడు. దాంతో ఓటమి ఒప్పుకోవలసిన వీరభద్రయ్య “అబ్బే.. నా పేరు వీరభద్రయ్య కాదు; ఒట్టి బద్రయ్యనే. ‘భ’కు ఒత్తు కూడా లేదు.” అంటాడు. ఆ వీరభద్రయ్య రేలంగి అనీ, దొంగరాముడు పాత్రధారి హీరో నాగేశ్వరరావు అనీ పాఠకులకు విదితమే అన్నపూర్ణా వారి “దొంగరాముడు” చిత్రంలో అలాంటి కడుపుబ్బ నవ్వించే సంభాషణలు ఎన్ని దొర్లాయో అందరికీ తెలుసు. ఇక వాహినీ వారి “పెద్ద మనుషులు” చిత్రంలో వ్యంగ ధోరణిలో సాగిన సంభాషణలు లెక్కకు మిక్కిలి ఉన్నాయి.

“మూర్ఖులవలె సహజ సంభాషణలే నరసరాజు.” అని ఆ సంభాషణల రచయిత గురించి ఒక ప్రఖ్యాత నిర్మాత చెప్పిన దాంట్లో అతిశయోక్తి ఏమీ లేదు.

తొలిచిత్రం తోనే తన ప్రతిభా విశేషాలు చాటి చెప్పి. అచిరకాలం లోనే అనేక విజయవంతమైన చిత్రాలకు రాసిన ఘనత బహుకొద్దిమందికే దక్కింది. శ్రీ డి.వి.నరసరాజు గారు సంభాషణలు రాసిన తొలి చిత్రం “పెద్ద మనుషులు.” అంతే కాదు; సహజ సిద్ధమైన హాస్యంతో సినిమా సంభాషణల రచనలో ఒక నూతన ఒరవడిని పెట్టిన చిత్రం కూడా అదే.

తమాషా ఏమిటంటే శ్రీ నరసరాజు చిన్నప్పుడు “మూకీ”లనించి సినిమాలంటే ఎగబడే చూసేవారే కాని, తానిలా ఒక నాటికి సినిమా రచయిత నౌతానని కలలో కూడా అనుకొని ఉండలేదు. అందుకే చలనచిత్ర పరిశ్రమలోకి ఆయన ప్రవేశం విచిత్రంగా లభించిందనే చెప్పి తీరాలి.

అది 1951వ సంవత్సరం. విజయా వారి “పాతాళ భైరవి” శతదినోత్సవాలకు ఆ చిత్ర నిర్మాతలు, దర్శకుడు, నటీనటులు, తదితర సాంకేతిక నిపుణులు విజయవాడ వచ్చారు. అప్పుడు అక్కడి కళామందిరంలో ఆ కళాకారులను సన్మానించడానికి భారీ ఎత్తున ఏర్పాటు జరిగాయి. ఆ ఏర్పాట్లలో ముఖ్య విశేషం నరసరాజు గారి ‘నాటకం’ ప్రదర్శన. అందుకు కారకులు శ్రీ కాజ వెంకట్రామయ్య, శ్రీ పూర్ణచంద్రరావు మున్నగు ప్రముఖులు. వారు ఆ నాటకం గురించి చెప్పగానే _ నరసరాజు గారు ఒకసారి బరువుగా నిట్టూర్చారు. ఎంచేతంటే, అంత హఠాత్తుగా రంగస్థలం ఏర్పాటు చేయడానికి తగిన వ్యవధి లేదు. ఆ నాటకంలో పాల్గొనే రాటు తేరిన నటీనటులందరూ తలా ఒక చోట చెల్లా చెదురుగా ఉన్నారు. అందర్నీ కూడ దీసుకొని, ఏకాయెకీన ఆ నాటక ప్రదర్శన ఏర్పాటు చేయడమంటే మాటలా ? నరసరాజుగారు మహా అవస్థలో పడి పోయారు. ఒక వైపున పెద్దల ప్రోత్సాహం; మరో వైపున అననుకూల పరిస్థితులు... రెంటికీ మధ్య చిక్కుకొని ఉక్కిరి బిక్కిరి అయిపోయారు కొంత సేపటి వరకు.. అయినా నిస్పృహ చెందలేదు. ‘నాటకం’ ప్రదర్శించడానికే

తీర్మానించుకొని, ఆ ఉన్న వ్యవధిలోనే చకచకా ప్రయత్నాలు కొనసాగించారు. అయినా, మరో వైపు ఆ ‘నాటకం’ ఆనాడు ప్రదర్శింపబడుతుందన్న నమ్మకమే ఆయనకు లేదు చివరికి ఎలాగైతేనేం ఆ నాటకం ప్రదర్శింపబడింది. అందులోనూ ఎలాగంటే _ అంతకు ముందు అదే నాటకం తెనాలి నాటక కళాపరిషత్తు (1951)లో రచనకు, ప్రదర్శనకు బహుమతులు పొందినప్పటికన్నా అమోఘంగా అప్పుడు ప్రదర్శింపబడి, సినిమా కళాకారులందరి ప్రశంసలనూ విశేషంగా అందుకుంది.

‘నాటకం’ అయిపోయింది... ‘పాతళభైరవి’ బృందం వారు తదితర కేంద్రాలలో శతదినోత్సవాలకు హాజరవడానికి వెళ్లిపోయారు.

ఐతే, ఆ నాటకం ప్రదర్శన ద్వారా తనకు ఒక సుప్రసిద్ధ దర్శకునిచే సినిమా రంగంలో ప్రవేశం లభిస్తుందని శ్రీ నరసరాజు అనుకోలేదు; ఆయన మిత్రులు అంతకన్నా అనుకోలేదు.

కొంత కాలమయ్యాక శ్రీ నరసరాజు ఏదో పని మీద మద్రాసు వచ్చారు. పని ముగించుకొని, విజయవాడకు తన మిత్రులు శ్రీ దుక్కిపాటి మధుసూదనరావు గారితో తిరిగి వెళ్లిపోయే ముందు శ్రీ అక్కినేని నాగేశ్వరరావు వద్ద సెలవు తీసుకోడానికి వాహినీ స్టూడియోకు వెళ్ళారు. అప్పుడు మధుసూదన రావుగారు ‘అన్నపూర్ణా పిక్చర్స్’ కంపెనీని రిజిస్టర్ చేసి, ఆ సంస్థను ప్రారంభించే ప్రయత్నాలలో ఉన్నారు. వాహినీ స్టూడియోలో శ్రీ అక్కినేనితో పాటు ఉన్న శ్రీ కె.వి.రెడ్డి గారి వద్ద కూడా నరసరాజు గారు సెలవు తీసుకో బోగా ఆ సిద్ధహస్తుడైన దర్శకుడు, నరసరాజుగారిని పక్కకు తీసుకెళ్ళి, చెవిలో ఏదో చెప్పారు క్రమక్రమంగా నరసరాజు గారి ముఖం వికసించింది. ఆ విధంగా వాహినీ వారి “పెద్దమనుషులు” చిత్రం స్క్రిప్ట్ వర్క్ కు నాందీ ప్రస్తావన జరిగింది.

అంచేత, శ్రీ నరసరాజు గారిలోని ప్రతిభా విశేషాలను గుర్తించి, ఆయన్ని సినిమారంగానికి పరిచయం చేసిన ఘనత శ్రీ కె.వి.రెడ్డి గారిదేనని చెప్పి తీరాలి. వారిద్దరి సమ్మేళనమే శ్రీ కె.వి.రెడ్డిగారి తొలి సాంఘిక చిత్రం “పెద్దమనుషులు.” అన్నపూర్ణా వారి తొలిచిత్రం “దొంగరాముడు” ఘన విజయాలకు కారణాలు.

“కె.వి.రెడ్డి గారి మూలంగా చలన చిత్ర నిర్మాణంలో అనేక విషయాల గురించి నేను తెలుసుకోగలిగాను. ఆయనకు నేను ఎంతైనా ఋణపడి ఉన్నాను.” అంటారు శ్రీ నరసరాజు నిండు మనసుతో.

1952 నించి 1955 వరకు నరసరాజు అన్నపూర్ణా సంస్థలో స్క్రిప్ట్ రైటర్ గా కాంట్రాక్టు మీద సంతకం చేశారు. ఆ తర్వాత 1956 లో వాహినీ వారి “రాజమకుటం” జానపద చిత్రానికి రచయితగా, ప్రఖ్యాత దర్శకుడు శ్రీ బి.ఎన్.రెడ్డి గారితో పని చేసే అవకాశం శ్రీ నరసరాజుకి లభించింది. ఆ తర్వాత ఈ సిద్ధహస్తులిద్దరూ శ్రీశంభూ ఫిలిమ్స్ వారి “పూజా ఫలము” చిత్రంలో తమ ప్రతిభా విశేషాలను వ్యక్తం చేశారు.

“రేణుకా మహాత్మ్యం, మోహినీ రుక్మాంగద” లాంటి పౌరాణిక చిత్రాలకు సుబోధకమైన గ్రాంథిక శైలిలో సంభాషణలు రాయడంలో కూడా తనకు తానే సాటి అనిపించుకున్నారు నరసరాజు. పొన్నలూరి వారి “శోభ” పద్మినీ పిక్చర్స్ వారి జానపద చిత్రం “పిల్లలు తెచ్చిన చల్లని రాజ్యం,” సాంఘిక చిత్రాలు “గాలిమేడలు,” పెంపుడు కూతురు,” అనువాద చిత్రం “కట్ట బ్రహ్మన” సంభాషణలలోని విశిష్టత్వాన్ని గుర్తించని ఆంధ్రప్రేక్షకు లెవరూ ఉండరనడంలో అతిశయోక్తి ఏమీ లేదు.

నరసరాజుగారి లేఖని గురించి ప్రస్తావిస్తున్నప్పుడు ప్రత్యేకించి అఖండ విజయాన్ని సాధించిన విజయావారి “గుండమ్మ కథ” చిత్రం గురించి పేర్కొని తీరాలి.

లక్ష్మీ నరస్వతులు ఒక చోట కూడడం అసంభవమంటారు. శ్రీ నరసరాజు విషయంలో అది అసత్యమే అయింది. సంపన్నుల కుటుంబంలో జన్మించినా చిన్నప్పటినుంచి పండిత ప్రముఖులతో సంపర్క సహచర్యాల వల్ల కామోసు ఈయనకు సాహిత్యాభిలాష చదువుకునే రోజుల్లోనే ద్విగుణీకృతమైనది.

శ్రీ నరసరాజు గుంటూరు జిల్లా సత్తెనపల్లి తాలూకాలోని తాళ్ళూరు గ్రామంలో 1920 లో జన్మించారు. విజయవాడ హిందూ హైస్కూలులో ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి. పూర్తి చేశారు. అక్కడ వీరి గురువరేణ్యులు శ్రీ శిష్యా లక్ష్మీ కాంత శాస్త్రి గారు. గుంటూరు హిందూ కాలేజీలో ఇంటర్మీడియేట్ ను పూర్తి చేస్తున్నప్పుడే శ్రీ నరసరాజును నాటకరంగం ఆకర్షించింది. అటుపైన 1939-41 లలో మద్రాసు లయోలా కాలేజీలో ఉన్నత విద్యాభ్యాసం.. ఇక్కడ తీసుకున్న పాలిటిక్స్, ఎకనమిక్స్ సబ్జెక్టులకన్నా సాహిత్యం పట్లనే శ్రీ నరసరాజు అత్యధిక శ్రద్ధవహిస్తుండే వారు. లయోలా కాలేజీ ఆంధ్రోపన్యాసకులయిన శ్రీ చల్లా సత్యన్నారాయణ గారితో తరచు సాహిత్య గోష్టి జరుపుతుండేవారు. చివరికి బి.యె. పరీక్షల్లో యూనివర్సిటీలో కెల్లా తెలుగులో అత్యధిక మార్కులు సంపాదించి, ప్రథమ స్థానంలో ఉత్తీర్ణులై బొబ్బిలి రాజా గారి బంగారు పతకం పొందారు శ్రీ నరసరాజు.

ఆంధ్ర నాటక రంగంలో శ్రీ నరసరాజు వహించిన పాత్ర గురించి ఇక్కడ తెలియ జేయకపోతే ఈ పరిచయ వ్యాసం అసంపూర్ణమే అవుతుంది. ఐతే, చాలా మందికి ఆయన నాటక కర్తగానే తెలుసు కాని, ఒకప్పుడు ఆయన తెరముందు కూడా కనిపించిన విషయం తెలియక పోవొచ్చు 1941లో లయోలా కాలేజీలో శ్రీ నరసరాజు విద్యాభ్యాసం సాగిస్తున్నప్పుడు మద్రాసు మ్యూజియమ్ థియేటర్ లో “రాణా ప్రతాప్” నాటకం ప్రదర్శింపబడింది. అందులో శ్రీ నరసరాజుగారు రాణా ప్రతాప్ గానూ, ప్రఖ్యాత నాటక రచయిత శ్రీ కొండముది గోపాలరాయశర్మ శక్తసింహుడుగానూ నటించారు.

ఆంధ్ర నాటక కళాపరిషత్తుకు శ్రీ నరసరాజు తన మిత్రుడు శ్రీ రామచంద్ర కశ్యప్ తో జాయింట్ సెక్రెటరీగా కొంత కాలం పని చేశారు.

“అంతర్వాణి, వీలునామా, నాటకం, వాపస్, ఆత్మహత్య, ఈ ఇల్లు అమ్మబడును” ఇత్యాది నాటిక నాటకాలు శ్రీ నరసరాజు కలం నించి వెలువడి, ఆంధ్రదేశంలో అనేక సమాజాలచే ప్రదర్శింప బడ్డాయి; ఇంకా ప్రదర్శింపబడుతున్నాయి.

శ్రీ దువ్వూరి నరసరాజుగారు నిగర్వి. నిరాడంబర జీవి.. ఈయన ప్రస్తుతం శ్రీ వాణీ ఫిలిమ్స్ వారి “నాదీ ఆడజన్మే.” సురేష్ మూవీస్ వారి “రాముడు-భీముడు,” అంజలీ పిక్చర్స్ వారి తాజా చిత్రానికి సంభాషణలు రాస్తున్నారు. వీరు సంభాషణలు రాసిన పద్మినీ పిక్చర్స్ వారి “కర్త” ఈ నెలలోనే విశాలాంధ్ర అంతటా విడుదలవుతోంది.

తొత్తినేని చలపతిరావు

(సినిమారంగం 1964 ఏప్రిల్ నుంచి పునర్ముద్రితం)

అలనాడు—

హోర్లోనిస్టు, జర్నలిస్టు, కమ్యూనిస్టు, హ్యూమరిస్టు,

ఈనాడు—

మ్యూజిక్ డైరెక్షన్ లో ఫరెఫెక్షనిస్టులు... విశిష్టులు, వశిష్టులు అందరికీ ఇష్టులు..

--తొత్తినేని చలపతిరావు

భారీ విగ్రహంతో, మనసులో ఏ మాత్రం దాపరికం లేకుండా బద్దలు కొట్టినట్లు మాట్లాడే తత్వం కలిగి, క్రీడారంగంలో ‘ఆల్ రౌండ్ ఛాంపియన్’ అనిపించుకున్న వ్యక్తి కూర్చిన స్వరచన జనసామాన్యాన్ని సైతం ఇట్టే ఆకట్టుకోవడంలోని ఆంతర్యమేమిటి?

చదువుకునే రోజుల్లో – చదువు కన్నా ఆటపాటల్లో, అల్లరి చేష్టల్లో ఆకతాయితనంలో అధిక శ్రద్ధవహించి, దరిమిలా హిందూస్థాన్ లైఫ్ ఇన్ ష్యూరెన్స్ సంస్థలో ప్రపోజల్ సెక్షన్ మేనేజర్ గా, అటుపైన కొత్తగూడెం కాలనీ బొగ్గు గనులలో మందుగుండు సామాను అధికారిగా అనేక గిరీలు చెలాయించి, రాజకీయ ఖైదీగా కారాగార శిక్షను కూడా అనుభవించిన ఒక వ్యక్తి – ప్రతిక్షణం మారే ప్రజానాడిని పరిశీలించి పట్టుకోగలిగే ప్రముఖ సంగీత దర్శకులలో ఒకరవడం ఏమిటి?

ఆయన మట్టులు కట్టిన సంగీతం తట్టులు (అరవంలో ‘ఇశై తట్టులు’, సంస్కృతంలో ‘ద్వనిముద్రికలు’) నేతి పెసరట్టుల్లా అమ్ముడు పోవడం ఏమిటి?

బాల్యం నించి సంగీతం ఆయన నరసరాల్లోనూ ప్రవహించేది. సంగీతాన్ని ఆయన ప్రేమిస్తారు; పూజిస్తారు. అందుకే తను భాగస్వామిగా నిర్మిస్తూన్న ఛాయా చిత్ర వారి తొలి చిత్రానికి తాను మాత్రమే సంగీత దర్శకత్వ బాధ్యత వహించకుండా, తాను సినిమారంగంలో ప్రవేశించిన తొలిరోజుల్లో శిష్యరికం చేసిన శ్రీ ఎస్.రాజేశ్వరరావు గారిని కూడా కొన్ని పాటలకు సంగీత దర్శకత్వం వహించమని కోరారు. ఇంతటి నిస్వార్థ జీవులు ఈ సినిమారంగంలో అరుదేమో అని చెప్పడంలో పొరబాటు ఏమీ లేదు.

“నీకోసం.. నాగానం.. నా ప్రాణం.. నీ కోసం... [పునర్జన్మ]

“మంచి మనసు తెలిపేదే స్నేహం.” [కలవారి కోడలు]

పై పాటలు ఈనాడు ఆంధ్ర దేశంలో పలు చోట్ల పలు నోళ్ళ నుండి కూని రాగాల రూపంలో అప్రయత్నంగా వెలువడుతుండనడంలో అతిశయోక్తి ఏమీ లేదు. దానినే సినిమా పరిభాషలో ఒక్క ముక్కలో చెప్పాలంటే.. ఆ పాటలు పెద్ద 'హిట్స్' అయ్యాయి... అవే కావు. చలపతిరావు గారు సంగీత దర్శకత్వం వహించిన ఎన్నో పాటలు హిట్స్ అయ్యాయి.

ఒక పాట పాపులర్ కావడానికి కారణం అది కూర్చబడిన 'బాణీ' ప్రభావమా, నేపథ్యంలో వినిపించే వాద్యానుసరణదా, లేక గాయనీ గాయకుల మధుర కంఠాల మీద ఆధారపడి ఉంటుందా ?

అవే కాక ఇంకా ఎన్నో కారణాలు ఉంటాయని చలపతిరావుగారి అభిప్రాయం.

సినిమా సంగీతం ఒక ప్రత్యేకమైన కళ. దానికి శాస్త్రీయ సంగీత విజ్ఞానం అవసరమే. కాని, సినిమా సంగీత రచనకు అది మాత్రం చాలదు. ఇందుకు ఇతర సాంకేతిక విజ్ఞత కూడా చాలా అవసరం. 1. ఒకొక్క వాద్యం మైక్రోఫోన్ లో ఏ స్థాయిలో మధురంగా వినిపిస్తుందో తెలుసుకొని ఉండడం అత్యవసరం. అంతే కాక వివిధ వాద్య సమ్మేళనం ఏ విధంగా ఉంటే కర్ణానందకరమౌతుందో బాగా తెలుసుకొని ఉండాలి. 2. గాయనీ గాయకుల గాత్ర స్థాయిని బట్టి, ఆ పరిధుల్లోనే సంగీత రచన సాగించటం అతి ముఖ్యం. అప్పుడే గాయనీ గాయకులు చక్కగా పాడగలుగుతారు. 3. సాహిత్యంలో ఉన్న భావానికి అనుగుణంగా సంగీత భావాన్ని కలిగించినప్పుడే ఏ సినిమా పాట అయినా రసవత్తరమై, సన్నివేశాన్ని రక్తి కట్టించగలుగుతుంది. ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ సంగీతం కోసం సాహిత్యంలోని పద విభాగంలో ఖాసీ జరగకుండా చూసుకోవాలి. ఒక పల్లె పడుచు పాడే సన్నివేశానికి జానపద సంగీతమూ, కాస్త చదువు సంస్కారం గల యువతి పాడినప్పుడు సుగమ సంగీతమూ, ఒక నవనాగరిక వన్నెల విననకర్ర పాటకు స్పానిష్, మెక్సికన్ సంగీతాలను మేళవించి బాణీలు కూర్చడం స్థూలంగా అనుసరణీయాలు. ముఖ్యంగా ఆయా పాత్రల వేషధారణను బట్టి కూడా ట్యూన్ లు కూర్చకపోతే ఒక్కోసారి రసాభాస కలగక తప్పదు ఫుల్ సూట్ వేసుకున్న పాత్ర చేత జానపద సంగీతం వినిపించడం కర్ణకరోరంగా ఉంటుంది. 4. సంగీత దర్శకుని యొక్క ప్రతిభా విశేషాలు ఒక పాటను రికార్డ్ చేయించుకోవడం మీద కూడా ద్యోతకమౌతుంది. జోలపాటలో నేపథ్య సంగీతం గాత్రం కంటే హెచ్చు స్థాయిలో వినిపించేలా రికార్డ్ చేయబడితే, ఆ జోలపాట కాస్తా గోల పాట అయి కూర్చుంటుంది. అందుకే సందర్భోచితంగా, భావానుగుణంగా శబ్దగ్రాహకుని చేత రికార్డ్ చేయించడం కూడా సంగీత దర్శకుని బాధ్యత. ఉచితానుచితాలను కేవలం శబ్దగ్రాహకునికే వదిలెయ్యకూడదు.

“ఈ సినిమా సంగీత రచన ఒక మహా సముద్రం లాంటిది. అందలి లోతుపాతులను తరచి చూడడానికి ఒక జీవితం చాలదేమో అనిపిస్తుంది.” అంటారు చలపతిరావుగారు చిరునవ్వుతో.

ఈ సంగీత కారుని జన్మస్థలం కృష్ణా జిల్లాలోని నందమూరు గ్రామం. 1919 డిశంబర్ 30 వీరి జననదినం. శ్రీ ద్రోణపల్లి వెంకటరత్నం గారు వీరికన్నతండ్రి. అనంతరం శ్రీ తాతినేని కోటయ్య గారికి దత్తపుత్రులయ్యారు. వీరు మచిలీపట్నంలో ఇంటర్మీడియేట్ వరకు చదివారు. నాటకాల్లోనూ, ప్రసంగాల్లోనూ పాల్గొని, సాటివారిలో మిన్న అనిపించుకున్నారు.

వీరు చిన్నప్పుడు మిడిల్ స్కూల్లో చదువుకునే రోజుల్లో వీరి చెల్లెలు సంగీతం నేర్చుకుంటూండేది. తండ్రిగారు వేకువ ఝామున శ్రీచలపతి రావుని చదువుకోడానికి లేపి, కుమార్తెతో సంగీత సాధన మొదలెట్టే వారు తాళం వేస్తూ. అప్పుడు శ్రీ చలపతిరావు పుస్తకం తెరిచి దీపం ముందు కూర్చునే వారన్నమాటే గాని, ఆయన దృష్టంతా సంగీతం మీదికి మరలిపోయేది. ఆ స్వరాలే ఆయన మెల్లగా పాడుకుంటూ ఉండేవారు. అలాగే ఎవరికీ తెలియకుండా, చివరికి తనకే తెలియకుండా ఆటతాళ వర్ణాల వరకు ఆయన నేర్చుకున్నారు.

అప్పుడే వాళ్ళ ఊళ్ళో ఔత్సాహిక నాటక సమాజాలు బయలు దేరాయి. అప్పటికి శ్రీ చలపతిరావు హార్మోనియం పెట్టెమీద మెట్లు వెతుక్కుంటూ, కపిలవాయి రామనాథశాస్త్రి గారు “కోరి భజింతును గోవిందున్ మది, ఏదీగతి నాకు” ఇత్యాది పాటలు వాయింపడం ప్రాక్టీస్

చేసుకున్నారు. ఊళ్ళో ఎక్కడైనా నాటక సమాజాలలో రిహాల్స్ లు జరుగుతున్నాయని తెలిస్తే చాలు నిలుచున్న పళంగా అక్కడికి పరుగు తీసి, నింపాదిగా ఒక చోట కూర్చోని, వాళ్ళు పాడే పద్యాలన్నీ శ్రద్ధగా వింటూ, చాటుగా ఇంటిదగ్గర ప్రాక్టీస్ చేసేవారు.

ఒక రోజు ఆయన ఉన్నట్టుండి ఒక సమాజం వారికి హారోనిస్టుగా పని చేస్తానని పుటుక్కున చెప్పినప్పుడు వాళ్ళ ఆశ్చర్యానికి అంతులేకపోయింది. వాళ్ళప్పటికీ కిరాయి హారోనిస్టు సమయానికి దొరక్క నానా అవస్థలు పడుతున్నారన్నమాట. మన చలపతిరావుగారు ఆ విషయం చెప్పగానే వాళ్ళలో ఒకతను తను ఒక సింగిల్ రీడ్ హారోనియంను హుటాహుటిగా ఎక్కడ్నించో తెప్పించి. “ఏదిరా, నాలుగు కృతులు వాయించు చూద్దాం, ఐదున్నర వాయించు,” అన్నాడు. అలా అక్కడున్న వారందరూ ఒక్కొక్కరుగా తలా ఒక పాట పాడనారంభించారు. అప్పటికి శ్రీ చలపతిరావుకు అన్ని కృతులు వాయించడం తెలియక పోవడం మూలాన, ఆ గాయకులు కోరిన శృతిలో షడ్జమం విడవకుండా దొరికిన స్థాయిని వాయించుతూ ఉండేవారు. మొత్తం మీద, రిహార్సల్స్ సమయంలో శ్రీ చలపతిరావు కూడా తమ పక్కన ఉండి ప్రతిదినం సాధన చేస్తే ఆయన పనికి వస్తాడనే నమ్మకం వాళ్ళకు కలిగింది. అప్పట్నుంచి బడి వదలడమే తరువాయి _ శ్రీ చలపతి రావు నాటకం రిహార్సల్స్ కు హాజరవుతూండే వారు. చివరికి ఎలాగైతేనేం.. ఆయన మొదటి నాటకంలో హారోనియం వాదనను సమర్థనీయంగానే నిర్వహించగలిగారు.

అప్పట్నుంచి సశాస్త్రీయ సంగీతాన్ని అభ్యసించాలనే వాంఛ ఆయనలో మొలకెత్తింది. కాని, అది కేవలం ఒక ఆశయంగా కాక ఊసుపోని హాబీగా మాత్రమే అప్పటికి తీసుకున్నారు. ఒక నాలుగు నెలల్లో తన చెల్లెలి గురువుగారి దగ్గరే అరవై కృతుల వరకు నేర్చుకున్నారు. ఆ తర్వాత తాడంకి హైస్కూల్లో చదువుకునే రోజుల్లోనూ తరచు సంగీత సాధన చేయసాగారు.

ఆ ప్రాంతాలలో కార్తిక మాసాలలో ప్రజలు కాస్త తీరుబడిగా ఉండేవారు. అప్పుడు హరికథా కాలక్షేపాలు జరుగుతూ ఉండేవి. బందరు బెజవాడ రోడ్డుకు ఒక వైపున తాడంకి, రెండవ వైపున మంటాడ అనే రెండు గ్రామాలు ఉన్నాయి. రెండు ఊళ్ళలోనూ పోటాపోటీగా హరికథా కాలక్షేపాలు ఏర్పాటు చేసేవారు. ఒక సందర్భంలో ఒక పందిట్లో మ్యూజిక్ డైరెక్టర్ వేణు, మరొక పందిట్లో శ్రీ చలపతిరావు హారోనియం లు వాయించారు.

తాడంకిలో హైస్కూలు విద్యార్థుల సంఘం పూర్తి చేశాక రావుగారు కాలేజీ చదువుకు బందరు వెళ్ళారు. అక్కడ కస్తూరి నరసింహారావుగారనే ప్రముఖ తబలా విద్వాంసునితో పరిచయమేర్పడింది. గవాయి సత్యం అనే మరో మిత్రుడు హిందూస్థానీ శాస్త్రీయ సంగీతాన్ని చక్కగా గానం చేసేవారు. వీళ్ళంతా కలిసి ఒక గదిని అద్దెకు తీసుకుని ప్రతి దినం సాయంత్రం హిందూస్థానీ సంగీత సాధన చేయసాగారు. ఇప్పుడు మద్రాసు ఆలిండియా రేడియో నిలయ విద్వాంసుడైన శ్రీ మల్లిక్ కూడా వారితో పాటు శృతి కలిపి సాధన చేసేవారు.

స్వర్ణీయ గూడవల్లి రామబ్రహ్మం గారు చలపతిరావు గారికి వేలు విడిచిన మేనమామ గారవుతారు. ఆయన ‘రైతుబిడ్డ’ చిత్రం తీస్తున్నప్పుడు శ్రీ చలపతిరావు బందరులో హిందూస్థాన్ మ్యూజిక్ ఇన్ షూరెన్స్ కంపెనీలో ఉద్యోగం చేస్తూండేవారు. ‘రైతుబిడ్డ’ విడుదలయింది. ఆ చిత్రం విజయవిహారం చేస్తూన్న సందర్భంలో శ్రీ రామబ్రహ్మంగారు ఒక సారి బందరు వచ్చినప్పుడు శ్రీ చలపతిరావుగారికి సంగీతంలో ప్రవేశముందని తెలుసుకొని. మద్రాసుకు రమ్మని ఆహ్వానించారు. ఆ నాటికి కొందరు తెలియని వారు అనుకొంటున్నట్లుగా అప్పటికి శ్రీ చలపతిరావుకు కూడా సినిమా సంగీతం పట్ల అంతగా సదభిప్రాయం లేకపోవడం వల్ల, ప్రస్తుతం తన ఉద్యోగం తనకు చాలని రామబ్రహ్మం గారితో చెప్పి, అప్పటి మద్రాసు ప్రయాణాన్ని తప్పించుకున్నారు. ఈ విషయం తలచుకుంటే శ్రీ చలపతిరావుకు ఇప్పటికీ నవ్వుస్తుంటుంది.

ఉద్యోగం చేసే రోజుల్లో కూడా బాలగాంధర్వ, నారాయణరావు వ్యాస్, రెనడే, జ్యోషీ, మాస్టర్ కృష్ణారావు మొదలైన మధుర గాయకులు పాడిన గ్రామఫోన్ రికార్డులు కొని, హోర్మోనియం పై సాధన చేస్తుండేవారు శ్రీ చలపతిరావు. ఒక సారి చిన్న తమాషా జరిగింది. మునిసిపల్ ఆఫీసులో పనిచేసే కొందరు పెద్దలు శ్రీ చలపతిరావు వద్దకు వచ్చి, “మీరు మాపార్క్ లో పాట కచ్చేరీ చేయాలి,” అన్నారు. “అబ్బే నేనంతగా పాడలేనండి,” అన్నారు రావుగారు. “అలా అనకండి, సార్, మీగాత్రం గురించి మీ ఇరుగు పొరుగు వారి ద్వారా విన్నాం లెండి” అన్నారు ఆ ఉద్యోగులు. కాని, తను పాడలేనని, బహుశా చుట్టుపక్కల వారు తమ గ్రామఫోన్ రికార్డులు వేసుకొని ప్రాక్టీస్ చేస్తుండగా విని ఉండొచ్చునని ఆయన ఎంత చెప్పినా వాళ్లు నమ్మలేదు. చివరికి శ్రీ చలపతిరావు అలా గ్రామఫోన్ పెట్టి హోర్మోనియం వినిపించే వరకూ వాళ్లకు నమ్మకం కల్గలేదు అంటే ఆపాటలను హోర్మోనియం మీద ఆయన అంత శ్రద్ధతో సాధన చేసేవారన్నమాట.

శ్రీ చలపతిరావు జనక తండ్రిగారూ చక్కగా పాడేవారట. పెద్దన్న ద్రోణపల్లి సూర్యనారాయణ గారు డ్రామాలు వేసేవారట. మరో అన్న వీరరాఘవయ్య గొప్ప మార్దంగికులూ, తబలిమ్మా కూడా. తమ్ముడు నాగభూషణం మంచి హోర్మోనిస్టు, పుల్లటిమ్మా, తల్లిమ్మా, వోకలిమ్మా. ఇలా రాస్తూ పోతే ఒక పెద్ద లిస్టు తయారౌతుంది...

విజయవాడలో పీపుల్స్ థియేటర్స్ ఆర్గనైజేషన్ ప్రారంభించే సందర్భంలో కొత్తగూడెం కాలనీ బొగ్గు గనులలో మందుగుండు సామాను సరఫరా అధికారి ఉద్యోగానికి తిలోదకాలిచ్చి, శ్రీ చలపతిరావు విజయవాడ చేరుకున్నారు. ఈ సమితిలో నేటి సుప్రసిద్ధ సంగీత దర్శకులైన హేమంత్ కుమార్, సలీల్ చౌదరి, పంకజ్ మల్లిక్, శంకర్ లు సభ్యులుగా ఉండేవారు. శ్రీమతి సరోజినీ నాయుడు ఈ అఖిల భారత సమితికి అధ్యక్షురాలు. వీరంతా నాలుగైదు అభ్యుదయకర, విప్లవకరమైన నాటకాలు వేసేవారు. వాటిలో మూడింటిని ప్రభుత్వం నిషేధించింది. 1948 జనవరి 31 (మహాత్ముడు అస్తమించిన మర్నాటి) నుంచి మన చలపతి రావుగారు 1950 నవంబర్ 7 న సోవియట్ విప్లవాత్మక దినం వరకు రాజకీయ ఖైదీగా కారాగార శిక్షననుభవించారు. ఇక ఆ ప్రాంతాల ఉంటే తన ఆశయాలకు, అభ్యుదయానికి అవరోధాలేర్పడుతాయని ఒక శుభధీనానా బెజవాడనించి తిన్నగా మద్రాసు బండెక్కారు.

ఈయన పని చేసిన మొదటి చిత్రం స్వర్ణీయ డాక్టర్ రాజారావుగారి ‘పుట్టిల్లు’ ఐతే, జోయా ఫిలిమ్స్ వారి “వయ్యారి భామ” చిత్రానికి రాజేశ్వరరావు గారికి సహాయ దర్శకులుగా పని చేశారు. “పుట్టిల్లు, పరివర్తన” చిత్రాలకు శ్రీ మోహన్ దాసు గారితో కలిసి జంటగా సంగీతం ఇచ్చారు. ఈయన స్వయంగా సంగీత దర్శకత్వం భారం వహించినది వీనస్ వారి తమిళ చిత్రం “అమర దీపం.” అందులో శ్రీమతి జిక్కి పాడిన “జాలిలో జంఖానా” అనే పాట పెద్ద హిట్ అయింది. ఆ హిందీ చిత్రం లోనూ అదే మెట్టు ఉపయోగించబడింది.

గొప్ప హిట్స్ అయిన వీరు కూర్చిన బాణీలు మచ్చుకు కొన్ని :-

“తొలి చూపులే మరుతూపులై..” [పుట్టిల్లు]

“వెలుగు నీడల బాటరా..” [పరివర్తన]

నిలువవే వాలు కనుల దానా

నేడు శ్రీవారికి మేమంటే పరాకా

భలే ఛాన్సులే...

అడిగిన దానికి జవాబు చెప్పి

ఎక్కడి దొంగలు అక్కడే గవ్ చిప్ [ఇల్లరికం]

ఎంతకాలం ఎంత దూరం

శ్రీమతి గారూ, చాల్ చాలూ
 ఓహో, దారిన పోయే చినదానా [మా బాబు]
 ఒకటి రెండూ మూడూ
 ఓహోహో సుందరీ...
 ఉన్న మాట అన్నానని ఉలుకెందుకు నీకు [తండ్రులు కొడుకులు]
 అద్దాల మేడ ఉంది; అందాల భామ ఉంది.
 అందమైన చినదానా
 నీ చెంప తాకగనే
 మబ్బులో ఏముంది
 ఎలాగో ఎలాగో ఉన్నది ఇలాగే ఉంటుందా తొలి ప్రేమ [లక్షాధికారి]
 ఎవరివో.. నీవెవరివో
 నీకోసం.. నీకోసం..
 పూలు విరిసెను _ తేనె కురిసెను
 దీపాలు వెలిగె పరదాలు తొలిగె [పునర్జన్మ]
 నీ సొగసే లాగుచున్నది
 దొంగ చూపులు చూచి దోర వయసు దోచి [కలవారి కోడలు]

హైద్రాబాద్ సారథి స్టూడియోలోనే 'రీ రికార్డింగ్' జరపబడిన "పునర్జన్మ" చిత్రానికి కూర్చబడిన నేపథ్య సంగీతం సన్నివేశాలకు అనుగుణంగా ఉండి ప్రేక్షకులను వివిధ రసానుభూతులలో ముంచెత్తి వేసిన విషయం అందరికీ విదితమే. రికార్డింగ్ టెక్నిక్కులన్నీ తెలుసుకున్న దిట్ట ఈయన ఒక పాట రికార్డింగ్ కు తప్పని సరి అయితే తప్ప ఎక్కువ టేకులు తీసుకోవడానికి ఇష్టపడరు.

వీరి తమ్ముడు గారు సుప్రసిద్ధ దర్శకులు తాతినేని ప్రకాశరావు గారు. ఈ అన్నదమ్ములిద్దరూ కలిసి పని చేసిన "ఇల్లరికం" 18 కేంద్రాలలో 200 రోజులు "అమర దీపం" తమిళనాడు లో అనేక కేంద్రాలలో శతదినోత్సవాలు చేసుకున్నాయి. వీరి మరో సోదరుడు తాతినేని రామారావు ఛాయా చిత్ర వారి తొలిచిత్రానికి సంయుక్త దర్శకులు పని చేస్తున్నారు.

"మీండ్ స్వర్గం," "ఉత్తమి పెట్ర రత్నం" ఇత్యాది అనేక తమిళ చిత్రాలలోని చలపతిరావు గారు మ్యూజిక్ ఇచ్చిన ఎన్నో పాటలు హిట్స్ అయ్యాయి. ప్రస్తుతం అరుణాచల ప్రొడక్షన్స్ వారి "స్త్రీ", మరికొన్ని చిత్రాలకు సంగీత దర్శకత్వం వహిస్తున్న శ్రీ చలపతిరావుగారు ఇంకా ఎన్నో హిట్స్ సాంగ్స్ తో చిరకాలం ఆంధ్ర శ్రోతలకు వీనుల విందొనర్చగలరని ఆశిద్దాం.

